

MỤC LỤC

	Trang
• Lời nói đầu	3
• Tờ trình Quốc hội về Dự án Luật tổ tụng hành chính	4
• Báo cáo thẩm tra Dự án Luật tổ tụng hành chính	16
• Báo cáo giải trình, tiếp thu, chỉnh lý Dự thảo Luật tổ tụng hành chính và Nghị quyết thi hành Luật tổ tụng hành chính	29
• Lệnh số 23/2010/L-CTN ngày 07-12-2010 của Chủ tịch nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam về việc công bố Nghị quyết của Quốc hội	36
• Nghị quyết số 56/2010/QH12 về việc thi hành Luật tổ tụng hành chính	37
• Lệnh số 22/2010/L-CTN ngày 07-12-2010 của Chủ tịch nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam về việc công bố Luật	40
• Luật tổ tụng hành chính số 64/2010/QH12	41

MÃ SỐ: TPT/K - 09 - 03

698-2009/CXB/02-237/TP

LỜI NÓI ĐẦU

Ngày 24-11-2010, Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam khoá XII đã thông qua Luật tố tụng hành chính. Luật này có hiệu lực thi hành từ ngày 01-7-2011. Cùng với việc thông qua Luật tố tụng hành chính, Quốc hội cũng đã thông qua Nghị quyết về việc thi hành Luật tố tụng hành chính.

Nhằm góp phần vào việc tìm hiểu, nghiên cứu các quy định của Luật tố tụng hành chính, Chuyên đề Khoa học xét xử trân trọng giới thiệu với bạn đọc Luật tố tụng hành chính, Nghị quyết của Quốc hội về việc thi hành Luật tố tụng hành chính.

Hy vọng Chuyên đề Khoa học xét xử sẽ giúp ích cho bạn đọc trong quá trình tìm hiểu, nghiên cứu, áp dụng các quy định của Luật tố tụng hành chính.

CHUYÊN ĐỀ KHOA HỌC XÉT XỬ

TỜ TRÌNH QUỐC HỘI VỀ DỰ ÁN LUẬT TỔ TỤNG HÀNH CHÍNH

Căn cứ vào Nghị quyết số 11/2007/QH12 ngày 21-11-2007 của Quốc hội khoá XII, kỳ họp thứ 2 về Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh của Quốc hội nhiệm kỳ khoá XII (2007-2011) và năm 2008; Nghị quyết số 51/2007/UBTVQH12 ngày 22-12-2007 của Ủy ban thường vụ Quốc hội về việc triển khai thực hiện Nghị quyết của Quốc hội về Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh của Quốc hội nhiệm kỳ khoá XII (2007-2011) và năm 2008; Nghị quyết số 27/2008/QH12 về Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh năm 2009 và bổ sung Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh của Quốc hội khoá XII (2007-2011) và Nghị quyết số 31/2009/QH12 về Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh năm 2010 và bổ sung Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh của Quốc hội nhiệm kỳ khoá XII (2007-2011); theo sự phân công của Ủy ban thường vụ Quốc hội, Tòa án nhân dân tối cao đã phối hợp với các cơ quan hữu quan hoàn thiện Dự thảo Luật tổ tụng hành chính. Thay mặt Ban soạn thảo, Tòa án nhân dân tối cao xin kính trình Quốc hội xem xét, quyết định.

I. SỰ CẦN THIẾT BAN HÀNH LUẬT TỔ TỤNG HÀNH CHÍNH

Ở nước ta cho đến nay chưa có Luật tổ tụng hành chính mà mới chỉ có Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính. Pháp lệnh này được Ủy ban thường vụ Quốc hội khoá IX thông qua ngày 21-5-1996, có hiệu lực thi hành kể từ ngày 01-7-1996; được sửa đổi, bổ sung lần thứ nhất ngày 25-12-1998 và sửa đổi, bổ sung lần thứ hai ngày 05-4-2006.

Việc ban hành Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính và các pháp lệnh sửa đổi, bổ sung đã tạo điều kiện cho việc giải quyết các khiếu kiện hành chính, góp phần bảo vệ lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của công dân; tăng cường pháp chế xã hội chủ nghĩa. Tuy nhiên, qua thực tiễn giải quyết các vụ án hành chính trong những năm qua cho thấy các quy định của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính đã bộc lộ những hạn chế và bất cập; có những quy định mâu thuẫn với quy định của các văn bản quy phạm pháp luật khác (như quy định của Luật khiếu nại, tố cáo, Luật đất đai...); có những quy định chưa phù hợp (hoặc không còn phù hợp), chưa đầy đủ, thiếu rõ ràng và còn có những cách hiểu khác nhau, đặc biệt là các quy định về thẩm

quyền giải quyết các khiếu kiện hành chính của Tòa án nhân dân, điều kiện khởi kiện, thời hiệu khởi kiện, nghĩa vụ chứng minh và cung cấp chứng cứ... Bên cạnh đó, Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính chưa có quy định cụ thể về thi hành bản án, quyết định hành chính của Tòa án và cho đến nay cũng chưa có văn bản quy phạm pháp luật nào quy định về vấn đề này dẫn đến thực trạng là bản án, quyết định hành chính của Tòa án không được thi hành hoặc không được thi hành đầy đủ. Những hạn chế, bất cập của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính nêu trên đã làm giảm hiệu quả giải quyết các vụ án hành chính của Tòa án nhân dân, gây trở ngại cho người dân khởi kiện vụ án hành chính để bảo vệ quyền và lợi ích chính đáng của mình.

Với chính sách mở cửa, hội nhập quốc tế, cùng với việc Việt Nam đã là thành viên của nhiều điều ước quốc tế và đã gia nhập Tổ chức thương mại thế giới (WTO), thì việc pháp điển hoá các quy định của pháp luật tố tụng để giải quyết các khiếu kiện hành chính, cụ thể hoá các cam kết của Việt Nam là rất cần thiết. Theo bản cam kết văn kiện gia nhập Tổ chức thương mại thế giới của Việt Nam (đoạn 135 trang 66), thì: “Đại diện của Việt Nam xác nhận thêm rằng sẽ sửa đổi các luật và các quy định trong nước sao cho phù hợp với các yêu cầu của hiệp định WTO về thủ tục và rà soát pháp lý đối với các quyết định hành chính, trong đó bao gồm cả khoản X:3(b) của Hiệp định GATT 1994. Đại diện của Việt Nam cho biết thêm rằng các Tòa án chịu trách nhiệm rà soát phải có quan điểm công bằng và độc lập với cơ quan

có thẩm quyền ra quyết định hành chính và không có quyền lợi thực chất nào liên quan tới kết quả của vụ việc”. Đây là vấn đề cần được nghiên cứu và thể hiện trong Dự án Luật tố tụng hành chính nhằm bảo đảm thực hiện cam kết quốc tế của Việt Nam.

Ngày 02-6-2005 Bộ Chính trị đã ban hành Nghị quyết số 49-NQ/TW về Chiến lược cải cách tư pháp đến năm 2020, trong đó một trong các nhiệm vụ được xác định đó là: “... mở rộng thẩm quyền xét xử của Tòa án đối với các khiếu kiện hành chính; đổi mới mạnh mẽ thủ tục giải quyết các khiếu kiện hành chính tại Tòa án; tạo điều kiện thuận lợi cho người dân tham gia tố tụng, bảo đảm sự bình đẳng giữa công dân và cơ quan công quyền trước Tòa án...”. Nghị quyết số 49-NQ/TW cũng đặt ra yêu cầu: “Xây dựng cơ chế bảo đảm cho mọi bản án của Tòa án có hiệu lực pháp luật phải được thi hành, các cơ quan hành chính vi phạm bị xử lý theo phán quyết của Tòa án phải nghiêm chỉnh chấp hành”.

Với tính chất phức tạp của các khiếu kiện hành chính, một bên là cá nhân, tổ chức, còn bên kia là cơ quan nhà nước, việc xây dựng và ban hành Luật tố tụng hành chính là văn bản quy phạm pháp luật có hiệu lực cao hơn thay thế Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính, nhằm bảo đảm tính đồng bộ và thống nhất của hệ thống pháp luật, góp phần bảo vệ tốt nhất các quyền và lợi ích chính đáng của người dân là hết sức cần thiết.

II. QUÁ TRÌNH THỰC HIỆN

Thực hiện sự phân công của Ủy

ban thường vụ Quốc hội, Chánh án Tòa án nhân dân tối cao đã ban hành Quyết định thành lập Ban soạn thảo Dự án Luật; chỉ đạo thực hiện việc tổng kết và đánh giá các văn bản quy phạm pháp luật hiện hành có liên quan đến Dự án Luật; khảo sát, đánh giá thực trạng quan hệ xã hội liên quan đến nội dung của Dự án Luật; tổng kết và đánh giá thực tiễn giải quyết các khiếu kiện hành chính tại Tòa án nhân dân; đánh giá tác động và xây dựng Báo cáo đánh giá tác động của Dự án Luật; rà soát các điều ước quốc tế mà Việt Nam là thành viên có liên quan đến Dự án Luật; tổ chức nghiên cứu, tham khảo pháp luật của một số nước ngoài; xây dựng Dự thảo Luật; tổ chức tọa đàm, lấy ý kiến đóng góp của các Tòa án địa phương trong phạm vi cả nước; phối hợp với Chính phủ tổng kết thực tiễn thi hành bản án, quyết định của Tòa án giải quyết vụ án hành chính; tổ chức xin ý kiến của Chính phủ, các Bộ, ngành liên quan và các thành viên Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao; tiếp thu ý kiến đóng góp, hoàn thiện Dự thảo Luật gửi Ủy ban tư pháp để thẩm tra và trình Ủy ban thường vụ Quốc hội cho ý kiến.

III. QUAN ĐIỂM CHỈ ĐẠO VÀ CÁC YÊU CẦU CỦA VIỆC SOẠN THẢO DỰ ÁN LUẬT TỔ TỤNG HÀNH CHÍNH

Việc soạn thảo Dự án Luật tổ tụng hành chính phải quán triệt những quan điểm chỉ đạo và yêu cầu sau đây:

1. Thể chế hoá các chủ trương, đường lối, quan điểm về cải cách tư pháp đã được xác định trong các nghị quyết, văn kiện của Đảng, đặc biệt là Nghị quyết số 49-NQ/TW ngày 02-6-2005

“Về Chiến lược cải cách tư pháp đến năm 2020”; cụ thể là: “Mở rộng thẩm quyền xét xử của Tòa án đối với các khiếu kiện hành chính. Đổi mới mạnh mẽ thủ tục giải quyết các khiếu kiện hành chính tại Tòa án; tạo điều kiện thuận lợi cho người dân tham gia tố tụng, bảo đảm sự bình đẳng giữa công dân và cơ quan công quyền trước Tòa án”.

2. Bảo đảm tính hợp hiến, hợp pháp và tính thống nhất của Luật tố tụng hành chính trong hệ thống pháp luật; bảo đảm tính khả thi của Luật tố tụng hành chính.

3. Bảo đảm trình tự và thủ tục tố tụng hành chính dân chủ, công khai, đơn giản, công bằng, thuận lợi cho người tham gia tố tụng thực hiện các quyền và nghĩa vụ của mình; đề cao vai trò, trách nhiệm của cá nhân, cơ quan, tổ chức trong hoạt động tố tụng hành chính.

4. Kế thừa, trên cơ sở tổng kết, đánh giá các quy định của pháp luật tố tụng hành chính hiện hành, kinh nghiệm giải quyết các vụ án hành chính từ thực tiễn xét xử của Tòa án và tham khảo có chọn lọc kinh nghiệm của nước ngoài, đáp ứng các yêu cầu của thực tiễn đời sống xã hội của nước ta và của quá trình hội nhập quốc tế.

5. Bảo đảm các bản án, quyết định của Tòa án có hiệu lực pháp luật phải được thi hành.

6. Bảo đảm các quy định của Luật tố tụng hành chính không làm cản trở việc thực hiện điều ước quốc tế mà Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam là thành viên.

IV. NỘI DUNG CỦA DỰ THẢO LUẬT TỔ TỤNG HÀNH CHÍNH

Dự thảo Luật tố tụng hành chính

gồm 13 chương, 163 điều; cụ thể như sau:

1. Chương I - Những quy định chung (gồm 24 điều, từ Điều 1 đến Điều 24)

Chương này quy định về phạm vi điều chỉnh (Điều 1); giải thích từ ngữ (Điều 2); bảo đảm pháp chế xã hội chủ nghĩa trong tố tụng hành chính (Điều 3); quyền yêu cầu Tòa án bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp (Điều 4); giải quyết vấn đề dân sự trong vụ án hành chính (Điều 5); quyền quyết định và tự định đoạt của người khởi kiện (Điều 6); nghĩa vụ cung cấp chứng cứ, chứng minh trong tố tụng hành chính (Điều 7); trách nhiệm cung cấp tài liệu, chứng cứ của cá nhân, cơ quan, tổ chức có thẩm quyền (Điều 8); bình đẳng về quyền và nghĩa vụ trong tố tụng hành chính (Điều 9); bảo đảm quyền bảo vệ của đương sự (Điều 10); đối thoại trong tố tụng hành chính (Điều 11); Hội thẩm nhân dân tham gia xét xử vụ án hành chính (Điều 12); Thẩm phán và Hội thẩm nhân dân xét xử độc lập và chỉ tuân theo pháp luật (Điều 13); trách nhiệm của cơ quan, người tiến hành tố tụng hành chính (Điều 14); Tòa án xét xử tập thể (Điều 15); xét xử công khai (Điều 16); thực hiện chế độ hai cấp xét xử (Điều 17); giám đốc việc xét xử (Điều 18); bảo đảm hiệu lực của bản án, quyết định của Tòa án (Điều 19); tiếng nói và chữ viết dùng trong tố tụng hành chính (Điều 20); kiểm sát việc tuân theo pháp luật trong tố tụng hành chính (Điều 21); trách nhiệm chuyển giao tài liệu, giấy tờ của Tòa án (Điều 22); bảo đảm quyền khiếu nại, tố cáo trong tố tụng hành chính (Điều 23); án phí, lệ phí và chi phí

tố tụng (Điều 24).

2. Chương II - Thẩm quyền của Tòa án (gồm 6 điều, từ Điều 25 đến Điều 30)

Chương này quy định về những khiếu kiện thuộc thẩm quyền giải quyết của Tòa án (Điều 25); thẩm quyền của Tòa án nhân dân huyện, quận, thị xã, thành phố thuộc tỉnh (Điều 26); thẩm quyền của Tòa án nhân dân tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương (Điều 27); xác định thẩm quyền trong trường hợp vừa có đơn khiếu nại, vừa có đơn khởi kiện (Điều 28); chuyển vụ án cho Tòa án khác, giải quyết tranh chấp về thẩm quyền (Điều 29); nhập hoặc tách vụ án (Điều 30).

3. Chương III - Cơ quan tiến hành tố tụng, người tiến hành tố tụng và việc thay đổi người tiến hành tố tụng (gồm 13 điều, từ Điều 31 đến Điều 43)

Chương này quy định về cơ quan tiến hành tố tụng và người tiến hành tố tụng (Điều 31); nhiệm vụ, quyền hạn của Chánh án Tòa án (Điều 32); nhiệm vụ, quyền hạn của Thẩm phán (Điều 33); nhiệm vụ, quyền hạn của Hội thẩm nhân dân (Điều 34); nhiệm vụ, quyền hạn của thư ký Tòa án (Điều 35); nhiệm vụ, quyền hạn của Viện trưởng Viện kiểm sát (Điều 36); nhiệm vụ, quyền hạn của Kiểm sát viên (Điều 37); những trường hợp phải từ chối hoặc thay đổi người tiến hành tố tụng (Điều 38); thay đổi Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân (Điều 39); thay đổi Kiểm sát viên (Điều 40); thay đổi Thư ký Tòa án (Điều 41); thủ tục từ chối tiến hành tố tụng hoặc thay đổi người tiến hành tố tụng (Điều 42);

quyết định việc thay đổi người tiến hành tố tụng (Điều 43).

4. Chương IV - Người tham gia tố tụng, quyền và nghĩa vụ của người tham gia tố tụng (gồm 13 điều, từ Điều 44 đến Điều 56)

Chương này quy định về người tham gia tố tụng (Điều 44); năng lực pháp luật tố tụng hành chính và năng lực hành vi tố tụng hành chính của đương sự (Điều 45); quyền, nghĩa vụ của đương sự (Điều 46); quyền, nghĩa vụ của người khởi kiện (Điều 47); quyền, nghĩa vụ của người bị kiện (Điều 48); quyền, nghĩa vụ của người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan (Điều 49); kế thừa quyền, nghĩa vụ tố tụng hành chính (Điều 50); người đại diện (Điều 51); người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự (Điều 52); người làm chứng (Điều 53); người giám định (Điều 54); người phiên dịch (Điều 55); thủ tục từ chối giám định, phiên dịch hoặc đề nghị thay đổi người giám định, người phiên dịch (Điều 56).

5. Chương V - Các biện pháp khẩn cấp tạm thời (gồm 10 điều, từ Điều 57 đến Điều 66)

Chương này quy định về quyền yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời (Điều 57); thẩm quyền quyết định áp dụng, thay đổi, huỷ bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời (Điều 58); các biện pháp khẩn cấp tạm thời (Điều 59); trách nhiệm do yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời không đúng (Điều 60); thủ tục áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời (Điều 61); buộc thực hiện biện pháp bảo đảm (Điều 62); thay đổi, huỷ bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời (Điều 63);

hiệu lực của quyết định áp dụng, thay đổi, huỷ bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời (Điều 64); khiếu nại, kiến nghị về quyết định áp dụng, thay đổi, huỷ bỏ hoặc không áp dụng, thay đổi, huỷ bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời (Điều 65); giải quyết khiếu nại, kiến nghị về quyết định áp dụng, thay đổi, huỷ bỏ hoặc không áp dụng, thay đổi, huỷ bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời (Điều 66).

6. Chương VI - Khởi kiện, thụ lý vụ án (gồm 12 điều, từ Điều 67 đến Điều 78)

Chương này quy định về điều kiện khởi kiện vụ án hành chính (Điều 67); thời hiệu khởi kiện (Điều 68); đơn khởi kiện (Điều 69); gửi đơn khởi kiện đến Tòa án (Điều 70); nhận và xem xét đơn khởi kiện (Điều 71); trả lại đơn khởi kiện (Điều 72); yêu cầu sửa đổi, bổ sung đơn khởi kiện (Điều 73); khiếu nại và giải quyết khiếu nại về việc trả lại đơn khởi kiện (Điều 74); thụ lý vụ án (Điều 75); nhiệm vụ, quyền hạn của Thẩm phán khi lập hồ sơ vụ án (Điều 76); thông báo về việc thụ lý vụ án (Điều 77); quyền, nghĩa vụ của người được thông báo (Điều 78).

7. Chương VII - Chuẩn bị xét xử (gồm 9 điều, từ Điều 79 đến Điều 87)

Chương này quy định về thời hạn chuẩn bị xét xử (Điều 79); xác minh, thu thập chứng cứ (Điều 80); tạm đình chỉ việc giải quyết vụ án hành chính (Điều 81); hậu quả của việc tạm đình chỉ giải quyết vụ án hành chính (Điều 82); đình chỉ việc giải quyết vụ án hành chính (Điều 83); hậu quả của việc đình chỉ giải quyết vụ án hành chính (Điều 84); thẩm quyền ra quyết định tạm đình chỉ, đình

chỉ giải quyết vụ án hành chính (Điều 85); quyết định đưa vụ án ra xét xử (Điều 86); gửi hồ sơ cho Viện kiểm sát nghiên cứu (Điều 87).

8. Chương VIII - Phiên tòa sơ thẩm (gồm 36 điều, từ Điều 88 đến Điều 123)

Chương này quy định về yêu cầu chung đối với phiên tòa sơ thẩm (Điều 88); xét xử trực tiếp, bằng lời nói và liên tục (Điều 89); thành phần Hội đồng xét xử sơ thẩm (Điều 90); thay thế thành viên Hội đồng xét xử trong trường hợp đặc biệt (Điều 91); sự có mặt của người khởi kiện (Điều 92); sự có mặt của người bị kiện (Điều 93); sự có mặt của người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan (Điều 94); sự có mặt của người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự (Điều 95); sự có mặt của người làm chứng (Điều 96); sự có mặt của người giám định (Điều 97); sự có mặt của người phiên dịch (Điều 98); sự có mặt của Kiểm sát viên (Điều 99); hoãn phiên tòa (Điều 100); thời hạn hoãn phiên tòa và quyết định hoãn phiên tòa (Điều 101); thủ tục ra bản án và quyết định của Tòa án tại phiên tòa (Điều 102); tạm đình chỉ, đình chỉ giải quyết vụ án tại phiên tòa (Điều 103); biên bản phiên tòa (Điều 104); chuẩn bị khai mạc phiên tòa (Điều 105); khai mạc phiên tòa (Điều 106); giải thích yêu cầu thay đổi người tiến hành tố tụng, người giám định, người phiên dịch (Điều 107); xem xét, quyết định hoãn phiên tòa khi có người vắng mặt (Điều 108); bảo đảm tính khách quan của người làm chứng (Điều 109); hỏi đương sự về việc thay đổi, bổ sung, rút yêu cầu (Điều 110); xem xét

việc thay đổi, bổ sung, rút yêu cầu (Điều 111); hỏi tại phiên tòa (Điều 112); kết thúc việc hỏi tại phiên tòa (Điều 113); trình tự phát biểu khi tranh luận (Điều 114); phát biểu khi tranh luận và đối đáp (Điều 115); phát biểu của Kiểm sát viên (Điều 116); nghị án (Điều 117); trở lại việc hỏi và tranh luận (Điều 118); quyền hạn của Tòa án (Điều 119); bản án sơ thẩm (Điều 120); tuyên án (Điều 121); sửa chữa, bổ sung bản án (Điều 122); cấp trích lục bản án, bản án, quyết định (Điều 123).

9. Chương IX - Thủ tục giải quyết khiếu kiện về danh sách cử tri bầu cử đại biểu Quốc hội hoặc danh sách cử tri bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân (gồm 5 điều, từ Điều 124 đến Điều 128)

Chương này quy định về nhận đơn khởi kiện và thụ lý vụ án (Điều 124); thời hạn giải quyết vụ án (Điều 125); sự có mặt của đại diện Viện kiểm sát, đương sự (Điều 126); áp dụng các quy định khác của Luật tố tụng hành chính (Điều 127); hiệu lực của bản án (Điều 128).

10. Chương X - Thủ tục phúc thẩm (gồm 16 điều, từ Điều 129 đến Điều 144)

Chương này quy định về quyền kháng cáo, kháng nghị (Điều 129); thời hạn kháng cáo, kháng nghị (Điều 130); thông báo về việc kháng cáo, kháng nghị (Điều 131); hậu quả của việc kháng cáo, kháng nghị (Điều 132); thay đổi, bổ sung, rút kháng cáo, kháng nghị (Điều 133); bổ sung chứng cứ mới (Điều 134); phạm vi xét xử phúc thẩm (Điều 135); thời hạn chuẩn bị xét xử

phúc thẩm (Điều 136); thành phần Hội đồng xét xử phúc thẩm (Điều 137); các trường hợp Hội đồng xét xử phúc thẩm không phải mở phiên tòa (Điều 138); áp dụng, thay đổi, huỷ bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời, tạm đình chỉ, đình chỉ việc giải quyết vụ án (Điều 139); sự có mặt của những người tham gia tố tụng (Điều 140); thủ tục xét xử phúc thẩm (Điều 141); thẩm quyền của Tòa án cấp phúc thẩm (Điều 142); bản án phúc thẩm (Điều 143); thủ tục phúc thẩm đối với quyết định của Tòa án cấp sơ thẩm bị kháng cáo, kháng nghị (Điều 144).

11. Chương XI - Thủ tục giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (gồm 11 điều, từ Điều 145 đến Điều 155)

Chương này quy định về căn cứ để kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 145); quyền kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 146); thời hạn kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 147); gửi quyết định kháng nghị giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 148); thay đổi, bổ sung, rút kháng nghị (Điều 149); hoãn, tạm đình chỉ thi hành bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật (Điều 150); thành phần Hội đồng giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 151); phạm vi và thẩm quyền giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 152); thủ tục phiên tòa giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 153); quyền hạn của Hội đồng giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 154); quyết định giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 155).

12. Chương XII - Thủ tục thi hành bản án, quyết định của Tòa án về vụ án hành chính (gồm 4 điều, từ

Điều 156 đến Điều 159)

Chương này quy định về những bản án, quyết định của Tòa án về vụ án hành chính được thi hành (Điều 156); cấp bản án, quyết định của Tòa án (Điều 157); giải thích bản án, quyết định của Tòa án (Điều 158); thi hành bản án hành chính (Điều 159).

13. Chương XIII - Điều khoản thi hành (gồm 4 điều, từ điều 160 đến Điều 163)

Chương này quy định về thủ tục giải quyết vụ án hành chính có yếu tố nước ngoài (Điều 160); áp dụng quy định của Bộ luật tố tụng dân sự để giải quyết vụ án hành chính (Điều 161); hiệu lực thi hành của Luật tố tụng hành chính (Điều 162); hướng dẫn thi hành (Điều 163).

V. MỘT SỐ VẤN ĐỀ CỦA DỰ THẢO LUẬT TỐ TỤNG HÀNH CHÍNH CÒN CÓ Ý KIẾN KHÁC NHAU

1. Về các khiếu kiện hành chính thuộc thẩm quyền giải quyết của Tòa án

Vấn đề mở rộng thẩm quyền xét xử của Tòa án đối với các khiếu kiện hành chính đã được xác định trong Nghị quyết số 49-NQ/TW ngày 02-6-2005 của Bộ Chính trị. Tuy nhiên, việc quy định tăng thẩm quyền cho Tòa án giải quyết các vụ án hành chính đến mức độ nào, nên quy định theo phương án liệt kê hay theo phương án loại trừ, thì có các quan điểm khác nhau.

Quan điểm 1: Quy định theo phương án loại trừ (Tòa án có thẩm quyền giải quyết các khiếu kiện quyết định hành chính, hành vi hành chính, trừ các quyết định hành chính, hành vi hành

chính trong các lĩnh vực quốc phòng, an ninh, ngoại giao theo danh mục do Chính phủ quy định và các hành vi hành chính mang tính nội bộ của cơ quan hành chính nhà nước).

Cơ sở của quan điểm này là việc quy định theo phương án loại trừ sẽ tạo thuận lợi cho cá nhân, cơ quan, tổ chức trong việc xác định quyền khởi kiện vụ án hành chính của mình, bảo đảm được sự công bằng và đáp ứng được yêu cầu của hội nhập kinh tế quốc tế. Hơn nữa, nếu quy định theo phương án liệt kê, thì có thể dẫn đến việc bỏ sót những loại việc lẽ ra cần được giải quyết tại Tòa án. Về kỹ thuật lập pháp, việc quy định theo phương án loại trừ là tiến bộ và bảo đảm tính ổn định của điều luật khi được Quốc hội thông qua. Bên cạnh đó, các ý kiến theo quan điểm 1 cũng đề nghị cần quy định rõ hơn về những hành vi hành chính là đối tượng khởi kiện vụ án hành chính; bởi lẽ, nếu không quy định rõ loại đối tượng này thì dễ dẫn đến việc khởi kiện tràn lan và rất khó cho Tòa án khi cần xác định thế nào là hành vi hành chính để thụ lý giải quyết. Theo đó, các ý kiến theo quan điểm này đề nghị cần quy định rõ những hành vi hành chính mang tính nội bộ của cơ quan hành chính nhà nước (như: những hành vi hành chính liên quan đến các quan hệ nội bộ, phân công trách nhiệm giữa thủ trưởng và nhân viên, phân công trách nhiệm giữa các bộ phận trong cơ quan hành chính...) thì không thuộc đối tượng để khởi kiện vụ án hành chính.

Quan điểm 2: Quy định theo phương án liệt kê như quy định tại Điều 11 của Pháp lệnh thủ tục giải quyết

các vụ án hành chính hiện hành, có bổ sung những khiếu kiện mới theo quy định của pháp luật.

Theo quan điểm này, thì việc tăng thẩm quyền cho Tòa án nhân dân giải quyết các vụ án hành chính là cần thiết, nhưng cần có lộ trình, bởi lẽ nếu thực hiện theo phương án loại trừ, thì số lượng công việc của Tòa án nhân dân sẽ quá tải, chất lượng giải quyết sẽ không bảo đảm.

Đa số ý kiến của các thành viên Ban soạn thảo và Cơ quan chủ trì soạn thảo đồng tình với quan điểm 1 và cho rằng việc quy định các khiếu kiện hành chính thuộc thẩm quyền giải quyết của Tòa án theo phương án loại trừ cũng hầu như không làm tăng số lượng các vụ việc mà Tòa án phải giải quyết, bởi lẽ, theo quy định của pháp luật hiện hành thì hầu hết các loại việc có thể khiếu kiện ra Tòa án đều đã được liệt kê tại Điều 11 của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính. Vấn đề có ảnh hưởng lớn tới việc làm tăng số lượng các khiếu kiện hành chính tại Tòa án là quy định về điều kiện khởi kiện vụ án hành chính, chứ không phải việc liệt kê hay loại trừ các khiếu kiện hành chính thuộc thẩm quyền giải quyết của Tòa án.

2. Về điều kiện khởi kiện vụ án hành chính

Quan điểm 1: Phải qua thủ tục khiếu nại như quy định tại Điều 46 của Luật khiếu nại, tố cáo; cụ thể là: “Trong thời hạn 30 ngày, kể từ ngày hết thời hạn giải quyết quy định tại Điều 43 của Luật khiếu nại, tố cáo mà khiếu nại không được giải quyết hoặc kể từ ngày nhận được quyết định giải quyết khiếu

nại mà người khiếu nại không đồng ý thì có quyền khởi kiện vụ án hành chính tại Tòa án...” (không phụ thuộc vào khiếu nại đó là khiếu nại lần đầu hay khiếu nại lần hai).

Theo quan điểm này thì quy định như Điều 46 của Luật khiếu nại, tố cáo sẽ đơn giản hoá và thống nhất về điều kiện khởi kiện vụ án hành chính (không phân chia ra nhiều trường hợp như quy định của Pháp lệnh hiện hành); đồng thời đảm bảo tính thống nhất giữa các quy định của hai luật về cùng một vấn đề. Quy định theo hướng này cũng sẽ mở rộng thêm các trường hợp được khởi kiện vụ án hành chính tại Tòa án, đáp ứng yêu cầu của cải cách tư pháp.

Quan điểm 2: Tổ chức, cá nhân không đồng ý với quyết định hành chính, hành vi hành chính thì có thể khởi kiện vụ án hành chính (không đặt ra yêu cầu về việc cá nhân, tổ chức đó phải khiếu nại đến cơ quan có thẩm quyền giải quyết khiếu nại lần đầu hoặc lần hai).

Theo quan điểm này thì việc đơn giản hoá điều kiện khởi kiện vụ án hành chính là một trong những yếu tố để tăng thẩm quyền cho Tòa án nhân dân giải quyết các khiếu kiện hành chính, đồng thời tạo thuận lợi cho người dân trong việc khởi kiện vụ án hành chính tại Tòa án để bảo vệ kịp thời quyền, lợi ích hợp pháp của mình, đáp ứng yêu cầu của cải cách tư pháp đã được xác định trong Nghị quyết số 49-NQ/TW của Bộ Chính trị, đó là: “...đổi mới mạnh mẽ thủ tục giải quyết các khiếu kiện hành chính tại Tòa án; tạo thuận lợi cho người dân tham gia tố tụng...”.

Đa số các thành viên Ban soạn thảo cho rằng việc đơn giản hoá điều kiện khởi kiện vụ án hành chính, tạo điều kiện cho các cá nhân, cơ quan, tổ chức khởi kiện vụ án hành chính để bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của mình là cần thiết, phù hợp với quan điểm chỉ đạo đã được xác định trong Nghị quyết số 49-NQ/TW của Bộ Chính trị; tuy nhiên, cũng cần nói rõ điều kiện khởi kiện vụ án hành chính có lộ trình, phù hợp với điều kiện và khả năng giải quyết các loại vụ việc của Tòa án. Theo đó, đối với một số loại việc có tính chuyên môn cao (như: các quyết định hành chính trong lĩnh vực về thuế, sở hữu trí tuệ, quản lý đất đai và các lĩnh vực khác được luật chuyên ngành quy định) thì nên để các cơ quan hành chính giải quyết khiếu nại trước khi cho phép khởi kiện ra Tòa án. Bên cạnh đó, khiếu kiện đối với hành vi hành chính ở bất cứ lĩnh vực nào thì cũng cần qua thủ tục khiếu nại trước, vì việc thực hiện hoặc không thực hiện nhiệm vụ, công vụ của cơ quan hành chính, người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính nên để cơ quan hành chính đó xem xét trước, tránh việc khiếu kiện tràn lan và việc để cơ quan hành chính giải quyết khiếu nại đối với hành vi hành chính trước khi cho phép khởi kiện ra Tòa án sẽ tạo điều kiện cho các đương sự có thêm chứng cứ bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của mình; bởi lẽ, theo định nghĩa tại Điều 2 của Dự thảo Luật thì hành vi hành chính có thể là hành động hoặc không hành động và như vậy, khi Tòa án thụ lý giải quyết vụ án thì sẽ gặp khó khăn không chỉ ở việc xác định hành vi bị khiếu kiện có phải hành vi hành chính hay không mà còn khó khăn trong

việc thu thập và đánh giá chứng cứ. Ngoài ra, đối với khiếu kiện về danh sách cử tri bầu cử đại biểu Quốc hội và danh sách cử tri bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân đã được quy định trong Luật chuyên ngành và đây cũng là loại việc đặc thù cần có quy định riêng. Cơ quan chủ trì soạn thảo đồng quan điểm với đa số các thành viên Ban soạn thảo và đã thể hiện quy định về điều kiện khởi kiện vụ án hành chính như tại Điều 67 của Dự thảo Luật.

3. Về thời hiệu khởi kiện

Quan điểm 1: Quy định như điểm a khoản 3 Điều 159 của Bộ luật tố tụng dân sự về thời hiệu khởi kiện để yêu cầu Tòa án giải quyết vụ án dân sự (theo quy định này thì thời hiệu là 2 năm).

Theo quan điểm này thì thời hiệu khởi kiện quy định tại Điều 30 của Pháp lệnh hiện hành là quá ngắn (30 ngày hoặc 45 ngày tùy theo từng trường hợp), người dân không có đủ thời gian để chuẩn bị chứng cứ, lựa chọn, nhờ tư vấn trước khi khởi kiện. Bên cạnh đó việc quy định thời hiệu khởi kiện vụ án hành chính như thời hiệu khởi kiện vụ án dân sự sẽ đảm bảo sự công bằng khi xem xét, giải quyết hai loại quan hệ: quan hệ giữa cá nhân, tổ chức với nhau và quan hệ giữa cá nhân, tổ chức với cơ quan hành chính nhà nước.

Quan điểm 2: Quy định như Điều 31 của Luật khiếu nại, tố cáo về thời hiệu khiếu nại (theo quy định này thì thời hiệu là 90 ngày).

Quan điểm này cũng đồng tình với quan điểm 1 về việc thời hiệu khởi kiện vụ án hành chính như quy định tại Điều 30 của Pháp lệnh hiện hành là quá ngắn;

tuy nhiên nếu quy định như thời hiệu khởi kiện vụ án dân sự thì quá dài, không phù hợp với tính chất đặc thù của việc giải quyết các khiếu kiện hành chính.

Quan điểm 3: Quy định như tại Điều 30 của Pháp lệnh hiện hành.

Quan điểm này cho rằng các khiếu kiện hành chính cần được giải quyết trong thời gian ngắn (30 ngày hoặc 45 ngày tùy theo từng trường hợp) để tránh những hậu quả khó khắc phục có thể xảy ra; đồng thời quy định như tại Điều 30 của Pháp lệnh hiện hành cũng phù hợp với quy định tại Điều 39 và Điều 46 của Luật khiếu nại, tố cáo.

Đa số các thành viên Ban soạn thảo cho rằng, ngoại trừ trường hợp khiếu kiện về danh sách cử tri, thời hiệu khởi kiện vụ án hành chính như quy định hiện hành là quá ngắn cần được tăng thêm; tuy nhiên, tăng thêm bao nhiêu thì cũng cần phải cân nhắc để tránh tình trạng vụ việc hành chính bị kéo dài dẫn đến những hậu quả khó khắc phục; đồng thời việc quy định thời hiệu cũng cần cân nhắc đối với từng loại khiếu kiện; cụ thể là những khiếu kiện ra Tòa án mà không qua thủ tục khiếu nại thì nên quy định thời hiệu dài hơn vì đương sự cần có thời gian để thu thập chứng cứ, nhờ tư vấn, trợ giúp pháp lý ...; những khiếu kiện đã qua thủ tục giải quyết khiếu nại lần thứ nhất hoặc lần thứ hai thì thời hiệu khởi kiện phải ngắn hơn để tránh tình trạng vụ việc bị kéo dài và cũng là hợp lý vì các đương sự đã có thời gian chuẩn bị chứng cứ, lý lẽ bảo vệ quyền lợi hợp pháp của mình trong quá trình giải quyết khiếu nại. Với lập luận như vậy, Ban soạn thảo đã thể hiện quy định

về thời hiệu khởi kiện như tại Điều 68 của Dự thảo Luật.

4. Về quyết định của Hội đồng xét xử sơ thẩm

Quan điểm 1: Quy định như Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính hiện hành là phù hợp với các quy định về quyết định của Hội đồng xét xử sơ thẩm trong bản án hành chính.

Quan điểm 2: Cần quy định cụ thể hơn về các quyết định của Hội đồng xét xử (như buộc người có thẩm quyền thực hiện những công việc cụ thể nào, thời hạn thực hiện ...). Có như vậy thì mới bảo đảm cho các quyết định của Tòa án được thi hành đúng và thuận lợi cho việc xác định trách nhiệm của người không chấp hành bản án, quyết định của Tòa án. Thực tế, mặc dù Pháp lệnh hiện hành không quy định cụ thể về thẩm quyền của Tòa án khi xét xử vụ án hành chính nhưng vấn đề này đã được hướng dẫn tại điểm 17.2 mục 17 Nghị quyết số 04/2006/NQ-HĐTP ngày 04-8-2006 của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao Hướng dẫn thi hành một số quy định của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính đã được sửa đổi, bổ sung theo các Pháp lệnh sửa đổi, bổ sung một số điều của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính ngày 25 tháng 12 năm 1998 và ngày 05 tháng 4 năm 2006 như sau:

“Khi xét xử vụ án hành chính tùy vào từng trường hợp cụ thể mà Tòa án có thể có một hoặc một số quyết định sau đây:

a) *Bác yêu cầu của người khởi kiện, nếu yêu cầu đó không có căn cứ pháp luật;*

b) *Chấp nhận một phần hoặc toàn bộ yêu cầu của người khởi kiện tuyên huỷ một phần hoặc toàn bộ quyết định hành chính trái pháp luật; buộc cơ quan hành chính nhà nước hoặc người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính nhà nước thực hiện trách nhiệm công vụ theo quy định của pháp luật;*

c) *Chấp nhận một phần hoặc toàn bộ yêu cầu của người khởi kiện tuyên bố một số hoặc toàn bộ các hành vi hành chính trái pháp luật; buộc cơ quan hành chính nhà nước hoặc người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính nhà nước chấm dứt hành vi hành chính trái pháp luật;*

d) *Buộc cơ quan hành chính nhà nước bồi thường thiệt hại, khôi phục quyền, lợi ích hợp pháp của cá nhân, cơ quan, tổ chức bị xâm phạm do quyết định hành chính, hành vi hành chính trái pháp luật gây ra;*

đ) *Chấp nhận yêu cầu của người khởi kiện tuyên huỷ quyết định kỷ luật buộc thôi việc trái pháp luật; buộc người đứng đầu cơ quan, tổ chức thực hiện trách nhiệm công vụ theo quy định của pháp luật; buộc bồi thường thiệt hại, khôi phục quyền, lợi ích hợp pháp của cá nhân do quyết định kỷ luật buộc thôi việc trái pháp luật gây ra”.*

Những người theo quan điểm thứ 2 cho rằng thẩm quyền của Tòa án khi xét xử vụ án hành chính cần được quy định cụ thể trong Dự thảo Luật lần này. Cơ quan chủ trì soạn thảo đã cân nhắc quy định của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính hiện hành và hướng dẫn của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao về vấn đề này

để xây dựng Điều 119 của Dự thảo Luật.

5. Về thủ tục thoả thuận trong tố tụng hành chính

Quan điểm 1: Nên quy định thủ tục thoả thuận giữa bên khởi kiện và bên bị kiện là thủ tục bắt buộc trong tố tụng hành chính, bởi lẽ, nếu việc thoả thuận đạt được và thoả thuận đó không trái với đạo đức xã hội thì việc giải quyết vụ án không bị kéo dài và những mâu thuẫn phát sinh được giải quyết triệt để. Thủ tục thoả thuận cũng là cơ hội để các bên gặp gỡ, trình bày với bên kia những thắc mắc và luận cứ để bảo vệ cho quyền lợi của mình; qua đó có thể các bên sẽ hiểu và đạt được thoả thuận với nhau mà không cần phải đưa ra xét xử. Đương nhiên, thoả thuận đó phải đúng pháp luật và không trái với đạo đức xã hội.

Quan điểm 2: Không nên quy định thủ tục thoả thuận, bởi lẽ đặc thù của quan hệ pháp luật hành chính mang tính quyền lực nhà nước, là quan hệ chấp hành điều hành. Một quyết định hành chính, hành vi hành chính phải được tôn trọng và phải thực thi nếu quyết định hành chính, hành vi hành chính đó là hợp pháp, không phụ thuộc vào việc đối tượng bị tác động có đồng tình với quyết định hành chính, hành vi hành chính đó hay không. Bên cạnh đó, nếu quy định thủ tục thoả thuận trong tố tụng hành

chính thì có thể dẫn đến trường hợp bên khởi kiện và bên bị kiện bắt tay với nhau để có được một thoả thuận mà thoả thuận đó xâm phạm lợi ích của Nhà nước hoặc của người thứ ba. Tuy nhiên, việc tạo điều kiện để người khởi kiện và bên bị kiện có cơ hội đối thoại với nhau trong quá trình Tòa án giải quyết vụ án cũng là cần thiết. Có thể thông qua đối thoại mà các bên tự nhận ra sai sót của mình và dẫn đến việc người khởi kiện rút đơn khởi kiện. Việc rút đơn khởi kiện của người khởi kiện không đơn thuần là việc Tòa án không phải giải quyết vụ án mà ở đây, những mâu thuẫn đã phát sinh giữa người khởi kiện và bên bị kiện sẽ được giải quyết triệt để.

Đa số các thành viên Ban soạn thảo và Cơ quan chủ trì soạn thảo đồng tình với quan điểm thứ 2 và trong Dự thảo Luật chỉ có một điều Luật quy định mang tính nguyên tắc đó là trong quá trình giải quyết vụ án hành chính, Tòa án tạo điều kiện cho các bên đối thoại với nhau về việc giải quyết vụ án (Điều 11 Dự thảo Luật).

Trên đây là những nội dung chính của Dự thảo Luật tố tụng hành chính và những vấn đề trong Dự thảo Luật còn có ý kiến khác nhau. Thay mặt Ban soạn thảo, Tòa án nhân dân tối cao xin kính trình Quốc hội xem xét, quyết định.

Nơi nhận:

- Như trên;
- Ủy ban tư pháp của Quốc hội;
- Văn phòng Quốc hội;
- Văn phòng Chính phủ;
- Văn phòng Chủ tịch nước;
- Bộ Tư pháp;
- Viện kiểm sát nhân dân tối cao;
- Bộ Tài nguyên và Môi trường;
- Bộ Tài chính;
- Thanh tra Chính phủ;

CHÁNH ÁN

(Đã ký)

Trương Hòa Bình

- Bộ Công an;
- Lưu: VP, Viện KHXX (TANDTC).

QUỐC HỘI KHÓA XII
ỦY BAN TƯ PHÁP

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

Số: 3848/BC-UBTP12

Hà Nội, ngày 14 tháng 5 năm 2010

BÁO CÁO THẨM TRA DỰ ÁN LUẬT TỔ TỤNG HÀNH CHÍNH

Kính thưa các vị đại biểu Quốc hội,

Thực hiện Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh năm 2010 của Quốc hội khóa XII, ngày 20 tháng 4 năm 2010 Ủy ban Tư pháp đã họp phiên toàn thể để thẩm tra dự án Luật tổ tụng hành chính theo Tờ trình số 46/TTr-TANDTC ngày 19 tháng 4 năm 2010 của Tòa án nhân dân tối cao (TANDTC). Tham dự phiên họp có Đồng chí Uông Chu Lưu – Phó Chủ tịch Quốc hội, đại diện lãnh đạo Ủy ban Pháp luật của Quốc hội, Viện kiểm sát nhân dân tối cao, đại diện Văn phòng Trung ương Đảng, Văn phòng Chủ tịch nước, Thanh tra Chính phủ, Bộ Tài nguyên và Môi trường. Sau khi nghe Đồng chí Chánh án TANDTC thay mặt Ban soạn thảo trình bày Tờ trình về dự án Luật, các thành viên Ủy ban Tư pháp và các đại biểu tham dự cuộc họp đã thảo luận về nội dung của dự án Luật. Ủy ban Tư pháp kính trình Quốc hội Báo cáo thẩm tra về dự án Luật tổ tụng hành chính như sau:

I. VỀ NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG

1. Về việc chuẩn bị dự án Luật

Dự án Luật tổ tụng hành chính (sau đây gọi tắt là dự án Luật) đã được Ban

soạn thảo chuẩn bị công phu trên cơ sở khảo sát, tổng kết thực tiễn giải quyết các vụ án hành chính và thi hành các văn bản quy phạm pháp luật hiện hành có liên quan đến lĩnh vực tổ tụng hành chính, đã tổ chức tọa đàm, đánh giá tác động, rà soát các điều ước quốc tế mà Việt Nam là thành viên có liên quan đến dự án Luật, nghiên cứu, tham khảo pháp luật của một số nước... Thẩm tra hồ sơ dự án, Ủy ban Tư pháp nhận thấy, hồ sơ dự án Luật cơ bản đáp ứng được yêu cầu của Luật ban hành văn bản quy phạm pháp luật, đủ điều kiện để trình Quốc hội cho ý kiến tại kỳ họp thứ 7 của Quốc hội.

Tuy nhiên, để có thêm thông tin cho các vị đại biểu Quốc hội xem xét thảo luận dự án Luật, Ủy ban Tư pháp đề nghị Ban soạn thảo báo cáo bổ sung đánh giá tác động của dự án Luật về một số vấn đề như: khả năng của ngành Tòa án đáp ứng yêu cầu của việc mở rộng thẩm quyền giải quyết các khiếu kiện hành chính; tác động của việc ban hành Luật này đối với các Luật khác đang có hiệu lực pháp luật như: Luật khiếu nại, tố cáo, Luật đất đai,... nhằm bảo đảm

cho các quy định của Luật đi vào cuộc sống và sự thống nhất của hệ thống pháp luật.

2. Về quan điểm chỉ đạo và các yêu cầu của việc soạn thảo dự án Luật

Về vấn đề này, Ủy ban Tư pháp tán thành với sáu quan điểm chỉ đạo và yêu cầu của việc soạn thảo dự án Luật được nêu trong Tờ trình số 46/TTr-TANDTC ngày 19 tháng 4 năm 2010 của TANDTC và nhận thấy, các quan điểm chỉ đạo và yêu cầu nêu trên đã được Ban soạn thảo quán triệt và thể hiện đầy đủ trong nội dung dự thảo Luật.

II. VỀ NHỮNG VẤN ĐỀ CÒN CÓ Ý KIẾN KHÁC NHAU ĐƯỢC NÊU TRONG TỜ TRÌNH CỦA BAN SOẠN THẢO

1. Về các khiếu kiện hành chính thuộc thẩm quyền giải quyết của Tòa án

Theo Tờ trình của TANDTC thì Ban soạn thảo còn có hai loại ý kiến khác nhau:

- Loại ý kiến thứ nhất cũng là ý kiến được thể hiện trong dự thảo Luật đề nghị nên quy định thẩm quyền của Tòa án theo phương án loại trừ. Theo đó, Tòa án có thẩm quyền giải quyết các khiếu kiện quyết định hành chính, hành vi hành chính, trừ các quyết định hành chính, hành vi hành chính trong các lĩnh vực quốc phòng, an ninh, ngoại giao theo danh mục do Chính phủ quy định và các hành vi hành chính mang tính nội bộ của cơ quan hành chính nhà nước.

- Loại ý kiến thứ hai đề nghị quy định theo phương án liệt kê như quy định tại Điều 11 của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính, đã được sửa đổi, bổ sung năm 1998 và năm

2006 (sau đây gọi tắt là Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính), có bổ sung những khiếu kiện mới theo quy định của pháp luật.

Về vấn đề này, đa số ý kiến thành viên Ủy ban Tư pháp tán thành với loại ý kiến thứ nhất về việc quy định thẩm quyền giải quyết các khiếu kiện hành chính của Tòa án theo phương án loại trừ với các lý do: Nghị quyết số 49-NQ/TW ngày 02 tháng 6 năm 2005 của Bộ Chính trị về Chiến lược cải cách tư pháp đến năm 2020 đã khẳng định: “*Mở rộng thẩm quyền xét xử của Tòa án đối với các khiếu kiện hành chính. Đối mới mạnh mẽ thủ tục giải quyết các khiếu kiện hành chính tại Tòa án; tạo điều kiện thuận lợi cho người dân tham gia tố tụng, bảo đảm sự bình đẳng giữa công dân và cơ quan công quyền trước Tòa án*”; trong thời gian qua, Quốc hội đã ban hành nhiều luật chuyên ngành, trong đó có quy định về quyền của tổ chức, cá nhân được khởi kiện vụ án hành chính; Luật khiếu nại, tố cáo được sửa đổi, bổ sung năm 2004 và năm 2005 (sau đây gọi tắt là Luật khiếu nại, tố cáo) không giới hạn các khiếu kiện hành chính được giải quyết tại Tòa án. Việc dự thảo Luật quy định Tòa án có thẩm quyền giải quyết hầu hết các khiếu kiện hành chính chỉ trừ một số lĩnh vực đặc biệt là phù hợp với quy định của Luật khiếu nại, tố cáo.

Hơn nữa, theo quy định của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính thì có 22 loại việc khiếu kiện thuộc thẩm quyền giải quyết của Tòa án. Như vậy, hiện nay Tòa án đã có thẩm quyền giải quyết hầu hết các khiếu kiện

hành chính. Do đó, dự thảo Luật này quy định theo phương án loại trừ là phù hợp, vừa không gây biến động về số lượng vụ việc cho Tòa án, vừa bảo đảm quyền, lợi ích hợp pháp của cá nhân, cơ quan, tổ chức, đáp ứng yêu cầu cải cách tư pháp và hội nhập kinh tế quốc tế.

Đồng thời, theo kết luận của Thủ tướng Chính phủ về Đề án Tái phán hành chính tại Thông báo số 52/TB-VPCP ngày 27 tháng 02 năm 2010 của Văn phòng Chính phủ là: "...không thành lập cơ quan tài phán hành chính thuộc hệ thống cơ quan hành pháp. Cơ chế giải quyết khiếu nại hành chính cần hoàn thiện theo hướng tăng cường trách nhiệm giải quyết khiếu nại của cơ quan hành chính, đồng thời bảo đảm quyền khởi kiện vụ án hành chính của công dân, tổ chức tại Tòa án, mở rộng thẩm quyền, tập trung củng cố, kiện toàn tổ chức và hoạt động của Tòa hành chính thuộc Tòa án nhân dân để có khả năng đảm nhận việc xét xử tất cả các khiếu kiện hành chính...". Như vậy, quy định của dự thảo Luật về thẩm quyền của Tòa án nhân dân đối với các khiếu kiện hành chính theo hướng mở rộng và tập trung thẩm quyền giải quyết khiếu kiện hành chính cho Tòa án như phương án loại trừ là hoàn toàn phù hợp với chủ trương nêu trên của Chính phủ.

Tuy nhiên, đối với danh mục "các quyết định hành chính, hành vi hành chính trong các lĩnh vực quốc phòng, an ninh, ngoại giao" không thuộc thẩm quyền giải quyết của Tòa án do Chính phủ quy định thì chỉ nên loại trừ một số quyết định hành chính, hành vi hành chính liên quan đến lĩnh vực quốc

phòng, an ninh, ngoại giao thật sự đặc biệt còn những vấn đề không thật sự đặc biệt thì không nên hạn chế. Đồng thời, đề nghị cần làm rõ hơn và thể hiện ngay trong dự thảo Luật "các hành vi hành chính mang tính nội bộ của cơ quan hành chính nhà nước" không thuộc thẩm quyền giải quyết của Tòa án là những hành vi hành chính nào để tránh cách hiểu không thống nhất và khó áp dụng khi dự thảo Luật được Quốc hội ban hành.

Ngoài ra, có một số ý kiến thành viên Ủy ban Tư pháp đề nghị quy định thẩm quyền giải quyết các khiếu kiện hành chính của Tòa án theo phương án liệt kê. Ý kiến này cho rằng việc quy định như vậy sẽ cụ thể, rõ ràng, tạo điều kiện thuận lợi cho Tòa án cũng như đương sự trong việc xác định thẩm quyền giải quyết các khiếu kiện hành chính tại Tòa án.

2. Về điều kiện khởi kiện vụ án hành chính

Theo Tờ trình của TANDTC thì Ban soạn thảo còn có hai loại ý kiến khác nhau:

- Loại ý kiến thứ nhất đề nghị quy định trước khi khởi kiện vụ án hành chính tại Tòa án phải qua thủ tục khiếu nại như quy định của Luật khiếu nại, tố cáo.

- Loại ý kiến thứ hai đề nghị quy định tổ chức, cá nhân không đồng ý với quyết định hành chính, hành vi hành chính thì có thể khởi kiện vụ án hành chính, không đặt ra yêu cầu về việc cá nhân, tổ chức đó phải khiếu nại đến cơ quan có thẩm quyền giải quyết khiếu nại lần đầu.

Dự thảo Luật quy định đối với các khiếu kiện về hành vi hành chính, khiếu kiện về một số loại việc có tính chuyên môn sâu như: lĩnh vực thuế, sở hữu trí tuệ,... lĩnh vực mà luật chuyên ngành quy định phải qua thủ tục khiếu nại tại cơ quan hành chính trước khi khởi kiện ra Tòa án; khiếu kiện về danh sách cử tri bầu cử đại biểu Quốc hội và danh sách cử tri bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân thì phải qua thủ tục khiếu nại tại cơ quan hành chính trước khi khởi kiện tại Tòa án, còn đối với các khiếu kiện khác thì có thể khởi kiện ngay ra Tòa án.

Về vấn đề này, đa số ý kiến thành viên Ủy ban Tư pháp tán thành với loại ý kiến thứ hai. Theo đó, tổ chức, cá nhân khi không đồng ý với quyết định hành chính, hành vi hành chính thì có quyền lựa chọn khiếu nại tại cơ quan hành chính hoặc khởi kiện ngay vụ án hành chính tại Tòa án. Nếu tổ chức, cá nhân lựa chọn việc khiếu nại tại cơ quan hành chính thì khi hết thời hạn giải quyết theo quy định mà khiếu nại không được giải quyết hoặc được giải quyết nhưng họ không đồng ý với quyết định giải quyết khiếu nại lần đầu (hoặc giải quyết lần hai) thì họ vẫn có quyền khởi kiện vụ án tại Tòa án. Quy định như vậy sẽ đáp ứng được yêu cầu mở rộng quyền khởi kiện vụ án hành chính tại Tòa án, tạo điều kiện cho tổ chức, cá nhân được tự do lựa chọn cách thức giải quyết khiếu nại, khiếu kiện, mở rộng dân chủ trong xã hội, giảm bớt áp lực cho các cơ quan hành chính nhà nước. Còn nếu quy định như dự thảo Luật thì mặc dù có phân biệt hai loại việc để xác định điều kiện khởi kiện nhưng trong thực tế thì hầu hết các khiếu kiện quyết định hành

chính đều bắt buộc phải qua thủ tục khiếu nại tại cơ quan hành chính trước khi khởi kiện tại Tòa án. Vì các khiếu kiện quyết định hành chính luôn phát sinh từ các lĩnh vực chuyên môn nhất định thuộc chức năng quản lý của cơ quan hành chính và quy định như vậy sẽ không đổi mới được cơ chế giải quyết khiếu kiện hiện nay và tình hình giải quyết khiếu kiện sẽ không có sự chuyển biến căn bản. Mặt khác, Ủy ban Tư pháp thấy rằng, khi giải quyết vụ án hành chính, Tòa án phải xem xét, nghiên cứu toàn diện, khách quan vụ án, thu thập, đánh giá các chứng cứ, kể cả việc trưng cầu ý kiến tư vấn của các nhà chuyên môn, chuyên gia... trong tất cả các lĩnh vực để làm sáng tỏ các tình tiết của vụ án trước khi ra bản án, quyết định. Việc căn cứ vào tính chất chuyên môn của loại khiếu kiện để quy định loại việc này phải được xem xét giải quyết tại cơ quan hành chính trước khi khởi kiện tại Tòa án vừa không có cơ sở vừa không có ý nghĩa thực tiễn. Vì vậy, đa số ý kiến thành viên Ủy ban Tư pháp đề nghị cần quy định trong dự thảo Luật theo hướng dành quyền lựa chọn việc khiếu nại tại cơ quan hành chính hay khởi kiện vụ án tại Tòa án cho người dân mà không bắt buộc phải qua thủ tục khiếu nại trước khi khởi kiện. Đây được coi là bước đổi mới căn bản về điều kiện, cơ chế giải quyết khiếu kiện hành chính ở nước ta theo tinh thần Nghị quyết số 49-NQ/TW của Bộ Chính trị.

Ngoài ra, một số ý kiến thành viên Ủy ban Tư pháp tán thành với dự thảo Luật quy định một số loại việc phải qua thủ tục khiếu nại trước khi khởi kiện ra Tòa án, một số loại việc có thể khởi kiện

ngay tại Tòa án. Loại ý kiến này cho rằng việc quy định một số loại việc có thể được khởi kiện ngay tại Tòa án sẽ tạo điều kiện cho đương sự có quyền lựa chọn cách thức giải quyết để bảo vệ kịp thời quyền, lợi ích hợp pháp của mình. Đối với một số loại việc phải qua thủ tục khiếu nại trước khi khởi kiện ra Tòa án là để cơ quan hành chính có điều kiện tự xem xét lại quyết định, hành vi của mình và đương sự có điều kiện thu thập thêm tài liệu, chứng cứ để bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của mình cũng như tạo điều kiện thuận lợi cho Tòa án khi giải quyết vụ án. Quy định như vậy phù hợp với khả năng và điều kiện giải quyết các vụ án hành chính của Tòa án hiện nay và trong thời gian trước mắt, bảo đảm lộ trình thích hợp cho việc quy định tổ chức, cá nhân được khởi kiện ngay vụ án hành chính tại Tòa án.

3. Về thời hiệu khởi kiện

Theo Tờ trình của TANDTC thì Ban soạn thảo có ba loại ý kiến khác nhau:

- Loại ý kiến thứ nhất đề nghị quy định như điểm a khoản 3 Điều 159 của Bộ luật tố tụng dân sự về thời hiệu khởi kiện để yêu cầu Tòa án giải quyết vụ án dân sự. Theo quy định này thì thời hiệu khởi kiện là 2 năm.

- Loại ý kiến thứ hai đề nghị quy định như Điều 31 của Luật khiếu nại, tố cáo. Theo quy định này thì thời hiệu khởi kiện là 90 ngày.

- Loại ý kiến thứ ba đề nghị quy định như tại Điều 30 của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính. Theo đó, quy định về thời hiệu khởi kiện khác nhau đối với các loại và các

trường hợp khiếu kiện hành chính khác nhau.

Ủy ban Tư pháp cơ bản tán thành với việc quy định về thời hiệu khởi kiện khác nhau đối với các loại và các trường hợp khiếu kiện hành chính khác nhau. Việc quy định chung một thời hiệu khởi kiện cho tất cả các loại khiếu kiện hành chính như loại ý kiến thứ nhất và loại ý kiến thứ hai là không phù hợp vì các khiếu kiện hành chính rất đa dạng, liên quan đến nhiều lĩnh vực khác nhau. Có khiếu kiện hành chính cần quy định thời hiệu rất ngắn như khiếu kiện về danh sách cử tri bầu cử đại biểu Quốc hội và danh sách cử tri bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân nhưng cũng có những khiếu kiện có thể quy định thời hiệu dài hơn như khiếu kiện trong lĩnh vực đất đai, xây dựng,... Ngoài ra, cũng cần có sự phân biệt về thời hiệu khởi kiện trong trường hợp đã qua thủ tục khiếu nại lần đầu với trường hợp đã qua thủ tục khiếu nại lần hai hoặc đối với trường hợp khởi kiện thẳng ra Tòa án mà không qua khiếu nại tại cơ quan hành chính. Đồng thời, thực tế xét xử các vụ án hành chính trong thời gian qua cho thấy, việc quy định thời hiệu khởi kiện của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính (như loại ý kiến thứ ba) là quá ngắn, không phù hợp với thực tiễn. Vì vậy, cần quy định thời hiệu khởi kiện vụ án hành chính dài hơn so với quy định hiện hành nhằm khắc phục hạn chế trong thực tiễn giải quyết khiếu kiện hành chính thời gian qua.

Bên cạnh đó, Ủy ban Tư pháp nhận thấy, theo điểm đ khoản 2 Điều 68 dự thảo Luật thì thời hiệu khởi kiện đối với

khiếu kiện về danh sách cử tri bầu cử đại biểu Quốc hội, danh sách cử tri bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân “chậm nhất là 5 ngày, trước ngày bầu cử nhưng không đồng ý về cách giải quyết của cơ quan lập danh sách cử tri”. Việc nhận đơn khởi kiện và thụ lý vụ án trong trường hợp này được thực hiện theo Điều 124 dự thảo Luật. Tuy nhiên, khoản 1 Điều 71 dự thảo Luật quy định: “Tòa án phải nhận đơn khởi kiện do đương sự nộp trực tiếp tại Tòa án hoặc gửi qua bưu điện và phải ghi vào sổ nhận đơn. Trong thời hạn 5 ngày làm việc, kể từ ngày nhận được đơn khởi kiện, Chánh án Tòa án phân công một Thẩm phán xem xét đơn khởi kiện”. Theo các quy định nêu trên thì Điều 68 dự thảo Luật quy định thời hiệu khởi kiện cho tất cả các loại khiếu kiện, Điều 71 quy định thủ tục chung về nhận và xem xét đơn khởi kiện nhưng lại không loại trừ trường hợp có quy định riêng về thời hạn giải quyết vụ án khiếu kiện về danh sách cử tri quy định tại Điều 124 dự thảo Luật. Từ đó dẫn đến sự mâu thuẫn về thời hạn xem xét đơn khởi kiện. Vì vậy, Ủy ban Tư pháp đề nghị khoản 1 Điều 71 dự thảo Luật cần quy định “trừ trường hợp xem xét đơn khiếu kiện về danh sách cử tri bầu cử đại biểu Quốc hội, danh sách cử tri bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân”, để bảo đảm sự thống nhất trong dự thảo Luật.

4. Về quyết định của Hội đồng xét xử sơ thẩm

Theo Tờ trình của TANDTC thì Ban soạn thảo có hai loại ý kiến khác nhau:

- Loại ý kiến thứ nhất đề nghị quy

định như Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính và cho rằng quy định như vậy là phù hợp với các quy định về quyết định của Hội đồng xét xử sơ thẩm trong bản án hành chính.

- Loại ý kiến thứ hai đề nghị cần quy định cụ thể hơn về các quyết định của Hội đồng xét xử như: buộc người có thẩm quyền thực hiện những công việc cụ thể nào, thời hạn bao lâu,... bảo đảm cho các quyết định của Tòa án được thi hành đúng và thuận lợi cho việc xác định trách nhiệm của người không chấp hành bản án, quyết định của Tòa án.

Ủy ban Tư pháp tán thành với loại ý kiến thứ hai như đã được thể hiện tại Điều 119 dự thảo Luật quy định về quyền hạn của Tòa án. Theo đó, cần quy định cụ thể trong dự thảo Luật quyền hạn của Tòa án khi giải quyết vụ án hành chính như: không chấp nhận yêu cầu của người khởi kiện hoặc hủy một phần hoặc toàn bộ quyết định hành chính trái pháp luật, buộc bồi thường thiệt hại... Quy định như vậy khắc phục được hạn chế của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính, nhằm bảo đảm bản án, quyết định hành chính được cụ thể, rõ ràng, tạo điều kiện cho việc thi hành bản án, quyết định hành chính thuận lợi, có hiệu quả.

5. Về thủ tục thỏa thuận trong tố tụng hành chính

Theo Tờ trình của TANDTC thì Ban soạn thảo có hai loại ý kiến khác nhau:

- Loại ý kiến thứ nhất đề nghị nên quy định thủ tục thỏa thuận giữa bên khởi kiện và bên bị kiện là thủ tục bắt buộc trong tố tụng hành chính.

- Loại ý kiến thứ hai cũng là ý kiến được thể hiện trong dự thảo Luật đề nghị không nên quy định thủ tục thỏa thuận nhưng nên quy định việc đối thoại giữa người khởi kiện và bên bị kiện trong tố tụng hành chính.

Ủy ban Tư pháp tán thành với loại ý kiến thứ hai và cho rằng, lĩnh vực hành chính là lĩnh vực công. Quan hệ giữa hai bên trong hành chính là quan hệ giữa một bên là cơ quan hành chính nhà nước, người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính nhà nước thì hành quyền lực hành chính công và một bên là đối tượng chịu sự quản lý, điều hành. Mặc dù, trong tố tụng tại Tòa án thì các bên bình đẳng với nhau về quyền và nghĩa vụ nhưng việc thỏa thuận giữa các bên đương sự trong tố tụng hành chính có liên quan đến nội dung quản lý hành chính. Vì vậy, việc quy định thủ tục thỏa thuận mang tính bắt buộc giữa các bên trong trường hợp này là không phù hợp. Tuy nhiên, dự thảo Luật có thể quy định mang tính khuyến khích việc đối thoại giữa các bên được thực hiện ở bất cứ thời điểm nào trong quá trình giải quyết vụ khiếu kiện theo yêu cầu của các bên đương sự, nhưng không phải là một thủ tục bắt buộc. Quy định như vậy cũng phù hợp với nguyên tắc chung về đối thoại trong Luật khiếu nại, tố cáo. Thông qua đối thoại, các bên có thể hiểu rõ thêm nhiều nội dung và tự nhận ra sai sót của mình để bên khởi kiện có thể rút đơn khởi kiện hoặc bên bị kiện tự khắc phục sai sót của mình, giải quyết được triệt để khiếu kiện phát sinh, kéo dài. Tuy nhiên, để bảo đảm cho việc đối thoại được thực hiện thống nhất và có hiệu quả thì cần nghiên cứu bổ sung quy

định trình tự, thủ tục đối thoại trong dự thảo Luật.

III. VỀ MỘT SỐ NỘI DUNG KHÁC TRONG DỰ THẢO LUẬT TỐ TỤNG HÀNH CHÍNH

1. Giải thích từ ngữ (Điều 2)

Khoản 1 Điều 2 dự thảo Luật quy định: “Quyết định hành chính là quyết định bằng văn bản của cơ quan hành chính nhà nước hoặc của người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính nhà nước được áp dụng một lần đối với một hoặc một số đối tượng cụ thể về một vấn đề cụ thể trong hoạt động quản lý hành chính”. Khoản 2 Điều 2 dự thảo Luật quy định: “Hành vi hành chính là hành vi của cơ quan hành chính nhà nước, của người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính nhà nước thực hiện hoặc không thực hiện nhiệm vụ, công vụ theo quy định của pháp luật”.

Ủy ban Tư pháp nhận thấy, theo quy định tại khoản 1 và khoản 2 Điều 2 dự thảo Luật thì quyết định hành chính và hành vi hành chính là của cơ quan hành chính, người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính. Tuy nhiên, khoản 1 Điều 27 dự thảo Luật quy định: “Khiếu kiện quyết định hành chính, hành vi hành chính của Bộ, cơ quan ngang Bộ, cơ quan thuộc Chính phủ, Văn phòng Chủ tịch nước, Văn phòng Quốc hội, Tòa án nhân dân tối cao, Viện kiểm sát nhân dân tối cao và quyết định hành chính, hành vi hành chính của Thủ trưởng các cơ quan đó mà người khởi kiện có nơi cư trú, nơi làm việc hoặc trụ sở trên cùng lãnh thổ với Tòa án”. Theo quy định này thì các cơ quan Văn phòng Chủ tịch nước, Văn phòng Quốc hội,

Tòa án nhân dân tối cao, Viện kiểm sát nhân dân tối cao có thẩm quyền ban hành quyết định hành chính, hành vi hành chính nhưng các cơ quan này không phải là cơ quan hành chính. Vì vậy, nếu quy định như khoản 1, khoản 2 Điều 2 và khoản 1 Điều 27 dự thảo Luật là không thống nhất, đề nghị cần nghiên cứu chỉnh lý lại cho phù hợp.

Ngoài ra, Ủy ban Tư pháp nhận thấy, trong thực tế nhiều trường hợp các quyết định của cơ quan hành chính, người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính không được ban hành dưới hình thức văn bản là quyết định mà được ban hành theo một số hình thức khác như: Thông báo, Kết luận, Công văn,... Dự thảo Luật cho phép khởi kiện đối với quyết định hành chính, hành vi hành chính thì đối với những trường hợp nêu trên, cá nhân, cơ quan, tổ chức sẽ khó có thể khởi kiện được. Đây là một trở ngại thực tế chưa được khắc phục hiện nay. Vì vậy, Ủy ban Tư pháp đề nghị cần mở rộng khái niệm quyết định hành chính và quy định cụ thể các hình thức quyết định để bảo đảm quyền, lợi ích hợp pháp của cá nhân, cơ quan, tổ chức và dễ áp dụng trong thực tiễn.

Bên cạnh đó, Ủy ban Tư pháp nhận thấy, Luật cán bộ, công chức năm 2008 chỉ mới điều chỉnh đối với cán bộ, công chức còn viên chức được tách ra và sẽ được điều chỉnh trong Luật viên chức (dự kiến sẽ được Quốc hội khóa XII thông qua vào tháng 10 năm 2010). Vì vậy, Ủy ban Tư pháp đề nghị cần làm rõ dự án Luật này có điều chỉnh đối với các khiếu kiện liên quan đến viên chức hay không như: quyết định kỷ luật buộc thôi

việc, các hành vi của viên chức được giao thực hiện một số nhiệm vụ hành chính,...

2. Trách nhiệm cung cấp tài liệu, chứng cứ của cá nhân, cơ quan, tổ chức có thẩm quyền (Điều 8)

Điều 8 dự thảo Luật quy định: “Cá nhân, cơ quan, tổ chức trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình có trách nhiệm cung cấp đầy đủ và đúng thời hạn cho đương sự, Tòa án tài liệu, chứng cứ mà cá nhân, cơ quan, tổ chức đó đang lưu giữ, quản lý khi có yêu cầu của đương sự, Tòa án; trong trường hợp không cung cấp được thì phải thông báo bằng văn bản cho đương sự, Tòa án biết và nêu rõ lý do của việc không cung cấp được tài liệu, chứng cứ”.

Ủy ban Tư pháp nhận thấy, dự thảo Luật quy định đương sự có quyền yêu cầu cá nhân, cơ quan, tổ chức cung cấp cho mình tài liệu, chứng cứ mà cá nhân, cơ quan, tổ chức đó đang lưu giữ, quản lý có thể dẫn đến sự tùy tiện và gây quá tải, ảnh hưởng đến hoạt động bình thường của cơ quan hành chính nhà nước, tổ chức. Hơn nữa, một cá nhân cũng không thể yêu cầu cá nhân khác cung cấp tài liệu, chứng cứ cho mình. Vì vậy, Ủy ban Tư pháp đề nghị không quy định nội dung này trong dự thảo Luật.

Bên cạnh đó, theo quy định tại Điều 8 dự thảo Luật thì Tòa án có quyền yêu cầu cá nhân, cơ quan, tổ chức trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình có trách nhiệm cung cấp đầy đủ và đúng thời hạn cho Tòa án tài liệu, chứng cứ mà cá nhân, cơ quan, tổ chức đó đang lưu giữ, quản lý. Tuy nhiên, trong thực tế có nhiều trường hợp cá nhân, cơ

quan, tổ chức đã không thực hiện hoặc chậm thực hiện yêu cầu của Tòa án về việc cung cấp tài liệu, chứng cứ, gây khó khăn cho Tòa án trong quá trình giải quyết vụ án, làm cho vụ án bị kéo dài, gây bức xúc cho đương sự. Vì vậy, Ủy ban Tư pháp đề nghị cần nghiên cứu quy định chế tài đối với việc cá nhân, cơ quan, tổ chức trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình không thực hiện hoặc chậm thực hiện yêu cầu của Tòa án về việc cung cấp tài liệu, chứng cứ mà không có lý do chính đáng để nâng cao trách nhiệm xã hội và bảo đảm hiệu quả trong việc giải quyết các vụ án hành chính tại Tòa án.

3. Chuyển vụ án cho Tòa án khác, giải quyết tranh chấp về thẩm quyền (Điều 29)

Khoản 1 Điều 29 dự thảo Luật quy định: “Tòa án đã thụ lý vụ án hành chính, nếu phát hiện vụ án không thuộc thẩm quyền giải quyết của mình thì ra quyết định chuyển hồ sơ vụ án cho Tòa án có thẩm quyền và xoá sổ thụ lý. Quyết định này phải được gửi ngay cho đương sự và Viện kiểm sát cùng cấp.

Đương sự có quyền khiếu nại, Viện kiểm sát cùng cấp có quyền kiến nghị quyết định này trong thời hạn 3 ngày làm việc, kể từ ngày nhận được quyết định. Trong thời hạn 3 ngày làm việc, kể từ ngày nhận được khiếu nại, kiến nghị, Chánh án Tòa án đã ra quyết định chuyển vụ án hành chính phải giải quyết khiếu nại, kiến nghị”.

Ủy ban Tư pháp nhận thấy, khoản 1 Điều 29 dự thảo Luật mới chỉ quy định việc Chánh án Tòa án đã ra quyết định chuyển vụ án hành chính giải quyết

khiếu nại, kiến nghị mà chưa quy định về hiệu lực của quyết định giải quyết khiếu nại, kiến nghị; cụ thể là quyết định này là quyết định cuối cùng hay có thể bị kháng cáo, kháng nghị để yêu cầu Chánh án Tòa án cấp trên giải quyết lại. Vì vậy, đề nghị cần nghiên cứu quy định hiệu lực quyết định của Chánh án Tòa án giải quyết khiếu nại, kiến nghị về quyết định chuyển vụ án hành chính.

4. Người làm chứng (Điều 53)

Điều b khoản 2 Điều 53 dự thảo Luật quy định người làm chứng: “Được từ chối khai báo nếu lời khai của mình liên quan đến bí mật nhà nước”.

Ủy ban Tư pháp nhận thấy, nếu chỉ quy định việc từ chối khai báo của người làm chứng trong trường hợp liên quan đến bí mật nhà nước thì còn hẹp, chưa đảm bảo quyền tự do của công dân. Qua nghiên cứu cho thấy quyền của công dân với tư cách là người làm chứng được từ chối khai báo trong tố tụng hành chính và trong tố tụng dân sự không có sự khác biệt. Tham khảo khoản 3 Điều 66 của Bộ luật tố tụng dân sự thì người làm chứng: “Được từ chối khai báo nếu lời khai của mình liên quan đến bí mật nhà nước, bí mật nghề nghiệp, bí mật kinh doanh, bí mật đời tư hoặc việc khai báo đó có ảnh hưởng xấu, bất lợi cho đương sự là người có quan hệ thân thích với mình”. Vì vậy, đề nghị cần nghiên cứu bổ sung thêm vào điểm b khoản 2 Điều 53 dự thảo Luật các trường hợp người làm chứng được từ chối khai báo.

5. Quyền yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời; buộc thực hiện biện pháp bảo đảm; thay đổi,

hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời (các điều 57, 62 và 63)

- Khoản 1 Điều 57 dự thảo Luật quy định về quyền của đương sự được yêu cầu Tòa án đang giải quyết vụ án đó áp dụng một hoặc nhiều biện pháp khẩn cấp tạm thời và điều kiện áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời. Khoản 1 Điều 62 dự thảo Luật quy định về nghĩa vụ của người yêu cầu Tòa án áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời phải gửi một khoản tiền, kim khí quý, đá quý hoặc giấy tờ có giá do Tòa án ấn định nhưng phải tương đương với nghĩa vụ tài sản mà người có nghĩa vụ phải thực hiện.

Ủy ban Tư pháp nhận thấy, tổ tụng hành chính có điểm đặc thù khác với tổ tụng dân sự, đó là bên khiếu kiện là công dân, tổ chức khiếu kiện quyết định hành chính, hành vi hành chính của cơ quan hành chính nhà nước, người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính nhà nước mà họ cho rằng quyết định, hành vi đó là không đúng, ảnh hưởng đến quyền, lợi ích hợp pháp của họ. Người khởi kiện, người bị kiện, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan đều có quyền yêu cầu Tòa án áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời. Vì vậy, Ủy ban Tư pháp đề nghị cần làm rõ các biện pháp khẩn cấp tạm thời có thể được áp dụng để trên cơ sở đó quy định trường hợp nào phải có biện pháp bảo đảm. Trường hợp người bị kiện là cơ quan hành chính, người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính nhà nước yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời thì có cần thiết quy định cơ quan, người có thẩm quyền phải thực hiện biện pháp bảo đảm hay không, nếu có thì nguồn

kinh phí bảo đảm thế nào và trong trường hợp này có áp dụng các quy định tương ứng của Luật trách nhiệm bồi thường của Nhà nước đối với thiệt hại xảy ra hay không. Bên cạnh đó, trong trường hợp người yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời là người dân (người nghèo, sinh sống ở vùng sâu, vùng xa, điều kiện kinh tế khó khăn hoặc các đối tượng chính sách xã hội...) thì việc quy định buộc phải thực hiện biện pháp bảo đảm khi yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời cũng cần được cân nhắc kỹ. Ngoài ra, Ủy ban Tư pháp thấy rằng, dự thảo Luật quy định mức bảo đảm tài chính phải tương đương với nghĩa vụ tài sản mà người có nghĩa vụ phải thực hiện... là không phù hợp với tính chất của biện pháp khẩn cấp tạm thời trong tổ tụng hành chính. Do đó, đề nghị sửa lại quy định này cho hợp lý.

- Khoản 1 Điều 63 dự thảo Luật quy định biện pháp khẩn cấp tạm thời có thể bị thay đổi hoặc hủy bỏ. Tuy nhiên, dự thảo Luật chưa quy định cụ thể về điều kiện thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời. Đây là một nội dung quan trọng, liên quan đến quyền và lợi ích hợp pháp của các bên. Vì vậy, đề nghị bổ sung trong dự thảo Luật quy định về điều kiện thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời.

6. Quyền kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm hoặc tái thẩm, thời hạn kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 146, Điều 147)

Khoản 1 Điều 146 dự thảo Luật quy định: “Chánh án TANDTC, Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân tối cao

có quyền kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm hoặc tái thẩm bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật của Tòa án các cấp, trừ quyết định giám đốc thẩm hoặc tái thẩm của Hội đồng Thẩm phán TANDTC”. Khoản 1 Điều 147 dự thảo Luật quy định: “Thời hạn kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm là 01 năm, kể từ ngày bản án, quyết định của Tòa án có hiệu lực pháp luật”.

Ủy ban Tư pháp nhận thấy, thực tế trong thời gian qua cho thấy, có một số bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật của Tòa án các cấp khi hết thời hiệu kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm hoặc vụ án đã có quyết định giám đốc thẩm của Hội đồng Thẩm phán TANDTC mới phát hiện ra những sai sót nghiêm trọng ảnh hưởng đến quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự. Những trường hợp này, theo quy định của pháp luật tố tụng hiện hành không thể kháng nghị nên không khắc phục được những sai sót, trong khi đương sự đã khiếu nại liên tục, gay gắt, kéo dài, dư luận xã hội bức xúc. Vì vậy, đề nghị Ban soạn thảo cần nghiên cứu kỹ để đề xuất hướng xử lý trong dự thảo Luật nhằm khắc phục tình trạng bản án, quyết định của Tòa án trong lĩnh vực hành chính đã có hiệu lực pháp luật mà phát hiện có sai lầm nghiêm trọng nhưng đã hết thời hiệu kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm như đã nêu trên hoặc trường hợp đã có quyết định giám đốc thẩm của Hội đồng Thẩm phán TANDTC nhưng phát hiện ra các sai sót cần phải được khắc phục. Cơ chế khắc phục những sai sót trong các trường hợp này cần được nghiên cứu quy định thật chặt chẽ, bảo đảm các sai sót trong bản án, quyết định của Tòa

án được khắc phục nhưng cũng không gây ra khiếu nại tràn lan.

7. Hoãn, tạm đình chỉ thi hành bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật (Điều 150)

Điều 150 dự thảo Luật quy định:

“1. Người có thẩm quyền kháng nghị bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật của Tòa án có quyền hoãn, tạm đình chỉ thi hành bản án, quyết định để xem xét việc kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm hoặc tái thẩm, thời hạn không quá 2 tháng.

2. Người kháng nghị có quyền hoãn hoặc tạm đình chỉ việc thi hành bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật bị kháng nghị cho đến khi có quyết định giám đốc thẩm hoặc tái thẩm”.

Ủy ban Tư pháp nhận thấy, Điều 150 dự thảo Luật chưa có sự phân biệt giữa trường hợp hoãn và trường hợp tạm đình chỉ thi hành bản án, quyết định của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật trong vụ án hành chính. Thực tiễn thi hành Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính đã có sự phân biệt giữa trường hợp hoãn và trường hợp tạm đình chỉ thi hành bản án, quyết định của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật. Vì vậy, đề nghị trong dự thảo Luật này cũng nên quy định người có thẩm quyền kháng nghị bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật trong vụ án hành chính có quyền yêu cầu hoãn thi hành bản án, quyết định để xem xét việc kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm, tái thẩm. Người đã kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm, tái thẩm có quyền quyết định tạm đình chỉ thi hành bản án, quyết định cho đến khi có quyết định giám đốc thẩm,

tái thẩm.

8. Quyền hạn của Hội đồng giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 154)

Điều 154 dự thảo Luật quy định về quyền hạn của Hội đồng giám đốc thẩm hoặc tái thẩm:

“1. Bác kháng nghị và giữ nguyên bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật;

2. Huỷ bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật để xét xử sơ thẩm hoặc phúc thẩm lại;

3. Huỷ bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật và đình chỉ việc giải quyết vụ án khi có một trong các trường hợp quy định tại khoản 1 Điều 83 của Luật này”.

Ủy ban Tư pháp nhận thấy, trong thực tế có trường hợp bản án sơ thẩm của Tòa án nhân dân cấp huyện và bản án phúc thẩm của Tòa án nhân dân cấp tỉnh là đúng pháp luật nhưng bị quyết định giám đốc thẩm của Tòa chuyên trách TANDTC hủy để xét xử lại vụ án, sau đó quyết định giám đốc thẩm của Tòa chuyên trách TANDTC bị kháng nghị và bị Hội đồng Thẩm phán TANDTC hủy. Trong trường hợp này bản án sơ thẩm và bản án phúc thẩm đã được xét xử đúng pháp luật cần được giữ nguyên nhưng dự thảo Luật không quy định quyền này của Hội đồng giám đốc thẩm. Vì vậy, đề nghị cần bổ sung trong dự thảo Luật quyền hạn của Hội đồng giám đốc thẩm: “Giữ nguyên bản án, quyết định đúng pháp luật của Tòa án cấp dưới đã bị hủy hoặc bị sửa” nhằm hạn chế việc xét xử lại tốn kém không cần thiết.

9. Thủ tục thi hành bản án, quyết định của Tòa án về vụ án hành chính (Chương XII)

Ủy ban Tư pháp nhận thấy, Chương XII của dự thảo Luật quy định về thủ tục thi hành bản án, quyết định của Tòa án về vụ án hành chính. Tuy nhiên, Chương này chưa có quy định về thời hiệu thi hành án đối với bản án, quyết định trong vụ án hành chính, cơ quan quản lý nhà nước và cơ quan có thẩm quyền thi hành án hành chính... Điều 159 dự thảo Luật quy định về thi hành bản án hành chính mới chỉ quy định một cách khái quát, chưa cụ thể, chưa quy định cơ chế thi hành bản án, quyết định hành chính. Vì vậy, Ủy ban Tư pháp đề nghị cần nghiên cứu quy định cụ thể ngay trong dự thảo Luật về trình tự, thủ tục thi hành bản án, quyết định hành chính và xác định một cơ quan có trách nhiệm giúp Chính phủ quản lý nhà nước về công tác thi hành án hành chính. Thực tiễn 14 năm thi hành Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính cho đến nay chưa có một cơ quan giúp Chính phủ thống nhất quản lý nhà nước về công tác thi hành án hành chính, nên thời gian qua không có cơ quan theo dõi, thống kê, báo cáo,... về tình hình thi hành án hành chính trong phạm vi cả nước. Mặt khác, do chưa có quy định cụ thể về trách nhiệm và chế tài xử lý đối với các trường hợp không chấp hành bản án, quyết định hành chính nên không thể xử lý được sai phạm. Để khắc phục tình trạng đó, Ủy ban Tư pháp đề nghị có thể nghiên cứu giao Bộ Tư pháp giúp Chính phủ quản lý nhà nước về công tác thi hành án hành chính nhằm bảo đảm không hình

thành thêm tổ chức mới về thi hành án. Hơn nữa, theo quy định của Luật thi hành án dân sự thì phần tiền, tài sản trong bản án, quyết định hành chính của Tòa án đã được giao cho cơ quan thi hành án dân sự tổ chức thi hành. Vì vậy, việc giao Bộ Tư pháp giúp Chính phủ quản lý công tác thi hành án hành chính là phù hợp với nguyên tắc một việc không giao cho nhiều cơ quan thực hiện.

10. Áp dụng quy định của Bộ luật tố tụng dân sự để giải quyết vụ án hành chính (Điều 161)

Điều 161 dự thảo Luật quy định: “Trong quá trình giải quyết vụ án hành chính, nếu có trường hợp mà Luật này chưa quy định, thì Tòa án được áp dụng các quy định tương ứng của Bộ luật tố tụng dân sự để giải quyết vụ án hành chính”.

Ủy ban Tư pháp nhận thấy, thủ tục tố tụng dân sự và thủ tục tố tụng hành chính là hai thủ tục khác nhau, với những đặc điểm riêng biệt, không thể quy định trong quá trình giải quyết vụ án hành chính nếu Luật tố tụng hành chính chưa quy định thì áp dụng các quy định của Bộ luật tố tụng dân sự. Ủy ban Tư pháp đề nghị cần nghiên cứu kỹ, pháp điển hóa các quy định hiện hành về tố tụng hành chính để quy định trong dự thảo Luật và bỏ quy định tại Điều 161 dự thảo Luật.

11. Về vai trò của Viện kiểm sát trong tố tụng hành chính

- Khoản 2 Điều 21 dự thảo Luật quy định: “Viện kiểm sát nhân dân kiểm sát các vụ án hành chính... thực hiện các quyền yêu cầu, kiến nghị, kháng nghị

theo quy định của pháp luật”. Ủy ban Tư pháp nhận thấy, dự thảo Luật chưa quy định cụ thể phạm vi quyền này của Viện kiểm sát (như: Viện kiểm sát có quyền yêu cầu Tòa án xác minh, thu thập chứng cứ, trưng cầu giám định... như trong tố tụng dân sự hay không). Vì vậy, đề nghị cần nghiên cứu và quy định cụ thể trong dự thảo Luật về quyền yêu cầu của Viện kiểm sát nhằm bảo đảm cho Viện kiểm sát thực hiện có hiệu quả chức năng của mình.

- Điều 116 dự thảo Luật quy định: “Sau khi những người tham gia tố tụng phát biểu tranh luận và đối đáp xong, chủ tọa phiên tòa đề nghị Kiểm sát viên phát biểu ý kiến của Viện kiểm sát về việc giải quyết vụ án”. Ủy ban Tư pháp nhận thấy, tố tụng hành chính có những điểm đặc thù khác với tố tụng hình sự nên vai trò của Viện kiểm sát trong tố tụng hành chính cũng có điểm khác. Tại phiên tòa hành chính, Kiểm sát viên không giữ vai trò công tố mà chỉ làm nhiệm vụ kiểm sát hoạt động xét xử của Tòa án. Vì vậy, để bảo đảm Kiểm sát viên thực hiện đúng nhiệm vụ của mình tại phiên tòa hành chính, đề nghị quy định cụ thể hơn trong dự thảo Luật về nội dung phát biểu của Kiểm sát viên tại phiên tòa trước khi Hội đồng xét xử nghị án.

Kính thưa các vị đại biểu Quốc hội,

Trên đây là Báo cáo thẩm tra của Ủy ban Tư pháp về dự án Luật tố tụng hành chính. Kính trình Quốc hội xem xét, quyết định.

TM. ỦY BAN TƯ PHÁP

Nơi nhận:

Chuyên đề khoa học xét xử

- Như trên;
- Lưu: UBTP, VPQH.

CHỦ NHIỆM

(Đã ký)

Lê Thị Thu Ba

ỦY BAN THƯỜNG VỤ QUỐC HỘI

Số: 402/BC-UBTVQH12

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

Hà Nội, ngày 23 tháng 11 năm 2010

MỤC LỤC

	Trang
• Lời nói đầu	3
• Tờ trình Quốc hội về Dự án Luật tố tụng hành chính	4
• Báo cáo thẩm tra Dự án Luật tố tụng hành chính	16
• Báo cáo giải trình, tiếp thu, chỉnh lý Dự thảo Luật tố tụng hành chính và Nghị quyết thi hành Luật tố tụng hành chính	29
• Lệnh số 23/2010/L-CTN ngày 07-12-2010 của Chủ tịch nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam về việc công bố Nghị quyết của Quốc hội	36
• Nghị quyết số 56/2010/QH12 về việc thi hành Luật tố tụng hành chính	37
• Lệnh số 22/2010/L-CTN ngày 07-12-2010 của Chủ tịch nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam về việc công bố Luật	40
• Luật tố tụng hành chính số 64/2010/QH12	41

MÃ SỐ: TPT/K - 09 - 03

698-2009/CXB/02-237/TP

LỜI NÓI ĐẦU

Ngày 24-11-2010, Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam khoá XII đã thông qua Luật tố tụng hành chính. Luật này có hiệu lực thi hành từ ngày 01-7-2011. Cùng với việc thông qua Luật tố tụng hành chính, Quốc hội cũng đã thông qua Nghị quyết về việc thi hành Luật tố tụng hành chính.

Nhằm góp phần vào việc tìm hiểu, nghiên cứu các quy định của Luật tố tụng hành chính, Chuyên đề Khoa học xét xử trân trọng giới thiệu với bạn đọc Luật tố tụng hành chính, Nghị quyết của Quốc hội về việc thi hành Luật tố tụng hành chính.

Hy vọng Chuyên đề Khoa học xét xử sẽ giúp ích cho bạn đọc trong quá trình tìm hiểu, nghiên cứu, áp dụng các quy định của Luật tố tụng hành chính.

CHUYÊN ĐỀ KHOA HỌC XÉT XỬ

TÒA ÁN NHÂN DÂN TỐI CAO

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

Số: 46/TTr-TANDTC

Hà Nội, ngày 19 tháng 4 năm 2010

**TỜ TRÌNH QUỐC HỘI
VỀ DỰ ÁN LUẬT TỔ TỤNG HÀNH CHÍNH**

Căn cứ vào Nghị quyết số 11/2007/QH12 ngày 21-11-2007 của Quốc hội khoá XII, kỳ họp thứ 2 về Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh của Quốc hội nhiệm kỳ khoá XII (2007-2011) và năm 2008; Nghị quyết số 51/2007/UBTVQH12 ngày 22-12-2007 của Ủy ban thường vụ Quốc hội về việc triển khai thực hiện Nghị quyết của Quốc hội về Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh của Quốc hội nhiệm kỳ khoá XII (2007-2011) và năm 2008; Nghị quyết số 27/2008/QH12 về Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh năm 2009 và bổ sung Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh của Quốc hội khoá XII (2007-2011) và Nghị quyết số 31/2009/QH12 về Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh năm 2010 và bổ sung Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh của Quốc hội nhiệm kỳ khoá XII (2007-2011); theo sự phân công của Ủy ban thường vụ Quốc hội, Tòa án nhân dân tối cao đã phối hợp với các cơ quan hữu quan hoàn thiện Dự thảo Luật tổ tụng hành chính. Thay mặt Ban soạn thảo, Tòa án nhân dân tối cao xin kính trình Quốc hội xem xét, quyết định.

I. SỰ CẦN THIẾT BAN HÀNH LUẬT TỔ TỤNG HÀNH CHÍNH

Ở nước ta cho đến nay chưa có Luật tổ tụng hành chính mà mới chỉ có Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính. Pháp lệnh này được Ủy ban thường vụ Quốc hội khoá IX thông qua ngày 21-5-1996, có hiệu lực thi hành kể từ ngày 01-7-1996; được sửa đổi, bổ sung lần thứ nhất ngày 25-12-1998 và sửa đổi, bổ sung lần thứ hai ngày 05-4-2006.

Việc ban hành Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính và các pháp lệnh sửa đổi, bổ sung đã tạo điều kiện cho việc giải quyết các khiếu kiện hành chính, góp phần bảo vệ lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của công dân; tăng cường pháp chế xã hội chủ nghĩa. Tuy nhiên, qua thực tiễn giải quyết các vụ án hành chính trong những năm qua cho thấy các quy định của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính đã bộc lộ những hạn chế và bất cập; có những quy định mâu thuẫn với quy định của các văn bản quy phạm pháp luật khác (như quy định của Luật khiếu nại, tố cáo, Luật đất đai...); có những quy định chưa phù hợp (hoặc không còn phù hợp),

chưa đầy đủ, thiếu rõ ràng và còn có những cách hiểu khác nhau, đặc biệt là các quy định về thẩm quyền giải quyết các khiếu kiện hành chính của Tòa án nhân dân, điều kiện khởi kiện, thời hiệu khởi kiện, nghĩa vụ chứng minh và cung cấp chứng cứ... Bên cạnh đó, Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính chưa có quy định cụ thể về thi hành bản án, quyết định hành chính của Tòa án và cho đến nay cũng chưa có văn bản quy phạm pháp luật nào quy định về vấn đề này dẫn đến thực trạng là bản án, quyết định hành chính của Tòa án không được thi hành hoặc không được thi hành đầy đủ. Những hạn chế, bất cập của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính nêu trên đã làm giảm hiệu quả giải quyết các vụ án hành chính của Tòa án nhân dân, gây trở ngại cho người dân khởi kiện vụ án hành chính để bảo vệ quyền và lợi ích chính đáng của mình.

Với chính sách mở cửa, hội nhập quốc tế, cùng với việc Việt Nam đã là thành viên của nhiều điều ước quốc tế và đã gia nhập Tổ chức thương mại thế giới (WTO), thì việc pháp điển hoá các quy định của pháp luật tố tụng để giải quyết các khiếu kiện hành chính, cụ thể hoá các cam kết của Việt Nam là rất cần thiết. Theo bản cam kết văn kiện gia nhập Tổ chức thương mại thế giới của Việt Nam (đoạn 135 trang 66), thì: “Đại diện của Việt Nam xác nhận thêm rằng sẽ sửa đổi các luật và các quy định trong nước sao cho phù hợp với các yêu cầu của hiệp định WTO về thủ tục và rà soát pháp lý đối với các quyết định hành chính, trong đó bao gồm cả khoản X:3(b) của Hiệp định GATT 1994. Đại diện của Việt Nam cho biết thêm rằng các Tòa án chịu trách nhiệm rà soát phải có quan điểm công bằng và độc lập với cơ quan có thẩm quyền ra quyết định hành chính và không có quyền lợi thực chất nào liên quan tới kết quả của vụ việc”. Đây là vấn đề cần được nghiên cứu và thể hiện trong Dự án Luật tố tụng hành chính nhằm bảo đảm thực hiện cam kết quốc tế của Việt Nam.

Ngày 02-6-2005 Bộ Chính trị đã ban hành Nghị quyết số 49-NQ/TW về Chiến lược cải cách tư pháp đến năm 2020, trong đó một trong các nhiệm vụ được xác định đó là: “... mở rộng thẩm quyền xét xử của Tòa án đối với các khiếu kiện hành chính; đổi mới mạnh mẽ thủ tục giải quyết các khiếu kiện hành chính tại Tòa án; tạo điều kiện thuận lợi cho người dân tham gia tố tụng, bảo đảm sự bình đẳng giữa công dân và cơ quan công quyền trước Tòa án...”. Nghị quyết số 49-NQ/TW cũng đặt ra yêu cầu: “Xây dựng cơ chế bảo đảm cho mọi bản án của Tòa án có hiệu lực pháp luật phải được thi hành, các cơ quan hành chính vi phạm bị xử lý theo phán quyết của Tòa án phải nghiêm chỉnh chấp hành”.

Với tính chất phức tạp của các khiếu kiện hành chính, một bên là cá nhân, tổ chức, còn bên kia là cơ quan nhà nước, việc xây dựng và ban hành Luật tố tụng hành chính là văn bản quy phạm pháp luật có hiệu lực cao hơn thay thế Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính, nhằm bảo đảm tính đồng bộ và thống nhất của hệ thống pháp luật, góp phần bảo vệ tốt nhất các quyền và lợi ích chính đáng của người dân là hết sức cần thiết.

II. QUÁ TRÌNH THỰC HIỆN

Thực hiện sự phân công của Ủy ban thường vụ Quốc hội, Chánh án Tòa án nhân dân tối cao đã ban hành Quyết định thành lập Ban soạn thảo Dự án Luật; chỉ đạo thực hiện việc tổng kết và đánh giá các văn bản quy phạm pháp luật hiện hành có liên quan đến Dự án Luật; khảo sát, đánh giá thực trạng quan hệ xã hội liên quan đến nội dung của Dự án Luật; tổng kết và đánh giá thực tiễn giải quyết các khiếu kiện hành chính tại Tòa án nhân dân; đánh giá tác động và xây dựng Báo cáo đánh giá tác động của Dự án Luật; rà soát các điều ước quốc tế mà Việt Nam là thành viên có liên quan đến Dự án Luật; tổ chức nghiên cứu, tham khảo pháp luật của một số nước ngoài; xây dựng Dự thảo Luật; tổ chức tọa đàm, lấy ý kiến đóng góp của các Tòa án địa phương trong phạm vi cả nước; phối hợp với Chính phủ tổng kết thực tiễn thi hành bản án, quyết định của Tòa án giải quyết vụ án hành chính; tổ chức xin ý kiến của Chính phủ, các Bộ, ngành liên quan và các thành viên Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao; tiếp thu ý kiến đóng góp, hoàn thiện Dự thảo Luật gửi Ủy ban tư pháp để thẩm tra và trình Ủy ban thường vụ Quốc hội cho ý kiến.

III. QUAN ĐIỂM CHỈ ĐẠO VÀ CÁC YÊU CẦU CỦA VIỆC SOẠN THẢO DỰ ÁN LUẬT TỔ TỤNG HÀNH CHÍNH

Việc soạn thảo Dự án Luật tổ tụng hành chính phải quán triệt những quan điểm chỉ đạo và yêu cầu sau đây:

1. Thể chế hoá các chủ trương, đường lối, quan điểm về cải cách tư pháp đã được xác định trong các nghị quyết, văn kiện của Đảng, đặc biệt là Nghị quyết số 49-NQ/TW ngày 02-6-2005 “Về Chiến lược cải cách tư pháp đến năm 2020”; cụ thể là: “Mở rộng thẩm quyền xét xử của Tòa án đối với các khiếu kiện hành chính. Đổi mới mạnh mẽ thủ tục giải quyết các khiếu kiện hành chính tại Tòa án; tạo điều kiện thuận lợi cho người dân tham gia tố tụng, bảo đảm sự bình đẳng giữa công dân và cơ quan công quyền trước Tòa án”.

2. Bảo đảm tính hợp hiến, hợp pháp và tính thống nhất của Luật tổ tụng hành chính trong hệ thống pháp luật; bảo đảm tính khả thi của Luật tổ tụng hành chính.

3. Bảo đảm trình tự và thủ tục tố tụng hành chính dân chủ, công khai, đơn giản, công bằng, thuận lợi cho người tham gia tố tụng thực hiện các quyền và nghĩa vụ của mình; đề cao vai trò, trách nhiệm của cá nhân, cơ quan, tổ chức trong hoạt động tố tụng hành chính.

4. Kế thừa, trên cơ sở tổng kết, đánh giá các quy định của pháp luật tố tụng hành chính hiện hành, kinh nghiệm giải quyết các vụ án hành chính từ thực tiễn xét xử của Tòa án và tham khảo có chọn lọc kinh nghiệm của nước ngoài, đáp ứng các yêu cầu của thực tiễn đời sống xã hội của nước ta và của quá trình hội nhập quốc tế.

5. Bảo đảm các bản án, quyết định của Tòa án có hiệu lực pháp luật phải được thi hành.

6. Bảo đảm các quy định của Luật tổ tụng hành chính không làm cản trở việc thực hiện điều ước quốc tế mà Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam là thành viên.

IV. NỘI DUNG CỦA DỰ THẢO LUẬT TỔ TỤNG HÀNH CHÍNH

Dự thảo Luật tố tụng hành chính gồm 13 chương, 163 điều; cụ thể như sau:

1. Chương I - Những quy định chung (gồm 24 điều, từ Điều 1 đến Điều 24)

Chương này quy định về phạm vi điều chỉnh (Điều 1); giải thích từ ngữ (Điều 2); bảo đảm pháp chế xã hội chủ nghĩa trong tố tụng hành chính (Điều 3); quyền yêu cầu Tòa án bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp (Điều 4); giải quyết vấn đề dân sự trong vụ án hành chính (Điều 5); quyền quyết định và tự định đoạt của người khởi kiện (Điều 6); nghĩa vụ cung cấp chứng cứ, chứng minh trong tố tụng hành chính (Điều 7); trách nhiệm cung cấp tài liệu, chứng cứ của cá nhân, cơ quan, tổ chức có thẩm quyền (Điều 8); bình đẳng về quyền và nghĩa vụ trong tố tụng hành chính (Điều 9); bảo đảm quyền bảo vệ của đương sự (Điều 10); đối thoại trong tố tụng hành chính (Điều 11); Hội thẩm nhân dân tham gia xét xử vụ án hành chính (Điều 12); Thẩm phán và Hội thẩm nhân dân xét xử độc lập và chỉ tuân theo pháp luật (Điều 13); trách nhiệm của cơ quan, người tiến hành tố tụng hành chính (Điều 14); Tòa án xét xử tập thể (Điều 15); xét xử công khai (Điều 16); thực hiện chế độ hai cấp xét xử (Điều 17); giám đốc việc xét xử (Điều 18); bảo đảm hiệu lực của bản án, quyết định của Tòa án (Điều 19); tiếng nói và chữ viết dùng trong tố tụng hành chính (Điều 20); kiểm sát việc tuân theo pháp luật trong tố tụng hành chính (Điều 21); trách nhiệm chuyển giao tài liệu, giấy tờ của Tòa án (Điều 22); bảo đảm quyền khiếu nại, tố cáo trong tố tụng hành chính (Điều 23); án phí, lệ phí và chi phí tố tụng (Điều 24).

2. Chương II - Thẩm quyền của Tòa án (gồm 6 điều, từ Điều 25 đến Điều 30)

Chương này quy định về những khiếu kiện thuộc thẩm quyền giải quyết của Tòa án (Điều 25); thẩm quyền của Tòa án nhân dân huyện, quận, thị xã, thành phố thuộc tỉnh (Điều 26); thẩm quyền của Tòa án nhân dân tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương (Điều 27); xác định thẩm quyền trong trường hợp vừa có đơn khiếu nại, vừa có đơn khởi kiện (Điều 28); chuyển vụ án cho Tòa án khác, giải quyết tranh chấp về thẩm quyền (Điều 29); nhập hoặc tách vụ án (Điều 30).

3. Chương III - Cơ quan tiến hành tố tụng, người tiến hành tố tụng và việc thay đổi người tiến hành tố tụng (gồm 13 điều, từ Điều 31 đến Điều 43)

Chương này quy định về cơ quan tiến hành tố tụng và người tiến hành tố tụng (Điều 31); nhiệm vụ, quyền hạn của Chánh án Tòa án (Điều 32); nhiệm vụ, quyền hạn của Thẩm phán (Điều 33); nhiệm vụ, quyền hạn của Hội thẩm nhân dân (Điều 34); nhiệm vụ, quyền hạn của thư ký Tòa án (Điều 35); nhiệm vụ, quyền hạn của Viện trưởng Viện kiểm sát (Điều 36); nhiệm vụ, quyền hạn của Kiểm sát viên (Điều 37); những trường hợp phải từ chối hoặc thay đổi người tiến hành tố tụng (Điều 38); thay đổi Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân (Điều 39); thay đổi Kiểm sát viên (Điều 40); thay đổi Thư ký Tòa án (Điều 41); thủ tục từ chối tiến hành tố tụng hoặc thay đổi người tiến hành tố tụng (Điều 42); quyết định việc thay đổi người tiến hành tố tụng (Điều 43).

4. Chương IV - Người tham gia tố tụng, quyền và nghĩa vụ của người tham

gia tố tụng (gồm 13 điều, từ Điều 44 đến Điều 56)

Chương này quy định về người tham gia tố tụng (Điều 44); năng lực pháp luật tố tụng hành chính và năng lực hành vi tố tụng hành chính của đương sự (Điều 45); quyền, nghĩa vụ của đương sự (Điều 46); quyền, nghĩa vụ của người khởi kiện (Điều 47); quyền, nghĩa vụ của người bị kiện (Điều 48); quyền, nghĩa vụ của người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan (Điều 49); kế thừa quyền, nghĩa vụ tố tụng hành chính (Điều 50); người đại diện (Điều 51); người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự (Điều 52); người làm chứng (Điều 53); người giám định (Điều 54); người phiên dịch (Điều 55); thủ tục từ chối giám định, phiên dịch hoặc đề nghị thay đổi người giám định, người phiên dịch (Điều 56).

5. Chương V - Các biện pháp khẩn cấp tạm thời (gồm 10 điều, từ Điều 57 đến Điều 66)

Chương này quy định về quyền yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời (Điều 57); thẩm quyền quyết định áp dụng, thay đổi, huỷ bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời (Điều 58); các biện pháp khẩn cấp tạm thời (Điều 59); trách nhiệm do yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời không đúng (Điều 60); thủ tục áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời (Điều 61); buộc thực hiện biện pháp bảo đảm (Điều 62); thay đổi, huỷ bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời (Điều 63); hiệu lực của quyết định áp dụng, thay đổi, huỷ bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời (Điều 64); khiếu nại, kiến nghị về quyết định áp dụng, thay đổi, huỷ bỏ hoặc không áp dụng, thay đổi, huỷ bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời (Điều 65); giải quyết khiếu nại, kiến nghị về quyết định áp dụng, thay đổi, huỷ bỏ hoặc không áp dụng, thay đổi, huỷ bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời (Điều 66).

6. Chương VI - Khởi kiện, thụ lý vụ án (gồm 12 điều, từ Điều 67 đến Điều 78)

Chương này quy định về điều kiện khởi kiện vụ án hành chính (Điều 67); thời hiệu khởi kiện (Điều 68); đơn khởi kiện (Điều 69); gửi đơn khởi kiện đến Tòa án (Điều 70); nhận và xem xét đơn khởi kiện (Điều 71); trả lại đơn khởi kiện (Điều 72); yêu cầu sửa đổi, bổ sung đơn khởi kiện (Điều 73); khiếu nại và giải quyết khiếu nại về việc trả lại đơn khởi kiện (Điều 74); thụ lý vụ án (Điều 75); nhiệm vụ, quyền hạn của Thẩm phán khi lập hồ sơ vụ án (Điều 76); thông báo về việc thụ lý vụ án (Điều 77); quyền, nghĩa vụ của người được thông báo (Điều 78).

7. Chương VII - Chuẩn bị xét xử (gồm 9 điều, từ Điều 79 đến Điều 87)

Chương này quy định về thời hạn chuẩn bị xét xử (Điều 79); xác minh, thu thập chứng cứ (Điều 80); tạm đình chỉ việc giải quyết vụ án hành chính (Điều 81); hậu quả của việc tạm đình chỉ giải quyết vụ án hành chính (Điều 82); đình chỉ việc giải quyết vụ án hành chính (Điều 83); hậu quả của việc đình chỉ giải quyết vụ án hành chính (Điều 84); thẩm quyền ra quyết định tạm đình chỉ, đình chỉ giải quyết vụ án hành chính (Điều 85); quyết định đưa vụ án ra xét xử (Điều 86); gửi hồ sơ cho Viện kiểm sát nghiên cứu (Điều 87).

8. Chương VIII - Phiên tòa sơ thẩm (gồm 36 điều, từ Điều 88 đến Điều 123)

Chương này quy định về yêu cầu chung đối với phiên tòa sơ thẩm (Điều 88); xét xử trực tiếp, bằng lời nói và liên tục (Điều 89); thành phần Hội đồng xét xử sơ thẩm (Điều 90); thay thế thành viên Hội đồng xét xử trong trường hợp đặc biệt (Điều 91); sự có mặt của người khởi kiện (Điều 92); sự có mặt của người bị kiện (Điều 93); sự có mặt của người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan (Điều 94); sự có mặt của người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự (Điều 95); sự có mặt của người làm chứng (Điều 96); sự có mặt của người giám định (Điều 97); sự có mặt của người phiên dịch (Điều 98); sự có mặt của Kiểm sát viên (Điều 99); hoãn phiên tòa (Điều 100); thời hạn hoãn phiên tòa và quyết định hoãn phiên tòa (Điều 101); thủ tục ra bản án và quyết định của Tòa án tại phiên tòa (Điều 102); tạm đình chỉ, đình chỉ giải quyết vụ án tại phiên tòa (Điều 103); biên bản phiên tòa (Điều 104); chuẩn bị khai mạc phiên tòa (Điều 105); khai mạc phiên tòa (Điều 106); giải thích yêu cầu thay đổi người tiến hành tố tụng, người giám định, người phiên dịch (Điều 107); xem xét, quyết định hoãn phiên tòa khi có người vắng mặt (Điều 108); bảo đảm tính khách quan của người làm chứng (Điều 109); hỏi đương sự về việc thay đổi, bổ sung, rút yêu cầu (Điều 110); xem xét việc thay đổi, bổ sung, rút yêu cầu (Điều 111); hỏi tại phiên tòa (Điều 112); kết thúc việc hỏi tại phiên tòa (Điều 113); trình tự phát biểu khi tranh luận (Điều 114); phát biểu khi tranh luận và đối đáp (Điều 115); phát biểu của Kiểm sát viên (Điều 116); nghị án (Điều 117); trở lại việc hỏi và tranh luận (Điều 118); quyền hạn của Tòa án (Điều 119); bản án sơ thẩm (Điều 120); tuyên án (Điều 121); sửa chữa, bổ sung bản án (Điều 122); cấp trích lục bản án, bản án, quyết định (Điều 123).

9. Chương IX - Thủ tục giải quyết khiếu kiện về danh sách cử tri bầu cử đại biểu Quốc hội hoặc danh sách cử tri bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân (gồm 5 điều, từ Điều 124 đến Điều 128)

Chương này quy định về nhận đơn khởi kiện và thụ lý vụ án (Điều 124); thời hạn giải quyết vụ án (Điều 125); sự có mặt của đại diện Viện kiểm sát, đương sự (Điều 126); áp dụng các quy định khác của Luật tố tụng hành chính (Điều 127); hiệu lực của bản án (Điều 128).

10. Chương X - Thủ tục phúc thẩm (gồm 16 điều, từ Điều 129 đến Điều 144)

Chương này quy định về quyền kháng cáo, kháng nghị (Điều 129); thời hạn kháng cáo, kháng nghị (Điều 130); thông báo về việc kháng cáo, kháng nghị (Điều 131); hậu quả của việc kháng cáo, kháng nghị (Điều 132); thay đổi, bổ sung, rút kháng cáo, kháng nghị (Điều 133); bổ sung chứng cứ mới (Điều 134); phạm vi xét xử phúc thẩm (Điều 135); thời hạn chuẩn bị xét xử phúc thẩm (Điều 136); thành phần Hội đồng xét xử phúc thẩm (Điều 137); các trường hợp Hội đồng xét xử phúc thẩm không phải mở phiên tòa (Điều 138); áp dụng, thay đổi, huỷ bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời, tạm đình chỉ, đình chỉ việc giải quyết vụ án (Điều 139); sự có mặt của những người tham gia tố tụng (Điều 140); thủ tục xét xử phúc thẩm (Điều 141); thẩm quyền của Tòa án cấp phúc

thẩm (Điều 142); bản án phúc thẩm (Điều 143); thủ tục phúc thẩm đối với quyết định của Tòa án cấp sơ thẩm bị kháng cáo, kháng nghị (Điều 144).

11. Chương XI - Thủ tục giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (gồm 11 điều, từ Điều 145 đến Điều 155)

Chương này quy định về căn cứ để kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 145); quyền kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 146); thời hạn kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 147); gửi quyết định kháng nghị giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 148); thay đổi, bổ sung, rút kháng nghị (Điều 149); hoãn, tạm đình chỉ thi hành bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật (Điều 150); thành phần Hội đồng giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 151); phạm vi và thẩm quyền giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 152); thủ tục phiên tòa giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 153); quyền hạn của Hội đồng giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 154); quyết định giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 155).

12. Chương XII - Thủ tục thi hành bản án, quyết định của Tòa án về vụ án hành chính (gồm 4 điều, từ Điều 156 đến Điều 159)

Chương này quy định về những bản án, quyết định của Tòa án về vụ án hành chính được thi hành (Điều 156); cấp bản án, quyết định của Tòa án (Điều 157); giải thích bản án, quyết định của Tòa án (Điều 158); thi hành bản án hành chính (Điều 159).

13. Chương XIII - Điều khoản thi hành (gồm 4 điều, từ điều 160 đến Điều 163)

Chương này quy định về thủ tục giải quyết vụ án hành chính có yếu tố nước ngoài (Điều 160); áp dụng quy định của Bộ luật tố tụng dân sự để giải quyết vụ án hành chính (Điều 161); hiệu lực thi hành của Luật tố tụng hành chính (Điều 162); hướng dẫn thi hành (Điều 163).

V. MỘT SỐ VẤN ĐỀ CỦA DỰ THẢO LUẬT TỐ TỤNG HÀNH CHÍNH CÒN CÓ Ý KIẾN KHÁC NHAU

1. Về các khiếu kiện hành chính thuộc thẩm quyền giải quyết của Tòa án

Vấn đề mở rộng thẩm quyền xét xử của Tòa án đối với các khiếu kiện hành chính đã được xác định trong Nghị quyết số 49-NQ/TW ngày 02-6-2005 của Bộ Chính trị. Tuy nhiên, việc quy định tăng thẩm quyền cho Tòa án giải quyết các vụ án hành chính đến mức độ nào, nên quy định theo phương án liệt kê hay theo phương án loại trừ, thì có các quan điểm khác nhau.

Quan điểm 1: Quy định theo phương án loại trừ (Tòa án có thẩm quyền giải quyết các khiếu kiện quyết định hành chính, hành vi hành chính, trừ các quyết định hành chính, hành vi hành chính trong các lĩnh vực quốc phòng, an ninh, ngoại giao theo danh mục do Chính phủ quy định và các hành vi hành chính mang tính nội bộ của cơ quan hành chính nhà nước).

Cơ sở của quan điểm này là việc quy định theo phương án loại trừ sẽ tạo thuận lợi cho cá nhân, cơ quan, tổ chức trong việc xác định quyền khởi kiện vụ án hành chính của mình, bảo đảm được sự công bằng và đáp ứng được yêu cầu của hội nhập kinh tế quốc tế. Hơn nữa, nếu quy định theo phương án liệt kê, thì có thể dẫn đến việc bỏ sót những loại việc lẽ ra cần được giải quyết tại Tòa án. Về kỹ thuật lập pháp, việc quy định theo phương án loại trừ là tiến bộ và bảo đảm tính ổn định của điều luật khi được Quốc hội thông qua. Bên cạnh đó, các ý kiến theo quan điểm 1 cũng đề nghị cần quy định rõ hơn về những hành vi hành chính là đối tượng khởi kiện vụ án hành chính; bởi lẽ, nếu không quy định rõ loại đối tượng này thì dễ dẫn đến việc khởi kiện tràn lan và rất khó cho Tòa án khi cần xác định thế nào là hành vi hành chính để thụ lý giải quyết. Theo đó, các ý kiến theo quan điểm này đề nghị cần quy định rõ những hành vi hành chính mang tính nội bộ của cơ quan hành chính nhà nước (như: những hành vi hành chính liên quan đến các quan hệ nội bộ, phân công trách nhiệm giữa thủ trưởng và nhân viên, phân công trách nhiệm giữa các bộ phận trong cơ quan hành chính...) thì không thuộc đối tượng để khởi kiện vụ án hành chính.

Quan điểm 2: Quy định theo phương án liệt kê như quy định tại Điều 11 của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính hiện hành, có bổ sung những khiếu kiện mới theo quy định của pháp luật.

Theo quan điểm này, thì việc tăng thẩm quyền cho Tòa án nhân dân giải quyết các vụ án hành chính là cần thiết, nhưng cần có lộ trình, bởi lẽ nếu thực hiện theo phương án loại trừ, thì số lượng công việc của Tòa án nhân dân sẽ quá tải, chất lượng giải quyết sẽ không bảo đảm.

Đa số ý kiến của các thành viên Ban soạn thảo và Cơ quan chủ trì soạn thảo đồng tình với quan điểm 1 và cho rằng việc quy định các khiếu kiện hành chính thuộc thẩm quyền giải quyết của Tòa án theo phương án loại trừ cũng hầu như không làm tăng số lượng các vụ việc mà Tòa án phải giải quyết, bởi lẽ, theo quy định của pháp luật hiện hành thì hầu hết các loại việc có thể khiếu kiện ra Tòa án đều đã được liệt kê tại Điều 11 của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính. Vấn đề có ảnh hưởng lớn tới việc làm tăng số lượng các khiếu kiện hành chính tại Tòa án là quy định về điều kiện khởi kiện vụ án hành chính, chứ không phải việc liệt kê hay loại trừ các khiếu kiện hành chính thuộc thẩm quyền giải quyết của Tòa án.

2. Về điều kiện khởi kiện vụ án hành chính

Quan điểm 1: Phải qua thủ tục khiếu nại như quy định tại Điều 46 của Luật khiếu nại, tố cáo; cụ thể là: “Trong thời hạn 30 ngày, kể từ ngày hết thời hạn giải quyết quy định tại Điều 43 của Luật khiếu nại, tố cáo mà khiếu nại không được giải quyết hoặc kể từ ngày nhận được quyết định giải quyết khiếu nại mà người khiếu nại không đồng ý thì có quyền khởi kiện vụ án hành chính tại Tòa án...” (không phụ thuộc vào khiếu nại đó là khiếu nại lần đầu hay khiếu nại lần hai).

Theo quan điểm này thì quy định như Điều 46 của Luật khiếu nại, tố cáo sẽ đơn giản hoá và thống nhất về điều kiện khởi kiện vụ án hành chính (không phân chia ra

nhiều trường hợp như quy định của Pháp lệnh hiện hành); đồng thời đảm bảo tính thống nhất giữa các quy định của hai luật về cùng một vấn đề. Quy định theo hướng này cũng sẽ mở rộng thêm các trường hợp được khởi kiện vụ án hành chính tại Tòa án, đáp ứng yêu cầu của cải cách tư pháp.

Quan điểm 2: Tổ chức, cá nhân không đồng ý với quyết định hành chính, hành vi hành chính thì có thể khởi kiện vụ án hành chính (không đặt ra yêu cầu về việc cá nhân, tổ chức đó phải khiếu nại đến cơ quan có thẩm quyền giải quyết khiếu nại lần đầu hoặc lần hai).

Theo quan điểm này thì việc đơn giản hoá điều kiện khởi kiện vụ án hành chính là một trong những yếu tố để tăng thẩm quyền cho Tòa án nhân dân giải quyết các khiếu kiện hành chính, đồng thời tạo thuận lợi cho người dân trong việc khởi kiện vụ án hành chính tại Tòa án để bảo vệ kịp thời quyền, lợi ích hợp pháp của mình, đáp ứng yêu cầu của cải cách tư pháp đã được xác định trong Nghị quyết số 49-NQ/TW của Bộ Chính trị, đó là: "...đổi mới mạnh mẽ thủ tục giải quyết các khiếu kiện hành chính tại Tòa án; tạo thuận lợi cho người dân tham gia tố tụng...".

Đa số các thành viên Ban soạn thảo cho rằng việc đơn giản hoá điều kiện khởi kiện vụ án hành chính, tạo điều kiện cho các cá nhân, cơ quan, tổ chức khởi kiện vụ án hành chính để bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của mình là cần thiết, phù hợp với quan điểm chỉ đạo đã được xác định trong Nghị quyết số 49-NQ/TW của Bộ Chính trị; tuy nhiên, cũng cần nói rõ điều kiện khởi kiện vụ án hành chính có lộ trình, phù hợp với điều kiện và khả năng giải quyết các loại vụ việc của Tòa án. Theo đó, đối với một số loại việc có tính chuyên môn cao (như: các quyết định hành chính trong lĩnh vực về thuế, sở hữu trí tuệ, quản lý đất đai và các lĩnh vực khác được luật chuyên ngành quy định) thì nên để các cơ quan hành chính giải quyết khiếu nại trước khi cho phép khởi kiện ra Tòa án. Bên cạnh đó, khiếu kiện đối với hành vi hành chính ở bất cứ lĩnh vực nào thì cũng cần qua thủ tục khiếu nại trước, vì việc thực hiện hoặc không thực hiện nhiệm vụ, công vụ của cơ quan hành chính, người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính nên để cơ quan hành chính đó xem xét trước, tránh việc khiếu kiện tràn lan và việc để cơ quan hành chính giải quyết khiếu nại đối với hành vi hành chính trước khi cho phép khởi kiện ra Tòa án sẽ tạo điều kiện cho các đương sự có thêm chứng cứ bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của mình; bởi lẽ, theo định nghĩa tại Điều 2 của Dự thảo Luật thì hành vi hành chính có thể là hành động hoặc không hành động và như vậy, khi Tòa án thụ lý giải quyết vụ án thì sẽ gặp khó khăn không chỉ ở việc xác định hành vi bị khiếu kiện có phải hành vi hành chính hay không mà còn khó khăn trong việc thu thập và đánh giá chứng cứ. Ngoài ra, đối với khiếu kiện về danh sách cử tri bầu cử đại biểu Quốc hội và danh sách cử tri bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân đã được quy định trong Luật chuyên ngành và đây cũng là loại việc đặc thù cần có quy định riêng. Cơ quan chủ trì soạn thảo đồng quan điểm với đa số các thành viên Ban soạn thảo và đã thể hiện quy định về điều kiện khởi kiện vụ án hành chính như tại Điều 67 của Dự thảo Luật.

3. Về thời hiệu khởi kiện

Quan điểm 1: Quy định như điểm a khoản 3 Điều 159 của Bộ luật tố tụng dân sự về thời hiệu khởi kiện để yêu cầu Tòa án giải quyết vụ án dân sự (theo quy định này thì thời hiệu là 2 năm).

Theo quan điểm này thì thời hiệu khởi kiện quy định tại Điều 30 của Pháp lệnh hiện hành là quá ngắn (30 ngày hoặc 45 ngày tùy theo từng trường hợp), người dân không có đủ thời gian để chuẩn bị chứng cứ, lựa chọn, nhờ tư vấn trước khi khởi kiện. Bên cạnh đó việc quy định thời hiệu khởi kiện vụ án hành chính như thời hiệu khởi kiện vụ án dân sự sẽ đảm bảo sự công bằng khi xem xét, giải quyết hai loại quan hệ: quan hệ giữa cá nhân, tổ chức với nhau và quan hệ giữa cá nhân, tổ chức với cơ quan hành chính nhà nước.

Quan điểm 2: Quy định như Điều 31 của Luật khiếu nại, tố cáo về thời hiệu khiếu nại (theo quy định này thì thời hiệu là 90 ngày).

Quan điểm này cũng đồng tình với quan điểm 1 về việc thời hiệu khởi kiện vụ án hành chính như quy định tại Điều 30 của Pháp lệnh hiện hành là quá ngắn; tuy nhiên nếu quy định như thời hiệu khởi kiện vụ án dân sự thì quá dài, không phù hợp với tính chất đặc thù của việc giải quyết các khiếu kiện hành chính.

Quan điểm 3: Quy định như tại Điều 30 của Pháp lệnh hiện hành.

Quan điểm này cho rằng các khiếu kiện hành chính cần được giải quyết trong thời gian ngắn (30 ngày hoặc 45 ngày tùy theo từng trường hợp) để tránh những hậu quả khó khắc phục có thể xảy ra; đồng thời quy định như tại Điều 30 của Pháp lệnh hiện hành cũng phù hợp với quy định tại Điều 39 và Điều 46 của Luật khiếu nại, tố cáo.

Đa số các thành viên Ban soạn thảo cho rằng, ngoại trừ trường hợp khiếu kiện về danh sách cử tri, thời hiệu khởi kiện vụ án hành chính như quy định hiện hành là quá ngắn cần được tăng thêm; tuy nhiên, tăng thêm bao nhiêu thì cũng cần phải cân nhắc để tránh tình trạng vụ việc hành chính bị kéo dài dẫn đến những hậu quả khó khắc phục; đồng thời việc quy định thời hiệu cũng cần cân nhắc đối với từng loại khiếu kiện; cụ thể là những khiếu kiện ra Tòa án mà không qua thủ tục khiếu nại thì nên quy định thời hiệu dài hơn vì đương sự cần có thời gian để thu thập chứng cứ, nhờ tư vấn, trợ giúp pháp lý ...; những khiếu kiện đã qua thủ tục giải quyết khiếu nại lần thứ nhất hoặc lần thứ hai thì thời hiệu khởi kiện phải ngắn hơn để tránh tình trạng vụ việc bị kéo dài và cũng là hợp lý vì các đương sự đã có thời gian chuẩn bị chứng cứ, lý lẽ bảo vệ quyền lợi hợp pháp của mình trong quá trình giải quyết khiếu nại. Với lập luận như vậy, Ban soạn thảo đã thể hiện quy định về thời hiệu khởi kiện như tại Điều 68 của Dự thảo Luật.

4. Về quyết định của Hội đồng xét xử sơ thẩm

Quan điểm 1: Quy định như Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính hiện hành là phù hợp với các quy định về quyết định của Hội đồng xét xử sơ thẩm trong bản án hành chính.

Quan điểm 2: Cần quy định cụ thể hơn về các quyết định của Hội đồng xét xử

(như buộc người có thẩm quyền thực hiện những công việc cụ thể nào, thời hạn thực hiện ...). Có như vậy thì mới bảo đảm cho các quyết định của Tòa án được thi hành đúng và thuận lợi cho việc xác định trách nhiệm của người không chấp hành bản án, quyết định của Tòa án. Thực tế, mặc dù Pháp lệnh hiện hành không quy định cụ thể về thẩm quyền của Tòa án khi xét xử vụ án hành chính nhưng vấn đề này đã được hướng dẫn tại điểm 17.2 mục 17 Nghị quyết số 04/2006/NQ-HĐTP ngày 04-8-2006 của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao Hướng dẫn thi hành một số quy định của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính đã được sửa đổi, bổ sung theo các Pháp lệnh sửa đổi, bổ sung một số điều của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính ngày 25 tháng 12 năm 1998 và ngày 05 tháng 4 năm 2006 như sau:

“Khi xét xử vụ án hành chính tùy vào từng trường hợp cụ thể mà Tòa án có thể có một hoặc một số quyết định sau đây:

a) Bác yêu cầu của người khởi kiện, nếu yêu cầu đó không có căn cứ pháp luật;

b) Chấp nhận một phần hoặc toàn bộ yêu cầu của người khởi kiện tuyên huỷ một phần hoặc toàn bộ quyết định hành chính trái pháp luật; buộc cơ quan hành chính nhà nước hoặc người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính nhà nước thực hiện trách nhiệm công vụ theo quy định của pháp luật;

c) Chấp nhận một phần hoặc toàn bộ yêu cầu của người khởi kiện tuyên bố một số hoặc toàn bộ các hành vi hành chính trái pháp luật; buộc cơ quan hành chính nhà nước hoặc người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính nhà nước chấm dứt hành vi hành chính trái pháp luật;

d) Buộc cơ quan hành chính nhà nước bồi thường thiệt hại, khôi phục quyền, lợi ích hợp pháp của cá nhân, cơ quan, tổ chức bị xâm phạm do quyết định hành chính, hành vi hành chính trái pháp luật gây ra;

đ) Chấp nhận yêu cầu của người khởi kiện tuyên huỷ quyết định kỷ luật buộc thôi việc trái pháp luật; buộc người đứng đầu cơ quan, tổ chức thực hiện trách nhiệm công vụ theo quy định của pháp luật; buộc bồi thường thiệt hại, khôi phục quyền, lợi ích hợp pháp của cá nhân do quyết định kỷ luật buộc thôi việc trái pháp luật gây ra”.

Những người theo quan điểm thứ 2 cho rằng thẩm quyền của Tòa án khi xét xử vụ án hành chính cần được quy định cụ thể trong Dự thảo Luật lần này. Cơ quan chủ trì soạn thảo đã cân nhắc quy định của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính hiện hành và hướng dẫn của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao về vấn đề này để xây dựng Điều 119 của Dự thảo Luật.

5. Về thủ tục thoả thuận trong tố tụng hành chính

Quan điểm 1: Nên quy định thủ tục thoả thuận giữa bên khởi kiện và bên bị kiện là thủ tục bắt buộc trong tố tụng hành chính, bởi lẽ, nếu việc thoả thuận đạt được và thoả thuận đó không trái với đạo đức xã hội thì việc giải quyết vụ án không bị kéo dài và những mâu thuẫn phát sinh được giải quyết triệt để. Thủ tục thoả thuận cũng là cơ hội để các bên gặp gỡ, trình bày với bên kia những thắc mắc và luận cứ để bảo vệ cho

Chuyên đề khoa học xét xử

quyền lợi của mình; qua đó có thể các bên sẽ hiểu và đạt được thoả thuận với nhau mà không cần phải đưa ra xét xử. Đương nhiên, thoả thuận đó phải đúng pháp luật và không trái với đạo đức xã hội.

Quan điểm 2: Không nên quy định thủ tục thoả thuận, bởi lẽ đặc thù của quan hệ pháp luật hành chính mang tính quyền lực nhà nước, là quan hệ chấp hành điều hành. Một quyết định hành chính, hành vi hành chính phải được tôn trọng và phải thực thi nếu quyết định hành chính, hành vi hành chính đó là hợp pháp, không phụ thuộc vào việc đối tượng bị tác động có đồng tình với quyết định hành chính, hành vi hành chính đó hay không. Bên cạnh đó, nếu quy định thủ tục thoả thuận trong tố tụng hành chính thì có thể dẫn đến trường hợp bên khởi kiện và bên bị kiện bắt tay với nhau để có được một thoả thuận mà thoả thuận đó xâm phạm lợi ích của Nhà nước hoặc của người thứ ba. Tuy nhiên, việc tạo điều kiện để người khởi kiện và bên bị kiện có cơ hội đối thoại với nhau trong quá trình Tòa án giải quyết vụ án cũng là cần thiết. Có thể thông qua đối thoại mà các bên tự nhận ra sai sót của mình và dẫn đến việc người khởi kiện rút đơn khởi kiện. Việc rút đơn khởi kiện của người khởi kiện không đơn thuần là việc Tòa án không phải giải quyết vụ án mà ở đây, những mâu thuẫn đã phát sinh giữa người khởi kiện và bên bị kiện sẽ được giải quyết triệt để.

Đa số các thành viên Ban soạn thảo và Cơ quan chủ trì soạn thảo đồng tình với quan điểm thứ 2 và trong Dự thảo Luật chỉ có một điều Luật quy định mang tính nguyên tắc đó là trong quá trình giải quyết vụ án hành chính, Tòa án tạo điều kiện cho các bên đối thoại với nhau về việc giải quyết vụ án (Điều 11 Dự thảo Luật).

Trên đây là những nội dung chính của Dự thảo Luật tố tụng hành chính và những vấn đề trong Dự thảo Luật còn có ý kiến khác nhau. Thay mặt Ban soạn thảo, Tòa án nhân dân tối cao xin kính trình Quốc hội xem xét, quyết định.

Nơi nhận:

- Như trên;
- Ủy ban tư pháp của Quốc hội;
- Văn phòng Quốc hội;
- Văn phòng Chính phủ;
- Văn phòng Chủ tịch nước;
- Bộ Tư pháp;
- Viện kiểm sát nhân dân tối cao;
- Bộ Tài nguyên và Môi trường;
- Bộ Tài chính;
- Thanh tra Chính phủ;
- Bộ Công an;
- Lưu: VP, Viện KHXX (TANDTC).

CHÁNH ÁN

(Đã ký)

Trương Hòa Bình

**QUỐC HỘI KHÓA XII
ỦY BAN TƯ PHÁP**

Số: 3848/BC-UBTP12

**CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc**

Hà Nội, ngày 14 tháng 5 năm 2010

BÁO CÁO THẨM TRA DỰ ÁN LUẬT TỔ TỤNG HÀNH CHÍNH

Kính thưa các vị đại biểu Quốc hội,

Thực hiện Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh năm 2010 của Quốc hội khóa XII, ngày 20 tháng 4 năm 2010 Ủy ban Tư pháp đã họp phiên toàn thể để thẩm tra dự án Luật tổ tụng hành chính theo Tờ trình số 46/TTr-TANDTC ngày 19 tháng 4 năm 2010 của Tòa án nhân dân tối cao (TANDTC). Tham dự phiên họp có Đồng chí Ưông Chu Lưu – Phó Chủ tịch Quốc hội, đại diện lãnh đạo Ủy ban Pháp luật của Quốc hội, Viện kiểm sát nhân dân tối cao, đại diện Văn phòng Trung ương Đảng, Văn phòng Chủ tịch nước, Thanh tra Chính phủ, Bộ Tài nguyên và Môi trường. Sau khi nghe Đồng chí Chánh án TANDTC thay mặt Ban soạn thảo trình bày Tờ trình về dự án Luật, các thành viên Ủy ban Tư pháp và các đại biểu tham dự cuộc họp đã thảo luận về nội dung của dự án Luật. Ủy ban Tư pháp kính trình Quốc hội Báo cáo thẩm tra về dự án Luật tổ tụng hành chính như sau:

I. VỀ NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG

1. Về việc chuẩn bị dự án Luật

Dự án Luật tổ tụng hành chính (sau đây gọi tắt là dự án Luật) đã được Ban soạn thảo chuẩn bị công phu trên cơ sở khảo sát, tổng kết thực tiễn giải quyết các vụ án hành chính và thi hành các văn bản quy phạm pháp luật hiện hành có liên quan đến lĩnh vực tổ tụng hành chính, đã tổ chức tọa đàm, đánh giá tác động, rà soát các điều ước quốc tế mà Việt Nam là thành viên có liên quan đến dự án Luật, nghiên cứu, tham khảo pháp luật của một số nước... Thẩm tra hồ sơ dự án, Ủy ban Tư pháp nhận thấy, hồ sơ dự án Luật cơ bản đáp ứng được yêu cầu của Luật ban hành văn bản quy phạm pháp luật, đủ điều kiện để trình Quốc hội cho ý kiến tại kỳ họp thứ 7 của Quốc hội.

Tuy nhiên, để có thêm thông tin cho các vị đại biểu Quốc hội xem xét thảo luận dự án Luật, Ủy ban Tư pháp đề nghị Ban soạn thảo báo cáo bổ sung đánh giá tác động của dự án Luật về một số vấn đề như: khả năng của ngành Tòa án đáp ứng yêu cầu của việc mở rộng thẩm quyền giải quyết các khiếu kiện hành chính; tác động của việc ban hành Luật này đối với các Luật khác đang có hiệu lực pháp luật như: Luật khiếu nại, tố cáo, Luật đất đai,... nhằm bảo đảm cho các quy định của Luật đi vào cuộc sống và sự thống nhất của hệ thống pháp luật.

2. Về quan điểm chỉ đạo và các yêu cầu của việc soạn thảo dự án Luật

Về vấn đề này, Ủy ban Tư pháp tán thành với sáu quan điểm chỉ đạo và yêu cầu của việc soạn thảo dự án Luật được nêu trong Tờ trình số 46/TTr-TANDTC ngày 19 tháng 4 năm 2010 của TANDTC và nhận thấy, các quan điểm chỉ đạo và yêu cầu nêu

trên đã được Ban soạn thảo quán triệt và thể hiện đầy đủ trong nội dung dự thảo Luật.

II. VỀ NHỮNG VẤN ĐỀ CÒN CÓ Ý KIẾN KHÁC NHAU ĐƯỢC NÊU TRONG TỜ TRÌNH CỦA BAN SOẠN THẢO

1. Về các khiếu kiện hành chính thuộc thẩm quyền giải quyết của Tòa án

Theo Tờ trình của TANDTC thì Ban soạn thảo còn có hai loại ý kiến khác nhau:

- Loại ý kiến thứ nhất cũng là ý kiến được thể hiện trong dự thảo Luật đề nghị nên quy định thẩm quyền của Tòa án theo phương án loại trừ. Theo đó, Tòa án có thẩm quyền giải quyết các khiếu kiện quyết định hành chính, hành vi hành chính, trừ các quyết định hành chính, hành vi hành chính trong các lĩnh vực quốc phòng, an ninh, ngoại giao theo danh mục do Chính phủ quy định và các hành vi hành chính mang tính nội bộ của cơ quan hành chính nhà nước.

- Loại ý kiến thứ hai đề nghị quy định theo phương án liệt kê như quy định tại Điều 11 của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính, đã được sửa đổi, bổ sung năm 1998 và năm 2006 (sau đây gọi tắt là Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính), có bổ sung những khiếu kiện mới theo quy định của pháp luật.

Về vấn đề này, đa số ý kiến thành viên Ủy ban Tư pháp tán thành với loại ý kiến thứ nhất về việc quy định thẩm quyền giải quyết các khiếu kiện hành chính của Tòa án theo phương án loại trừ với các lý do: Nghị quyết số 49-NQ/TW ngày 02 tháng 6 năm 2005 của Bộ Chính trị về Chiến lược cải cách tư pháp đến năm 2020 đã khẳng định: “*Mở rộng thẩm quyền xét xử của Tòa án đối với các khiếu kiện hành chính. Đổi mới mạnh mẽ thủ tục giải quyết các khiếu kiện hành chính tại Tòa án; tạo điều kiện thuận lợi cho người dân tham gia tố tụng, bảo đảm sự bình đẳng giữa công dân và cơ quan công quyền trước Tòa án*”; trong thời gian qua, Quốc hội đã ban hành nhiều luật chuyên ngành, trong đó có quy định về quyền của tổ chức, cá nhân được khởi kiện vụ án hành chính; Luật khiếu nại, tố cáo được sửa đổi, bổ sung năm 2004 và năm 2005 (sau đây gọi tắt là Luật khiếu nại, tố cáo) không giới hạn các khiếu kiện hành chính được giải quyết tại Tòa án. Việc dự thảo Luật quy định Tòa án có thẩm quyền giải quyết hầu hết các khiếu kiện hành chính chỉ trừ một số lĩnh vực đặc biệt là phù hợp với quy định của Luật khiếu nại, tố cáo.

Hơn nữa, theo quy định của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính thì có 22 loại việc khiếu kiện thuộc thẩm quyền giải quyết của Tòa án. Như vậy, hiện nay Tòa án đã có thẩm quyền giải quyết hầu hết các khiếu kiện hành chính. Do đó, dự thảo Luật này quy định theo phương án loại trừ là phù hợp, vừa không gây biến động về số lượng vụ việc cho Tòa án, vừa bảo đảm quyền, lợi ích hợp pháp của cá nhân, cơ quan, tổ chức, đáp ứng yêu cầu cải cách tư pháp và hội nhập kinh tế quốc tế.

Đồng thời, theo kết luận của Thủ tướng Chính phủ về Đề án Tái phán hành chính tại Thông báo số 52/TB-VPCP ngày 27 tháng 02 năm 2010 của Văn phòng Chính phủ là: “...không thành lập cơ quan tái phán hành chính thuộc hệ thống cơ quan hành pháp.

Cơ chế giải quyết khiếu nại hành chính cần hoàn thiện theo hướng tăng cường trách nhiệm giải quyết khiếu nại của cơ quan hành chính, đồng thời bảo đảm quyền khởi kiện vụ án hành chính của công dân, tổ chức tại Tòa án, mở rộng thẩm quyền, tập trung củng cố, kiện toàn tổ chức và hoạt động của Tòa hành chính thuộc Tòa án nhân dân để có khả năng đảm nhận việc xét xử tất cả các khiếu kiện hành chính...”. Như vậy, quy định của dự thảo Luật về thẩm quyền của Tòa án nhân dân đối với các khiếu kiện hành chính theo hướng mở rộng và tập trung thẩm quyền giải quyết khiếu kiện hành chính cho Tòa án như phương án loại trừ là hoàn toàn phù hợp với chủ trương nêu trên của Chính phủ.

Tuy nhiên, đối với danh mục “các quyết định hành chính, hành vi hành chính trong các lĩnh vực quốc phòng, an ninh, ngoại giao” không thuộc thẩm quyền giải quyết của Tòa án do Chính phủ quy định thì chỉ nên loại trừ một số quyết định hành chính, hành vi hành chính liên quan đến lĩnh vực quốc phòng, an ninh, ngoại giao thật sự đặc biệt còn những vấn đề không thật sự đặc biệt thì không nên hạn chế. Đồng thời, đề nghị cần làm rõ hơn và thể hiện ngay trong dự thảo Luật “các hành vi hành chính mang tính nội bộ của cơ quan hành chính nhà nước” không thuộc thẩm quyền giải quyết của Tòa án là những hành vi hành chính nào để tránh cách hiểu không thống nhất và khó áp dụng khi dự thảo Luật được Quốc hội ban hành.

Ngoài ra, có một số ý kiến thành viên Ủy ban Tư pháp đề nghị quy định thẩm quyền giải quyết các khiếu kiện hành chính của Tòa án theo phương án liệt kê. Ý kiến này cho rằng việc quy định như vậy sẽ cụ thể, rõ ràng, tạo điều kiện thuận lợi cho Tòa án cũng như đương sự trong việc xác định thẩm quyền giải quyết các khiếu kiện hành chính tại Tòa án.

2. Về điều kiện khởi kiện vụ án hành chính

Theo Tờ trình của TANDTC thì Ban soạn thảo còn có hai loại ý kiến khác nhau:

- Loại ý kiến thứ nhất đề nghị quy định trước khi khởi kiện vụ án hành chính tại Tòa án phải qua thủ tục khiếu nại như quy định của Luật khiếu nại, tố cáo.

- Loại ý kiến thứ hai đề nghị quy định tổ chức, cá nhân không đồng ý với quyết định hành chính, hành vi hành chính thì có thể khởi kiện vụ án hành chính, không đặt ra yêu cầu về việc cá nhân, tổ chức đó phải khiếu nại đến cơ quan có thẩm quyền giải quyết khiếu nại lần đầu.

Dự thảo Luật quy định đối với các khiếu kiện về hành vi hành chính, khiếu kiện về một số loại việc có tính chuyên môn sâu như: lĩnh vực thuế, sở hữu trí tuệ,... lĩnh vực mà luật chuyên ngành quy định phải qua thủ tục khiếu nại tại cơ quan hành chính trước khi khởi kiện ra Tòa án; khiếu kiện về danh sách cử tri bầu cử đại biểu Quốc hội và danh sách cử tri bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân thì phải qua thủ tục khiếu nại tại cơ quan hành chính trước khi khởi kiện tại Tòa án, còn đối với các khiếu kiện khác thì có thể khởi kiện ngay ra Tòa án.

Về vấn đề này, đa số ý kiến thành viên Ủy ban Tư pháp tán thành với loại ý kiến

thứ hai. Theo đó, tổ chức, cá nhân khi không đồng ý với quyết định hành chính, hành vi hành chính thì có quyền lựa chọn khiếu nại tại cơ quan hành chính hoặc khởi kiện ngay vụ án hành chính tại Tòa án. Nếu tổ chức, cá nhân lựa chọn việc khiếu nại tại cơ quan hành chính thì khi hết thời hạn giải quyết theo quy định mà khiếu nại không được giải quyết hoặc được giải quyết nhưng họ không đồng ý với quyết định giải quyết khiếu nại lần đầu (hoặc giải quyết lần hai) thì họ vẫn có quyền khởi kiện vụ án tại Tòa án. Quy định như vậy sẽ đáp ứng được yêu cầu mở rộng quyền khởi kiện vụ án hành chính tại Tòa án, tạo điều kiện cho tổ chức, cá nhân được tự do lựa chọn cách thức giải quyết khiếu nại, khiếu kiện, mở rộng dân chủ trong xã hội, giảm bớt áp lực cho các cơ quan hành chính nhà nước. Còn nếu quy định như dự thảo Luật thì mặc dù có phân biệt hai loại việc để xác định điều kiện khởi kiện nhưng trong thực tế thì hầu hết các khiếu kiện quyết định hành chính đều bắt buộc phải qua thủ tục khiếu nại tại cơ quan hành chính trước khi khởi kiện tại Tòa án. Vì các khiếu kiện quyết định hành chính luôn phát sinh từ các lĩnh vực chuyên môn nhất định thuộc chức năng quản lý của cơ quan hành chính và quy định như vậy sẽ không đổi mới được cơ chế giải quyết khiếu kiện hiện nay và tình hình giải quyết khiếu kiện sẽ không có sự chuyển biến căn bản. Mặt khác, Ủy ban Tư pháp thấy rằng, khi giải quyết vụ án hành chính, Tòa án phải xem xét, nghiên cứu toàn diện, khách quan vụ án, thu thập, đánh giá các chứng cứ, kể cả việc trưng cầu ý kiến tư vấn của các nhà chuyên môn, chuyên gia... trong tất cả các lĩnh vực để làm sáng tỏ các tình tiết của vụ án trước khi ra bản án, quyết định. Việc căn cứ vào tính chất chuyên môn của loại khiếu kiện để quy định loại việc này phải được xem xét giải quyết tại cơ quan hành chính trước khi khởi kiện tại Tòa án vừa không có cơ sở vừa không có ý nghĩa thực tiễn. Vì vậy, đa số ý kiến thành viên Ủy ban Tư pháp đề nghị cần quy định trong dự thảo Luật theo hướng dành quyền lựa chọn việc khiếu nại tại cơ quan hành chính hay khởi kiện vụ án tại Tòa án cho người dân mà không bắt buộc phải qua thủ tục khiếu nại trước khi khởi kiện. Đây được coi là bước đổi mới căn bản về điều kiện, cơ chế giải quyết khiếu kiện hành chính ở nước ta theo tinh thần Nghị quyết số 49-NQ/TW của Bộ Chính trị.

Ngoài ra, một số ý kiến thành viên Ủy ban Tư pháp tán thành với dự thảo Luật quy định một số loại việc phải qua thủ tục khiếu nại trước khi khởi kiện ra Tòa án, một số loại việc có thể khởi kiện ngay tại Tòa án. Loại ý kiến này cho rằng việc quy định một số loại việc có thể được khởi kiện ngay tại Tòa án sẽ tạo điều kiện cho đương sự có quyền lựa chọn cách thức giải quyết để bảo vệ kịp thời quyền, lợi ích hợp pháp của mình. Đối với một số loại việc phải qua thủ tục khiếu nại trước khi khởi kiện ra Tòa án là để cơ quan hành chính có điều kiện tự xem xét lại quyết định, hành vi của mình và đương sự có điều kiện thu thập thêm tài liệu, chứng cứ để bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của mình cũng như tạo điều kiện thuận lợi cho Tòa án khi giải quyết vụ án. Quy định như vậy phù hợp với khả năng và điều kiện giải quyết các vụ án hành chính của Tòa án hiện nay và trong thời gian trước mắt, bảo đảm lộ trình thích hợp cho việc quy định tổ chức, cá nhân được khởi kiện ngay vụ án hành chính tại Tòa án.

3. Về thời hiệu khởi kiện

Theo Tờ trình của TANDTC thì Ban soạn thảo có ba loại ý kiến khác nhau:

- Loại ý kiến thứ nhất đề nghị quy định như điểm a khoản 3 Điều 159 của Bộ luật tố tụng dân sự về thời hiệu khởi kiện để yêu cầu Tòa án giải quyết vụ án dân sự. Theo quy định này thì thời hiệu khởi kiện là 2 năm.

- Loại ý kiến thứ hai đề nghị quy định như Điều 31 của Luật khiếu nại, tố cáo. Theo quy định này thì thời hiệu khởi kiện là 90 ngày.

- Loại ý kiến thứ ba đề nghị quy định như tại Điều 30 của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính. Theo đó, quy định về thời hiệu khởi kiện khác nhau đối với các loại và các trường hợp khiếu kiện hành chính khác nhau.

Ủy ban Tư pháp cơ bản tán thành với việc quy định về thời hiệu khởi kiện khác nhau đối với các loại và các trường hợp khiếu kiện hành chính khác nhau. Việc quy định chung một thời hiệu khởi kiện cho tất cả các loại khiếu kiện hành chính như loại ý kiến thứ nhất và loại ý kiến thứ hai là không phù hợp vì các khiếu kiện hành chính rất đa dạng, liên quan đến nhiều lĩnh vực khác nhau. Có khiếu kiện hành chính cần quy định thời hiệu rất ngắn như khiếu kiện về danh sách cử tri bầu cử đại biểu Quốc hội và danh sách cử tri bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân nhưng cũng có những khiếu kiện có thể quy định thời hiệu dài hơn như khiếu kiện trong lĩnh vực đất đai, xây dựng,... Ngoài ra, cũng cần có sự phân biệt về thời hiệu khởi kiện trong trường hợp đã qua thủ tục khiếu nại lần đầu với trường hợp đã qua thủ tục khiếu nại lần hai hoặc đối với trường hợp khởi kiện thẳng ra Tòa án mà không qua khiếu nại tại cơ quan hành chính. Đồng thời, thực tế xét xử các vụ án hành chính trong thời gian qua cho thấy, việc quy định thời hiệu khởi kiện của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính (như loại ý kiến thứ ba) là quá ngắn, không phù hợp với thực tiễn. Vì vậy, cần quy định thời hiệu khởi kiện vụ án hành chính dài hơn so với quy định hiện hành nhằm khắc phục hạn chế trong thực tiễn giải quyết khiếu kiện hành chính thời gian qua.

Bên cạnh đó, Ủy ban Tư pháp nhận thấy, theo điểm đ khoản 2 Điều 68 dự thảo Luật thì thời hiệu khởi kiện đối với khiếu kiện về danh sách cử tri bầu cử đại biểu Quốc hội, danh sách cử tri bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân “chậm nhất là 5 ngày, trước ngày bầu cử nhưng không đồng ý về cách giải quyết của cơ quan lập danh sách cử tri”. Việc nhận đơn khởi kiện và thụ lý vụ án trong trường hợp này được thực hiện theo Điều 124 dự thảo Luật. Tuy nhiên, khoản 1 Điều 71 dự thảo Luật quy định: “Tòa án phải nhận đơn khởi kiện do đương sự nộp trực tiếp tại Tòa án hoặc gửi qua bưu điện và phải ghi vào sổ nhận đơn. Trong thời hạn 5 ngày làm việc, kể từ ngày nhận được đơn khởi kiện, Chánh án Tòa án phân công một Thẩm phán xem xét đơn khởi kiện”. Theo các quy định nêu trên thì Điều 68 dự thảo Luật quy định thời hiệu khởi kiện cho tất cả các loại khiếu kiện, Điều 71 quy định thủ tục chung về nhận và xem xét đơn khởi kiện nhưng lại không loại trừ trường hợp có quy định riêng về thời hạn giải quyết vụ án khiếu kiện về danh sách cử tri quy định tại Điều 124 dự thảo Luật. Từ đó dẫn đến sự mâu thuẫn về thời hạn xem xét đơn khởi kiện. Vì vậy, Ủy ban Tư pháp đề nghị

khoản 1 Điều 71 dự thảo Luật cần quy định “trừ trường hợp xem xét đơn khiếu kiện về danh sách cử tri bầu cử đại biểu Quốc hội, danh sách cử tri bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân”, để bảo đảm sự thống nhất trong dự thảo Luật.

4. Về quyết định của Hội đồng xét xử sơ thẩm

Theo Tờ trình của TANDTC thì Ban soạn thảo có hai loại ý kiến khác nhau:

- Loại ý kiến thứ nhất đề nghị quy định như Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính và cho rằng quy định như vậy là phù hợp với các quy định về quyết định của Hội đồng xét xử sơ thẩm trong bản án hành chính.

- Loại ý kiến thứ hai đề nghị cần quy định cụ thể hơn về các quyết định của Hội đồng xét xử như: buộc người có thẩm quyền thực hiện những công việc cụ thể nào, thời hạn bao lâu,... bảo đảm cho các quyết định của Tòa án được thi hành đúng và thuận lợi cho việc xác định trách nhiệm của người không chấp hành bản án, quyết định của Tòa án.

Ủy ban Tư pháp tán thành với loại ý kiến thứ hai như đã được thể hiện tại Điều 119 dự thảo Luật quy định về quyền hạn của Tòa án. Theo đó, cần quy định cụ thể trong dự thảo Luật quyền hạn của Tòa án khi giải quyết vụ án hành chính như: không chấp nhận yêu cầu của người khởi kiện hoặc hủy một phần hoặc toàn bộ quyết định hành chính trái pháp luật, buộc bồi thường thiệt hại... Quy định như vậy khắc phục được hạn chế của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính, nhằm bảo đảm bản án, quyết định hành chính được cụ thể, rõ ràng, tạo điều kiện cho việc thi hành bản án, quyết định hành chính thuận lợi, có hiệu quả.

5. Về thủ tục thỏa thuận trong tố tụng hành chính

Theo Tờ trình của TANDTC thì Ban soạn thảo có hai loại ý kiến khác nhau:

- Loại ý kiến thứ nhất đề nghị nên quy định thủ tục thỏa thuận giữa bên khởi kiện và bên bị kiện là thủ tục bắt buộc trong tố tụng hành chính.

- Loại ý kiến thứ hai cũng là ý kiến được thể hiện trong dự thảo Luật đề nghị không nên quy định thủ tục thỏa thuận nhưng nên quy định việc đối thoại giữa người khởi kiện và bên bị kiện trong tố tụng hành chính.

Ủy ban Tư pháp tán thành với loại ý kiến thứ hai và cho rằng, lĩnh vực hành chính là lĩnh vực công. Quan hệ giữa hai bên trong hành chính là quan hệ giữa một bên là cơ quan hành chính nhà nước, người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính nhà nước thi hành quyền lực hành chính công và một bên là đối tượng chịu sự quản lý, điều hành. Mặc dù, trong tố tụng tại Tòa án thì các bên bình đẳng với nhau về quyền và nghĩa vụ nhưng việc thỏa thuận giữa các bên đương sự trong tố tụng hành chính có liên quan đến nội dung quản lý hành chính. Vì vậy, việc quy định thủ tục thỏa thuận mang tính bắt buộc giữa các bên trong trường hợp này là không phù hợp. Tuy nhiên, dự thảo Luật có thể quy định mang tính khuyến khích việc đối thoại giữa các bên được thực hiện ở bất cứ thời điểm nào trong quá trình giải quyết vụ khiếu kiện theo yêu cầu của các bên đương sự, nhưng không phải là một thủ tục bắt buộc. Quy định như vậy cũng

phù hợp với nguyên tắc chung về đối thoại trong Luật khiếu nại, tố cáo. Thông qua đối thoại, các bên có thể hiểu rõ thêm nhiều nội dung và tự nhận ra sai sót của mình để bên khởi kiện có thể rút đơn khởi kiện hoặc bên bị kiện tự khắc phục sai sót của mình, giải quyết triệt để khiếu kiện phát sinh, kéo dài. Tuy nhiên, để bảo đảm cho việc đối thoại được thực hiện thống nhất và có hiệu quả thì cần nghiên cứu bổ sung quy định trình tự, thủ tục đối thoại trong dự thảo Luật.

III. VỀ MỘT SỐ NỘI DUNG KHÁC TRONG DỰ THẢO LUẬT TỐ TỤNG HÀNH CHÍNH

1. Giải thích từ ngữ (Điều 2)

Khoản 1 Điều 2 dự thảo Luật quy định: “Quyết định hành chính là quyết định bằng văn bản của cơ quan hành chính nhà nước hoặc của người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính nhà nước được áp dụng một lần đối với một hoặc một số đối tượng cụ thể về một vấn đề cụ thể trong hoạt động quản lý hành chính”. Khoản 2 Điều 2 dự thảo Luật quy định: “Hành vi hành chính là hành vi của cơ quan hành chính nhà nước, của người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính nhà nước thực hiện hoặc không thực hiện nhiệm vụ, công vụ theo quy định của pháp luật”.

Ủy ban Tư pháp nhận thấy, theo quy định tại khoản 1 và khoản 2 Điều 2 dự thảo Luật thì quyết định hành chính và hành vi hành chính là của cơ quan hành chính, người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính. Tuy nhiên, khoản 1 Điều 27 dự thảo Luật quy định: “Khiếu kiện quyết định hành chính, hành vi hành chính của Bộ, cơ quan ngang Bộ, cơ quan thuộc Chính phủ, Văn phòng Chủ tịch nước, Văn phòng Quốc hội, Tòa án nhân dân tối cao, Viện kiểm sát nhân dân tối cao và quyết định hành chính, hành vi hành chính của Thủ trưởng các cơ quan đó mà người khởi kiện có nơi cư trú, nơi làm việc hoặc trụ sở trên cùng lãnh thổ với Tòa án”. Theo quy định này thì các cơ quan Văn phòng Chủ tịch nước, Văn phòng Quốc hội, Tòa án nhân dân tối cao, Viện kiểm sát nhân dân tối cao có thẩm quyền ban hành quyết định hành chính, hành vi hành chính nhưng các cơ quan này không phải là cơ quan hành chính. Vì vậy, nếu quy định như khoản 1, khoản 2 Điều 2 và khoản 1 Điều 27 dự thảo Luật là không thống nhất, đề nghị cần nghiên cứu chỉnh lý lại cho phù hợp.

Ngoài ra, Ủy ban Tư pháp nhận thấy, trong thực tế nhiều trường hợp các quyết định của cơ quan hành chính, người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính không được ban hành dưới hình thức văn bản là quyết định mà được ban hành theo một số hình thức khác như: Thông báo, Kết luận, Công văn,... Dự thảo Luật cho phép khởi kiện đối với quyết định hành chính, hành vi hành chính thì đối với những trường hợp nêu trên, cá nhân, cơ quan, tổ chức sẽ khó có thể khởi kiện được. Đây là một trở ngại thực tế chưa được khắc phục hiện nay. Vì vậy, Ủy ban Tư pháp đề nghị cần mở rộng khái niệm quyết định hành chính và quy định cụ thể các hình thức quyết định để bảo đảm quyền, lợi ích hợp pháp của cá nhân, cơ quan, tổ chức và dễ áp dụng trong thực tiễn.

Bên cạnh đó, Ủy ban Tư pháp nhận thấy, Luật cán bộ, công chức năm 2008 chỉ

mới điều chỉnh đối với cán bộ, công chức còn viên chức được tách ra và sẽ được điều chỉnh trong Luật viên chức (dự kiến sẽ được Quốc hội khóa XII thông qua vào tháng 10 năm 2010). Vì vậy, Ủy ban Tư pháp đề nghị cần làm rõ dự án Luật này có điều chỉnh đối với các khiếu kiện liên quan đến viên chức hay không như: quyết định kỷ luật buộc thôi việc, các hành vi của viên chức được giao thực hiện một số nhiệm vụ hành chính,...

2. Trách nhiệm cung cấp tài liệu, chứng cứ của cá nhân, cơ quan, tổ chức có thẩm quyền (Điều 8)

Điều 8 dự thảo Luật quy định: “Cá nhân, cơ quan, tổ chức trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình có trách nhiệm cung cấp đầy đủ và đúng thời hạn cho đương sự, Tòa án tài liệu, chứng cứ mà cá nhân, cơ quan, tổ chức đó đang lưu giữ, quản lý khi có yêu cầu của đương sự, Tòa án; trong trường hợp không cung cấp được thì phải thông báo bằng văn bản cho đương sự, Tòa án biết và nêu rõ lý do của việc không cung cấp được tài liệu, chứng cứ”.

Ủy ban Tư pháp nhận thấy, dự thảo Luật quy định đương sự có quyền yêu cầu cá nhân, cơ quan, tổ chức cung cấp cho mình tài liệu, chứng cứ mà cá nhân, cơ quan, tổ chức đó đang lưu giữ, quản lý có thể dẫn đến sự tùy tiện và gây quá tải, ảnh hưởng đến hoạt động bình thường của cơ quan hành chính nhà nước, tổ chức. Hơn nữa, một cá nhân cũng không thể yêu cầu cá nhân khác cung cấp tài liệu, chứng cứ cho mình. Vì vậy, Ủy ban Tư pháp đề nghị không quy định nội dung này trong dự thảo Luật.

Bên cạnh đó, theo quy định tại Điều 8 dự thảo Luật thì Tòa án có quyền yêu cầu cá nhân, cơ quan, tổ chức trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình có trách nhiệm cung cấp đầy đủ và đúng thời hạn cho Tòa án tài liệu, chứng cứ mà cá nhân, cơ quan, tổ chức đó đang lưu giữ, quản lý. Tuy nhiên, trong thực tế có nhiều trường hợp cá nhân, cơ quan, tổ chức đã không thực hiện hoặc chậm thực hiện yêu cầu của Tòa án về việc cung cấp tài liệu, chứng cứ, gây khó khăn cho Tòa án trong quá trình giải quyết vụ án, làm cho vụ án bị kéo dài, gây bức xúc cho đương sự. Vì vậy, Ủy ban Tư pháp đề nghị cần nghiên cứu quy định chế tài đối với việc cá nhân, cơ quan, tổ chức trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình không thực hiện hoặc chậm thực hiện yêu cầu của Tòa án về việc cung cấp tài liệu, chứng cứ mà không có lý do chính đáng để nâng cao trách nhiệm xã hội và bảo đảm hiệu quả trong việc giải quyết các vụ án hành chính tại Tòa án.

3. Chuyển vụ án cho Tòa án khác, giải quyết tranh chấp về thẩm quyền (Điều 29)

Khoản 1 Điều 29 dự thảo Luật quy định: “Tòa án đã thụ lý vụ án hành chính, nếu phát hiện vụ án không thuộc thẩm quyền giải quyết của mình thì ra quyết định chuyển hồ sơ vụ án cho Tòa án có thẩm quyền và xoá sổ thụ lý. Quyết định này phải được gửi ngay cho đương sự và Viện kiểm sát cùng cấp.

Đương sự có quyền khiếu nại, Viện kiểm sát cùng cấp có quyền kiến nghị quyết

định này trong thời hạn 3 ngày làm việc, kể từ ngày nhận được quyết định. Trong thời hạn 3 ngày làm việc, kể từ ngày nhận được khiếu nại, kiến nghị, Chánh án Tòa án đã ra quyết định chuyển vụ án hành chính phải giải quyết khiếu nại, kiến nghị”.

Ủy ban Tư pháp nhận thấy, khoản 1 Điều 29 dự thảo Luật mới chỉ quy định việc Chánh án Tòa án đã ra quyết định chuyển vụ án hành chính giải quyết khiếu nại, kiến nghị mà chưa quy định về hiệu lực của quyết định giải quyết khiếu nại, kiến nghị; cụ thể là quyết định này là quyết định cuối cùng hay có thể bị kháng cáo, kháng nghị để yêu cầu Chánh án Tòa án cấp trên giải quyết lại. Vì vậy, đề nghị cần nghiên cứu quy định hiệu lực quyết định của Chánh án Tòa án giải quyết khiếu nại, kiến nghị về quyết định chuyển vụ án hành chính.

4. Người làm chứng (Điều 53)

Điểm b khoản 2 Điều 53 dự thảo Luật quy định người làm chứng: “Được từ chối khai báo nếu lời khai của mình liên quan đến bí mật nhà nước”.

Ủy ban Tư pháp nhận thấy, nếu chỉ quy định việc từ chối khai báo của người làm chứng trong trường hợp liên quan đến bí mật nhà nước thì còn hẹp, chưa đảm bảo quyền tự do của công dân. Qua nghiên cứu cho thấy quyền của công dân với tư cách là người làm chứng được từ chối khai báo trong tố tụng hành chính và trong tố tụng dân sự không có sự khác biệt. Tham khảo khoản 3 Điều 66 của Bộ luật tố tụng dân sự thì người làm chứng: “Được từ chối khai báo nếu lời khai của mình liên quan đến bí mật nhà nước, bí mật nghề nghiệp, bí mật kinh doanh, bí mật đời tư hoặc việc khai báo đó có ảnh hưởng xấu, bất lợi cho đương sự là người có quan hệ thân thích với mình”. Vì vậy, đề nghị cần nghiên cứu bổ sung thêm vào điểm b khoản 2 Điều 53 dự thảo Luật các trường hợp người làm chứng được từ chối khai báo.

5. Quyền yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời; buộc thực hiện biện pháp bảo đảm; thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời (các điều 57, 62 và 63)

- Khoản 1 Điều 57 dự thảo Luật quy định về quyền của đương sự được yêu cầu Tòa án đang giải quyết vụ án đó áp dụng một hoặc nhiều biện pháp khẩn cấp tạm thời và điều kiện áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời. Khoản 1 Điều 62 dự thảo Luật quy định về nghĩa vụ của người yêu cầu Tòa án áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời phải gửi một khoản tiền, kim khí quý, đá quý hoặc giấy tờ có giá do Tòa án ấn định nhưng phải tương đương với nghĩa vụ tài sản mà người có nghĩa vụ phải thực hiện.

Ủy ban Tư pháp nhận thấy, tố tụng hành chính có điểm đặc thù khác với tố tụng dân sự, đó là bên khiếu kiện là công dân, tổ chức khiếu kiện quyết định hành chính, hành vi hành chính của cơ quan hành chính nhà nước, người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính nhà nước mà họ cho rằng quyết định, hành vi đó là không đúng, ảnh hưởng đến quyền, lợi ích hợp pháp của họ. Người khởi kiện, người bị kiện, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan đều có quyền yêu cầu Tòa án áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời. Vì vậy, Ủy ban Tư pháp đề nghị cần làm rõ các biện pháp khẩn cấp tạm

thời có thể được áp dụng để trên cơ sở đó quy định trường hợp nào phải có biện pháp bảo đảm. Trường hợp người bị kiện là cơ quan hành chính, người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính nhà nước yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời thì có cần thiết quy định cơ quan, người có thẩm quyền phải thực hiện biện pháp bảo đảm hay không, nếu có thì nguồn kinh phí bảo đảm thế nào và trong trường hợp này có áp dụng các quy định tương ứng của Luật trách nhiệm bồi thường của Nhà nước đối với thiệt hại xảy ra hay không. Bên cạnh đó, trong trường hợp người yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời là người dân (người nghèo, sinh sống ở vùng sâu, vùng xa, điều kiện kinh tế khó khăn hoặc các đối tượng chính sách xã hội...) thì việc quy định buộc phải thực hiện biện pháp bảo đảm khi yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời cũng cần được cân nhắc kỹ. Ngoài ra, Ủy ban Tư pháp thấy rằng, dự thảo Luật quy định mức bảo đảm tài chính phải tương đương với nghĩa vụ tài sản mà người có nghĩa vụ phải thực hiện... là không phù hợp với tính chất của biện pháp khẩn cấp tạm thời trong tố tụng hành chính. Do đó, đề nghị sửa lại quy định này cho hợp lý.

- Khoản 1 Điều 63 dự thảo Luật quy định biện pháp khẩn cấp tạm thời có thể bị thay đổi hoặc hủy bỏ. Tuy nhiên, dự thảo Luật chưa quy định cụ thể về điều kiện thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời. Đây là một nội dung quan trọng, liên quan đến quyền và lợi ích hợp pháp của các bên. Vì vậy, đề nghị bổ sung trong dự thảo Luật quy định về điều kiện thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời.

6. Quyền kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm hoặc tái thẩm, thời hạn kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 146, Điều 147)

Khoản 1 Điều 146 dự thảo Luật quy định: “Chánh án TANDTC, Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân tối cao có quyền kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm hoặc tái thẩm bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật của Tòa án các cấp, trừ quyết định giám đốc thẩm hoặc tái thẩm của Hội đồng Thẩm phán TANDTC”. Khoản 1 Điều 147 dự thảo Luật quy định: “Thời hạn kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm là 01 năm, kể từ ngày bản án, quyết định của Tòa án có hiệu lực pháp luật”.

Ủy ban Tư pháp nhận thấy, thực tế trong thời gian qua cho thấy, có một số bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật của Tòa án các cấp khi hết thời hiệu kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm hoặc vụ án đã có quyết định giám đốc thẩm của Hội đồng Thẩm phán TANDTC mới phát hiện ra những sai sót nghiêm trọng ảnh hưởng đến quyền, lợi ích hợp pháp của đương sự. Những trường hợp này, theo quy định của pháp luật tố tụng hiện hành không thể kháng nghị nên không khắc phục được những sai sót, trong khi đương sự đã khiếu nại liên tục, gay gắt, kéo dài, dư luận xã hội bức xúc. Vì vậy, đề nghị Ban soạn thảo cần nghiên cứu kỹ để đề xuất hướng xử lý trong dự thảo Luật nhằm khắc phục tình trạng bản án, quyết định của Tòa án trong lĩnh vực hành chính đã có hiệu lực pháp luật mà phát hiện có sai lầm nghiêm trọng nhưng đã hết thời hiệu kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm như đã nêu trên hoặc trường hợp đã có quyết định giám đốc thẩm của Hội đồng Thẩm phán TANDTC nhưng phát hiện ra các sai sót cần phải được khắc phục. Cơ chế khắc phục những sai sót trong các trường hợp

này cần được nghiên cứu quy định thật chặt chẽ, bảo đảm các sai sót trong bản án, quyết định của Tòa án được khắc phục nhưng cũng không gây ra khiếu nại tràn lan.

7. Hoãn, tạm đình chỉ thi hành bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật (Điều 150)

Điều 150 dự thảo Luật quy định:

“1. Người có thẩm quyền kháng nghị bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật của Tòa án có quyền hoãn, tạm đình chỉ thi hành bản án, quyết định để xem xét việc kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm hoặc tái thẩm, thời hạn không quá 2 tháng.

2. Người kháng nghị có quyền hoãn hoặc tạm đình chỉ việc thi hành bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật bị kháng nghị cho đến khi có quyết định giám đốc thẩm hoặc tái thẩm”.

Ủy ban Tư pháp nhận thấy, Điều 150 dự thảo Luật chưa có sự phân biệt giữa trường hợp hoãn và trường hợp tạm đình chỉ thi hành bản án, quyết định của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật trong vụ án hành chính. Thực tiễn thi hành Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính đã có sự phân biệt giữa trường hợp hoãn và trường hợp tạm đình chỉ thi hành bản án, quyết định của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật. Vì vậy, đề nghị trong dự thảo Luật này cũng nên quy định người có thẩm quyền kháng nghị bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật trong vụ án hành chính có quyền yêu cầu hoãn thi hành bản án, quyết định để xem xét việc kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm, tái thẩm. Người đã kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm, tái thẩm có quyền quyết định tạm đình chỉ thi hành bản án, quyết định cho đến khi có quyết định giám đốc thẩm, tái thẩm.

8. Quyền hạn của Hội đồng giám đốc thẩm hoặc tái thẩm (Điều 154)

Điều 154 dự thảo Luật quy định về quyền hạn của Hội đồng giám đốc thẩm hoặc tái thẩm:

“1. Bác kháng nghị và giữ nguyên bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật;

2. Hủy bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật để xét xử sơ thẩm hoặc phúc thẩm lại;

3. Hủy bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật và đình chỉ việc giải quyết vụ án khi có một trong các trường hợp quy định tại khoản 1 Điều 83 của Luật này”.

Ủy ban Tư pháp nhận thấy, trong thực tế có trường hợp bản án sơ thẩm của Tòa án nhân dân cấp huyện và bản án phúc thẩm của Tòa án nhân dân cấp tỉnh là đúng pháp luật nhưng bị quyết định giám đốc thẩm của Tòa chuyên trách TANDTC hủy để xét xử lại vụ án, sau đó quyết định giám đốc thẩm của Tòa chuyên trách TANDTC bị kháng nghị và bị Hội đồng Thẩm phán TANDTC hủy. Trong trường hợp này bản án sơ thẩm và bản án phúc thẩm đã được xét xử đúng pháp luật cần được giữ nguyên nhưng dự thảo Luật không quy định quyền này của Hội đồng giám đốc thẩm. Vì vậy, đề nghị cần bổ sung trong dự thảo Luật quyền hạn của Hội đồng giám đốc thẩm: “Giữ nguyên

bản án, quyết định đúng pháp luật của Tòa án cấp dưới đã bị hủy hoặc bị sửa” nhằm hạn chế việc xét xử lại tốn kém không cần thiết.

9. Thủ tục thi hành bản án, quyết định của Tòa án về vụ án hành chính (Chương XII)

Ủy ban Tư pháp nhận thấy, Chương XII của dự thảo Luật quy định về thủ tục thi hành bản án, quyết định của Tòa án về vụ án hành chính. Tuy nhiên, Chương này chưa có quy định về thời hiệu thi hành án đối với bản án, quyết định trong vụ án hành chính, cơ quan quản lý nhà nước và cơ quan có thẩm quyền thi hành án hành chính... Điều 159 dự thảo Luật quy định về thi hành bản án hành chính mới chỉ quy định một cách khái quát, chưa cụ thể, chưa quy định cơ chế thi hành bản án, quyết định hành chính. Vì vậy, Ủy ban Tư pháp đề nghị cần nghiên cứu quy định cụ thể ngay trong dự thảo Luật về trình tự, thủ tục thi hành bản án, quyết định hành chính và xác định một cơ quan có trách nhiệm giúp Chính phủ quản lý nhà nước về công tác thi hành án hành chính. Thực tiễn 14 năm thi hành Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính cho đến nay chưa có một cơ quan giúp Chính phủ thống nhất quản lý nhà nước về công tác thi hành án hành chính, nên thời gian qua không có cơ quan theo dõi, thống kê, báo cáo,... về tình hình thi hành án hành chính trong phạm vi cả nước. Mặt khác, do chưa có quy định cụ thể về trách nhiệm và chế tài xử lý đối với các trường hợp không chấp hành bản án, quyết định hành chính nên không thể xử lý được sai phạm. Để khắc phục tình trạng đó, Ủy ban Tư pháp đề nghị có thể nghiên cứu giao Bộ Tư pháp giúp Chính phủ quản lý nhà nước về công tác thi hành án hành chính nhằm bảo đảm không hình thành thêm tổ chức mới về thi hành án. Hơn nữa, theo quy định của Luật thi hành án dân sự thì phần tiền, tài sản trong bản án, quyết định hành chính của Tòa án đã được giao cho cơ quan thi hành án dân sự tổ chức thi hành. Vì vậy, việc giao Bộ Tư pháp giúp Chính phủ quản lý công tác thi hành án hành chính là phù hợp với nguyên tắc một việc không giao cho nhiều cơ quan thực hiện.

10. Áp dụng quy định của Bộ luật tố tụng dân sự để giải quyết vụ án hành chính (Điều 161)

Điều 161 dự thảo Luật quy định: “Trong quá trình giải quyết vụ án hành chính, nếu có trường hợp mà Luật này chưa quy định, thì Tòa án được áp dụng các quy định tương ứng của Bộ luật tố tụng dân sự để giải quyết vụ án hành chính”.

Ủy ban Tư pháp nhận thấy, thủ tục tố tụng dân sự và thủ tục tố tụng hành chính là hai thủ tục khác nhau, với những đặc điểm riêng biệt, không thể quy định trong quá trình giải quyết vụ án hành chính nếu Luật tố tụng hành chính chưa quy định thì áp dụng các quy định của Bộ luật tố tụng dân sự. Ủy ban Tư pháp đề nghị cần nghiên cứu kỹ, pháp điển hóa các quy định hiện hành về tố tụng hành chính để quy định trong dự thảo Luật và bỏ quy định tại Điều 161 dự thảo Luật.

11. Về vai trò của Viện kiểm sát trong tố tụng hành chính

- Khoản 2 Điều 21 dự thảo Luật quy định: “Viện kiểm sát nhân dân kiểm sát các

Chuyên đề khoa học xét xử

vụ án hành chính... thực hiện các quyền yêu cầu, kiến nghị, kháng nghị theo quy định của pháp luật”. Ủy ban Tư pháp nhận thấy, dự thảo Luật chưa quy định cụ thể phạm vi quyền này của Viện kiểm sát (như: Viện kiểm sát có quyền yêu cầu Tòa án xác minh, thu thập chứng cứ, trưng cầu giám định... như trong tố tụng dân sự hay không). Vì vậy, đề nghị cần nghiên cứu và quy định cụ thể trong dự thảo Luật về quyền yêu cầu của Viện kiểm sát nhằm bảo đảm cho Viện kiểm sát thực hiện có hiệu quả chức năng của mình.

- Điều 116 dự thảo Luật quy định: “Sau khi những người tham gia tố tụng phát biểu tranh luận và đối đáp xong, chủ tọa phiên tòa đề nghị Kiểm sát viên phát biểu ý kiến của Viện kiểm sát về việc giải quyết vụ án”. Ủy ban Tư pháp nhận thấy, tố tụng hành chính có những điểm đặc thù khác với tố tụng hình sự nên vai trò của Viện kiểm sát trong tố tụng hành chính cũng có điểm khác. Tại phiên tòa hành chính, Kiểm sát viên không giữ vai trò công tố mà chỉ làm nhiệm vụ kiểm sát hoạt động xét xử của Tòa án. Vì vậy, để bảo đảm Kiểm sát viên thực hiện đúng nhiệm vụ của mình tại phiên tòa hành chính, đề nghị quy định cụ thể hơn trong dự thảo Luật về nội dung phát biểu của Kiểm sát viên tại phiên tòa trước khi Hội đồng xét xử nghị án.

Kính thưa các vị đại biểu Quốc hội,

Trên đây là Báo cáo thẩm tra của Ủy ban Tư pháp về dự án Luật tố tụng hành chính. Kính trình Quốc hội xem xét, quyết định.

Nơi nhận:

- Như trên;
- Lưu: UBTP, VPQH.

**TM. ỦY BAN TƯ PHÁP
CHỦ NHIỆM**

(Đã ký)

Lê Thị Thu Ba

ỦY BAN THƯỜNG VỤ QUỐC HỘI

Số: 402/BC-UBTVQH12

**CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc**

Hà Nội, ngày 23 tháng 11 năm 2010

BÁO CÁO

**GIẢI TRÌNH, TIẾP THU, CHÍNH LÝ
DỰ THẢO LUẬT TỐ TỤNG HÀNH CHÍNH VÀ NGHỊ QUYẾT THI HÀNH
LUẬT TỐ TỤNG HÀNH CHÍNH**

Kính thưa các vị đại biểu Quốc hội,

Tại phiên họp sáng ngày 23 tháng

10 năm 2010, các vị đại biểu Quốc hội đã thảo luận, cho ý kiến về dự thảo Luật tổ tụng hành chính. Qua tổng hợp, có 23 vị đại biểu Quốc hội phát biểu tại Hội trường, các ý kiến cơ bản tán thành với nhiều nội dung Báo cáo giải trình, tiếp thu, chỉnh lý của Ủy ban thường vụ Quốc hội và dự thảo Luật đã được chỉnh lý; đồng thời, các đại biểu Quốc hội cũng đã góp ý vào nhiều điều, khoản cụ thể của dự thảo Luật. Trên cơ sở ý kiến của các vị đại biểu Quốc hội, Ủy ban thường vụ Quốc hội đã chỉ đạo Ủy ban Tư pháp, Tòa án nhân dân tối cao (cơ quan chủ trì soạn thảo) và các cơ quan có liên quan tổ chức nghiên cứu, tiếp thu, chỉnh lý và hoàn thiện dự thảo Luật. Nhiều nội dung đã được chỉ đạo tiếp thu chỉnh lý như: chỉnh lý quy định về trách nhiệm của cơ quan tiến hành tố tụng, người tiến hành tố tụng hành chính (Điều 15); về việc thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời (Điều 68); về thời hiệu khởi kiện (Điều 104); bổ sung các trường hợp đình chỉ việc giải quyết vụ án hành chính (Điều 120); về hoãn phiên tòa (Điều 136); bổ sung thêm một số điều về thủ tục xét xử phúc thẩm (Điều 202); người khởi kiện rút đơn khởi kiện trước khi mở phiên tòa hoặc tại phiên tòa phúc thẩm (Điều 203); nghe lời trình bày của đương sự, Kiểm sát viên tại phiên tòa phúc thẩm (Điều 204); yêu cầu thi hành bản án, quyết định của Tòa án (Điều 244), trách nhiệm thực hiện yêu cầu thi hành án (Điều 245)... Ngoài những nội dung đã được tiếp thu, chỉnh lý nêu trên, còn một số nội dung khác mà các vị đại biểu Quốc

hội đã có ý kiến, sau khi nghiên cứu, cân nhắc, Ủy ban thường vụ Quốc hội xin được giải trình như sau:

I. VỀ DỰ THẢO LUẬT TỔ TỤNG HÀNH CHÍNH

1. Về giải thích từ ngữ (Điều 3)

Có ý kiến đề nghị không nên quy định theo hướng mở rộng khái niệm “Quyết định hành chính” vì không thể coi các văn bản được ban hành dưới hình thức khác cũng là quyết định hành chính.

Về vấn đề này, Ủy ban thường vụ Quốc hội thấy rằng, qua tổng kết thi hành Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính thực tế có nhiều cơ quan hành chính nhà nước, cơ quan khác của Nhà nước hoặc người có thẩm quyền trong các cơ quan đó, khi giải quyết khiếu nại quyết định hành chính, hành vi hành chính đã không ban hành quyết định mà ban hành văn bản dưới hình thức thông báo, kết luận, công văn... có chứa đựng nội dung của một quyết định hành chính để áp dụng một lần đối với một hoặc một số đối tượng cụ thể về một vấn đề cụ thể trong hoạt động quản lý hành chính. Khi cá nhân, cơ quan, tổ chức không đồng ý với nội dung giải quyết khiếu nại của các cơ quan hoặc người có thẩm quyền khởi kiện ra Tòa án đề nghị giải quyết bằng vụ án hành chính đã gặp không ít khó khăn; đồng thời tình hình trên cũng đã gây lúng túng cho các cơ quan tố tụng do pháp luật hiện hành không xem các văn bản giải quyết khiếu nại dưới hình thức thông báo, kết luận, công văn... là quyết định giải quyết khiếu nại của cơ quan và người có thẩm quyền.

Để khắc phục hạn chế nêu trên, và để đảm bảo chặt chẽ, dễ hiểu, dự thảo Luật quy định khái niệm này như sau: “*Quyết định hành chính là văn bản do cơ quan hành chính nhà nước, cơ quan, tổ chức khác hoặc người có thẩm quyền trong các cơ quan đó ban hành, quyết định về một vấn đề cụ thể trong hoạt động quản lý hành chính được áp dụng một lần đối với một hoặc một số đối tượng cụ thể*”. Việc quy định khái niệm “Quyết định hành chính” trong dự thảo Luật theo hướng mở rộng như trên vừa đảm bảo quyền và lợi ích hợp pháp của người dân, đồng thời cũng khắc phục được tình trạng né tránh của người có thẩm quyền khi giải quyết khiếu nại. Vì vậy, xin được giữ như dự thảo Luật.

2. Về cung cấp chứng cứ chứng minh trong tố tụng hành chính (Điều 8)

Có ý kiến đề nghị bổ sung vào Điều 8 dự thảo Luật quy định luật sư, người đại diện của đương sự có thể thay đương sự trong việc cung cấp tài liệu và chứng cứ cho Tòa án.

Ủy ban thường vụ Quốc hội nhận thấy, Điều 8 dự thảo Luật quy định nguyên tắc chung về quyền và nghĩa vụ cung cấp chứng cứ, chứng minh trong tố tụng hành chính đối với các đương sự. Trong trường hợp đương sự có nhờ luật sư, người đại diện của đương sự thay mặt đương sự cung cấp tài liệu và chứng cứ cho Tòa án là thực hiện theo sự ủy quyền của đương sự nên không cần thiết phải quy định nội dung nêu trên trong Điều 8 của dự thảo Luật. Vì vậy, xin được giữ như quy định của dự thảo Luật.

3. Về đối thoại trong tố tụng hành chính (Điều 12)

Có ý kiến đề nghị quy định thủ tục đối thoại trong quá trình giải quyết vụ án hành chính là một thủ tục bắt buộc, việc đối thoại phải lập thành văn bản để làm căn cứ cho các bước giải quyết tiếp theo của quá trình tố tụng hành chính, trường hợp người khởi kiện, người bị kiện thỏa thuận được với nhau thì Tòa án quyết định công nhận sự thỏa thuận của các bên.

Về vấn đề này, Ủy ban thường vụ Quốc hội nhận thấy quan hệ hành chính là quan hệ giữa một bên là cơ quan hành chính nhà nước, người có thẩm quyền trong cơ quan hành chính nhà nước thì hành quyền lực hành chính công và một bên là cá nhân, cơ quan, tổ chức, đối tượng chịu sự quản lý, điều hành khác với quan hệ dân sự. Đây là điểm khác biệt căn bản giữa tố tụng hành chính và tố tụng dân sự. Trong tố tụng hành chính, mặc dù các bên bình đẳng với nhau về quyền và nghĩa vụ, nhưng quan hệ bị tranh chấp giữa các bên liên quan đến nội dung quản lý hành chính, do đó không thể quy định thủ tục thỏa thuận mang tính bắt buộc trong quá trình tố tụng tại Tòa án như tố tụng dân sự mà chỉ nên quy định mang tính khuyến khích để các bên tự do lựa chọn nếu thỏa thuận được thì bên khởi kiện rút đơn, Tòa án đình chỉ việc giải quyết, quy định như vậy là phù hợp với nguyên tắc chung về đối thoại trong Luật khiếu nại, tố cáo. Vì vậy, xin được giữ như quy định của dự thảo Luật.

4. Về xác định thẩm quyền trong trường hợp vừa có đơn khiếu nại, vừa có đơn khởi kiện (Điều 31)

Có ý kiến đề nghị quy định trong trường hợp người khởi kiện vừa có đơn khiếu nại đến người có thẩm quyền giải quyết khiếu nại vừa có đơn khởi kiện vụ án hành chính thì nên giao thẩm quyền này cho Tòa án nhân dân các cấp giải quyết.

Về vấn đề này, Ủy ban thường vụ Quốc hội nhận thấy, trong trường hợp cá nhân, cơ quan, tổ chức vừa có đơn khiếu nại đến cơ quan hành chính đồng thời khởi kiện ra Tòa án, thì Luật tố tụng hành chính cần quy định theo hướng tôn trọng việc tự do lựa chọn của người khởi kiện nhằm đảm bảo quyền và lợi ích tốt nhất cho họ. Với ý nghĩa đó, Điều 31 của dự thảo Luật đã được chỉnh lý lại như sau:

“1. Trường hợp người khởi kiện có đơn khởi kiện vụ án hành chính tại Tòa án có thẩm quyền, đồng thời có đơn khiếu nại đến người có thẩm quyền giải quyết khiếu nại thì thẩm quyền giải quyết theo sự lựa chọn của người khởi kiện.

2. Tòa án nhân dân tối cao hướng dẫn thi hành quy định tại Điều này ”.

5. Về phát biểu của Kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử sơ thẩm và phiên tòa xét xử phúc thẩm vụ án hành chính (Điều 160, Điều 204)

Có ý kiến đề nghị quy định Viện kiểm sát nhân dân được phát biểu quan điểm về việc giải quyết vụ án hành chính trong phiên tòa, phiên họp của Tòa án. Ý kiến khác đề nghị dự thảo Luật cần thể hiện được sự khác biệt

trong việc phát biểu của Kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử sơ thẩm và phiên tòa xét xử phúc thẩm vụ án hành chính.

Về vấn đề này, Ủy ban thường vụ Quốc hội đã có giải trình tại Báo cáo số 375/BC-UBTVQH12 ngày 14 tháng 10 năm 2010, việc quy định trách nhiệm của Kiểm sát viên phát biểu tại phiên tòa sơ thẩm hay phúc thẩm hành chính là căn cứ vào chức năng, nhiệm vụ của Viện kiểm sát và tính chất đặc thù của từng phiên tòa. Vì vậy, trong phiên tòa sơ thẩm, Kiểm sát viên chỉ nên phát biểu quan điểm về việc tuân theo pháp luật của Thẩm phán, Hội đồng xét xử và những người tham gia tố tụng (vì lúc này chưa có bản án, quyết định nên chưa thể phát biểu quan điểm về kiểm sát bản án, quyết định của Tòa án), còn trong phiên tòa, phiên họp phúc thẩm, giám đốc thẩm, tái thẩm, Kiểm sát viên ngoài việc phát biểu ý kiến về việc tuân theo pháp luật của Thẩm phán, Hội đồng xét xử và những người tham gia tố tụng, còn phát biểu quan điểm của Viện kiểm sát về việc kiểm sát bản án, quyết định của Tòa án, hoặc bảo vệ kháng nghị trong trường hợp Viện trưởng Viện kiểm sát có kháng nghị. Quy định như vậy vừa bảo đảm thực hiện đúng chức năng, nhiệm vụ của Viện kiểm sát trong tố tụng hành chính, vừa bảo vệ được quyền và lợi ích hợp pháp của các bên đương sự phù hợp với từng giai đoạn tố tụng. Tuy nhiên, để cho chặt chẽ, chính xác, cụ thể hơn, tiếp thu ý kiến của các vị đại biểu Quốc hội, Ủy ban thường vụ Quốc hội đã chỉ đạo chỉnh lý lại Điều 161 và Điều 204 như dự thảo Luật trình

Quốc hội.

6. Về thủ tục đặc biệt xem xét lại quyết định giám đốc thẩm, tái thẩm của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao (Điều 239 và Điều 240 của dự thảo Luật)

Có ý kiến đề nghị cần quy định cơ chế đặc biệt xem xét lại quyết định giám đốc thẩm, tái thẩm của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao trong dự thảo Luật. Ý kiến khác cho rằng cần cân nhắc không nên quy định cơ chế này.

Về vấn đề này, Ủy ban thường vụ Quốc hội đã chỉ đạo Đoàn Thư ký kỳ họp gửi phiếu xin ý kiến các vị đại biểu Quốc hội¹.

---

¹ a) Về việc quy định cơ chế đặc biệt với thủ tục chặt chẽ để Hội đồng Thẩm phán TANDTC tự xem xét lại quyết định của mình khi phát hiện có sai lầm nghiêm trọng đến quyền, lợi ích hợp pháp của cá nhân, cơ quan, tổ chức:

- + Có **262/306** ý kiến của đại biểu Quốc hội tán thành với quy định này;
- + Có **39/306** ý kiến của đại biểu Quốc hội không tán thành với quy định này;
- + Có **2/306** đại biểu Quốc hội có ý kiến khác;
- + Có **3/306** đại biểu Quốc hội không thể hiện ý kiến.

b) Về thẩm quyền xem xét lại quyết định của Hội đồng Thẩm phán TANDTC (Điều 233 dự thảo Luật)

- + Có **119/306** ý kiến của đại biểu Quốc hội tán thành Phương án 1;
- + Có **134/306** ý kiến của đại biểu Quốc hội tán thành Phương án 2;
- + Có **12/306** đại biểu Quốc hội tán thành với cả hai phương án;
- + Có **39/306** đại biểu Quốc hội không tán thành với cả hai phương án;

Theo kết quả phiếu xin ý kiến thì đa số đại biểu Quốc hội tán thành cần có cơ chế đặc biệt để xem xét lại quyết định của Hội đồng thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao như đã báo cáo Quốc hội. Tiếp thu ý kiến của các vị đại biểu Quốc hội, Ủy ban thường vụ Quốc hội đã chỉ đạo cơ quan thẩm tra, cơ quan soạn thảo và các cơ quan hữu quan tiếp tục nghiên cứu, cân nhắc thận trọng để tìm ra phương án tối ưu hoàn thiện dự thảo Luật. Theo đó, dự thảo Luật đã được chỉnh lý theo hướng chủ thể có quyền yêu cầu, đề nghị, kiến nghị Hội đồng thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao xem xét lại quyết định của Hội đồng thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao gồm: Ủy ban thường vụ Quốc hội, Ủy ban Tư pháp của Quốc hội, Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân tối cao và Chánh án Tòa án nhân dân tối cao. Hội đồng thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao xem xét, ra quyết định về việc giải quyết vụ án; quyết định của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao phải được ít nhất ba phần tư tổng số thành viên của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao biểu quyết tán thành như đã được thể hiện tại Điều 239 và Điều 240 (Chương XV) của dự thảo Luật trình Quốc hội.

7. Về sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật đất đai cho phù hợp về

-
- + Có **1/306** đại biểu không thể hiện ý kiến;
  - + Có **1/306** ý kiến của đại biểu Quốc hội cho rằng giải quyết theo phương án 2 thì nhanh chóng hơn nhưng không đúng với nguyên tắc 2 cấp xét xử và dễ bị lợi dụng để chạy án ở cấp cao.

thời hiệu khởi kiện trong tố tụng hành chính (Điều 264 dự thảo Luật)

Có ý kiến không tán thành với việc quy định một điều trong Luật tố tụng hành chính để sửa Điều 136 và Điều 138 của Luật đất đai mà cho rằng nếu cần thì nên ban hành Nghị quyết riêng về việc sửa đổi 2 điều luật này.

Về vấn đề này, Ủy ban thường vụ Quốc hội thấy rằng, hiện nay các quy định về việc giải quyết khiếu nại và khởi kiện các quyết định hành chính, hành vi hành chính về quản lý đất đai trong Luật đất đai, Luật khiếu nại, tố cáo và Pháp lệnh giải quyết các vụ án hành chính là khác nhau. Do vậy, nếu Luật này thông qua mà Điều 136 và Điều 138 của Luật đất đai không được sửa đổi thì việc áp dụng vẫn không đảm bảo thống nhất. Để giải quyết vấn đề này, việc quy định một điều trong Luật tố tụng hành chính để sửa đổi Điều 136 và Điều 138 của Luật đất đai nhằm đảm bảo tính thống nhất của quy định pháp luật về giải quyết khiếu nại, khiếu kiện hành chính về quản lý đất đai là rất cần thiết và phù hợp với quy định của Luật ban hành văn bản quy phạm pháp luật về việc dùng một luật sửa nhiều luật. Tuy nhiên, để thận trọng hơn khi sửa đổi những quy định liên quan đến khiếu kiện về quản lý đất đai, Ủy ban thường vụ Quốc hội đã chỉ đạo Đoàn Thư ký kỳ họp gửi phiếu xin ý kiến các vị đại biểu Quốc hội về việc quy định một điều trong Luật tố tụng hành chính để sửa đổi Điều 136 và Điều 138 Luật đất đai².

Với những phân tích nêu trên và kết quả tổng hợp phiếu xin ý kiến của các vị đại biểu Quốc hội cho thấy, đa số đại biểu Quốc hội đã tán thành với quy định về việc sửa đổi Điều 136 và Điều 138 Luật đất đai tại Luật này. Vì vậy, Ủy ban thường vụ Quốc hội đề nghị được giữ như dự thảo Luật.

8. Về quy định chuyển tiếp

Có ý kiến đại biểu Quốc hội đề nghị bỏ quy định nội dung chuyển tiếp trong dự thảo Luật mà quy định tại Nghị quyết thi hành Luật tố tụng hành chính.

Tiếp thu ý kiến của các vị đại biểu Quốc hội, Ủy ban thường vụ Quốc hội đã chỉ đạo bỏ Điều về quy định chuyển tiếp trong dự thảo Luật vì nội dung này đã được quy định trong Nghị quyết thi hành Luật tố tụng hành chính.

Ngoài những vấn đề nêu trên, đối với một số ý kiến khác về yêu cầu thi hành án hành chính, quản lý nhà nước về thi hành án hành chính... đã được giải trình kỹ tại Báo cáo số 375/BC-UBTVQH12 ngày 14/10/2010 của Ủy ban thường vụ Quốc hội. Vì vậy, xin phép không nêu lại trong Báo cáo này.

II. VỀ DỰ THẢO NGHỊ QUYẾT THI HÀNH LUẬT TỐ TỤNG HÀNH CHÍNH

-
- + Có **236/306** đại biểu Quốc hội tán thành với quy định của dự thảo Luật;
  - + Có **31/306** đại biểu Quốc hội không tán thành với quy định của dự thảo Luật;
  - + Có **3/306** đại biểu Quốc hội có ý kiến khác;
  - + Có **36/306** đại biểu Quốc hội không thể hiện ý kiến.

² Kết quả tổng hợp phiếu xin ý kiến cho thấy:

Ngày 10/11/2010, Đoàn Thư ký kỳ họp đã gửi phiếu xin ý kiến các vị đại biểu Quốc hội về dự thảo Nghị quyết của Quốc hội về việc thi hành Luật tổ tụng hành chính. Sau đó, Đoàn Thư ký kỳ họp đã nhận được 203 văn bản góp ý của các vị đại biểu Quốc hội. Cơ bản các vị đại biểu Quốc hội đều nhất trí với các nội dung của dự thảo Nghị quyết, có một số đại biểu Quốc hội góp ý về một số nội dung cụ thể của dự thảo Nghị quyết.

Ủy ban thường vụ Quốc hội đã chỉ đạo tiếp thu chỉnh lý nhiều nội dung đại biểu Quốc hội có ý kiến đóng góp. Tuy nhiên, còn một số vấn đề xin được giải trình như sau:

a) Có ý kiến đề nghị bổ sung vào phần căn cứ để ban hành Nghị quyết, ngoài việc căn cứ vào Hiến pháp thì còn căn cứ vào Luật tổ tụng hành chính.

Về vấn đề này, Ủy ban thường vụ Quốc hội thấy rằng, Nghị quyết thi hành Luật tổ tụng hành chính chỉ nên căn cứ vào quy định của Hiến pháp năm 1992 đã được sửa đổi, bổ sung một số điều theo Nghị quyết số 51/2001/QH10 cho phù hợp với thông lệ (Nghị quyết của Quốc hội về việc thi hành Bộ luật tố tụng hình sự, Bộ luật tố tụng dân sự cũng chỉ căn cứ vào Hiến pháp mà không căn cứ vào các luật cụ thể khác). Hơn nữa, nếu bổ sung căn cứ vào Luật tổ tụng hành chính như đề nghị của đại biểu thì cũng không hợp lý vì tại thời

điểm Quốc hội ban hành Nghị quyết, thì Luật này vẫn chưa có hiệu lực pháp luật. Vì vậy, xin được giữ như quy định của dự thảo Nghị quyết.

b) Có ý kiến đề nghị bỏ quy định về hiệu lực thi hành Luật tổ tụng hành chính trong mục 1 của dự thảo Nghị quyết vì đã được quy định trong dự thảo Luật tổ tụng hành chính.

Về vấn đề này, Ủy ban thường vụ Quốc hội cho rằng, quy định về hiệu lực trong Luật tổ tụng hành chính là để xác định hiệu lực của văn bản luật, còn tại Mục 1 dự thảo Nghị quyết nêu thời điểm có hiệu lực của Luật tổ tụng hành chính như một căn cứ pháp lý để quy định những nội dung của Nghị quyết. Quy định này là cần thiết đối với loại Nghị quyết thi hành văn bản luật. Vì vậy, xin được giữ như quy định của dự thảo Nghị quyết.

Kính thưa các vị đại biểu Quốc hội,

Trên đây là Báo cáo giải trình, tiếp thu, chỉnh lý dự thảo Luật tổ tụng hành chính và Nghị quyết thi hành Luật tổ tụng hành chính. Dự thảo Luật tổ tụng hành chính trình Quốc hội xem xét thông qua gồm 18 chương, 265 điều, đã được rà soát hoàn thiện về bố cục, kỹ thuật văn bản, đảm bảo phù hợp với các văn bản pháp luật có liên quan. Ủy ban thường vụ Quốc hội xin kính trình Quốc hội xem xét, quyết định.

TM. ỦY BAN THƯỜNG VỤ QUỐC HỘI
KT. CHỦ TỊCH
PHÓ CHỦ TỊCH

Nơi nhận:

- Như trên;
- Lưu VPQH.

(Đã ký)

Uông Chu Lưu

CHỦ TỊCH NƯỚC

Số: 23/2010/L-CTN

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

Hà Nội, ngày 07 tháng 12 năm 2010

LỆNH

Về việc công bố Nghị quyết của Quốc hội

CHỦ TỊCH

NƯỚC CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Căn cứ Điều 103 và Điều 106 của Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam năm 1992 đã được sửa đổi, bổ sung theo Nghị quyết số 51/2001/QH10 ngày 25 tháng 12 năm 2001 của Quốc hội khoá X, kỳ họp thứ 10;

Căn cứ Điều 91 của Luật tổ chức Quốc hội;

Căn cứ Điều 57 của Luật ban hành văn bản quy phạm pháp luật,

NAY CÔNG BỐ

Nghị quyết về việc thi hành Luật tổ tụng hành chính

Đã được Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam khoá XII, kỳ họp thứ 8 thông qua ngày 24 tháng 11 năm 2010./.

CHỦ TỊCH

NƯỚC CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

(Đã ký)

Nguyễn Minh Triết

QUỐC HỘI

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

Nghị quyết số: 56/2010/QH12

NGHỊ QUYẾT
VỀ VIỆC THI HÀNH LUẬT TỔ TỤNG HÀNH CHÍNH

QUỐC HỘI
NƯỚC CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Căn cứ Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam năm 1992 đã được sửa đổi, bổ sung một số điều theo Nghị quyết số 51/2001/QH10;

QUYẾT NGHỊ:

Điều 1

Luật tổ tụng hành chính được Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam khoá XII, kỳ họp thứ 8 thông qua ngày 24 tháng 11 năm 2010, có hiệu lực thi hành từ ngày 01 tháng 7 năm 2011.

Điều 2

1. Kể từ ngày Luật tổ tụng hành chính được công bố đến ngày Luật này có hiệu lực:

a) Thời hạn kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm, tái thẩm đối với bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật trước ngày Luật tổ tụng hành chính được công bố thì áp dụng theo quy định tại khoản 1 và khoản 2 Điều 69 của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính;

b) Thời hạn đề nghị xem xét kháng

nghị theo thủ tục giám đốc thẩm, thời hạn kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm, tái thẩm đối với bản án, quyết định có hiệu lực pháp luật từ ngày Luật tổ tụng hành chính được công bố thì áp dụng theo quy định tại các điều 211, 215 và 236 của Luật tổ tụng hành chính;

c) Thủ tục giám đốc thẩm, tái thẩm bản án, quyết định nêu tại điểm a và điểm b khoản này được thực hiện theo quy định của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính.

2. Kể từ ngày Luật tổ tụng hành chính có hiệu lực:

a) Đối với những vụ án hành chính đã được Tòa án thụ lý trước ngày Luật tổ tụng hành chính có hiệu lực, nhưng kể từ ngày Luật tổ tụng hành chính có hiệu lực mới xét xử sơ thẩm thì áp dụng

Luật tố tụng hành chính để giải quyết;

b) Đối với những vụ án hành chính đã được Tòa án xét xử sơ thẩm trước ngày Luật tố tụng hành chính có hiệu lực mà có kháng cáo, kháng nghị, nhưng kể từ ngày Luật tố tụng hành chính có hiệu lực mới xét xử phúc thẩm thì áp dụng Luật tố tụng hành chính để giải quyết;

c) Đối với những bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật mà bị kháng nghị giám đốc thẩm, tái thẩm trước ngày Luật tố tụng hành chính có hiệu lực nhưng kể từ ngày Luật tố tụng hành chính có hiệu lực mới xét xử giám đốc thẩm, tái thẩm thì áp dụng Luật tố tụng hành chính để giải quyết;

d) Đối với những bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật có đơn đề nghị giám đốc thẩm, tái thẩm trong thời gian kể từ ngày Luật tố tụng hành chính được công bố cho đến ngày Luật này có hiệu lực mà chưa có kháng nghị của người có thẩm quyền, thì việc kháng nghị được thực hiện theo Luật tố tụng hành chính;

đ) Đối với những vụ án hành chính đã được Tòa án xét xử và bản án, quyết định của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật trước ngày Luật tố tụng hành chính có hiệu lực mà kể từ ngày Luật này có hiệu lực mới kháng nghị giám đốc thẩm, tái thẩm thì căn cứ để thực hiện việc kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm, tái thẩm theo quy định của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính.

3. Đối với các bản án, quyết định của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật trước ngày Luật tố tụng hành chính có

hiệu lực, nhưng đến ngày Luật tố tụng hành chính có hiệu lực vẫn chưa được thi hành hoặc chưa thi hành xong thì được thi hành theo quy định của Luật tố tụng hành chính.

Điều 3

Trong thời hạn 01 năm kể từ ngày Luật tố tụng hành chính có hiệu lực, người khiếu nại đã thực hiện việc khiếu nại quyết định hành chính, hành vi hành chính về quản lý đất đai đến Chủ tịch Ủy ban nhân dân huyện, quận, thị xã, thành phố thuộc tỉnh, Chủ tịch Ủy ban nhân dân tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương từ ngày 01 tháng 6 năm 2006 đến ngày Luật này có hiệu lực, nếu khiếu nại không được giải quyết hoặc đã được giải quyết nhưng người khiếu nại không đồng ý với quyết định giải quyết khiếu nại thì có quyền khởi kiện tại Tòa án nhân dân theo quy định của Luật tố tụng hành chính.

Điều 4

1. Tòa án nhân dân tối cao, Viện kiểm sát nhân dân tối cao, Chính phủ trong phạm vi chức năng, nhiệm vụ của mình khẩn trương củng cố cơ sở vật chất; bổ sung, đào tạo, bồi dưỡng nghiệp vụ đối với đội ngũ công chức của Tòa án nhân dân, Viện kiểm sát nhân dân, cơ quan thi hành án dân sự để bảo đảm đáp ứng yêu cầu giải quyết các vụ án và thi hành án hành chính khi Luật tố tụng hành chính có hiệu lực thi hành.

2. Chính phủ, Tòa án nhân dân tối cao, Viện kiểm sát nhân dân tối cao trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình có trách nhiệm phối hợp với Ủy ban trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt

Chuyên đề khoa học xét xử

Nam và các tổ chức thành viên của Mặt trận tuyên truyền, phổ biến rộng rãi Luật tố tụng hành chính trong cán bộ, công chức, viên chức và nhân dân nhằm góp phần tăng cường pháp chế xã hội chủ nghĩa, phát huy tác dụng của Luật tố tụng hành chính trong bảo vệ lợi ích của Nhà nước, quyền và lợi ích hợp pháp của cá nhân, cơ quan, tổ chức.

3. Chính phủ, Tòa án nhân dân tối cao, Viện kiểm sát nhân dân tối cao trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình có trách nhiệm thực hiện và hướng dẫn thi hành Nghị quyết này.

Nghị quyết này đã được Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam khóa XII, kỳ họp thứ 8 thông qua ngày 24 tháng 11 năm 2010.

CHỦ TỊCH QUỐC HỘI

(Đã ký)

Nguyễn Phú Trọng

CHỦ TỊCH NƯỚC

Số: 22/2010/L-CTN

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

Hà Nội, ngày 07 tháng 12 năm 2010

LỆNH
Về việc công bố Luật

CHỦ TỊCH
NƯỚC CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Căn cứ Điều 103 và Điều 106 của Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam năm 1992 đã được sửa đổi, bổ sung theo Nghị quyết số 51/2001/QH10 ngày 25 tháng 12 năm 2001 của Quốc hội khoá X, kỳ họp thứ 10;

Căn cứ Điều 91 của Luật tổ chức Quốc hội;

Căn cứ Điều 57 của Luật ban hành văn bản quy phạm pháp luật,

NAY CÔNG BỐ

Luật tố tụng hành chính

Đã được Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam khoá XII, kỳ họp thứ 8 thông qua ngày 24 tháng 11 năm 2010./.

CHỦ TỊCH
NƯỚC CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

(Đã ký)

Nguyễn Minh Triết

QUỐC HỘI

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

Luật số: 64/2010/QH12

LUẬT
TỔ TỤNG HÀNH CHÍNH

Căn cứ Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam năm 1992 đã được sửa đổi, bổ sung một số điều theo Nghị quyết số 51/2001/QH10;

Quốc hội ban hành Luật tổ tụng hành chính.

CHƯƠNG I
NHỮNG QUY ĐỊNH CHUNG

Điều 1. Phạm vi điều chỉnh

Luật này quy định những nguyên tắc cơ bản trong tổ tụng hành chính; nhiệm vụ, quyền hạn và trách nhiệm của cơ quan tiến hành tố tụng, người tiến hành tố tụng; quyền và nghĩa vụ của người tham gia tố tụng, cá nhân, cơ quan, tổ chức có liên quan; trình tự, thủ tục khởi kiện, giải quyết vụ án hành chính, thi hành án hành chính và giải quyết khiếu nại, tố cáo trong tố tụng hành chính.

Điều 2. Hiệu lực của Luật tổ tụng hành chính

1. Luật tổ tụng hành chính được áp dụng đối với mọi hoạt động tố tụng hành chính trên toàn lãnh thổ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

2. Luật tổ tụng hành chính được áp dụng đối với hoạt động tố tụng hành

chính do cơ quan đại diện ngoại giao của nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam tiến hành ở nước ngoài.

3. Luật tổ tụng hành chính được áp dụng đối với việc giải quyết vụ án hành chính có yếu tố nước ngoài; trường hợp điều ước quốc tế mà Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam là thành viên có quy định khác thì áp dụng quy định của điều ước quốc tế đó.

4. Cá nhân, cơ quan, tổ chức nước ngoài, tổ chức quốc tế thuộc đối tượng được hưởng các quyền ưu đãi, miễn trừ ngoại giao hoặc các quyền ưu đãi, miễn trừ lãnh sự theo pháp luật Việt Nam hoặc điều ước quốc tế mà Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam là thành viên thì nội dung vụ án hành chính có liên quan đến cá nhân, cơ quan, tổ chức đó được giải quyết bằng con đường ngoại giao.

Điều 3. Giải thích từ ngữ

Trong Luật này, các từ ngữ dưới đây được hiểu như sau:

1. *Quyết định hành chính* là văn bản do cơ quan hành chính nhà nước, cơ quan, tổ chức khác hoặc người có thẩm quyền trong các cơ quan, tổ chức đó ban hành, quyết định về một vấn đề cụ thể trong hoạt động quản lý hành chính được áp dụng một lần đối với một hoặc

một số đối tượng cụ thể.

2. *Hành vi hành chính* là hành vi của cơ quan hành chính nhà nước, cơ quan, tổ chức khác hoặc của người có thẩm quyền trong cơ quan, tổ chức đó thực hiện hoặc không thực hiện nhiệm vụ, công vụ theo quy định của pháp luật.

3. *Quyết định kỷ luật buộc thôi việc* là văn bản thể hiện dưới hình thức quyết định của người đứng đầu cơ quan, tổ chức để áp dụng hình thức kỷ luật buộc thôi việc đối với công chức thuộc quyền quản lý của mình.

4. *Quyết định hành chính, hành vi hành chính mang tính nội bộ của cơ quan, tổ chức* là những quyết định, hành vi quản lý, chỉ đạo, điều hành hoạt động thực hiện chức năng, nhiệm vụ trong phạm vi cơ quan, tổ chức đó.

5. *Đương sự* bao gồm người khởi kiện, người bị kiện, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan.

6. *Người khởi kiện* là cá nhân, cơ quan, tổ chức khởi kiện vụ án hành chính đối với quyết định hành chính, hành vi hành chính, quyết định kỷ luật buộc thôi việc, quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh, việc lập danh sách cử tri.

7. *Người bị kiện* là cá nhân, cơ quan, tổ chức có quyết định hành chính, hành vi hành chính, quyết định kỷ luật buộc thôi việc, quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh, lập danh sách cử tri bị khởi kiện.

8. *Người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan* là cá nhân, cơ quan, tổ chức tuy không khởi kiện, không bị kiện,

nhưng việc giải quyết vụ án hành chính có liên quan đến quyền lợi, nghĩa vụ của họ nên họ tự mình hoặc đương sự khác đề nghị và được Tòa án chấp nhận hoặc được Tòa án đưa vào tham gia tố tụng với tư cách là người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan.

9. *Cơ quan, tổ chức* bao gồm cơ quan nhà nước, tổ chức chính trị, tổ chức chính trị - xã hội, tổ chức chính trị xã hội - nghề nghiệp, tổ chức xã hội, tổ chức xã hội - nghề nghiệp, tổ chức kinh tế, đơn vị sự nghiệp, đơn vị vũ trang nhân dân.

Điều 4. Bảo đảm pháp chế xã hội chủ nghĩa trong tố tụng hành chính

Mọi hoạt động tố tụng hành chính của người tiến hành tố tụng, người tham gia tố tụng, của cá nhân, cơ quan, tổ chức có liên quan phải tuân theo các quy định của Luật này.

Điều 5. Quyền yêu cầu Tòa án bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp

Cá nhân, cơ quan, tổ chức có quyền khởi kiện vụ án hành chính để yêu cầu Tòa án bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của mình theo quy định của Luật này.

Điều 6. Giải quyết vấn đề bồi thường thiệt hại trong vụ án hành chính

Người khởi kiện, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan trong vụ án hành chính có thể đồng thời yêu cầu bồi thường thiệt hại. Trong trường hợp này các quy định của pháp luật về trách nhiệm bồi thường của Nhà nước và pháp luật về tố tụng dân sự được áp dụng để giải quyết yêu cầu bồi thường thiệt hại.

Trường hợp trong vụ án hành chính có yêu cầu bồi thường thiệt hại mà chưa có điều kiện để chứng minh thì Tòa án có thể tách yêu cầu bồi thường thiệt hại để giải quyết sau bằng một vụ án dân sự khác theo quy định của pháp luật.

Điều 7. Quyền quyết định và tự định đoạt của người khởi kiện

Cá nhân, cơ quan, tổ chức có quyền quyết định việc khởi kiện vụ án hành chính. Tòa án chỉ thụ lý giải quyết vụ án hành chính khi có đơn khởi kiện của người khởi kiện. Trong quá trình giải quyết vụ án hành chính, người khởi kiện có quyền rút, thay đổi, bổ sung yêu cầu khởi kiện của mình theo quy định của Luật này.

Điều 8. Cung cấp chứng cứ, chứng minh trong tố tụng hành chính

1. Đương sự có quyền và nghĩa vụ cung cấp chứng cứ cho Tòa án và chứng minh yêu cầu của mình là có căn cứ và hợp pháp.

2. Tòa án tiến hành xác minh, thu thập chứng cứ trong những trường hợp do Luật này quy định.

Điều 9. Trách nhiệm cung cấp tài liệu, chứng cứ của cá nhân, cơ quan, tổ chức có thẩm quyền

Cá nhân, cơ quan, tổ chức trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình có trách nhiệm cung cấp đầy đủ và đúng thời hạn cho đương sự, Tòa án, Viện kiểm sát tài liệu, chứng cứ mà mình đang lưu giữ, quản lý khi có yêu cầu của đương sự, Tòa án, Viện kiểm sát; trường hợp không cung cấp được thì phải thông báo bằng văn bản cho đương sự, Tòa án, Viện kiểm sát biết và nêu rõ lý do của

việc không cung cấp được tài liệu, chứng cứ.

Điều 10. Bình đẳng về quyền và nghĩa vụ trong tố tụng hành chính

1. Mọi công dân đều bình đẳng trước pháp luật, trước Tòa án không phân biệt dân tộc, nam nữ, thành phần xã hội, tín ngưỡng, tôn giáo, trình độ văn hoá, nghề nghiệp.

2. Mọi cơ quan, tổ chức đều bình đẳng không phụ thuộc vào hình thức tổ chức, hình thức sở hữu và những vấn đề khác.

3. Các đương sự bình đẳng về quyền và nghĩa vụ trong quá trình giải quyết vụ án hành chính. Tòa án có trách nhiệm tạo điều kiện để họ thực hiện các quyền và nghĩa vụ của mình.

Điều 11. Bảo đảm quyền bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự

1. Đương sự tự mình hoặc có thể nhờ luật sư hay người khác bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của mình.

2. Tòa án có trách nhiệm bảo đảm cho đương sự thực hiện quyền bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của họ.

Điều 12. Đối thoại trong tố tụng hành chính

Trong quá trình giải quyết vụ án hành chính, Tòa án tạo điều kiện để các đương sự đối thoại về việc giải quyết vụ án.

Điều 13. Hội thẩm nhân dân tham gia xét xử vụ án hành chính

Việc xét xử vụ án hành chính có Hội thẩm nhân dân tham gia theo quy định của Luật này. Khi xét xử, Hội thẩm nhân dân ngang quyền với Thẩm phán.

Điều 14. Thẩm phán và Hội thẩm nhân dân xét xử độc lập và chỉ tuân theo pháp luật

Khi xét xử vụ án hành chính, Thẩm phán và Hội thẩm nhân dân độc lập và chỉ tuân theo pháp luật.

Nghiêm cấm mọi hành vi can thiệp, cản trở Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân thực hiện nhiệm vụ.

Điều 15. Trách nhiệm của cơ quan tiến hành tố tụng, người tiến hành tố tụng hành chính

1. Cơ quan tiến hành tố tụng, người tiến hành tố tụng hành chính phải tôn trọng nhân dân và chịu sự giám sát của nhân dân.

2. Cơ quan tiến hành tố tụng, người tiến hành tố tụng hành chính chịu trách nhiệm trước pháp luật về việc thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn của mình. Trường hợp người tiến hành tố tụng có hành vi vi phạm pháp luật thì tùy theo tính chất, mức độ vi phạm mà bị xử lý kỷ luật hoặc bị truy cứu trách nhiệm hình sự theo quy định của pháp luật.

3. Cơ quan tiến hành tố tụng, người tiến hành tố tụng hành chính phải giữ bí mật nhà nước, bí mật công tác theo quy định của pháp luật; giữ gìn thuần phong mỹ tục của dân tộc; giữ bí mật nghề nghiệp, bí mật kinh doanh, bí mật đời tư của đương sự theo yêu cầu chính đáng của họ.

4. Người tiến hành tố tụng hành chính có hành vi trái pháp luật gây thiệt hại cho cá nhân, cơ quan, tổ chức thì cơ quan có người tiến hành tố tụng đó phải bồi thường cho người bị thiệt hại theo quy định của pháp luật về trách nhiệm

bồi thường của Nhà nước.

Điều 16. Tòa án xét xử tập thể

Tòa án xét xử tập thể vụ án hành chính và quyết định theo đa số.

Điều 17. Xét xử công khai

Việc xét xử vụ án hành chính được tiến hành công khai. Trường hợp cần giữ bí mật nhà nước hoặc giữ bí mật của đương sự theo yêu cầu chính đáng của họ thì Tòa án xét xử kín nhưng phải tuyên án công khai.

Điều 18. Bảo đảm sự vô tư của những người tiến hành tố tụng hoặc người tham gia tố tụng hành chính

Chánh án Tòa án, Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân, Thư ký Tòa án, Viện trưởng Viện kiểm sát, Kiểm sát viên, người phiên dịch, người giám định không được tiến hành hoặc tham gia tố tụng, nếu có lý do chính đáng để cho rằng họ có thể không vô tư trong khi thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn của mình.

Điều 19. Thực hiện chế độ hai cấp xét xử

1. Tòa án thực hiện chế độ hai cấp xét xử vụ án hành chính, trừ trường hợp xét xử vụ án hành chính đối với khiếu kiện về danh sách cử tri bầu cử đại biểu Quốc hội, danh sách cử tri bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân. Bản án, quyết định sơ thẩm của Tòa án có thể bị kháng cáo, kháng nghị theo quy định của Luật này.

Bản án, quyết định sơ thẩm không bị kháng cáo, kháng nghị theo thủ tục phúc thẩm trong thời hạn do Luật này quy định thì có hiệu lực pháp luật; trường hợp bản án, quyết định sơ thẩm bị kháng cáo, kháng nghị thì vụ án phải

được giải quyết theo thủ tục phúc thẩm. Bản án, quyết định phúc thẩm có hiệu lực pháp luật.

2. Bản án, quyết định của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật mà phát hiện có vi phạm pháp luật hoặc có tình tiết mới thì được xem xét lại theo thủ tục giám đốc thẩm hoặc tái thẩm theo quy định của Luật này.

Điều 20. Giám đốc việc xét xử

Tòa án cấp trên giám đốc việc xét xử của Tòa án cấp dưới, Tòa án nhân dân tối cao giám đốc việc xét xử của Tòa án các cấp để bảo đảm việc áp dụng pháp luật được nghiêm chỉnh và thống nhất.

Điều 21. Bảo đảm hiệu lực của bản án, quyết định của Tòa án

Bản án, quyết định của Tòa án về vụ án hành chính đã có hiệu lực pháp luật phải được thi hành và phải được cá nhân, cơ quan, tổ chức tôn trọng.

Cá nhân, cơ quan, tổ chức có nghĩa vụ chấp hành bản án, quyết định của Tòa án phải nghiêm chỉnh chấp hành.

Trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình, Tòa án, cơ quan, tổ chức được giao nhiệm vụ có liên quan đến việc thi hành bản án, quyết định của Tòa án phải nghiêm chỉnh thi hành và chịu trách nhiệm trước pháp luật về việc thực hiện nhiệm vụ đó.

Điều 22. Tiếng nói và chữ viết dùng trong tố tụng hành chính

Tiếng nói và chữ viết dùng trong tố tụng hành chính là tiếng Việt.

Người tham gia tố tụng hành chính có quyền dùng tiếng nói và chữ viết của

dân tộc mình; trong trường hợp này, phải có người phiên dịch.

Điều 23. Kiểm sát việc tuân theo pháp luật trong tố tụng hành chính

1. Viện kiểm sát nhân dân kiểm sát việc tuân theo pháp luật trong tố tụng hành chính nhằm bảo đảm cho việc giải quyết vụ án hành chính kịp thời, đúng pháp luật.

2. Viện kiểm sát nhân dân kiểm sát các vụ án hành chính từ khi thụ lý đến khi kết thúc việc giải quyết vụ án; tham gia các phiên tòa, phiên họp của Tòa án; kiểm sát việc tuân theo pháp luật trong công tác thi hành bản án, quyết định của Tòa án; thực hiện các quyền yêu cầu, kiến nghị, kháng nghị theo quy định của pháp luật.

3. Đối với quyết định hành chính, hành vi hành chính liên quan đến quyền, lợi ích hợp pháp của người chưa thành niên, người mất năng lực hành vi dân sự, nếu họ không có người khởi kiện thì Viện kiểm sát có quyền kiến nghị Ủy ban nhân dân xã, phường, thị trấn (sau đây gọi chung là Ủy ban nhân dân cấp xã) nơi người đó cư trú cử người giám hộ đứng ra khởi kiện vụ án hành chính để bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp cho người đó.

Điều 24. Trách nhiệm chuyển giao tài liệu, giấy tờ của Tòa án

1. Tòa án có trách nhiệm chuyển giao trực tiếp hoặc qua bưu điện bản án, quyết định, giấy triệu tập và các giấy tờ khác của Tòa án liên quan đến người tham gia tố tụng hành chính theo quy định của Luật này.

2. Trường hợp không thể chuyển

giao trực tiếp hoặc việc chuyển qua bưu điện không có kết quả thì Tòa án phải chuyển giao bản án, quyết định, giấy triệu tập, các giấy tờ khác cho Ủy ban nhân dân cấp xã nơi người tham gia tố tụng hành chính cư trú hoặc cơ quan, tổ chức nơi người tham gia tố tụng hành chính làm việc để chuyển giao cho người tham gia tố tụng hành chính.

Ủy ban nhân dân cấp xã nơi người tham gia tố tụng hành chính cư trú hoặc cơ quan, tổ chức nơi người tham gia tố tụng hành chính làm việc phải thông báo kết quả chuyển giao bản án, quyết định, giấy triệu tập, các giấy tờ khác cho Tòa án biết trong thời hạn 05 ngày làm việc, kể từ ngày nhận được yêu cầu của Tòa án; đối với miền núi, biên giới, hải đảo, vùng sâu, vùng xa thì thời hạn này là 10 ngày làm việc.

Điều 25. Việc tham gia tố tụng hành chính của cá nhân, cơ quan, tổ chức

Cá nhân, cơ quan, tổ chức có quyền và nghĩa vụ tham gia tố tụng hành chính theo quy định của Luật này, góp phần vào việc giải quyết vụ án hành chính tại Tòa án kịp thời, đúng pháp luật.

Điều 26. Bảo đảm quyền khiếu nại, tố cáo trong tố tụng hành chính

Cá nhân, cơ quan, tổ chức có quyền khiếu nại; cá nhân có quyền tố cáo những việc làm trái pháp luật của cơ quan tiến hành tố tụng, người tiến hành tố tụng hành chính hoặc của bất cứ cá nhân, cơ quan, tổ chức nào trong hoạt động tố tụng hành chính.

Cơ quan, tổ chức, cá nhân có thẩm quyền phải tiếp nhận, xem xét và giải

quyết kịp thời, đúng pháp luật các khiếu nại, tố cáo; thông báo bằng văn bản về kết quả giải quyết cho người đã khiếu nại, tố cáo biết.

Điều 27. Án phí, lệ phí và chi phí tố tụng

Các vấn đề về án phí, lệ phí và chi phí tố tụng được thực hiện theo quy định của pháp luật.

CHƯƠNG II
THẨM QUYỀN CỦA TÒA ÁN

Điều 28. Những khiếu kiện thuộc thẩm quyền giải quyết của Tòa án

1. Khiếu kiện quyết định hành chính, hành vi hành chính, trừ các quyết định hành chính, hành vi hành chính thuộc phạm vi bí mật nhà nước trong các lĩnh vực quốc phòng, an ninh, ngoại giao theo danh mục do Chính phủ quy định và các quyết định hành chính, hành vi hành chính mang tính nội bộ của cơ quan, tổ chức.

2. Khiếu kiện về danh sách cử tri bầu cử đại biểu Quốc hội, danh sách cử tri bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân.

3. Khiếu kiện quyết định kỷ luật buộc thôi việc công chức giữ chức vụ từ Tổng Cục trưởng và tương đương trở xuống.

4. Khiếu kiện quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh.

Điều 29. Thẩm quyền của Tòa án nhân dân huyện, quận, thị xã, thành phố thuộc tỉnh

Tòa án nhân dân huyện, quận, thị xã, thành phố thuộc tỉnh (sau đây gọi

chung là Tòa án cấp huyện) giải quyết theo thủ tục sơ thẩm những khiếu kiện sau đây:

1. Khiếu kiện quyết định hành chính, hành vi hành chính của cơ quan nhà nước từ cấp huyện trở xuống trên cùng phạm vi địa giới hành chính với Tòa án hoặc của người có thẩm quyền trong cơ quan nhà nước đó;

2. Khiếu kiện quyết định kỷ luật buộc thôi việc của người đứng đầu cơ quan, tổ chức từ cấp huyện trở xuống trên cùng phạm vi địa giới hành chính với Tòa án đối với công chức thuộc quyền quản lý của cơ quan, tổ chức đó;

3. Khiếu kiện về danh sách cử tri bầu cử đại biểu Quốc hội, danh sách cử tri bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân của cơ quan lập danh sách cử tri trên cùng phạm vi địa giới hành chính với Tòa án.

Điều 30. Thẩm quyền của Tòa án nhân dân tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương

1. Tòa án nhân dân tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương (sau đây gọi chung là Tòa án cấp tỉnh) giải quyết theo thủ tục sơ thẩm những khiếu kiện sau đây:

a) Khiếu kiện quyết định hành chính, hành vi hành chính của bộ, cơ quan ngang bộ, cơ quan thuộc Chính phủ, Văn phòng Chủ tịch nước, Văn phòng Quốc hội, Kiểm toán nhà nước, Tòa án nhân dân tối cao, Viện kiểm sát nhân dân tối cao và quyết định hành chính, hành vi hành chính của người có thẩm quyền trong cơ quan đó mà người khởi kiện có nơi cư trú, nơi làm việc

hoặc trụ sở trên cùng phạm vi địa giới hành chính với Tòa án; trường hợp người khởi kiện không có nơi cư trú, nơi làm việc hoặc trụ sở trên lãnh thổ Việt Nam thì thẩm quyền giải quyết thuộc Tòa án nơi cơ quan, người có thẩm quyền ra quyết định hành chính, có hành vi hành chính;

b) Khiếu kiện quyết định hành chính, hành vi hành chính của cơ quan thuộc một trong các cơ quan nhà nước quy định tại điểm a khoản này và quyết định hành chính, hành vi hành chính của người có thẩm quyền trong các cơ quan đó mà người khởi kiện có nơi cư trú, nơi làm việc hoặc trụ sở trên cùng phạm vi địa giới hành chính với Tòa án; trường hợp người khởi kiện không có nơi cư trú, nơi làm việc hoặc trụ sở trên lãnh thổ Việt Nam thì thẩm quyền giải quyết thuộc Tòa án nơi cơ quan, người có thẩm quyền ra quyết định hành chính, có hành vi hành chính;

c) Khiếu kiện quyết định hành chính, hành vi hành chính của cơ quan nhà nước cấp tỉnh trên cùng phạm vi địa giới hành chính với Tòa án và của người có thẩm quyền trong cơ quan nhà nước đó;

d) Khiếu kiện quyết định hành chính, hành vi hành chính của cơ quan đại diện ngoại giao của nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam ở nước ngoài hoặc của người có thẩm quyền trong cơ quan đó mà người khởi kiện có nơi cư trú trên cùng phạm vi địa giới hành chính với Tòa án. Trường hợp người khởi kiện không có nơi cư trú tại Việt Nam, thì Tòa án có thẩm quyền là Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội hoặc Tòa

án nhân dân thành phố Hồ Chí Minh;

đ) Khiếu kiện quyết định kỷ luật buộc thôi việc của người đứng đầu cơ quan, tổ chức cấp tỉnh, bộ, ngành trung ương mà người khởi kiện có nơi làm việc khi bị kỷ luật trên cùng phạm vi địa giới hành chính với Tòa án;

e) Khiếu kiện quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh mà người khởi kiện có nơi cư trú, nơi làm việc hoặc trụ sở trên cùng phạm vi địa giới hành chính với Tòa án;

g) Trong trường hợp cần thiết, Tòa án cấp tỉnh có thể lấy lên để giải quyết khiếu kiện thuộc thẩm quyền của Tòa án cấp huyện.

2. Tòa án nhân dân tối cao hướng dẫn thi hành quy định tại Điều này.

Điều 31. Xác định thẩm quyền trong trường hợp vừa có đơn khiếu nại, vừa có đơn khởi kiện

1. Trường hợp người khởi kiện có đơn khởi kiện vụ án hành chính tại Tòa án có thẩm quyền, đồng thời có đơn khiếu nại đến người có thẩm quyền giải quyết khiếu nại thì thẩm quyền giải quyết theo sự lựa chọn của người khởi kiện.

2. Tòa án nhân dân tối cao hướng dẫn thi hành quy định tại Điều này.

Điều 32. Chuyển vụ án cho Tòa án khác, giải quyết tranh chấp về thẩm quyền

1. Trước khi có quyết định đưa vụ án ra xét xử, nếu phát hiện vụ án không thuộc thẩm quyền giải quyết của mình thì Tòa án ra quyết định chuyển hồ sơ vụ án cho Tòa án có thẩm quyền và xoá sổ thụ lý. Quyết định này phải được gửi

ngay cho đương sự và Viện kiểm sát cùng cấp.

Đương sự có quyền khiếu nại, Viện kiểm sát cùng cấp có quyền kiến nghị quyết định này trong thời hạn 03 ngày làm việc, kể từ ngày nhận được quyết định. Trong thời hạn 03 ngày làm việc, kể từ ngày nhận được khiếu nại, kiến nghị, Chánh án Tòa án đã ra quyết định chuyển vụ án hành chính phải giải quyết khiếu nại, kiến nghị. Quyết định của Chánh án Tòa án là quyết định cuối cùng.

2. Tranh chấp về thẩm quyền giải quyết vụ án hành chính giữa các Tòa án cấp huyện trong cùng một tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương do Chánh án Tòa án cấp tỉnh giải quyết.

Tranh chấp về thẩm quyền giải quyết vụ án hành chính giữa các Tòa án cấp huyện thuộc các tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương khác nhau hoặc giữa các Tòa án cấp tỉnh do Chánh án Tòa án nhân dân tối cao giải quyết.

3. Tòa án nhân dân tối cao hướng dẫn thi hành quy định tại Điều này.

Điều 33. Nhập hoặc tách vụ án hành chính

1. Tòa án có thể nhập hai hoặc nhiều vụ án mà Tòa án đã thụ lý riêng biệt thành một vụ án để giải quyết.

2. Tòa án có thể tách một vụ án có các yêu cầu khác nhau thành hai hoặc nhiều vụ án để giải quyết.

3. Khi nhập hoặc tách vụ án quy định tại khoản 1 và khoản 2 Điều này, Tòa án đã thụ lý vụ án phải ra quyết định và gửi ngay cho các đương sự và Viện kiểm sát cùng cấp.

4. Tòa án nhân dân tối cao hướng dẫn thi hành quy định tại Điều này.

**CHƯƠNG III
CƠ QUAN TIẾN HÀNH TỔ TỤNG,
NGƯỜI TIẾN HÀNH TỔ TỤNG
VÀ VIỆC THAY ĐỔI NGƯỜI
TIẾN HÀNH TỔ TỤNG**

Điều 34. Cơ quan tiến hành tố tụng và người tiến hành tố tụng

1. Các cơ quan tiến hành tố tụng hành chính gồm có:

- a) Tòa án nhân dân;
- b) Viện kiểm sát nhân dân.

2. Những người tiến hành tố tụng hành chính gồm có:

- a) Chánh án Tòa án, Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân, Thư ký Tòa án;
- b) Viện trưởng Viện kiểm sát, Kiểm sát viên.

Điều 35. Nhiệm vụ, quyền hạn của Chánh án Tòa án

1. Chánh án Tòa án có những nhiệm vụ, quyền hạn sau đây:

a) Tổ chức công tác giải quyết các vụ án hành chính thuộc thẩm quyền của Tòa án;

b) Phân công Thẩm phán giải quyết vụ án hành chính, Hội thẩm nhân dân tham gia Hội đồng xét xử vụ án hành chính; phân công Thư ký Tòa án tiến hành tố tụng đối với vụ án hành chính;

c) Quyết định thay đổi Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân, Thư ký Tòa án trước khi mở phiên tòa;

d) Quyết định thay đổi người giám định, người phiên dịch trước khi mở phiên tòa;

đ) Ra các quyết định và tiến hành các hoạt động tố tụng hành chính;

e) Kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm, tái thẩm bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật của Tòa án;

g) Giải quyết khiếu nại, tố cáo.

2. Chánh án Tòa án có thể ủy nhiệm cho một Phó Chánh án Tòa án thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn của Chánh án Tòa án quy định tại khoản 1 Điều này. Phó Chánh án Tòa án được ủy nhiệm chịu trách nhiệm trước Chánh án Tòa án về việc thực hiện nhiệm vụ được giao.

Điều 36. Nhiệm vụ, quyền hạn của Thẩm phán

1. Lập hồ sơ vụ án.

2. Quyết định áp dụng, thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời.

3. Quyết định đình chỉ hoặc tạm đình chỉ giải quyết vụ án hành chính.

4. Tổ chức việc đối thoại giữa các đương sự khi có yêu cầu.

5. Quyết định đưa vụ án hành chính ra xét xử.

6. Quyết định triệu tập những người tham gia phiên tòa.

7. Tham gia xét xử vụ án hành chính.

8. Tiến hành các hoạt động tố tụng và biểu quyết những vấn đề thuộc thẩm quyền của Hội đồng xét xử.

Điều 37. Nhiệm vụ, quyền hạn của Hội thẩm nhân dân

1. Nghiên cứu hồ sơ vụ án.

2. Đề nghị Chánh án Tòa án, Thẩm phán được phân công giải quyết vụ án

hành chính ra các quyết định cần thiết thuộc thẩm quyền.

3. Tham gia xét xử vụ án hành chính.

4. Tiến hành các hoạt động tố tụng và biểu quyết những vấn đề thuộc thẩm quyền của Hội đồng xét xử.

Điều 38. Nhiệm vụ, quyền hạn của Thư ký Tòa án

1. Chuẩn bị các công tác nghiệp vụ cần thiết trước khi khai mạc phiên tòa.

2. Phổ biến nội quy phiên tòa.

3. Báo cáo với Hội đồng xét xử về sự có mặt, vắng mặt của những người tham gia phiên tòa theo giấy triệu tập của Tòa án và lý do vắng mặt.

4. Ghi biên bản phiên tòa.

5. Tiến hành các hoạt động tố tụng khác theo quy định của Luật này.

Điều 39. Nhiệm vụ, quyền hạn của Viện trưởng Viện kiểm sát

1. Khi thực hiện kiểm sát việc tuân theo pháp luật trong hoạt động tố tụng hành chính, Viện trưởng Viện kiểm sát có những nhiệm vụ, quyền hạn sau đây:

a) Tổ chức và chỉ đạo thực hiện công tác kiểm sát việc tuân theo pháp luật trong hoạt động tố tụng hành chính;

b) Phân công Kiểm sát viên thực hiện kiểm sát việc tuân theo pháp luật trong hoạt động tố tụng hành chính, tham gia phiên tòa, phiên họp giải quyết vụ án hành chính;

c) Kiểm tra hoạt động kiểm sát việc tuân theo pháp luật trong hoạt động tố tụng hành chính của Kiểm sát viên;

d) Quyết định thay đổi Kiểm sát viên;

đ) Kháng nghị theo thủ tục phúc thẩm, giám đốc thẩm, tái thẩm bản án, quyết định của Tòa án;

e) Giải quyết khiếu nại, tố cáo theo quy định của Luật này.

2. Viện trưởng Viện kiểm sát có thể ủy nhiệm cho một Phó Viện trưởng Viện kiểm sát thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn của Viện trưởng Viện kiểm sát quy định tại khoản 1 Điều này. Phó Viện trưởng Viện kiểm sát được ủy nhiệm chịu trách nhiệm trước Viện trưởng Viện kiểm sát về việc thực hiện nhiệm vụ được giao.

Điều 40. Nhiệm vụ, quyền hạn của Kiểm sát viên

1. Kiểm sát việc tuân theo pháp luật trong việc giải quyết các vụ án hành chính.

2. Kiểm sát việc tuân theo pháp luật của những người tham gia tố tụng.

3. Tham gia phiên tòa, phiên họp giải quyết vụ án hành chính.

4. Kiểm sát bản án, quyết định của Tòa án.

5. Thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn khác thuộc thẩm quyền của Viện kiểm sát theo sự phân công của Viện trưởng Viện kiểm sát.

Điều 41. Những trường hợp phải từ chối hoặc thay đổi người tiến hành tố tụng

Người tiến hành tố tụng phải từ chối tiến hành tố tụng hoặc bị thay đổi trong những trường hợp sau đây:

1. Đồng thời là đương sự, người đại diện, người thân thích của đương sự;

2. Đã tham gia với tư cách người

bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự, người làm chứng, người giám định, người phiên dịch trong cùng vụ án đó;

3. Đã tham gia vào việc ra quyết định hành chính hoặc có liên quan đến hành vi hành chính bị khởi kiện;

4. Đã tham gia vào việc ra quyết định giải quyết khiếu nại đối với quyết định hành chính, hành vi hành chính bị khởi kiện;

5. Đã tham gia vào việc ra quyết định kỷ luật buộc thôi việc công chức hoặc đã tham gia vào việc ra quyết định giải quyết khiếu nại đối với quyết định kỷ luật buộc thôi việc công chức bị khởi kiện;

6. Đã tham gia vào việc ra quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh, quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh bị khởi kiện;

7. Đã tham gia vào việc lập danh sách cử tri bầu cử đại biểu Quốc hội, danh sách cử tri bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân bị khởi kiện;

8. Có căn cứ rõ ràng cho rằng họ có thể không vô tư trong khi làm nhiệm vụ.

Điều 42. Thay đổi Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân

Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân phải từ chối tiến hành tố tụng hoặc bị thay đổi trong những trường hợp sau đây:

1. Thuộc một trong những trường hợp quy định tại Điều 41 của Luật này;

2. Là người thân thích với thành viên khác trong Hội đồng xét xử;

3. Đã tham gia xét xử sơ thẩm, phúc thẩm, giám đốc thẩm hoặc tái thẩm vụ án đó, trừ trường hợp là thành viên của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao, Ủy ban Thẩm phán Tòa án cấp tỉnh được tham gia xét xử nhiều lần cùng một vụ án theo thủ tục giám đốc thẩm, tái thẩm;

4. Đã là người tiến hành tố tụng trong vụ án đó với tư cách là Kiểm sát viên, Thư ký Tòa án.

Điều 43. Thay đổi Kiểm sát viên

Kiểm sát viên phải từ chối tiến hành tố tụng hoặc bị thay đổi trong những trường hợp sau đây:

1. Thuộc một trong những trường hợp quy định tại Điều 41 của Luật này;

2. Đã là người tiến hành tố tụng trong vụ án đó với tư cách là Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân, Kiểm sát viên, Thư ký Tòa án;

3. Là người thân thích với một trong những thành viên Hội đồng xét xử vụ án đó.

Điều 44. Thay đổi Thư ký Tòa án

Thư ký Tòa án phải từ chối tiến hành tố tụng hoặc bị thay đổi trong những trường hợp sau đây:

1. Thuộc một trong những trường hợp quy định tại Điều 41 của Luật này;

2. Đã là người tiến hành tố tụng trong vụ án đó với tư cách là Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân, Kiểm sát viên, Thư ký Tòa án;

3. Là người thân thích với một trong những người tiến hành tố tụng khác trong vụ án đó.

Điều 45. Thủ tục từ chối tiến

hành tố tụng hoặc đề nghị thay đổi người tiến hành tố tụng

1. Việc từ chối tiến hành tố tụng hoặc đề nghị thay đổi người tiến hành tố tụng trước khi mở phiên tòa phải được lập thành văn bản, trong đó nêu rõ lý do và căn cứ của việc từ chối tiến hành tố tụng hoặc của việc đề nghị thay đổi người tiến hành tố tụng.

2. Việc từ chối tiến hành tố tụng hoặc đề nghị thay đổi người tiến hành tố tụng tại phiên tòa phải được ghi vào biên bản phiên tòa.

Điều 46. Quyết định việc thay đổi người tiến hành tố tụng

1. Trước khi mở phiên tòa, việc thay đổi Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân, Thư ký Tòa án do Chánh án Tòa án quyết định; nếu Thẩm phán bị thay đổi là Chánh án Tòa án thì do Chánh án Tòa án cấp trên trực tiếp quyết định.

Trước khi mở phiên tòa, việc thay đổi Kiểm sát viên do Viện trưởng Viện kiểm sát cùng cấp quyết định; nếu Kiểm sát viên bị thay đổi là Viện trưởng Viện kiểm sát thì do Viện trưởng Viện kiểm sát cấp trên trực tiếp quyết định.

2. Tại phiên tòa, việc thay đổi Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân, Thư ký Tòa án, Kiểm sát viên do Hội đồng xét xử quyết định sau khi nghe ý kiến của người bị yêu cầu thay đổi. Hội đồng xét xử thảo luận tại phòng nghị án và quyết định theo đa số.

Trong trường hợp phải thay đổi Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân, Thư ký Tòa án, Kiểm sát viên thì Hội đồng xét xử ra quyết định hoãn phiên tòa theo quy định của Luật này. Việc cử Thẩm

phán, Hội thẩm nhân dân, Thư ký Tòa án thay thế người bị thay đổi do Chánh án Tòa án quyết định; nếu người bị thay đổi là Chánh án Tòa án thì do Chánh án Tòa án cấp trên trực tiếp quyết định. Việc cử Kiểm sát viên thay thế Kiểm sát viên bị thay đổi do Viện trưởng Viện kiểm sát cùng cấp quyết định; nếu Kiểm sát viên bị thay đổi là Viện trưởng Viện kiểm sát thì do Viện trưởng Viện kiểm sát cấp trên trực tiếp quyết định.

3. Trong thời hạn 07 ngày làm việc, kể từ ngày hoãn phiên tòa, Chánh án Tòa án, Viện trưởng Viện kiểm sát phải cử người khác thay thế.

**CHƯƠNG IV
NGƯỜI THAM GIA TỐ TỤNG,
QUYỀN VÀ NGHĨA VỤ
CỦA NGƯỜI THAM GIA TỐ TỤNG**

Điều 47. Người tham gia tố tụng

Những người tham gia tố tụng hành chính gồm đương sự, người đại diện của đương sự, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự, người làm chứng, người giám định, người phiên dịch.

Điều 48. Năng lực pháp luật tố tụng hành chính và năng lực hành vi tố tụng hành chính của đương sự

1. Năng lực pháp luật tố tụng hành chính là khả năng có các quyền, nghĩa vụ trong tố tụng hành chính do pháp luật quy định. Mọi cá nhân, cơ quan, tổ chức có năng lực pháp luật tố tụng hành chính như nhau trong việc yêu cầu Tòa án bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của mình.

2. Năng lực hành vi tố tụng hành chính là khả năng tự mình thực hiện

quyền, nghĩa vụ tố tụng hành chính hoặc ủy quyền cho người đại diện tham gia tố tụng hành chính.

3. Trường hợp đương sự là người từ đủ 18 tuổi trở lên có đầy đủ năng lực hành vi tố tụng hành chính, trừ người mất năng lực hành vi dân sự hoặc pháp luật có quy định khác.

4. Trường hợp đương sự là người chưa thành niên, người mất năng lực hành vi dân sự thực hiện quyền, nghĩa vụ của đương sự trong tố tụng hành chính thông qua người đại diện theo pháp luật.

5. Trường hợp đương sự là cơ quan, tổ chức thực hiện quyền, nghĩa vụ tố tụng hành chính thông qua người đại diện theo pháp luật.

Điều 49. Quyền, nghĩa vụ của đương sự

1. Cung cấp tài liệu, chứng cứ để chứng minh và bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của mình.

2. Được biết, đọc, ghi chép, sao chụp và xem các tài liệu, chứng cứ do đương sự khác cung cấp hoặc do Tòa án thu thập.

3. Yêu cầu cá nhân, cơ quan, tổ chức đang lưu giữ, quản lý chứng cứ cung cấp chứng cứ đó cho mình để giao nộp cho Tòa án.

4. Đề nghị Tòa án xác minh, thu thập chứng cứ của vụ án mà tự mình không thể thực hiện được; đề nghị Tòa án triệu tập người làm chứng, trưng cầu giám định, định giá tài sản, thẩm định giá tài sản.

5. Yêu cầu Tòa án áp dụng, thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm

thời.

6. Tham gia phiên tòa.

7. Đề nghị Tòa án tạm đình chỉ giải quyết vụ án.

8. Ủy quyền bằng văn bản cho luật sư hoặc người khác đại diện cho mình tham gia tố tụng.

9. Yêu cầu thay đổi người tiến hành tố tụng, người tham gia tố tụng.

10. Đề nghị Tòa án đưa người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan tham gia tố tụng.

11. Đối thoại trong quá trình Tòa án giải quyết vụ án.

12. Nhận thông báo hợp lệ để thực hiện các quyền, nghĩa vụ của mình.

13. Tự bảo vệ hoặc nhờ người khác bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp cho mình.

14. Tranh luận tại phiên tòa.

15. Kháng cáo, khiếu nại bản án, quyết định của Tòa án.

16. Đề nghị người có thẩm quyền kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm, tái thẩm bản án, quyết định của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật.

17. Được cấp trích lục bản án, bản án, quyết định của Tòa án.

18. Cung cấp đầy đủ, kịp thời các tài liệu, chứng cứ có liên quan theo yêu cầu của Tòa án.

19. Phải có mặt theo giấy triệu tập của Tòa án và chấp hành các quyết định của Tòa án trong thời gian giải quyết vụ án.

20. Tôn trọng Tòa án, chấp hành nghiêm chỉnh nội quy phiên tòa.

21. Nộp tiền tạm ứng án phí, tiền tạm ứng lệ phí, án phí, lệ phí theo quy định của pháp luật.

22. Chấp hành nghiêm chỉnh bản án, quyết định của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật.

23. Các quyền, nghĩa vụ khác theo quy định của pháp luật.

Điều 50. Quyền, nghĩa vụ của người khởi kiện

1. Các quyền, nghĩa vụ của đương sự quy định tại Điều 49 của Luật này.

2. Rút một phần hoặc toàn bộ yêu cầu khởi kiện; thay đổi, bổ sung nội dung yêu cầu khởi kiện, nếu thời hiệu khởi kiện vẫn còn.

Điều 51. Quyền, nghĩa vụ của người bị kiện

1. Các quyền, nghĩa vụ của đương sự quy định tại Điều 49 của Luật này.

2. Được Tòa án thông báo về việc bị kiện.

3. Sửa đổi hoặc hủy bỏ quyết định hành chính, quyết định kỷ luật buộc thôi việc, quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh, danh sách cử tri bị khởi kiện; dừng, khắc phục hành vi hành chính bị khởi kiện.

Điều 52. Quyền, nghĩa vụ của người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan

1. Người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan có thể có yêu cầu độc lập, tham gia tố tụng với bên khởi kiện hoặc với bên bị kiện.

2. Người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan có yêu cầu độc lập thì có các quyền, nghĩa vụ của người khởi kiện

quy định tại Điều 50 của Luật này.

3. Người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan nếu tham gia tố tụng với bên khởi kiện hoặc chỉ có quyền lợi thì có các quyền, nghĩa vụ quy định tại Điều 49 của Luật này.

4. Người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan nếu tham gia tố tụng với bên bị kiện hoặc chỉ có nghĩa vụ thì có các quyền, nghĩa vụ quy định tại khoản 1 và khoản 2 Điều 51 của Luật này.

Điều 53. Kế thừa quyền, nghĩa vụ tố tụng hành chính

1. Trường hợp người khởi kiện là cá nhân đã chết mà quyền, nghĩa vụ của người đó được thừa kế thì người thừa kế được tham gia tố tụng.

2. Trường hợp người khởi kiện là cơ quan, tổ chức bị hợp nhất, sáp nhập, chia, tách, giải thể thì cơ quan, tổ chức hoặc cá nhân kế thừa quyền, nghĩa vụ của cơ quan, tổ chức cũ thực hiện quyền, nghĩa vụ tố tụng của cơ quan, tổ chức đó.

3. Trường hợp người bị kiện là người có thẩm quyền trong cơ quan, tổ chức mà cơ quan, tổ chức đó hợp nhất, sáp nhập, chia, tách, giải thể thì người tiếp nhận quyền, nghĩa vụ của người đó tham gia tố tụng.

Trường hợp người bị kiện là người có thẩm quyền trong cơ quan, tổ chức mà chức danh đó không còn nữa thì người đứng đầu cơ quan, tổ chức đó thực hiện quyền, nghĩa vụ của người bị kiện.

4. Trường hợp người bị kiện là cơ quan, tổ chức bị hợp nhất, sáp nhập, chia, tách thì cơ quan, tổ chức kế thừa

quyền, nghĩa vụ của cơ quan, tổ chức cũ thực hiện quyền, nghĩa vụ tố tụng của cơ quan, tổ chức đó.

Trường hợp người bị kiện là cơ quan, tổ chức đã giải thể mà không có người kế thừa quyền, nghĩa vụ thì cơ quan, tổ chức cấp trên thực hiện quyền, nghĩa vụ của người bị kiện.

5. Việc kế thừa quyền, nghĩa vụ tố tụng có thể được Tòa án chấp nhận ở bất cứ giai đoạn nào trong quá trình giải quyết vụ án hành chính.

Điều 54. Người đại diện

1. Người đại diện trong tố tụng hành chính bao gồm người đại diện theo pháp luật và người đại diện theo ủy quyền.

2. Người đại diện theo pháp luật trong tố tụng hành chính có thể là một trong những người sau đây, trừ trường hợp người đó bị hạn chế quyền đại diện theo quy định của pháp luật:

a) Cha, mẹ đối với con chưa thành niên;

b) Người giám hộ đối với người được giám hộ;

c) Người đứng đầu cơ quan, tổ chức do được bổ nhiệm hoặc bầu theo quy định của pháp luật;

d) Chủ hộ gia đình đối với hộ gia đình;

đ) Tổ trưởng tổ hợp tác đối với tổ hợp tác;

e) Những người khác theo quy định của pháp luật.

3. Người đại diện theo ủy quyền trong tố tụng hành chính phải là người từ đủ 18 tuổi trở lên, không bị mất năng

lực hành vi dân sự, được đương sự hoặc người đại diện theo pháp luật của đương sự ủy quyền bằng văn bản.

4. Người đại diện theo pháp luật, người đại diện theo ủy quyền trong tố tụng hành chính chấm dứt việc đại diện theo quy định của Bộ luật dân sự.

5. Người đại diện theo pháp luật trong tố tụng hành chính thực hiện các quyền, nghĩa vụ tố tụng hành chính của đương sự mà mình là đại diện.

Người đại diện theo ủy quyền trong tố tụng hành chính thực hiện toàn bộ các quyền, nghĩa vụ tố tụng hành chính của người ủy quyền. Người được ủy quyền không được ủy quyền lại cho người thứ ba.

6. Những người sau đây không được làm người đại diện:

a) Nếu họ là đương sự trong cùng một vụ án với người được đại diện mà quyền và lợi ích hợp pháp của họ đối lập với quyền và lợi ích hợp pháp của người được đại diện;

b) Nếu họ đang là người đại diện trong tố tụng hành chính cho một đương sự khác mà quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự đó đối lập với quyền và lợi ích hợp pháp của người được đại diện trong cùng một vụ án.

7. Cán bộ, công chức trong các ngành Tòa án, Kiểm sát, Thanh tra, Thi hành án, công chức, sĩ quan, hạ sĩ quan trong ngành Công an không được làm người đại diện trong tố tụng hành chính, trừ trường hợp họ tham gia tố tụng với tư cách là người đại diện cho cơ quan của họ hoặc với tư cách là người đại diện theo pháp luật.

Điều 55. Người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự

1. Người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự là người được đương sự nhờ và được Tòa án chấp nhận tham gia tố tụng để bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự.

2. Những người sau đây được Tòa án chấp nhận làm người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự:

a) Luật sư tham gia tố tụng theo quy định của pháp luật về luật sư;

b) Trợ giúp viên pháp lý hoặc người tham gia trợ giúp pháp lý theo quy định của Luật trợ giúp pháp lý;

c) Công dân Việt Nam có năng lực hành vi dân sự đầy đủ, có kiến thức pháp lý, chưa bị kết án hoặc bị kết án nhưng đã được xóa án tích, không thuộc trường hợp đang bị áp dụng biện pháp xử lý hành chính đưa vào cơ sở chữa bệnh, cơ sở giáo dục, không phải là cán bộ, công chức trong các ngành Tòa án, Kiểm sát, Thanh tra, Thi hành án, công chức, sĩ quan, hạ sĩ quan trong ngành Công an.

3. Người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự có thể bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của nhiều đương sự trong cùng một vụ án, nếu quyền và lợi ích hợp pháp của những người đó không đối lập nhau. Nhiều người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự có thể cùng bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của một đương sự trong vụ án.

4. Người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự có các quyền, nghĩa vụ sau đây:

a) Tham gia tố tụng từ khi khởi kiện hoặc bất cứ giai đoạn nào trong quá trình tố tụng;

b) Xác minh, thu thập chứng cứ và cung cấp chứng cứ cho Tòa án, nghiên cứu hồ sơ vụ án và được ghi chép, sao chụp những tài liệu có trong hồ sơ vụ án để thực hiện việc bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự;

c) Tham gia phiên tòa hoặc có văn bản bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự;

d) Thay mặt đương sự yêu cầu thay đổi người tiến hành tố tụng, người tham gia tố tụng khác theo quy định của Luật này;

đ) Tranh luận tại phiên tòa;

e) Phải có mặt theo giấy triệu tập của Tòa án;

g) Tôn trọng Tòa án, chấp hành nghiêm chỉnh nội quy phiên tòa.

Điều 56. Người làm chứng

1. Người làm chứng là người biết các tình tiết có liên quan đến nội dung vụ án được Tòa án triệu tập tham gia tố tụng. Người mất năng lực hành vi dân sự không thể là người làm chứng.

2. Người làm chứng có các quyền, nghĩa vụ sau đây:

a) Cung cấp toàn bộ những thông tin, tài liệu, đồ vật mà mình có được có liên quan đến việc giải quyết vụ án;

b) Khai báo trung thực những tình tiết mà mình biết được có liên quan đến việc giải quyết vụ án;

c) Chịu trách nhiệm trước pháp luật về khai báo của mình, bồi thường thiệt hại do khai báo sai sự thật gây thiệt hại

cho đương sự hoặc cho người khác;

d) Phải có mặt tại phiên tòa theo giấy triệu tập của Tòa án nếu việc lấy lời khai của người làm chứng phải thực hiện công khai tại phiên tòa; trường hợp người làm chứng không đến phiên tòa mà không có lý do chính đáng và việc vắng mặt của họ gây trở ngại cho việc xét xử thì Hội đồng xét xử có thể ra quyết định dẫn giải người làm chứng đến phiên tòa;

đ) Phải cam đoan trước Tòa án về việc thực hiện quyền, nghĩa vụ của mình, trừ người làm chứng là người chưa thành niên;

e) Được từ chối khai báo nếu lời khai của mình liên quan đến bí mật nhà nước, bí mật nghề nghiệp, bí mật kinh doanh, bí mật cá nhân hoặc việc khai báo đó có ảnh hưởng xấu, bất lợi cho đương sự là người có quan hệ thân thích với mình;

g) Được nghỉ việc trong thời gian Tòa án triệu tập hoặc lấy lời khai;

h) Được hưởng các khoản phí đi lại và các chế độ khác theo quy định của pháp luật;

i) Yêu cầu Tòa án đã triệu tập, cơ quan nhà nước có thẩm quyền bảo vệ tính mạng, sức khỏe, danh dự, nhân phẩm, tài sản, các quyền và lợi ích hợp pháp khác của mình khi tham gia tố tụng;

k) Khiếu nại hành vi tố tụng, tố cáo hành vi vi phạm pháp luật của cơ quan tiến hành tố tụng, người tiến hành tố tụng.

3. Người làm chứng khai báo gian dối, cung cấp tài liệu sai sự thật, từ chối

khai báo hoặc khi được Tòa án triệu tập mà vắng mặt không có lý do chính đáng thì phải chịu trách nhiệm theo quy định của pháp luật.

Điều 57. Người giám định

1. Người giám định là người có kiến thức, kinh nghiệm cần thiết theo quy định của pháp luật về lĩnh vực có đối tượng cần giám định được các bên đương sự thoả thuận lựa chọn hoặc được Tòa án trưng cầu để giám định đối tượng đó theo yêu cầu của một hoặc các bên đương sự.

2. Người giám định có các quyền, nghĩa vụ sau đây:

a) Được đọc các tài liệu có trong hồ sơ vụ án liên quan đến đối tượng giám định; yêu cầu Tòa án cung cấp những tài liệu cần thiết cho việc giám định;

b) Đặt câu hỏi đối với người tham gia tố tụng về những vấn đề có liên quan đến đối tượng giám định;

c) Phải có mặt theo giấy triệu tập của Tòa án, trả lời những vấn đề liên quan đến việc giám định;

d) Phải thông báo bằng văn bản cho Tòa án biết về việc không thể giám định được do việc cần giám định vượt quá khả năng chuyên môn; tài liệu cung cấp phục vụ cho việc giám định không đủ hoặc không sử dụng được;

đ) Phải bảo quản tài liệu đã nhận và gửi trả lại Tòa án cùng với kết luận giám định hoặc cùng với thông báo về việc không thể giám định được;

e) Không được tự mình thu thập tài liệu để tiến hành giám định, tiếp xúc với những người tham gia tố tụng khác nếu

việc tiếp xúc đó làm ảnh hưởng đến kết quả giám định; không được tiết lộ bí mật thông tin mà mình biết khi tiến hành giám định hoặc thông báo kết quả giám định cho người khác, trừ người đã quyết định trưng cầu giám định;

g) Độc lập đưa ra kết luận giám định; kết luận giám định một cách trung thực, có căn cứ;

h) Được hưởng các khoản phí đi lại và các chế độ khác theo quy định của pháp luật;

i) Phải cam đoan trước Tòa án về việc thực hiện quyền, nghĩa vụ của mình.

3. Người giám định từ chối kết luận giám định mà không có lý do chính đáng, kết luận giám định sai sự thật hoặc khi được Tòa án triệu tập mà vắng mặt không có lý do chính đáng thì phải chịu trách nhiệm theo quy định của pháp luật.

4. Người giám định phải từ chối hoặc bị thay đổi trong những trường hợp sau đây:

a) Đồng thời là đương sự, người đại diện, người thân thích của đương sự;

b) Đã tham gia tố tụng với tư cách là người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự, người làm chứng, người phiên dịch trong cùng vụ án đó;

c) Đã thực hiện việc giám định đối với cùng một đối tượng cần giám định trong cùng vụ án đó;

d) Đã tiến hành tố tụng trong vụ án đó với tư cách là Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân, Thư ký Tòa án, Kiểm sát viên;

đ) Có căn cứ rõ ràng cho rằng họ có thể không vô tư trong khi làm nhiệm vụ.

Điều 58. Người phiên dịch

1. Người phiên dịch là người có khả năng dịch từ một ngôn ngữ khác ra tiếng Việt và ngược lại trong trường hợp có người tham gia tố tụng không sử dụng được tiếng Việt. Người phiên dịch được các bên đương sự thoả thuận lựa chọn và được Tòa án chấp nhận hoặc được Tòa án yêu cầu để phiên dịch.

2. Người phiên dịch có các quyền, nghĩa vụ sau đây:

a) Phải có mặt theo giấy triệu tập của Tòa án;

b) Phải phiên dịch trung thực, khách quan, đúng nghĩa;

c) Đề nghị người tiến hành tố tụng, người tham gia tố tụng giải thích thêm lời nói cần phiên dịch;

d) Không được tiếp xúc với những người tham gia tố tụng khác nếu việc tiếp xúc đó làm ảnh hưởng đến tính trung thực, khách quan, đúng nghĩa khi phiên dịch;

đ) Được hưởng các khoản phí đi lại và các chế độ khác theo quy định của pháp luật;

e) Phải cam đoan trước Tòa án về việc thực hiện quyền, nghĩa vụ của mình.

3. Người phiên dịch cố ý dịch sai sự thật hoặc khi được Tòa án triệu tập mà vắng mặt không có lý do chính đáng thì phải chịu trách nhiệm theo quy định của pháp luật.

4. Người phiên dịch phải từ chối hoặc bị thay đổi trong những trường hợp sau đây:

a) Đồng thời là đương sự, người đại diện, người thân thích của đương sự;

b) Đã tham gia tố tụng với tư cách là người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự, người làm chứng, người giám định trong cùng vụ án đó;

c) Đã tiến hành tố tụng với tư cách là Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân, Thư ký Tòa án, Kiểm sát viên;

d) Có căn cứ rõ ràng cho rằng họ có thể không vô tư trong khi làm nhiệm vụ.

5. Những quy định của Điều này cũng được áp dụng đối với người biết dấu hiệu của người phạm tội, người điếc.

Trong trường hợp chỉ có người đại diện hoặc người thân thích của người phạm tội, người điếc biết được dấu hiệu của họ thì người đại diện hoặc người thân thích có thể được Tòa án chấp nhận làm phiên dịch cho người phạm tội, người điếc đó.

Điều 59. Thủ tục từ chối giám định, phiên dịch hoặc đề nghị thay đổi người giám định, người phiên dịch

1. Trước khi mở phiên tòa, việc từ chối giám định, phiên dịch hoặc đề nghị thay đổi người giám định, người phiên dịch phải được lập thành văn bản nêu rõ lý do của việc từ chối hoặc đề nghị thay đổi; việc thay đổi người giám định, người phiên dịch do Chánh án Tòa án quyết định.

2. Tại phiên tòa, việc từ chối giám định, phiên dịch hoặc đề nghị thay đổi người giám định, người phiên dịch phải được ghi vào biên bản phiên tòa; việc thay đổi người giám định, người phiên dịch do Hội đồng xét xử quyết định sau khi nghe ý kiến của người bị yêu cầu thay đổi.

CHƯƠNG V CÁC BIỆN PHÁP KHẨN CẤP TẠM THỜI

Điều 60. Quyền yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời

1. Trong quá trình giải quyết vụ án, đương sự, người đại diện của đương sự có quyền yêu cầu Tòa án đang giải quyết vụ án đó áp dụng một hoặc nhiều biện pháp khẩn cấp tạm thời quy định tại Điều 62 của Luật này để tạm thời giải quyết yêu cầu cấp bách của đương sự, bảo vệ chứng cứ, bảo toàn tình trạng hiện có tránh gây thiệt hại không thể khắc phục được hoặc bảo đảm việc thi hành án.

2. Trong trường hợp do tình thế khẩn cấp, cần phải bảo vệ ngay bằng chứng, ngăn chặn hậu quả nghiêm trọng có thể xảy ra thì cá nhân, cơ quan, tổ chức có quyền nộp đơn yêu cầu Tòa án có thẩm quyền ra quyết định áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời quy định tại Điều 62 của Luật này đồng thời với việc nộp đơn khởi kiện cho Tòa án đó.

3. Người yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời không phải thực hiện biện pháp bảo đảm.

Điều 61. Thẩm quyền quyết định áp dụng, thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời

1. Việc áp dụng, thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời trước khi mở phiên tòa do một Thẩm phán xem xét, quyết định.

2. Việc áp dụng, thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời tại phiên tòa do Hội đồng xét xử xem xét, quyết

định.

Điều 62. Các biện pháp khẩn cấp tạm thời

1. Tạm đình chỉ việc thi hành quyết định hành chính, quyết định kỷ luật buộc thôi việc, quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh.

2. Tạm dừng việc thực hiện hành vi hành chính.

3. Cấm hoặc buộc thực hiện những hành vi nhất định.

Điều 63. Tạm đình chỉ việc thi hành quyết định hành chính, quyết định kỷ luật buộc thôi việc, quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh

Tạm đình chỉ việc thi hành quyết định hành chính, quyết định kỷ luật buộc thôi việc, quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh được áp dụng nếu trong quá trình giải quyết vụ án có căn cứ cho rằng quyết định đó là trái pháp luật và việc thi hành quyết định đó sẽ dẫn đến những hậu quả nghiêm trọng khó khắc phục.

Điều 64. Tạm dừng việc thực hiện hành vi hành chính

Tạm dừng việc thực hiện hành vi hành chính được áp dụng nếu có căn cứ cho rằng hành vi hành chính là trái pháp luật và việc tiếp tục thực hiện hành vi hành chính sẽ dẫn đến những hậu quả nghiêm trọng khó khắc phục.

Điều 65. Cấm hoặc buộc thực hiện những hành vi nhất định

Cấm hoặc buộc thực hiện những hành vi nhất định được áp dụng nếu trong quá trình giải quyết vụ án có căn cứ cho rằng đương sự thực hiện hoặc

không thực hiện một số hành vi nhất định làm ảnh hưởng đến việc giải quyết vụ án hoặc quyền và lợi ích hợp pháp của người khác có liên quan trong vụ án đang được Tòa án giải quyết.

Điều 66. Trách nhiệm do yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời không đúng

1. Đương sự yêu cầu Tòa án ra quyết định áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời phải chịu trách nhiệm trước pháp luật về yêu cầu của mình, nếu có lỗi trong việc gây thiệt hại thì phải bồi thường.

2. Tòa án áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời không đúng với yêu cầu của đương sự mà gây thiệt hại cho người bị áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời hoặc gây thiệt hại cho người thứ ba thì Tòa án phải bồi thường.

Điều 67. Thủ tục áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời

1. Người yêu cầu Tòa án áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời phải làm đơn gửi đến Tòa án có thẩm quyền; kèm theo đơn phải có chứng cứ để chứng minh cho sự cần thiết áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời.

2. Đơn yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời phải có các nội dung chính sau đây:

a) Ngày, tháng, năm viết đơn;

b) Tên, địa chỉ của người có yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời;

c) Tên, địa chỉ của người bị yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời;

d) Tóm tắt nội dung quyết định hành chính, quyết định kỷ luật buộc thôi việc, quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh hoặc hành vi hành chính bị khởi kiện;

đ) Lý do cần phải áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời;

e) Biện pháp khẩn cấp tạm thời cần được áp dụng và các yêu cầu cụ thể.

3. Đối với trường hợp yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời quy định tại khoản 1 Điều 60 của Luật này, Thẩm phán được phân công giải quyết vụ án phải xem xét, giải quyết. Trong thời hạn 48 giờ, kể từ thời điểm nhận đơn yêu cầu, Thẩm phán phải ra quyết định áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời; trường hợp không chấp nhận yêu cầu thì Thẩm phán phải thông báo bằng văn bản và nêu rõ lý do cho người yêu cầu biết.

Trường hợp Hội đồng xét xử nhận đơn yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời tại phiên tòa thì Hội đồng xét xử xem xét ra quyết định áp dụng ngay biện pháp khẩn cấp tạm thời; trường hợp không chấp nhận yêu cầu thì Hội đồng xét xử thông báo, nêu rõ lý do cho người yêu cầu biết và ghi vào biên bản phiên tòa.

4. Đối với trường hợp yêu cầu áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời quy định tại khoản 2 Điều 60 của Luật này thì sau khi nhận được đơn yêu cầu cùng với đơn khởi kiện và chứng cứ kèm theo, Chánh án Tòa án chỉ định ngay một Thẩm phán thụ lý giải quyết đơn yêu cầu. Trong thời hạn 48 giờ, kể từ thời điểm nhận được đơn yêu cầu, Thẩm

phán phải xem xét và ra quyết định áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời; nếu không chấp nhận yêu cầu thì Thẩm phán phải thông báo bằng văn bản và nêu rõ lý do cho người yêu cầu biết.

Điều 68. Thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời

Theo yêu cầu của đương sự, Tòa án xem xét quyết định thay đổi hoặc hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời.

Thủ tục thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời được thực hiện theo quy định tại Điều 67 của Luật này.

Điều 69. Hiệu lực của quyết định áp dụng, thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời

1. Quyết định áp dụng, thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời có hiệu lực thi hành ngay.

2. Tòa án phải cấp hoặc gửi ngay quyết định áp dụng, thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời cho đương sự, Viện kiểm sát cùng cấp và cơ quan thi hành án dân sự cùng cấp.

Điều 70. Khiếu nại, kiến nghị về quyết định áp dụng, thay đổi, hủy bỏ hoặc không áp dụng, thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời

1. Đương sự có quyền khiếu nại, Viện kiểm sát có quyền kiến nghị với Chánh án Tòa án đang giải quyết vụ án về quyết định áp dụng, thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời hoặc việc Thẩm phán không ra quyết định áp dụng, thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời. Thời hạn khiếu nại, kiến nghị là 03 ngày làm việc, kể từ ngày nhận được quyết định áp dụng, thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời

hoặc thông báo của Thẩm phán về việc không ra quyết định áp dụng, thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời.

2. Tại phiên tòa, đương sự có quyền khiếu nại, Viện kiểm sát có quyền kiến nghị với Hội đồng xét xử về việc áp dụng, thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời hoặc không áp dụng, thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời.

Điều 71. Giải quyết khiếu nại, kiến nghị về quyết định áp dụng, thay đổi, hủy bỏ hoặc không áp dụng, thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời

1. Chánh án Tòa án phải xem xét, giải quyết khiếu nại, kiến nghị quy định tại khoản 1 Điều 70 của Luật này trong thời hạn 03 ngày làm việc, kể từ ngày nhận được khiếu nại, kiến nghị.

2. Quyết định giải quyết khiếu nại, kiến nghị của Chánh án Tòa án là quyết định cuối cùng và phải được cấp hoặc gửi ngay cho đương sự, Viện kiểm sát cùng cấp và cơ quan thi hành án dân sự cùng cấp.

3. Việc giải quyết khiếu nại, kiến nghị tại phiên tòa thuộc thẩm quyền của Hội đồng xét xử. Quyết định giải quyết khiếu nại, kiến nghị của Hội đồng xét xử là quyết định cuối cùng.

CHƯƠNG VI
CHỨNG MINH VÀ CHỨNG CỨ

Điều 72. Nghĩa vụ cung cấp chứng cứ, chứng minh trong tố tụng hành chính

1. Người khởi kiện có nghĩa vụ

cung cấp bản sao quyết định hành chính hoặc quyết định kỷ luật buộc thôi việc, quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh, bản sao quyết định giải quyết khiếu nại (nếu có), cung cấp các chứng cứ khác để bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của mình; Trường hợp không cung cấp được thì phải nêu rõ lý do.

2. Người bị kiện có nghĩa vụ cung cấp cho Tòa án hồ sơ giải quyết khiếu nại (nếu có) và bản sao các văn bản, tài liệu mà căn cứ vào đó để ra quyết định hành chính, quyết định kỷ luật buộc thôi việc, quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh hoặc có hành vi hành chính.

3. Người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan có nghĩa vụ cung cấp chứng cứ để bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của mình.

Điều 73. Những tình tiết, sự kiện không phải chứng minh

1. Những tình tiết, sự kiện sau đây không phải chứng minh:

a) Những tình tiết, sự kiện rõ ràng mà mọi người đều biết và được Tòa án thừa nhận;

b) Những tình tiết, sự kiện đã được xác định trong các bản án, quyết định của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật;

c) Những tình tiết, sự kiện đã được ghi trong văn bản và được công chứng, chứng thực hợp pháp.

2. Một bên đương sự thừa nhận hoặc không phản đối những tình tiết, sự kiện mà bên đương sự kia đưa ra thì bên đương sự đưa ra tình tiết, sự kiện không phải chứng minh. Đương sự có người

đại diện tham gia tố tụng thì sự thừa nhận hoặc không phản đối của người đại diện được coi là sự thừa nhận của đương sự.

Điều 74. Chứng cứ

Chứng cứ trong vụ án hành chính là những gì có thật được đương sự, cá nhân, cơ quan, tổ chức khác giao nộp cho Tòa án hoặc do Tòa án thu thập được theo trình tự, thủ tục do Luật này quy định mà Tòa án dùng làm căn cứ để xác định yêu cầu hay sự phản đối của đương sự là có căn cứ và hợp pháp hay không cũng như những tình tiết khác cần thiết cho việc giải quyết đúng đắn vụ án hành chính.

Điều 75. Nguồn chứng cứ

Chứng cứ được thu thập từ các nguồn sau đây:

1. Các tài liệu đọc được, nghe được, nhìn được;
2. Vật chứng;
3. Lời khai của đương sự;
4. Lời khai của người làm chứng;
5. Kết luận giám định;
6. Biên bản ghi kết quả thẩm định tại chỗ;
7. Kết quả định giá, thẩm định giá tài sản;
8. Các nguồn khác mà pháp luật có quy định.

Điều 76. Xác định chứng cứ

1. Các tài liệu đọc được được coi là chứng cứ nếu là bản chính hoặc bản sao có công chứng, chứng thực hợp pháp hoặc do cơ quan, tổ chức có thẩm quyền cung cấp, xác nhận.

2. Các tài liệu nghe được, nhìn được được coi là chứng cứ nếu được xuất trình kèm theo văn bản xác nhận xuất xứ của tài liệu đó hoặc văn bản về sự việc liên quan tới việc thu âm, thu hình đó.

3. Vật chứng là chứng cứ phải là hiện vật gốc liên quan đến vụ việc.

4. Lời khai của đương sự, lời khai của người làm chứng được coi là chứng cứ nếu được ghi bằng văn bản, băng ghi âm, đĩa ghi âm, băng ghi hình, đĩa ghi hình theo quy định tại khoản 2 Điều này hoặc khai bằng lời tại phiên tòa.

5. Kết luận giám định được coi là chứng cứ nếu việc giám định đó được tiến hành theo đúng thủ tục do pháp luật quy định.

6. Biên bản ghi kết quả thẩm định tại chỗ được coi là chứng cứ nếu việc thẩm định được tiến hành theo đúng thủ tục do pháp luật quy định và có chữ ký của các thành viên tham gia thẩm định.

7. Kết quả định giá, thẩm định giá tài sản được coi là chứng cứ nếu việc định giá, thẩm định giá được tiến hành theo thủ tục do pháp luật quy định hoặc do chuyên gia về giá cung cấp theo quy định của pháp luật.

Điều 77. Giao nộp chứng cứ

1. Trong quá trình Tòa án giải quyết vụ án hành chính, đương sự có quyền và nghĩa vụ giao nộp chứng cứ cho Tòa án; nếu đương sự không nộp hoặc nộp không đầy đủ thì phải chịu hậu quả của việc không nộp hoặc nộp không đầy đủ đó, trừ trường hợp pháp luật có quy định khác.

2. Việc đương sự giao nộp chứng

cứ cho Tòa án phải được lập biên bản về việc giao nhận chứng cứ. Trong biên bản phải ghi rõ tên gọi, hình thức, nội dung, đặc điểm của chứng cứ; số bản, số trang của chứng cứ và thời gian nhận; chữ ký hoặc điểm chỉ của người giao nộp, chữ ký của người nhận và dấu của Tòa án. Biên bản phải lập thành hai bản, một bản lưu vào hồ sơ vụ án hành chính và một bản giao cho đương sự nộp chứng cứ giữ.

3. Đương sự giao nộp cho Tòa án chứng cứ bằng tiếng dân tộc thiểu số, tiếng nước ngoài phải kèm theo bản dịch sang tiếng Việt được công chứng, chứng thực hợp pháp.

Điều 78. Xác minh, thu thập chứng cứ

1. Trường hợp xét thấy chứng cứ có trong hồ sơ vụ án hành chính chưa đủ cơ sở để giải quyết thì Thẩm phán được phân công giải quyết vụ án yêu cầu đương sự giao nộp bổ sung chứng cứ.

2. Trường hợp đương sự không thể tự mình thu thập được chứng cứ và có yêu cầu hoặc xét thấy cần thiết, Tòa án có thể tự mình hoặc ủy thác tiến hành xác minh, thu thập chứng cứ để làm rõ các tình tiết của vụ án.

3. Viện kiểm sát có quyền yêu cầu Tòa án xác minh, thu thập chứng cứ trong quá trình giải quyết vụ án. Trường hợp kháng nghị bản án, quyết định của Tòa án, Viện kiểm sát có thể tự mình thu thập hồ sơ, tài liệu, vật chứng trong quá trình giải quyết vụ án.

4. Các biện pháp xác minh, thu thập chứng cứ bao gồm:

a) Lấy lời khai của đương sự;

b) Lấy lời khai người làm chứng;

c) Đối chất;

d) Xem xét, thẩm định tại chỗ;

đ) Trưng cầu giám định;

e) Quyết định định giá tài sản, thẩm định giá tài sản;

g) Ủy thác thu thập chứng cứ;

h) Yêu cầu cá nhân, cơ quan, tổ chức cung cấp chứng cứ.

Điều 79. Lấy lời khai của đương sự

1. Thẩm phán chỉ tiến hành lấy lời khai của đương sự khi đương sự chưa có bản khai hoặc nội dung bản khai chưa đầy đủ, rõ ràng. Đương sự phải tự viết bản khai và ký tên của mình. Trong trường hợp đương sự không thể tự viết được thì Thẩm phán lấy lời khai của đương sự. Việc lấy lời khai của đương sự chỉ tập trung vào những tình tiết mà đương sự khai chưa đầy đủ, rõ ràng. Thẩm phán tự mình hoặc Thư ký Tòa án ghi lại lời khai của đương sự vào biên bản. Thẩm phán lấy lời khai của đương sự tại trụ sở Tòa án, trong trường hợp cần thiết có thể lấy lời khai của đương sự ngoài trụ sở Tòa án.

2. Biên bản ghi lời khai của đương sự phải được người khai tự đọc lại hay nghe đọc lại và ký tên hoặc điểm chỉ. Đương sự có quyền yêu cầu ghi những sửa đổi, bổ sung vào biên bản ghi lời khai và ký tên hoặc điểm chỉ xác nhận. Biên bản phải có chữ ký của người lấy lời khai, người ghi biên bản và dấu của Tòa án; nếu biên bản được ghi thành nhiều trang rời nhau thì phải ký vào từng trang và đóng dấu giáp lai. Trường hợp biên bản ghi lời khai của đương sự được lập ngoài trụ sở Tòa án thì phải có

người làm chứng hoặc xác nhận của Ủy ban nhân dân, cơ quan công an cấp xã hoặc cơ quan, tổ chức nơi lập biên bản. Trường hợp đương sự không biết chữ thì phải có người làm chứng do đương sự chọn.

3. Việc lấy lời khai của đương sự chưa đủ 18 tuổi, người bị hạn chế năng lực hành vi dân sự phải được tiến hành với sự có mặt của người đại diện theo pháp luật hoặc người đang thực hiện việc quản lý, trông nom người đó.

Điều 80. Lấy lời khai của người làm chứng

1. Theo yêu cầu của đương sự hoặc khi xét thấy cần thiết, Thẩm phán tiến hành lấy lời khai của người làm chứng.

2. Thủ tục lấy lời khai của người làm chứng được tiến hành như việc lấy lời khai của đương sự quy định tại Điều 79 của Luật này.

Điều 81. Đối chất

1. Theo yêu cầu của đương sự hoặc khi xét thấy có sự mâu thuẫn trong lời khai của các đương sự, người làm chứng, Thẩm phán tiến hành đối chất giữa các đương sự với nhau, giữa đương sự với người làm chứng hoặc giữa những người làm chứng với nhau.

2. Việc đối chất phải được ghi thành biên bản, có chữ ký của những người tham gia đối chất.

Điều 82. Xem xét, thẩm định tại chỗ

1. Việc xem xét, thẩm định tại chỗ phải do Thẩm phán tiến hành với sự có mặt của đại diện Ủy ban nhân dân cấp xã hoặc cơ quan, tổ chức nơi có đối tượng cần xem xét, thẩm định; phải báo trước việc xem xét, thẩm định tại chỗ để

đương sự biết và chứng kiến việc xem xét, thẩm định đó.

2. Việc xem xét, thẩm định tại chỗ phải được ghi thành biên bản. Biên bản phải ghi rõ kết quả xem xét, thẩm định, mô tả rõ hiện trường, có chữ ký của người xem xét, thẩm định và chữ ký hoặc điểm chỉ của đương sự nếu họ có mặt, của đại diện Ủy ban nhân dân cấp xã hoặc cơ quan, tổ chức nơi có đối tượng cần xem xét, thẩm định và những người khác được mời tham gia việc xem xét, thẩm định. Sau khi lập xong biên bản, người xem xét, thẩm định phải yêu cầu đại diện Ủy ban nhân dân cấp xã hoặc cơ quan, tổ chức nơi có đối tượng cần xem xét, thẩm định ký tên và đóng dấu xác nhận.

Điều 83. Trưng cầu giám định

1. Theo yêu cầu của đương sự hoặc khi xét thấy cần thiết, Thẩm phán ra quyết định trưng cầu giám định. Trong quyết định trưng cầu giám định phải ghi rõ tên, địa chỉ của người giám định, đối tượng cần giám định, những vấn đề cần giám định, các yêu cầu cụ thể cần có kết luận của người giám định.

2. Người giám định nhận được quyết định trưng cầu giám định phải tiến hành giám định theo quy định của pháp luật.

3. Trong trường hợp xét thấy kết luận giám định chưa đầy đủ, rõ ràng hoặc có vi phạm pháp luật thì theo yêu cầu của một hoặc các bên đương sự, Thẩm phán ra quyết định giám định bổ sung hoặc giám định lại.

Người đã thực hiện việc giám định trước đó không được thực hiện giám

định lại.

Điều 84. Trung cầu giám định chứng cứ bị tố cáo là giả mạo

1. Trong trường hợp chứng cứ bị tố cáo là giả mạo thì người đưa ra chứng cứ đó có quyền rút lại. Trường hợp không rút lại, Tòa án có thể quyết định trung cầu giám định chứng cứ bị tố cáo là giả mạo theo quy định tại Điều 83 của Luật này.

2. Trường hợp việc giả mạo chứng cứ có dấu hiệu tội phạm thì Tòa án chuyển cho cơ quan điều tra có thẩm quyền xem xét về trách nhiệm hình sự.

3. Người đưa ra chứng cứ giả mạo phải bồi thường thiệt hại nếu việc giả mạo chứng cứ đó gây thiệt hại cho người khác.

Điều 85. Định giá tài sản, thẩm định giá tài sản

1. Tòa án ra quyết định định giá tài sản, thẩm định giá tài sản theo yêu cầu của một hoặc các bên đương sự hoặc khi Tòa án xét thấy cần thiết.

2. Hội đồng định giá do Tòa án quyết định thành lập gồm Chủ tịch Hội đồng là đại diện cơ quan tài chính và các thành viên là đại diện các cơ quan chuyên môn có liên quan. Hội đồng định giá chỉ tiến hành định giá khi có mặt đầy đủ các thành viên của Hội đồng. Trong trường hợp cần thiết, đại diện Ủy ban nhân dân cấp xã nơi có tài sản định giá được mời chứng kiến việc định giá. Các đương sự được thông báo trước về thời gian, địa điểm tiến hành định giá, có quyền tham dự và phát biểu ý kiến về việc định giá. Quyền quyết định về giá đối với tài sản định giá thuộc Hội đồng

định giá.

3. Cơ quan tài chính và các cơ quan chuyên môn có liên quan có trách nhiệm cử người tham gia Hội đồng định giá và tạo điều kiện để họ làm nhiệm vụ. Người được cử làm thành viên Hội đồng định giá có trách nhiệm tham gia đầy đủ vào việc định giá.

4. Việc định giá phải được ghi thành biên bản, trong đó ghi rõ ý kiến của từng thành viên, của đương sự nếu họ tham dự. Quyết định của Hội đồng định giá phải được quá nửa tổng số thành viên biểu quyết tán thành. Các thành viên Hội đồng định giá, đương sự, người chứng kiến ký tên vào biên bản.

5. Tòa án nhân dân tối cao hướng dẫn thi hành việc Tòa án quyết định thẩm định giá tài sản.

Điều 86. Ủy thác thu thập chứng cứ

1. Trong quá trình giải quyết vụ án hành chính, Tòa án có thể ra quyết định ủy thác để Tòa án khác hoặc cơ quan có thẩm quyền quy định tại khoản 4 Điều này lấy lời khai của đương sự, của người làm chứng, thẩm định tại chỗ, định giá tài sản hoặc các biện pháp khác để thu thập chứng cứ, xác minh các tình tiết của vụ án hành chính.

2. Trong quyết định ủy thác phải ghi rõ tên, địa chỉ của người khởi kiện, người bị kiện và những công việc cụ thể ủy thác để thu thập chứng cứ.

3. Tòa án nhận được quyết định ủy thác có trách nhiệm thực hiện công việc cụ thể được ủy thác trong thời hạn 30 ngày, kể từ ngày nhận được quyết định ủy thác và thông báo kết quả bằng văn

bản cho Tòa án đã ra quyết định ủy thác; trường hợp không thực hiện được việc ủy thác thì phải thông báo bằng văn bản cho Tòa án đã ra quyết định ủy thác và nêu rõ lý do.

4. Trong trường hợp việc thu thập chứng cứ phải tiến hành ở ngoài lãnh thổ Việt Nam thì Tòa án làm thủ tục ủy thác thông qua cơ quan có thẩm quyền của Việt Nam hoặc các cơ quan có thẩm quyền của nước ngoài theo điều ước quốc tế mà nước đó và Việt Nam là thành viên hoặc thực hiện trên nguyên tắc có đi có lại nhưng không trái với pháp luật Việt Nam, phù hợp với pháp luật và tập quán quốc tế.

Điều 87. Yêu cầu cá nhân, cơ quan, tổ chức cung cấp chứng cứ

1. Trong trường hợp đương sự đã áp dụng các biện pháp cần thiết để thu thập chứng cứ mà vẫn không thể tự mình thu thập được thì có thể yêu cầu Tòa án tiến hành thu thập chứng cứ nhằm bảo đảm cho việc giải quyết vụ án hành chính.

Đương sự yêu cầu Tòa án tiến hành thu thập chứng cứ phải làm đơn ghi rõ vấn đề cần chứng minh; chứng cứ cần thu thập; lý do vì sao tự mình không thu thập được; họ, tên, địa chỉ của cá nhân, tên, địa chỉ của cơ quan, tổ chức đang quản lý, lưu giữ chứng cứ cần thu thập.

2. Tòa án, Viện kiểm sát có thể yêu cầu cá nhân, cơ quan, tổ chức đang quản lý, lưu giữ cung cấp cho mình chứng cứ.

Cá nhân, cơ quan, tổ chức đang quản lý, lưu giữ chứng cứ có trách nhiệm cung cấp đầy đủ, kịp thời chứng cứ theo yêu cầu của Tòa án, Viện kiểm

sát trong thời hạn 15 ngày, kể từ ngày nhận được yêu cầu; trường hợp không cung cấp đầy đủ, kịp thời chứng cứ theo yêu cầu của Tòa án, Viện kiểm sát thì tùy theo mức độ vi phạm có thể bị xử lý theo quy định của pháp luật.

Điều 88. Bảo quản chứng cứ

1. Chứng cứ đã được giao nộp tại Tòa án thì việc bảo quản chứng cứ đó do Tòa án chịu trách nhiệm.

2. Chứng cứ không thể giao nộp được tại Tòa án thì người đang lưu giữ chứng cứ đó có trách nhiệm bảo quản.

3. Trong trường hợp cần giao chứng cứ cho người thứ ba bảo quản thì Thẩm phán ra quyết định và lập biên bản giao cho người đó bảo quản. Người nhận bảo quản phải ký tên vào biên bản, được hưởng thù lao và phải chịu trách nhiệm về việc bảo quản chứng cứ.

Điều 89. Đánh giá chứng cứ

1. Việc đánh giá chứng cứ phải khách quan, toàn diện, đầy đủ và chính xác.

2. Tòa án phải đánh giá từng chứng cứ, sự liên quan giữa các chứng cứ và khẳng định giá trị pháp lý của từng chứng cứ.

Điều 90. Công bố và sử dụng chứng cứ

1. Mọi chứng cứ được công bố và sử dụng công khai như nhau, trừ trường hợp quy định tại khoản 2 Điều này.

2. Tòa án không công bố công khai chứng cứ có liên quan đến bí mật nhà nước, thuần phong mỹ tục của dân tộc, bí mật nghề nghiệp, bí mật kinh doanh, bí mật đời tư của cá nhân theo yêu cầu

chính đáng của đương sự.

3. Người tiến hành tố tụng, người tham gia tố tụng phải giữ bí mật theo quy định của pháp luật về những chứng cứ thuộc trường hợp không công bố công khai quy định tại khoản 2 Điều này.

Điều 91. Bảo vệ chứng cứ

1. Trong trường hợp chứng cứ đang bị tiêu hủy, có nguy cơ bị tiêu hủy hoặc sau này khó có thể thu thập được thì đương sự có quyền làm đơn đề nghị Tòa án quyết định áp dụng các biện pháp cần thiết để bảo toàn chứng cứ. Tòa án có thể quyết định áp dụng một hoặc một số trong các biện pháp niêm phong, thu giữ, chụp ảnh, ghi âm, ghi hình, phục chế, khám nghiệm, lập biên bản và các biện pháp khác.

2. Trong trường hợp người làm chứng bị đe dọa, khống chế hoặc mua chuộc để không cung cấp chứng cứ hoặc cung cấp chứng cứ sai sự thật thì Tòa án có quyền quyết định buộc người có hành vi đe dọa, khống chế hoặc mua chuộc phải chấm dứt hành vi đe dọa, khống chế hoặc mua chuộc người làm chứng. Trường hợp hành vi đe dọa, khống chế hoặc mua chuộc có dấu hiệu tội phạm thì Tòa án chuyển cho cơ quan điều tra có thẩm quyền xem xét về trách nhiệm hình sự.

CHƯƠNG VII

CẤP, TỔNG ĐẠT, THÔNG BÁO VĂN BẢN TỐ TỤNG

Điều 92. Nghĩa vụ cấp, tổng đạt hoặc thông báo văn bản tố tụng

Tòa án, Viện kiểm sát, cơ quan thi hành án có nghĩa vụ cấp, tổng đạt hoặc thông báo văn bản tố tụng cho đương sự, những người tham gia tố tụng khác và cá nhân, cơ quan, tổ chức có liên quan theo quy định của Luật này.

Điều 93. Các văn bản tố tụng phải được cấp, tổng đạt hoặc thông báo

1. Bản án, quyết định của Tòa án.
2. Đơn khởi kiện, đơn kháng cáo, quyết định kháng nghị.
3. Giấy báo, giấy triệu tập, giấy mời trong tố tụng hành chính.
4. Biên lai thu tiền tạm ứng án phí, tiền tạm ứng lệ phí, án phí, lệ phí và các chi phí khác.
5. Các văn bản tố tụng khác mà pháp luật có quy định phải cấp, tổng đạt hoặc thông báo.

Điều 94. Người thực hiện việc cấp, tổng đạt hoặc thông báo văn bản tố tụng

1. Việc cấp, tổng đạt hoặc thông báo văn bản tố tụng do những người sau đây thực hiện:
  - a) Người tiến hành tố tụng, người của cơ quan ban hành văn bản tố tụng được giao nhiệm vụ thực hiện việc cấp, tổng đạt hoặc thông báo văn bản tố tụng;
  - b) Ủy ban nhân dân cấp xã nơi người tham gia tố tụng cư trú hoặc cơ quan, tổ chức nơi người tham gia tố tụng làm việc khi Tòa án hoặc Viện kiểm sát, cơ quan thi hành án dân sự có yêu cầu;
  - c) Đương sự, người đại diện của đương sự hoặc người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự trong những trường hợp do Luật này quy định;

d) Nhân viên bưu điện;

đ) Những người khác theo quy định của pháp luật.

2. Người có nghĩa vụ thực hiện việc cấp, tổng đạt hoặc thông báo nhưng không làm đúng trách nhiệm của mình thì tùy theo tính chất, mức độ vi phạm mà bị xử lý kỷ luật, xử phạt hành chính hoặc bị truy cứu trách nhiệm hình sự; nếu gây thiệt hại thì phải bồi thường theo quy định của pháp luật.

Điều 95. Các phương thức cấp, tổng đạt hoặc thông báo văn bản tố tụng

Việc cấp, tổng đạt hoặc thông báo văn bản tố tụng được thực hiện bằng các phương thức sau đây:

1. Cấp, tổng đạt, thông báo trực tiếp, qua bưu điện hoặc người thứ ba được ủy quyền;

2. Niêm yết công khai;

3. Thông báo trên các phương tiện thông tin đại chúng.

Điều 96. Tính hợp lệ của việc cấp, tổng đạt hoặc thông báo văn bản tố tụng

1. Việc cấp, tổng đạt hoặc thông báo văn bản tố tụng được thực hiện theo quy định của Luật này thì được coi là hợp lệ.

2. Người có nghĩa vụ thực hiện việc cấp, tổng đạt hoặc thông báo văn bản tố tụng phải thực hiện theo quy định của Luật này.

Điều 97. Thủ tục cấp, tổng đạt hoặc thông báo văn bản tố tụng

Người thực hiện việc cấp, tổng đạt hoặc thông báo văn bản tố tụng phải

trực tiếp chuyển giao cho người được cấp, tổng đạt hoặc thông báo văn bản tố tụng có liên quan. Người được cấp, tổng đạt, thông báo hoặc được ủy quyền cấp, tổng đạt, thông báo văn bản tố tụng phải ký nhận vào biên bản hoặc sổ giao nhận văn bản tố tụng. Thời điểm để tính thời hạn tố tụng là ngày họ được cấp, tổng đạt hoặc thông báo văn bản tố tụng.

Điều 98. Thủ tục cấp, tổng đạt hoặc thông báo trực tiếp cho cá nhân

1. Người được cấp, tổng đạt hoặc thông báo là cá nhân thì văn bản tố tụng phải được giao trực tiếp cho họ.

2. Trường hợp người được cấp, tổng đạt hoặc thông báo vắng mặt thì văn bản tố tụng có thể được giao cho người thân thích có đủ năng lực hành vi dân sự cùng cư trú với họ ký nhận và yêu cầu người này cam kết giao lại tận tay ngay cho người được cấp, tổng đạt hoặc thông báo. Ngày ký nhận của người thân thích cùng cư trú được coi là ngày được cấp, tổng đạt hoặc thông báo.

Trường hợp người được cấp, tổng đạt hoặc thông báo không có người thân thích có đủ năng lực hành vi dân sự cùng cư trú hoặc có nhưng họ không chịu nhận hộ văn bản tố tụng thì có thể chuyển giao văn bản đó cho tổ trưởng tổ dân phố, trưởng thôn, làng, ấp, bản, khóm, buôn, phum, sóc (sau đây gọi chung là tổ trưởng tổ dân phố), Ủy ban nhân dân hoặc cơ quan công an cấp xã nơi người được cấp, tổng đạt hoặc thông báo cư trú và yêu cầu những người này cam kết giao lại tận tay ngay cho người được cấp, tổng đạt hoặc thông báo.

3. Trường hợp việc cấp, tổng đạt

hoặc thông báo qua người khác thì người thực hiện phải lập biên bản ghi rõ việc người được cấp, tổng đạt hoặc thông báo vắng mặt, văn bản tố tụng đã được giao cho ai; lý do; ngày, giờ giao; quan hệ giữa họ với nhau; cam kết giao lại tận tay ngay văn bản tố tụng cho người được cấp, tổng đạt hoặc thông báo. Biên bản có chữ ký của người nhận chuyển văn bản tố tụng và người thực hiện việc cấp, tổng đạt hoặc thông báo, người chứng kiến.

4. Trường hợp người được cấp, tổng đạt hoặc thông báo đã chuyển đến địa chỉ mới thì phải cấp, tổng đạt hoặc thông báo theo địa chỉ mới của họ.

5. Trường hợp người được cấp, tổng đạt hoặc thông báo vắng mặt mà không rõ thời điểm trở về hoặc không rõ địa chỉ thì người thực hiện việc cấp, tổng đạt hoặc thông báo phải lập biên bản về việc không thực hiện được việc cấp, tổng đạt hoặc thông báo có chữ ký của người cung cấp thông tin.

6. Trường hợp người được cấp, tổng đạt hoặc thông báo từ chối nhận văn bản tố tụng thì người thực hiện việc cấp, tổng đạt hoặc thông báo phải lập biên bản trong đó nêu rõ lý do của việc từ chối, có xác nhận của tổ trưởng tổ dân phố, Ủy ban nhân dân hoặc cơ quan công an cấp xã về việc người đó từ chối nhận văn bản tố tụng.

Điều 99. Thủ tục cấp, tổng đạt hoặc thông báo trực tiếp cho cơ quan, tổ chức

Trường hợp người được cấp, tổng đạt hoặc thông báo là cơ quan, tổ chức thì văn bản tố tụng phải được giao trực

tiếp cho người đại diện theo pháp luật hoặc người chịu trách nhiệm nhận văn bản của cơ quan, tổ chức đó và phải được những người này ký nhận. Trường hợp cơ quan, tổ chức được cấp, tổng đạt hoặc thông báo có người đại diện tham gia tố tụng hoặc cử người đại diện nhận văn bản tố tụng thì những người này ký nhận văn bản tố tụng đó. Ngày ký nhận là ngày được cấp, tổng đạt hoặc thông báo.

Điều 100. Thủ tục niêm yết công khai

1. Việc niêm yết công khai văn bản tố tụng chỉ được thực hiện khi không rõ tung tích của người được cấp, tổng đạt hoặc thông báo hoặc không thể thực hiện được việc cấp, tổng đạt hoặc thông báo trực tiếp.

2. Việc niêm yết công khai văn bản tố tụng do Tòa án trực tiếp hoặc ủy quyền cho Ủy ban nhân dân cấp xã nơi cư trú hoặc nơi cư trú cuối cùng của người được cấp, tổng đạt, thông báo hay Ủy ban nhân dân cấp xã nơi có trụ sở hoặc nơi có trụ sở cuối cùng của người được cấp, tổng đạt, thông báo trong trường hợp người được cấp, tổng đạt, thông báo là tổ chức được thực hiện theo thủ tục sau đây:

a) Niêm yết bản chính tại trụ sở Tòa án, Ủy ban nhân dân cấp xã được ủy quyền;

b) Niêm yết bản sao tại nơi cư trú hoặc nơi cư trú cuối cùng của người được cấp, tổng đạt, thông báo hay nơi có trụ sở hoặc nơi có trụ sở cuối cùng của người được cấp, tổng đạt, thông báo trong trường hợp người được cấp, tổng

đạt, thông báo là tổ chức;

c) Lập biên bản về việc thực hiện thủ tục niêm yết công khai, trong đó ghi rõ ngày, tháng, năm niêm yết.

3. Thời gian niêm yết công khai văn bản tố tụng là 15 ngày, kể từ ngày niêm yết.

Điều 101. Thủ tục thông báo trên phương tiện thông tin đại chúng

1. Việc thông báo trên phương tiện thông tin đại chúng chỉ được thực hiện khi pháp luật có quy định hoặc có căn cứ xác định là việc niêm yết công khai không bảo đảm cho người được cấp, tổng đạt hoặc thông báo nhận được thông tin về văn bản cần được cấp, tổng đạt hoặc thông báo.

2. Việc thông báo trên phương tiện thông tin đại chúng có thể được thực hiện nếu có yêu cầu của đương sự. Phí thông báo trên phương tiện thông tin đại chúng do đương sự có yêu cầu thông báo phải chịu.

3. Thông báo trên phương tiện thông tin đại chúng phải được đăng trên báo hàng ngày của trung ương trong ba số liên tiếp và phát sóng trên Đài phát thanh hoặc Đài truyền hình của trung ương ba lần trong 03 ngày liên tiếp.

Điều 102. Thông báo kết quả việc cấp, tổng đạt hoặc thông báo văn bản tố tụng

Trường hợp người thực hiện việc cấp, tổng đạt hoặc thông báo văn bản tố tụng không phải là người tiến hành tố tụng, người của cơ quan ban hành văn bản tố tụng thì người thực hiện phải thông báo ngay kết quả việc cấp, tổng đạt hoặc thông báo văn bản tố tụng cho

Tòa án hoặc cơ quan ban hành văn bản tố tụng đó.

CHƯƠNG VIII KHỞI KIẾN, THỤ LÝ VỤ ÁN

Điều 103. Quyền khởi kiện vụ án hành chính

1. Cá nhân, cơ quan, tổ chức có quyền khởi kiện vụ án hành chính đối với quyết định hành chính, hành vi hành chính, quyết định kỷ luật buộc thôi việc trong trường hợp không đồng ý với quyết định, hành vi đó hoặc đã khiếu nại với người có thẩm quyền giải quyết khiếu nại, nhưng hết thời hạn giải quyết khiếu nại theo quy định của pháp luật về khiếu nại mà khiếu nại không được giải quyết hoặc đã được giải quyết, nhưng không đồng ý với việc giải quyết khiếu nại về quyết định, hành vi đó.

2. Cá nhân, tổ chức có quyền khởi kiện vụ án hành chính đối với quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh trong trường hợp không đồng ý với quyết định đó.

3. Cá nhân có quyền khởi kiện vụ án hành chính về danh sách cử tri bầu cử đại biểu Quốc hội, danh sách cử tri bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân trong trường hợp đã khiếu nại với cơ quan có thẩm quyền giải quyết khiếu nại, nhưng hết thời hạn giải quyết theo quy định của pháp luật mà khiếu nại không được giải quyết hoặc đã được giải quyết, nhưng không đồng ý với cách giải quyết khiếu nại.

Điều 104. Thời hiệu khởi kiện

1. Thời hiệu khởi kiện là thời hạn

mà cá nhân, cơ quan, tổ chức được quyền khởi kiện để yêu cầu Tòa án giải quyết vụ án hành chính bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp bị xâm phạm; nếu thời hạn đó kết thúc thì mất quyền khởi kiện.

2. Thời hiệu khởi kiện đối với từng trường hợp được quy định như sau:

a) 01 năm, kể từ ngày nhận được hoặc biết được quyết định hành chính, hành vi hành chính, quyết định kỷ luật buộc thôi việc;

b) 30 ngày, kể từ ngày nhận được quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh;

c) Từ ngày nhận được thông báo kết quả giải quyết khiếu nại của cơ quan lập danh sách cử tri hoặc kết thúc thời hạn giải quyết khiếu nại mà không nhận được thông báo kết quả giải quyết khiếu nại của cơ quan lập danh sách cử tri đến trước ngày bầu cử 05 ngày.

3. Trường hợp vì sự kiện bất khả kháng hoặc trở ngại khách quan khác làm cho người khởi kiện không khởi kiện được trong thời hạn quy định tại điểm a và điểm b khoản 2 Điều này thì thời gian có sự kiện bất khả kháng hoặc trở ngại khách quan khác không tính vào thời hiệu khởi kiện.

4. Các quy định của Bộ luật dân sự về cách xác định thời hạn, thời hiệu cũng được áp dụng trong tố tụng hành chính.

5. Tòa án nhân dân tối cao hướng dẫn thi hành quy định tại Điều này.

Điều 105. Đơn khởi kiện

1. Đơn khởi kiện phải có các nội dung chính sau đây:

a) Ngày, tháng, năm làm đơn;

b) Tòa án được yêu cầu giải quyết vụ án hành chính;

c) Tên, địa chỉ của người khởi kiện, người bị kiện;

d) Nội dung quyết định hành chính, quyết định kỷ luật buộc thôi việc, quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh, nội dung giải quyết khiếu nại về danh sách cử tri hoặc tóm tắt diễn biến của hành vi hành chính;

đ) Nội dung quyết định giải quyết khiếu nại (nếu có);

e) Các yêu cầu đề nghị Tòa án giải quyết;

g) Cam đoan về việc không đồng thời khiếu nại đến người có thẩm quyền giải quyết khiếu nại.

2. Người khởi kiện là cá nhân phải ký tên hoặc điểm chỉ; người khởi kiện là cơ quan, tổ chức thì người đại diện theo pháp luật của cơ quan, tổ chức đó phải ký tên và đóng dấu vào phần cuối đơn; trường hợp khởi kiện để bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của người chưa thành niên, người mất năng lực hành vi dân sự thì đơn khởi kiện do người đại diện theo pháp luật của những người này ký tên hoặc điểm chỉ. Kèm theo đơn khởi kiện phải có các tài liệu chứng minh cho yêu cầu của người khởi kiện là có căn cứ và hợp pháp.

Điều 106. Gửi đơn khởi kiện đến Tòa án

1. Người khởi kiện gửi đơn khởi kiện và tài liệu kèm theo đến Tòa án có thẩm quyền giải quyết vụ án bằng các phương thức sau đây:

a) Nộp trực tiếp tại Tòa án;

b) Gửi qua bưu điện.

2. Ngày khởi kiện được tính từ ngày đương sự nộp đơn tại Tòa án hoặc ngày có dấu bưu điện nơi gửi.

Điều 107. Nhận và xem xét đơn khởi kiện

1. Tòa án nhận đơn khởi kiện do đương sự nộp trực tiếp tại Tòa án hoặc gửi qua bưu điện và phải ghi vào sổ nhận đơn, cấp giấy xác nhận đã nhận đơn cho đương sự.

2. Trong thời hạn 05 ngày làm việc, kể từ ngày nhận được đơn khởi kiện, Chánh án Tòa án phân công một Thẩm phán xem xét đơn khởi kiện.

3. Trong thời hạn 05 ngày làm việc, kể từ ngày được phân công, Thẩm phán phải xem xét đơn khởi kiện và tài liệu kèm theo để thực hiện một trong các thủ tục sau đây:

a) Tiến hành thủ tục thụ lý vụ án nếu vụ án thuộc thẩm quyền giải quyết;

b) Chuyển đơn khởi kiện cho Tòa án có thẩm quyền và báo cho người khởi kiện, nếu vụ án thuộc thẩm quyền giải quyết của Tòa án khác;

c) Trả lại đơn khởi kiện cho người khởi kiện, nếu thuộc một trong các trường hợp quy định tại khoản 1 Điều 109 của Luật này.

Điều 108. Yêu cầu sửa đổi, bổ sung đơn khởi kiện

1. Trường hợp đơn khởi kiện không có đủ các nội dung quy định tại khoản 1 Điều 105 của Luật này thì Tòa án thông báo cho người khởi kiện biết để họ sửa đổi, bổ sung trong thời hạn 10

ngày làm việc, kể từ ngày người khởi kiện nhận được thông báo của Tòa án.

2. Trường hợp người khởi kiện đã sửa đổi, bổ sung đơn khởi kiện theo đúng quy định tại khoản 1 Điều 105 của Luật này thì Tòa án tiếp tục việc thụ lý vụ án; nếu họ không sửa đổi, bổ sung theo yêu cầu của Tòa án thì Tòa án trả lại đơn khởi kiện và tài liệu kèm theo cho người khởi kiện.

Điều 109. Trả lại đơn khởi kiện

1. Tòa án trả lại đơn khởi kiện trong những trường hợp sau đây:

a) Người khởi kiện không có quyền khởi kiện;

b) Người khởi kiện không có đủ năng lực hành vi tố tụng hành chính;

c) Thời hiệu khởi kiện đã hết mà không có lý do chính đáng;

d) Chưa có đủ điều kiện khởi kiện vụ án hành chính;

đ) Sự việc đã được giải quyết bằng bản án hoặc quyết định của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật;

e) Sự việc không thuộc thẩm quyền giải quyết của Tòa án;

g) Người khởi kiện lựa chọn giải quyết vụ việc theo thủ tục giải quyết khiếu nại trong trường hợp quy định tại Điều 31 của Luật này;

h) Đơn khởi kiện không có đủ nội dung quy định tại khoản 1 Điều 105 của Luật này mà không được người khởi kiện sửa đổi, bổ sung theo quy định tại Điều 108 của Luật này;

i) Hết thời hạn được thông báo quy định tại khoản 1 Điều 111 của Luật này mà người khởi kiện không xuất trình

biên lai nộp tiền tạm ứng án phí cho Tòa án, trừ trường hợp có lý do chính đáng.

2. Khi trả lại đơn khởi kiện và các tài liệu kèm theo cho người khởi kiện, Tòa án phải có văn bản ghi rõ lý do trả lại đơn khởi kiện. Văn bản trả lại đơn khởi kiện được gửi ngay cho Viện kiểm sát cùng cấp.

Điều 110. Khiếu nại, kiến nghị và giải quyết khiếu nại, kiến nghị về việc trả lại đơn khởi kiện

1. Trong thời hạn 07 ngày làm việc, kể từ ngày nhận được văn bản trả lại đơn khởi kiện, người khởi kiện có quyền khiếu nại, Viện kiểm sát có quyền kiến nghị với Chánh án Tòa án đã trả lại đơn khởi kiện.

2. Trong thời hạn 03 ngày làm việc, kể từ ngày nhận được khiếu nại, kiến nghị về việc trả lại đơn khởi kiện, Chánh án Tòa án phải ra một trong các quyết định sau đây:

a) Giữ nguyên việc trả lại đơn khởi kiện và thông báo cho đương sự, Viện kiểm sát cùng cấp biết;

b) Nhận lại đơn khởi kiện và tài liệu kèm theo để tiến hành việc thụ lý vụ án.

3. Trường hợp không đồng ý với quyết định giải quyết khiếu nại của Chánh án Tòa án thì trong thời hạn 10 ngày làm việc, kể từ ngày nhận được quyết định giải quyết khiếu nại, người khởi kiện có quyền khiếu nại, Viện kiểm sát cùng cấp có quyền kiến nghị với Chánh án Tòa án cấp trên trực tiếp. Trong thời hạn 07 ngày làm việc, kể từ ngày nhận được khiếu nại, kiến nghị, Chánh án Tòa án cấp trên trực tiếp phải

giải quyết. Quyết định của Chánh án Tòa án cấp trên trực tiếp là quyết định giải quyết cuối cùng.

Điều 111. Thụ lý vụ án

1. Sau khi nhận đơn khởi kiện và các tài liệu kèm theo, nếu Thẩm phán được phân công xem xét đơn khởi kiện xét thấy vụ án hành chính thuộc thẩm quyền giải quyết thì thông báo cho người khởi kiện biết để họ nộp tiền tạm ứng án phí; trường hợp người khởi kiện được miễn nộp tiền tạm ứng án phí hoặc không phải nộp tiền tạm ứng án phí thì thông báo cho người khởi kiện biết về việc thụ lý vụ án. Trong thời hạn 10 ngày làm việc, kể từ ngày nhận được thông báo nộp tiền tạm ứng án phí, người khởi kiện phải nộp tiền tạm ứng án phí.

2. Tòa án thụ lý vụ án vào ngày người khởi kiện xuất trình biên lai nộp tiền tạm ứng án phí. Trường hợp người khởi kiện được miễn nộp tiền tạm ứng án phí hoặc không phải nộp tiền tạm ứng án phí thì ngày thụ lý vụ án là ngày Thẩm phán thông báo cho người khởi kiện biết việc thụ lý.

Điều 112. Phân công Thẩm phán giải quyết vụ án

1. Trong thời hạn 03 ngày làm việc, kể từ ngày thụ lý vụ án, Chánh án Tòa án phân công Thẩm phán đã thực hiện việc xem xét đơn khởi kiện và thụ lý vụ án giải quyết vụ án; trường hợp Thẩm phán đã thực hiện việc xem xét đơn khởi kiện và thụ lý vụ án không thể tiếp tục giải quyết vụ án hoặc thuộc trường hợp phải từ chối tiến hành tố tụng hoặc bị thay đổi thì Chánh án Tòa

án phân công một Thẩm phán khác giải quyết vụ án.

Đối với vụ án phức tạp, việc giải quyết có thể phải kéo dài thì Chánh án Tòa án phân công Thẩm phán dự khuyết để bảo đảm xét xử liên tục.

2. Trong quá trình giải quyết vụ án, nếu Thẩm phán được phân công không thể tiếp tục tiến hành được nhiệm vụ thì Chánh án Tòa án phân công Thẩm phán khác tiếp tục nhiệm vụ; trường hợp đang xét xử mà không có Thẩm phán dự khuyết thì vụ án phải được xét xử lại từ đầu.

Điều 113. Nhiệm vụ, quyền hạn của Thẩm phán khi lập hồ sơ vụ án

1. Thông báo về việc thụ lý vụ án.
2. Yêu cầu đương sự nộp tài liệu, chứng cứ cho Tòa án.
3. Xác minh, thu thập chứng cứ theo quy định của Luật này.

Điều 114. Thông báo về việc thụ lý vụ án

1. Trong thời hạn 05 ngày làm việc, kể từ ngày thụ lý vụ án, Tòa án phải thông báo bằng văn bản cho người bị kiện, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan đến việc giải quyết vụ án và Viện kiểm sát cùng cấp về việc Tòa án đã thụ lý vụ án.

2. Văn bản thông báo phải có các nội dung chính sau đây:

- a) Ngày, tháng, năm làm văn bản thông báo;
- b) Tên, địa chỉ Tòa án đã thụ lý vụ án;
- c) Tên, địa chỉ của người khởi kiện, người bị kiện;

d) Những vấn đề cụ thể người khởi kiện yêu cầu Tòa án giải quyết;

đ) Danh sách tài liệu người khởi kiện nộp kèm theo đơn khởi kiện;

e) Thời hạn người được thông báo phải nộp ý kiến bằng văn bản về yêu cầu của người khởi kiện và tài liệu, chứng cứ kèm theo (nếu có) cho Tòa án;

g) Hậu quả pháp lý của việc người được thông báo không nộp cho Tòa án văn bản ghi ý kiến của mình về yêu cầu của người khởi kiện.

Điều 115. Quyền, nghĩa vụ của người được thông báo

1. Trong thời hạn 15 ngày, kể từ ngày nhận được thông báo, người bị kiện, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan phải nộp cho Tòa án văn bản ghi ý kiến của mình về yêu cầu của người khởi kiện và tài liệu, chứng cứ kèm theo (nếu có).

Trường hợp cần gia hạn thì người được thông báo phải có đơn xin gia hạn gửi cho Tòa án nêu rõ lý do; nếu việc xin gia hạn là có căn cứ thì Tòa án gia hạn một lần, nhưng không quá 10 ngày.

2. Trường hợp người bị kiện, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan đã nhận được thông báo, nhưng không nộp ý kiến bằng văn bản trong thời hạn quy định tại khoản 1 Điều này mà không có lý do chính đáng thì Tòa án tiếp tục giải quyết vụ án theo quy định của Luật này.

3. Người bị kiện, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan có quyền yêu cầu Tòa án cho biết, đọc, xem, ghi chép, sao chụp đơn khởi kiện và tài liệu, chứng cứ kèm theo đơn khởi kiện (nếu có).

4. Trong thời hạn 10 ngày, kể từ

ngày nhận được thông báo, Viện kiểm sát cử Kiểm sát viên, Kiểm sát viên dự khuyết (nếu có) tham gia việc giải quyết vụ án và thông báo cho Tòa án.

Điều 116. Quyền yêu cầu độc lập của người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan

1. Trường hợp người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan không tham gia tố tụng với người khởi kiện hoặc với người bị kiện thì họ có quyền yêu cầu độc lập khi có các điều kiện sau đây:

a) Việc giải quyết vụ án có liên quan đến quyền lợi, nghĩa vụ của họ;

b) Yêu cầu độc lập của họ có liên quan đến vụ án đang được giải quyết;

c) Yêu cầu độc lập của họ được giải quyết trong cùng một vụ án làm cho việc giải quyết vụ án được chính xác và nhanh hơn.

2. Thủ tục yêu cầu độc lập được thực hiện theo quy định của Luật này về thủ tục khởi kiện của người khởi kiện.

**CHƯƠNG IX
CHUẨN BỊ XÉT XỬ**

Điều 117. Thời hạn chuẩn bị xét xử

1. Thời hạn chuẩn bị xét xử được quy định như sau:

a) 04 tháng, kể từ ngày thụ lý vụ án đối với trường hợp quy định tại điểm a khoản 2 Điều 104 của Luật này;

b) 02 tháng, kể từ ngày thụ lý vụ án đối với trường hợp quy định tại điểm b khoản 2 Điều 104 của Luật này.

c) Đối với vụ án phức tạp hoặc có trở ngại khách quan thì Chánh án Tòa án có thể quyết định gia hạn thời hạn chuẩn

bị xét xử một lần, nhưng không quá 02 tháng đối với trường hợp quy định tại điểm a khoản 1 Điều này và không quá 01 tháng đối với trường hợp quy định tại điểm b khoản 1 Điều này.

2. Trong thời hạn chuẩn bị xét xử quy định tại khoản 1 Điều này, Thẩm phán được phân công làm Chủ tọa phiên tòa phải ra một trong các quyết định sau đây:

a) Đưa vụ án ra xét xử;

b) Tạm đình chỉ việc giải quyết vụ án;

c) Đình chỉ việc giải quyết vụ án.

3. Trong thời hạn 20 ngày, kể từ ngày có quyết định đưa vụ án ra xét xử, Tòa án phải mở phiên tòa; trường hợp có lý do chính đáng, thì thời hạn mở phiên tòa có thể kéo dài, nhưng không quá 30 ngày.

Điều 118. Tạm đình chỉ việc giải quyết vụ án hành chính

1. Tòa án quyết định tạm đình chỉ việc giải quyết vụ án hành chính trong các trường hợp sau đây:

a) Đương sự là cá nhân đã chết, cơ quan, tổ chức đã giải thể mà chưa có cá nhân, cơ quan, tổ chức kế thừa quyền, nghĩa vụ tố tụng;

b) Đương sự là cá nhân mất năng lực hành vi dân sự mà chưa xác định được người đại diện theo pháp luật;

c) Đã hết thời hạn chuẩn bị xét xử mà một trong các đương sự không thể có mặt vì lý do chính đáng, trừ trường hợp có thể xét xử vắng mặt các đương sự;

d) Cần đợi kết quả giải quyết của cơ quan khác hoặc vụ việc khác có

liên quan.

2. Tòa án tiếp tục giải quyết vụ án hành chính khi lý do của việc tạm đình chỉ không còn.

3. Quyết định tạm đình chỉ việc giải quyết vụ án hành chính có thể bị kháng cáo, kháng nghị theo thủ tục phúc thẩm.

Điều 119. Hậu quả của việc tạm đình chỉ giải quyết vụ án hành chính

1. Tòa án không xoá tên vụ án hành chính bị tạm đình chỉ giải quyết trong sổ thụ lý mà chỉ ghi chú vào sổ thụ lý số và ngày, tháng, năm của quyết định tạm đình chỉ giải quyết vụ án hành chính đó.

2. Tiền tạm ứng án phí, lệ phí mà đương sự đã nộp được gửi tại Kho bạc Nhà nước và được xử lý khi Tòa án tiếp tục giải quyết vụ án hành chính.

Điều 120. Đình chỉ việc giải quyết vụ án hành chính

1. Tòa án quyết định đình chỉ việc giải quyết vụ án hành chính trong các trường hợp sau đây:

a) Người khởi kiện là cá nhân đã chết mà quyền, nghĩa vụ của họ không được thừa kế; cơ quan, tổ chức đã giải thể mà không có cá nhân, cơ quan, tổ chức kế thừa quyền, nghĩa vụ tố tụng;

b) Người khởi kiện rút đơn khởi kiện và được Tòa án chấp nhận;

c) Người khởi kiện đã được triệu tập hợp lệ đến lần thứ hai mà vẫn vắng mặt;

d) Người bị kiện hủy bỏ quyết định hành chính, quyết định kỷ luật buộc thôi việc, quyết định giải quyết khiếu nại về

quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh hoặc chấm dứt hành vi hành chính bị khởi kiện và người khởi kiện đồng ý rút đơn khởi kiện, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan có yêu cầu độc lập đồng ý rút yêu cầu;

đ) Các trường hợp quy định tại khoản 1 Điều 109 của Luật này mà Tòa án đã thụ lý.

2. Khi ra quyết định đình chỉ việc giải quyết vụ án, Tòa án trả lại đơn khởi kiện, tài liệu, chứng cứ cho đương sự nếu có yêu cầu.

3. Quyết định đình chỉ việc giải quyết vụ án hành chính có thể bị kháng cáo, kháng nghị theo thủ tục phúc thẩm.

Điều 121. Hậu quả của việc đình chỉ giải quyết vụ án hành chính

1. Khi có quyết định đình chỉ giải quyết vụ án hành chính, đương sự không có quyền khởi kiện yêu cầu Tòa án giải quyết lại vụ án hành chính đó, nếu việc khởi kiện này không có gì khác với vụ án đã bị đình chỉ về người khởi kiện, người bị kiện và quan hệ pháp luật có tranh chấp, trừ các trường hợp bị đình chỉ theo quy định tại các điểm b, d và g khoản 1 Điều 109, điểm b và điểm c khoản 1 Điều 120 của Luật này và các trường hợp khác theo quy định của pháp luật.

2. Tiền tạm ứng án phí, lệ phí mà đương sự đã nộp được xử lý theo quy định của pháp luật về án phí, lệ phí Tòa án.

Điều 122. Thẩm quyền ra quyết định tạm đình chỉ, quyết định đình chỉ giải quyết vụ án hành chính

1. Thẩm phán được phân công giải

quyết vụ án hành chính có thẩm quyền ra quyết định tạm đình chỉ hoặc quyết định đình chỉ giải quyết vụ án hành chính đó.

2. Trong thời hạn 05 ngày làm việc, kể từ ngày ra quyết định quy định tại khoản 1 Điều này, Tòa án phải gửi quyết định đó cho đương sự và Viện kiểm sát cùng cấp.

Điều 123. Quyết định đưa vụ án ra xét xử

1. Quyết định đưa vụ án ra xét xử phải có các nội dung chính sau đây:

a) Ngày, tháng, năm, địa điểm mở phiên tòa;

b) Việc xét xử được tiến hành công khai hay xét xử kín;

c) Tên, địa chỉ của những người tham gia tố tụng;

d) Nội dung việc khởi kiện;

đ) Họ, tên của Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân, Thư ký Tòa án, Kiểm sát viên; Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân, Kiểm sát viên dự khuyết (nếu có).

2. Quyết định đưa vụ án ra xét xử phải được gửi cho các đương sự, Viện kiểm sát cùng cấp ngay sau khi ra quyết định.

Điều 124. Gửi hồ sơ cho Viện kiểm sát nghiên cứu

Tòa án phải gửi hồ sơ vụ án cùng với việc gửi quyết định đưa vụ án ra xét xử cho Viện kiểm sát cùng cấp nghiên cứu. Trong thời hạn 15 ngày, kể từ ngày nhận được hồ sơ vụ án, Viện kiểm sát phải trả lại hồ sơ vụ án cho Tòa án.

CHƯƠNG X PHIÊN TÒA SƠ THẨM

Điều 125. Yêu cầu chung đối với phiên tòa sơ thẩm

Phiên tòa sơ thẩm phải được tiến hành đúng thời gian, địa điểm đã được ghi trong quyết định đưa vụ án ra xét xử hoặc trong giấy báo mở lại phiên tòa trong trường hợp phải hoãn phiên tòa.

Điều 126. Xét xử trực tiếp, bằng lời nói và liên tục

1. Hội đồng xét xử phải trực tiếp xác định những tình tiết của vụ án bằng cách hỏi và nghe lời trình bày của người khởi kiện, người bị kiện, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan đến vụ án, người đại diện, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự và những người tham gia tố tụng khác; xem xét, kiểm tra tài liệu, chứng cứ đã thu thập được; nghe Kiểm sát viên phát biểu ý kiến của Viện kiểm sát. Bản án chỉ được căn cứ vào việc hỏi, kết quả tranh luận và các chứng cứ đã được xem xét, kiểm tra tại phiên tòa.

2. Việc xét xử bằng lời nói và phải được tiến hành liên tục, trừ thời gian nghỉ. Các thành viên của Hội đồng xét xử phải xét xử vụ án từ khi bắt đầu cho đến khi kết thúc phiên tòa.

Trong trường hợp đặc biệt, việc xét xử có thể tạm ngừng nhưng không quá 05 ngày làm việc. Hết thời hạn tạm ngừng, việc xét xử vụ án được tiếp tục.

3. Tòa án nhân dân tối cao hướng dẫn thi hành quy định tại Điều này.

Điều 127. Nội quy phiên tòa

1. Người dưới 16 tuổi không được vào phòng xử án, trừ trường hợp được Tòa án triệu tập tham gia phiên tòa.

Mọi người trong phòng xử án phải đứng dậy khi Hội đồng xét xử vào phòng xử án, phải tôn trọng Hội đồng xét xử, giữ gìn trật tự và tuân theo sự điều khiển của Chủ tọa phiên tòa.

Chỉ những người được Hội đồng xét xử cho phép mới được hỏi, trả lời hoặc phát biểu. Người hỏi, trả lời hoặc phát biểu phải đứng dậy, trừ trường hợp vì lý do sức khỏe được Chủ tọa phiên tòa cho phép ngồi để hỏi, trả lời hoặc phát biểu.

2. Tòa án nhân dân tối cao căn cứ vào quy định tại khoản 1 Điều này và các quy định khác của pháp luật ban hành nội quy phiên tòa.

Điều 128. Thành phần Hội đồng xét xử sơ thẩm

1. Hội đồng xét xử sơ thẩm gồm một Thẩm phán và hai Hội thẩm nhân dân. Trong trường hợp đặc biệt, Hội đồng xét xử sơ thẩm có thể gồm hai Thẩm phán và ba Hội thẩm nhân dân.

2. Tòa án nhân dân tối cao hướng dẫn thi hành quy định tại Điều này.

Điều 129. Sự có mặt của thành viên Hội đồng xét xử và Thư ký Tòa án

1. Phiên tòa chỉ được tiến hành khi có đủ thành viên Hội đồng xét xử và Thư ký Tòa án.

2. Trường hợp có Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân vắng mặt hoặc không thể tiếp tục tham gia xét xử vụ án nhưng có Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân dự khuyết tham gia phiên tòa từ đầu thì những người này được thay thế thành

viên Hội đồng xét xử vắng mặt để tham gia xét xử vụ án.

3. Trường hợp không có Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân dự khuyết để thay thế thành viên Hội đồng xét xử theo quy định tại khoản 2 Điều này thì phải hoãn phiên tòa.

4. Trường hợp Thư ký Tòa án vắng mặt hoặc không thể tiếp tục tham gia phiên tòa mà không có người thay thế thì phải hoãn phiên tòa.

Điều 130. Sự có mặt của Kiểm sát viên

1. Kiểm sát viên được Viện trưởng Viện kiểm sát cùng cấp phân công có nhiệm vụ tham gia phiên tòa, nếu vắng mặt thì Hội đồng xét xử quyết định hoãn phiên tòa và thông báo cho Viện trưởng Viện kiểm sát cùng cấp, trừ trường hợp quy định tại khoản 2 Điều này.

2. Trường hợp Kiểm sát viên vắng mặt hoặc không thể tiếp tục tham gia phiên tòa, nhưng có Kiểm sát viên dự khuyết tham gia phiên tòa từ đầu thì người này được thay thế Kiểm sát viên vắng mặt tham gia phiên tòa xét xử vụ án.

Điều 131. Sự có mặt của đương sự, người đại diện, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự

1. Tòa án triệu tập hợp lệ lần thứ nhất, đương sự hoặc người đại diện của họ, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự phải có mặt; trường hợp có người vắng mặt thì Hội đồng xét xử hoãn phiên tòa, trừ trường hợp người đó có đơn đề nghị xét xử vắng mặt.

Tòa án thông báo cho đương sự, người đại diện, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự biết việc

hoãn phiên tòa.

2. Tòa án triệu tập hợp lệ lần thứ hai, đương sự hoặc người đại diện của họ, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự phải có mặt tại phiên tòa, nếu vắng mặt không vì sự kiện bất khả kháng thì xử lý như sau:

a) Đối với người khởi kiện, người đại diện theo pháp luật mà không có người đại diện tham gia phiên tòa thì bị coi là từ bỏ việc khởi kiện và Tòa án ra quyết định đình chỉ giải quyết vụ án đối với yêu cầu khởi kiện của người đó, trừ trường hợp người đó có đơn đề nghị xét xử vắng mặt. Người khởi kiện có quyền khởi kiện lại, nếu thời hiệu khởi kiện vẫn còn;

b) Đối với người bị kiện, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan không có yêu cầu độc lập mà không có người đại diện tham gia phiên tòa thì Tòa án tiến hành xét xử vắng mặt họ;

c) Đối với người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan có yêu cầu độc lập mà không có người đại diện tham gia phiên tòa thì bị coi là từ bỏ yêu cầu độc lập của mình và Tòa án ra quyết định đình chỉ việc giải quyết vụ án đối với yêu cầu độc lập của người đó, trừ trường hợp người đó có đơn đề nghị xét xử vắng mặt. Người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan có yêu cầu độc lập có quyền khởi kiện lại đối với yêu cầu độc lập đó, nếu thời hiệu khởi kiện vẫn còn;

d) Đối với người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự thì Tòa án vẫn tiến hành xét xử vắng mặt họ.

Điều 132. Xét xử trong trường hợp đương sự vắng mặt tại phiên tòa

Tòa án vẫn tiến hành xét xử vụ án trong các trường hợp sau đây:

1. Người khởi kiện, người bị kiện, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan và người đại diện của họ vắng mặt tại phiên tòa có đơn đề nghị Tòa án xét xử vắng mặt;

2. Người khởi kiện, người bị kiện hoặc người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan vắng mặt tại phiên tòa nhưng có người đại diện tham gia phiên tòa;

3. Các trường hợp quy định tại điểm b và điểm d khoản 2 Điều 131 của Luật này.

Điều 133. Sự có mặt của người làm chứng

1. Người làm chứng có nghĩa vụ tham gia phiên tòa theo giấy triệu tập của Tòa án để làm sáng tỏ các tình tiết của vụ án. Trường hợp người làm chứng vắng mặt nhưng trước đó đã có lời khai trực tiếp với Tòa án hoặc gửi lời khai cho Tòa án thì Chủ tọa phiên tòa công bố lời khai đó.

2. Trường hợp người làm chứng vắng mặt thì Hội đồng xét xử quyết định hoãn phiên tòa hoặc vẫn tiến hành xét xử. Trường hợp người làm chứng vắng mặt tại phiên tòa không có lý do chính đáng và việc vắng mặt của họ gây trở ngại cho việc xét xử thì có thể bị dẫn giải đến phiên tòa theo quyết định của Hội đồng xét xử.

Điều 134. Sự có mặt của người giám định

1. Người giám định có nghĩa vụ tham gia phiên tòa theo giấy triệu tập của Tòa án để làm rõ những vấn đề liên quan đến việc giám định và kết luận

giám định.

2. Trường hợp người giám định vắng mặt thì Hội đồng xét xử quyết định hoãn phiên tòa hoặc vẫn tiến hành xét xử.

Điều 135. Sự có mặt của người phiên dịch

1. Người phiên dịch có nghĩa vụ tham gia phiên tòa theo giấy triệu tập của Tòa án.

2. Trường hợp người phiên dịch vắng mặt mà không có người khác thay thế thì Hội đồng xét xử quyết định hoãn phiên tòa.

Điều 136. Hoãn phiên tòa

1. Các trường hợp phải hoãn phiên tòa:

a) Các trường hợp quy định tại khoản 3 và khoản 4 Điều 129, khoản 1 Điều 130, khoản 1 Điều 131, khoản 2 Điều 135 của Luật này;

b) Thành viên của Hội đồng xét xử, Kiểm sát viên, Thư ký Tòa án, người phiên dịch bị thay đổi mà không có người thay thế ngay;

c) Người giám định bị thay đổi;

d) Cần phải xác minh, thu thập tài liệu, chứng cứ bổ sung mà không thể thực hiện được ngay tại phiên tòa.

2. Trường hợp hoãn phiên tòa được quy định tại khoản 2 Điều 133 và khoản 2 Điều 134 của Luật này.

Điều 137. Thời hạn, quyết định và thẩm quyền hoãn phiên tòa

1. Thời hạn hoãn phiên tòa sơ thẩm không quá 30 ngày, kể từ ngày ra quyết định hoãn phiên tòa.

2. Quyết định hoãn phiên tòa phải có các nội dung chính sau đây:

a) Ngày, tháng, năm ra quyết định;

b) Tên Tòa án và họ, tên những người tiến hành tố tụng;

c) Vụ án được đưa ra xét xử;

d) Lý do của việc hoãn phiên tòa;

đ) Thời gian, địa điểm mở lại phiên tòa.

3. Quyết định hoãn phiên tòa phải được Chủ toạ phiên tòa thay mặt Hội đồng xét xử ký tên. Trường hợp Chủ toạ phiên tòa vắng mặt thì Chánh án Tòa án ra quyết định hoãn phiên tòa. Quyết định hoãn phiên tòa được thông báo ngay cho những người tham gia tố tụng biết; đối với người vắng mặt thì Tòa án gửi ngay cho họ quyết định đó, đồng thời gửi cho Viện kiểm sát cùng cấp.

4. Trong trường hợp sau khi hoãn phiên tòa mà Tòa án không thể mở lại phiên tòa đúng thời gian, địa điểm mở lại phiên tòa ghi trong quyết định hoãn phiên tòa thì Tòa án phải thông báo ngay cho Viện kiểm sát cùng cấp và những người tham gia tố tụng biết về thời gian, địa điểm mở lại phiên tòa.

Điều 138. Thủ tục ra bản án, quyết định của Tòa án tại phiên tòa

1. Bản án phải được Hội đồng xét xử thảo luận và thông qua tại phòng nghị án.

2. Quyết định thay đổi người tiến hành tố tụng, người giám định, người phiên dịch, chuyên vụ án, tạm đình chỉ hoặc đình chỉ giải quyết vụ án, hoãn phiên tòa phải được thảo luận, thông qua tại phòng nghị án và phải được lập thành văn bản.

3. Quyết định về các vấn đề khác

được Hội đồng xét xử thảo luận và thông qua tại phòng xử án, không phải viết thành văn bản, nhưng phải được ghi vào biên bản phiên tòa.

Điều 139. Tạm đình chỉ, đình chỉ giải quyết vụ án tại phiên tòa

1. Tại phiên tòa, nếu có một trong các trường hợp quy định tại khoản 1 Điều 118 của Luật này thì Hội đồng xét xử ra quyết định tạm đình chỉ việc giải quyết vụ án.

2. Tại phiên tòa, nếu có một trong các trường hợp quy định tại khoản 1 Điều 120 của Luật này thì Hội đồng xét xử ra quyết định đình chỉ việc giải quyết vụ án.

3. Trường hợp đương sự xuất trình quyết định hành chính mới mà quyết định hành chính đó liên quan đến quyết định bị khởi kiện và không thuộc thẩm quyền của Tòa án đang xét xử sơ thẩm vụ án thì Hội đồng xét xử đình chỉ việc xét xử và chuyển hồ sơ vụ án cho Tòa án có thẩm quyền.

Điều 140. Biên bản phiên tòa

1. Biên bản phiên tòa phải ghi đầy đủ các nội dung sau đây:

a) Các nội dung quy định tại khoản 1 Điều 123 của Luật này;

b) Mọi diễn biến tại phiên tòa từ khi bắt đầu cho đến khi kết thúc phiên tòa;

c) Các câu hỏi, câu trả lời và phát biểu tại phiên tòa;

d) Các nội dung khác phải được ghi vào biên bản phiên tòa theo quy định của Luật này.

2. Ngoài việc ghi biên bản phiên

tòa, Tòa án có thể thực hiện việc ghi âm, ghi hình về diễn biến phiên tòa.

3. Sau khi kết thúc phiên tòa, Hội đồng xét xử phải kiểm tra biên bản; Chủ toạ phiên tòa và Thư ký Tòa án ký vào biên bản.

4. Kiểm sát viên và những người tham gia tố tụng có quyền được xem biên bản phiên tòa, yêu cầu ghi những sửa đổi, bổ sung vào biên bản phiên tòa và ký xác nhận.

Điều 141. Chuẩn bị khai mạc phiên tòa

Trước khi khai mạc phiên tòa, Thư ký Tòa án phải tiến hành các công việc sau đây:

1. Phổ biến nội quy phiên tòa;

2. Kiểm tra, xác định sự có mặt, vắng mặt của những người tham gia phiên tòa theo giấy triệu tập của Tòa án; nếu có người vắng mặt thì cần phải làm rõ lý do;

3. Ổn định trật tự trong phòng xử án;

4. Yêu cầu mọi người trong phòng xử án đứng dậy khi Hội đồng xét xử vào phòng xử án.

Điều 142. Khai mạc phiên tòa

1. Chủ toạ phiên tòa khai mạc phiên tòa và đọc quyết định đưa vụ án ra xét xử.

2. Thư ký Tòa án báo cáo với Hội đồng xét xử về sự có mặt, vắng mặt của những người tham gia phiên tòa theo giấy triệu tập của Tòa án và lý do vắng mặt.

3. Chủ toạ phiên tòa kiểm tra lại sự có mặt của những người tham gia phiên

tòa theo giấy triệu tập của Tòa án và kiểm tra căn cước của đương sự.

4. Chủ tọa phiên tòa phổ biến quyền, nghĩa vụ của các đương sự và của những người tham gia tố tụng khác.

5. Chủ tọa phiên tòa giới thiệu những người tiến hành tố tụng, người giám định, người phiên dịch.

6. Chủ tọa phiên tòa hỏi những người có quyền yêu cầu thay đổi những người tiến hành tố tụng, người giám định, người phiên dịch xem họ có yêu cầu thay đổi ai không và lý do yêu cầu thay đổi.

Điều 143. Giải quyết yêu cầu thay đổi người tiến hành tố tụng, người giám định, người phiên dịch

Trong trường hợp tại phiên tòa có người yêu cầu thay đổi người tiến hành tố tụng, người giám định, người phiên dịch thì Hội đồng xét xử phải xem xét, quyết định việc chấp nhận hoặc không chấp nhận yêu cầu theo quy định của Luật này; trường hợp không chấp nhận thì phải nêu rõ lý do và ghi vào biên bản phiên tòa.

Điều 144. Bảo đảm tính khách quan của người làm chứng

1. Trước khi người làm chứng được hỏi về những vấn đề mà họ biết được có liên quan đến việc giải quyết vụ án, Chủ tọa phiên tòa có thể quyết định những biện pháp cần thiết để những người làm chứng không nghe được lời khai của nhau hoặc tiếp xúc với những người có liên quan.

2. Trường hợp lời khai của đương sự và người làm chứng có ảnh hưởng lẫn nhau thì Chủ tọa phiên tòa có thể

quyết định cách ly đương sự với người làm chứng trước khi hỏi người làm chứng.

Điều 145. Hỏi đương sự về việc thay đổi, bổ sung, rút yêu cầu

1. Chủ tọa phiên tòa hỏi người khởi kiện về việc thay đổi, bổ sung, rút một phần hoặc toàn bộ yêu cầu khởi kiện.

2. Chủ tọa phiên tòa hỏi người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan có yêu cầu độc lập về việc thay đổi, bổ sung, rút một phần hoặc toàn bộ yêu cầu độc lập.

Điều 146. Xem xét việc thay đổi, bổ sung, rút yêu cầu

1. Hội đồng xét xử chấp nhận việc thay đổi, bổ sung yêu cầu của đương sự nếu việc thay đổi, bổ sung yêu cầu của họ không vượt quá phạm vi yêu cầu khởi kiện hoặc yêu cầu độc lập ban đầu.

2. Trường hợp đương sự rút một phần hoặc toàn bộ yêu cầu của mình và việc rút yêu cầu của họ là tự nguyện thì Hội đồng xét xử chấp nhận và đình chỉ xét xử đối với phần yêu cầu hoặc toàn bộ yêu cầu mà đương sự đã rút.

Điều 147. Thay đổi địa vị tố tụng

Trường hợp người khởi kiện rút toàn bộ yêu cầu khởi kiện nhưng người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan vẫn giữ nguyên yêu cầu độc lập của mình thì người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan trở thành người khởi kiện.

Điều 148. Hỏi tại phiên tòa

1. Hội đồng xét xử xác định đầy đủ các tình tiết của vụ án bằng cách nghe ý kiến của người khởi kiện, người bị kiện, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan hoặc người đại diện của đương sự,

người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự, người làm chứng, người giám định, đối chiếu các ý kiến này với tài liệu, chứng cứ đã thu thập được.

2. Sau khi nghe xong lời trình bày của đương sự, việc hỏi từng người về từng vấn đề được thực hiện theo thứ tự Chủ tọa phiên tòa hỏi trước rồi đến Hội thẩm nhân dân, sau đó đến người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự, đương sự, những người tham gia tố tụng khác và Kiểm sát viên.

Điều 149. Hỏi người khởi kiện

1. Trong trường hợp có nhiều người khởi kiện thì phải hỏi riêng từng người một.

2. Chỉ hỏi người khởi kiện về những vấn đề mà người khởi kiện, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người khởi kiện trình bày chưa rõ, có mâu thuẫn với nhau hoặc mâu thuẫn với những lời khai của họ trước đó, mâu thuẫn với lời trình bày của người bị kiện, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan và người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của những người này.

3. Người khởi kiện có thể tự mình trả lời hoặc người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người khởi kiện trả lời thay cho người khởi kiện và sau đó người khởi kiện trả lời bổ sung.

Điều 150. Hỏi người bị kiện

1. Trong trường hợp có nhiều người bị kiện thì phải hỏi riêng từng người một.

2. Chỉ hỏi người bị kiện về những vấn đề mà người bị kiện, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người bị kiện trình bày chưa rõ, có mâu thuẫn với

nhau hoặc mâu thuẫn với những lời khai của họ trước đó, mâu thuẫn với lời trình bày của người khởi kiện, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan và người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của những người này.

3. Người bị kiện có thể tự mình trả lời hoặc người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người bị kiện trả lời thay cho người bị kiện và sau đó người bị kiện trả lời bổ sung.

Điều 151. Hỏi người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan

1. Trong trường hợp có nhiều người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan thì phải hỏi riêng từng người một.

2. Chỉ hỏi người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan về những vấn đề mà họ, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của họ trình bày chưa rõ, có mâu thuẫn với nhau hoặc mâu thuẫn với những lời khai của họ trước đó, mâu thuẫn với lời trình bày của người khởi kiện, người bị kiện, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của những người này.

3. Người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan có thể tự mình trả lời hoặc người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của họ trả lời thay cho họ và sau đó họ trả lời bổ sung.

Điều 152. Hỏi người làm chứng

1. Trong trường hợp có nhiều người làm chứng thì phải hỏi riêng từng người một.

2. Trước khi hỏi người làm chứng, Chủ tọa phiên tòa phải hỏi rõ về quan hệ giữa họ với các đương sự trong vụ án; nếu người làm chứng là người chưa

thành niên thì Chủ tọa phiên tòa có thể yêu cầu cha, mẹ, người giám hộ hoặc thầy giáo, cô giáo giúp đỡ để hỏi.

3. Chủ tọa phiên tòa yêu cầu người làm chứng trình bày rõ những tình tiết của vụ án mà họ biết. Sau khi người làm chứng trình bày xong thì chỉ hỏi thêm người làm chứng về những điểm mà họ trình bày chưa rõ, chưa đầy đủ hoặc có mâu thuẫn với nhau, mâu thuẫn với những lời khai của họ trước đó, mâu thuẫn với lời trình bày của đương sự, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự.

4. Sau khi đã trình bày xong, người làm chứng ở lại phòng xử án để có thể được hỏi thêm.

5. Trong trường hợp cần thiết phải bảo đảm an toàn cho người làm chứng và những người thân thích của họ, Hội đồng xét xử quyết định không tiết lộ những thông tin về nhân thân của người làm chứng và không để những người trong phiên tòa nhìn thấy họ.

Điều 153. Công bố các tài liệu của vụ án

1. Hội đồng xét xử công bố các tài liệu của vụ án trong các trường hợp sau đây:

a) Người tham gia tố tụng không có mặt tại phiên tòa mà trong giai đoạn chuẩn bị xét xử đã có lời khai;

b) Những lời khai của người tham gia tố tụng tại phiên tòa mâu thuẫn với những lời khai trước đó;

c) Khi Hội đồng xét xử thấy cần thiết hoặc khi có yêu cầu của Kiểm sát viên, người tham gia tố tụng.

2. Trong trường hợp đặc biệt cần

giữ bí mật nhà nước, giữ gìn thuần phong mỹ tục của dân tộc, giữ bí mật nghề nghiệp, bí mật kinh doanh, bí mật đời tư của cá nhân theo yêu cầu của đương sự thì Hội đồng xét xử không công bố các tài liệu có trong hồ sơ vụ án.

Điều 154. Nghe băng ghi âm, đĩa ghi âm, xem băng ghi hình, đĩa ghi hình

Theo yêu cầu của Kiểm sát viên, người tham gia tố tụng hoặc khi xét thấy cần thiết, Hội đồng xét xử cho nghe băng ghi âm, đĩa ghi âm, xem băng ghi hình, đĩa ghi hình tại phiên tòa, trừ trường hợp quy định tại khoản 2 Điều 153 của Luật này.

Điều 155. Xem xét vật chứng

1. Vật chứng, ảnh hoặc biên bản xác nhận vật chứng được đưa ra để xem xét tại phiên tòa.

2. Hội đồng xét xử có thể cùng với các đương sự đến xem xét tại chỗ những vật chứng không thể đưa đến phiên tòa được nếu thấy cần thiết.

Điều 156. Hỏi người giám định

1. Chủ tọa phiên tòa yêu cầu người giám định trình bày kết luận của mình về vấn đề được giao giám định. Khi trình bày, người giám định có quyền giải thích bổ sung về kết luận giám định, các căn cứ để đưa ra kết luận giám định.

2. Kiểm sát viên, những người tham gia tố tụng có mặt tại phiên tòa có quyền nhận xét về kết luận giám định, được hỏi những vấn đề còn chưa rõ, có mâu thuẫn trong kết luận giám định hoặc có mâu thuẫn với những tình tiết khác của vụ án.

3. Trong trường hợp người giám định không có mặt tại phiên tòa thì chủ tọa phiên tòa công bố kết luận giám định.

4. Khi có người tham gia tố tụng không đồng ý với kết luận giám định được công bố tại phiên tòa và có yêu cầu giám định bổ sung hoặc giám định lại, nếu xét thấy việc giám định bổ sung, giám định lại là cần thiết cho việc giải quyết vụ án thì Hội đồng xét xử quyết định giám định bổ sung, giám định lại; trong trường hợp này thì Hội đồng xét xử quyết định hoãn phiên tòa.

Điều 157. Kết thúc việc hỏi tại phiên tòa

Khi nhận thấy các tình tiết của vụ án đã được xem xét đầy đủ thì Chủ tọa phiên tòa hỏi Kiểm sát viên, đương sự, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự và những người tham gia tố tụng khác xem họ có yêu cầu hỏi vấn đề gì nữa không; trường hợp có người yêu cầu và xét thấy yêu cầu đó là có căn cứ thì Chủ tọa phiên tòa quyết định tiếp tục việc hỏi.

Điều 158. Trình tự phát biểu khi tranh luận

1. Sau khi kết thúc việc hỏi, Hội đồng xét xử chuyển sang phần tranh luận tại phiên tòa. Trình tự phát biểu khi tranh luận được thực hiện như sau:

a) Người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người khởi kiện phát biểu. Người khởi kiện có quyền bổ sung ý kiến;

b) Người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người bị kiện phát biểu. Người bị kiện có quyền bổ sung ý kiến;

c) Người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan phát biểu. Người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan có quyền bổ sung ý kiến.

2. Trường hợp đương sự, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự vắng mặt tại phiên tòa nhưng có gửi văn bản bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự thì Hội đồng xét xử phải công bố văn bản này tại phiên tòa.

3. Trường hợp đương sự không có người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của mình thì họ tự mình phát biểu khi tranh luận.

Điều 159. Phát biểu khi tranh luận và đối đáp

Khi phát biểu về đánh giá chứng cứ, đề xuất quan điểm của mình về việc giải quyết vụ án, người tham gia tranh luận phải căn cứ vào tài liệu, chứng cứ đã thu thập được và đã được xem xét, kiểm tra tại phiên tòa cũng như kết quả việc hỏi tại phiên tòa. Người tham gia tranh luận có quyền đáp lại ý kiến của người khác. Chủ tọa phiên tòa không được hạn chế thời gian tranh luận, tạo điều kiện cho những người tham gia tranh luận trình bày hết ý kiến, nhưng có quyền cắt những ý kiến không có liên quan đến vụ án.

Điều 160. Phát biểu của Kiểm sát viên

1. Sau khi những người tham gia tố tụng phát biểu tranh luận và đối đáp xong, Kiểm sát viên phát biểu ý kiến về việc tuân theo pháp luật tố tụng trong quá trình giải quyết vụ án của Thẩm

phán, Hội đồng xét xử; việc chấp hành pháp luật của người tham gia tố tụng hành chính, kể từ khi thụ lý vụ án cho đến trước thời điểm Hội đồng xét xử nghị án.

2. Viện kiểm sát nhân dân tối cao và Tòa án nhân dân tối cao hướng dẫn thi hành quy định tại Điều này.

Điều 161. Nghị án

1. Sau khi kết thúc phần tranh luận, Hội đồng xét xử vào phòng nghị án để nghị án.

2. Chỉ có các thành viên của Hội đồng xét xử mới có quyền nghị án. Khi nghị án, các thành viên của Hội đồng xét xử phải giải quyết tất cả các vấn đề của vụ án bằng cách biểu quyết theo đa số về từng vấn đề. Hội thẩm nhân dân biểu quyết trước, Thẩm phán biểu quyết sau cùng. Trường hợp Hội đồng xét xử gồm năm thành viên thì Thẩm phán Chủ tọa phiên tòa là người biểu quyết sau cùng. Người có ý kiến thiểu số có quyền trình bày ý kiến của mình bằng văn bản và được đưa vào hồ sơ vụ án.

3. Khi nghị án, Hội đồng xét xử chỉ được căn cứ vào tài liệu, chứng cứ đã được kiểm tra, xem xét tại phiên tòa, kết quả việc hỏi tại phiên tòa và phải xem xét đầy đủ ý kiến của những người tham gia tố tụng, Kiểm sát viên.

4. Khi nghị án phải có biên bản ghi lại ý kiến đã thảo luận và quyết định của Hội đồng xét xử. Biên bản nghị án phải được các thành viên Hội đồng xét xử ký tên tại phòng nghị án trước khi tuyên án.

5. Trong trường hợp vụ án có nhiều tình tiết phức tạp, việc nghị án đòi hỏi phải có thời gian dài thì Hội đồng xét xử

có thể quyết định thời gian nghị án, nhưng không quá 05 ngày làm việc, kể từ khi kết thúc tranh luận tại phiên tòa.

Hội đồng xét xử phải thông báo cho những người có mặt tại phiên tòa và người tham gia tố tụng vắng mặt tại phiên tòa biết giờ, ngày và địa điểm tuyên án; nếu Hội đồng xét xử đã thực hiện việc thông báo mà có người tham gia tố tụng vắng mặt thì Hội đồng xét xử vẫn tiến hành việc tuyên án theo quy định tại Điều 165 của Luật này.

Điều 162. Trở lại việc hỏi và tranh luận

Qua tranh luận hoặc qua nghị án, nếu xét thấy có tình tiết của vụ án chưa được xem xét, việc xét hỏi chưa đầy đủ hoặc cần xem xét thêm chứng cứ thì Hội đồng xét xử quyết định trở lại việc hỏi và tranh luận.

Điều 163. Thẩm quyền của Hội đồng xét xử

1. Hội đồng xét xử xem xét tính hợp pháp của quyết định hành chính, hành vi hành chính, quyết định kỷ luật buộc thôi việc, quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh, danh sách cử tri bị khởi kiện, quyết định giải quyết khiếu nại có liên quan.

2. Hội đồng xét xử có quyền quyết định:

a) Bác yêu cầu khởi kiện, nếu yêu cầu đó không có căn cứ pháp luật;

b) Chấp nhận một phần hoặc toàn bộ yêu cầu khởi kiện, tuyên hủy một phần hoặc toàn bộ quyết định hành chính trái pháp luật; buộc cơ quan nhà nước hoặc người có thẩm quyền trong

cơ quan nhà nước thực hiện nhiệm vụ, công vụ theo quy định của pháp luật;

c) Chấp nhận một phần hoặc toàn bộ yêu cầu khởi kiện, tuyên bố một số hoặc toàn bộ các hành vi hành chính là trái pháp luật; buộc cơ quan nhà nước hoặc người có thẩm quyền trong cơ quan nhà nước chấm dứt hành vi hành chính trái pháp luật;

d) Chấp nhận yêu cầu khởi kiện, tuyên hủy quyết định kỷ luật buộc thôi việc trái pháp luật; buộc người đứng đầu cơ quan, tổ chức thực hiện nhiệm vụ, công vụ theo quy định của pháp luật;

đ) Chấp nhận một phần hoặc toàn bộ yêu cầu khởi kiện, tuyên hủy một phần hoặc toàn bộ quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh trái pháp luật; buộc cơ quan, người có thẩm quyền ra quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh giải quyết lại vụ việc theo quy định của Luật cạnh tranh;

e) Chấp nhận một phần hoặc toàn bộ yêu cầu khởi kiện; buộc cơ quan lập danh sách cử tri sửa đổi, bổ sung danh sách cử tri theo quy định của pháp luật;

g) Buộc cơ quan, tổ chức bồi thường thiệt hại, khôi phục quyền, lợi ích hợp pháp của cá nhân, cơ quan, tổ chức bị xâm phạm do quyết định hành chính, hành vi hành chính, quyết định kỷ luật buộc thôi việc, quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh trái pháp luật gây ra;

h) Kiến nghị với cơ quan nhà nước có thẩm quyền, người đứng đầu của cơ quan nhà nước có thẩm quyền xem xét trách nhiệm của cơ quan nhà nước, người có thẩm quyền của cơ quan nhà

nước.

Điều 164. Bản án sơ thẩm

1. Hội đồng xét xử sơ thẩm ra bản án sơ thẩm nhân danh nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

2. Bản án gồm có phần mở đầu, phần nội dung vụ án và nhận định của Tòa án, phần quyết định.

3. Trong phần mở đầu phải ghi rõ tên Tòa án xét xử sơ thẩm; số và ngày thụ lý vụ án; số bản án và ngày tuyên án; họ, tên của các thành viên Hội đồng xét xử, Thư ký Tòa án, Kiểm sát viên; tên, địa chỉ của người khởi kiện, người bị kiện, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan; người đại diện, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự; những người tham gia tố tụng khác; đối tượng khởi kiện; số, ngày, tháng, năm của quyết định đưa vụ án ra xét xử; xét xử công khai hoặc xét xử kín; thời gian và địa điểm xét xử.

4. Trong phần nội dung vụ án và nhận định của Tòa án phải ghi yêu cầu khởi kiện của người khởi kiện; đề nghị của người bị kiện; đề nghị, yêu cầu độc lập của người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan; nhận định của Tòa án; điểm, khoản, điều của văn bản quy phạm pháp luật mà Tòa án căn cứ để giải quyết vụ án.

Trong nhận định của Tòa án phải phân tích những căn cứ để chấp nhận hoặc không chấp nhận yêu cầu, đề nghị của đương sự, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự.

5. Trong phần quyết định phải ghi rõ các quyết định của Tòa án về từng vấn đề phải giải quyết trong vụ án, về án

phí và quyền kháng cáo đối với bản án; trường hợp có quyết định phải thi hành ngay thì phải ghi rõ quyết định đó.

Điều 165. Tuyên án

Khi tuyên án, mọi người trong phòng xử án phải đứng dậy, trừ trường hợp đặc biệt được phép của Chủ tọa phiên tòa. Chủ tọa phiên tòa hoặc một thành viên khác của Hội đồng xét xử đọc bản án; sau khi đọc xong có thể giải thích thêm về việc thi hành bản án và quyền kháng cáo.

Trường hợp có đương sự không biết tiếng Việt thì sau khi tuyên án, người phiên dịch phải dịch lại cho họ nghe toàn bộ bản án sang ngôn ngữ mà họ biết.

Điều 166. Cấp, gửi trích lục bản án, bản án

1. Trong thời hạn 03 ngày làm việc, kể từ ngày kết thúc phiên tòa, các đương sự được Tòa án cấp trích lục bản án.

2. Trong thời hạn 07 ngày, kể từ ngày tuyên án, Tòa án phải cấp, gửi bản án cho các đương sự và Viện kiểm sát cùng cấp.

3. Trong thời hạn 30 ngày, kể từ ngày hết thời hạn kháng cáo, kháng nghị mà không có kháng cáo, kháng nghị, Tòa án cấp, gửi bản án đã có hiệu lực pháp luật cho các đương sự, Viện kiểm sát cùng cấp, cơ quan thi hành án dân sự cùng cấp, cơ quan cấp trên trực tiếp của người bị kiện.

Điều 167. Sửa chữa, bổ sung bản án, quyết định của Tòa án

1. Sau khi bản án, quyết định của Tòa án được ban hành thì không được

sửa chữa, bổ sung trừ trường hợp phát hiện lỗi rõ ràng về chính tả, về số liệu do nhầm lẫn hoặc tính toán sai. Văn bản sửa chữa, bổ sung phải được Tòa án gửi ngay cho đương sự và Viện kiểm sát cùng cấp; trường hợp bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật còn phải gửi cho cơ quan thi hành án dân sự cùng cấp, cơ quan cấp trên trực tiếp của người bị kiện.

2. Việc sửa chữa, bổ sung bản án, quyết định quy định tại khoản 1 Điều này do Thẩm phán Chủ tọa phiên tòa, phiên họp phối hợp với các thành viên Hội đồng xét xử vụ án đó thực hiện. Trường hợp một trong những thành viên của Hội đồng xét xử không thể thực hiện được việc sửa chữa, bổ sung thì việc sửa chữa, bổ sung do Chánh án Tòa án thực hiện.

CHƯƠNG XI

THỦ TỤC GIẢI QUYẾT KHIẾU KIỆN VỀ DANH SÁCH CỬ TRI BẦU CỬ ĐẠI BIỂU QUỐC HỘI, DANH SÁCH CỬ TRI BẦU CỬ ĐẠI BIỂU HỘI ĐỒNG NHÂN DÂN

Điều 168. Nhận đơn khởi kiện và thụ lý vụ án

Ngay sau khi nhận được đơn khởi kiện về danh sách cử tri bầu cử đại biểu Quốc hội, danh sách cử tri bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân, Chánh án Tòa án phân công một Thẩm phán thụ lý ngay vụ án.

Điều 169. Thời hạn giải quyết vụ án

1. Trong thời hạn 02 ngày, kể từ ngày thụ lý vụ án, Thẩm phán được phân công thụ lý vụ án phải ra một trong

các quyết định sau đây:

- a) Quyết định đưa vụ án ra xét xử;
- b) Đình chỉ vụ án và trả lại đơn khởi kiện.

2. Sau khi ra quyết định đưa vụ án ra xét xử, Tòa án phải gửi ngay quyết định đó cho các đương sự và Viện kiểm sát cùng cấp.

3. Trong thời hạn 02 ngày, kể từ ngày ra quyết định đưa vụ án ra xét xử, Tòa án phải mở phiên tòa xét xử.

Điều 170. Sự có mặt của đại diện Viện kiểm sát, đương sự

Đương sự, Kiểm sát viên Viện kiểm sát cùng cấp phải có mặt tại phiên tòa, nếu vắng mặt thì Hội đồng xét xử vẫn tiến hành xét xử vụ án.

Điều 171. Áp dụng các quy định khác của Luật này

1. Các quy định khác của Luật này được áp dụng để giải quyết vụ án hành chính đối với khiếu kiện về danh sách cử tri bầu cử đại biểu Quốc hội, danh sách cử tri bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân trong trường hợp Chương này không quy định.

2. Tòa án nhân dân tối cao hướng dẫn thi hành quy định tại Điều này.

Điều 172. Hiệu lực của bản án, quyết định đình chỉ vụ án của Tòa án

1. Bản án, quyết định đình chỉ vụ án giải quyết khiếu kiện về danh sách cử tri bầu cử đại biểu Quốc hội, danh sách cử tri bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân có hiệu lực thi hành ngay. Đương sự không có quyền kháng cáo, Viện kiểm sát không có quyền kháng nghị.

2. Tòa án phải gửi ngay bản án,

quyết định đình chỉ vụ án cho các đương sự và Viện kiểm sát cùng cấp.

CHƯƠNG XII THỦ TỤC PHỤC THẨM

Điều 173. Tính chất của xét xử phúc thẩm

Xét xử phúc thẩm là việc Tòa án cấp trên trực tiếp xét xử lại vụ án mà bản án, quyết định của Tòa án cấp sơ thẩm chưa có hiệu lực pháp luật bị kháng cáo hoặc kháng nghị.

Điều 174. Người có quyền kháng cáo

Đương sự hoặc người đại diện của đương sự có quyền làm đơn kháng cáo bản án, quyết định tạm đình chỉ, đình chỉ việc giải quyết vụ án của Tòa án cấp sơ thẩm để yêu cầu Tòa án cấp trên trực tiếp giải quyết lại theo thủ tục phúc thẩm.

Điều 175. Đơn kháng cáo

1. Đơn kháng cáo phải có các nội dung chính sau đây:

- a) Ngày, tháng, năm làm đơn kháng cáo;
- b) Tên, địa chỉ của người kháng cáo;
- c) Kháng cáo phần nào của bản án, quyết định của Tòa án cấp sơ thẩm chưa có hiệu lực pháp luật;
- d) Lý do của việc kháng cáo và yêu cầu của người kháng cáo;
- đ) Chữ ký hoặc điểm chỉ của người kháng cáo.

2. Đơn kháng cáo phải được gửi cho Tòa án cấp sơ thẩm đã ra bản án, quyết định bị kháng cáo; kèm theo đơn

kháng cáo là tài liệu, chứng cứ bổ sung (nếu có) để chứng minh cho kháng cáo của mình là có căn cứ và hợp pháp.

Trường hợp đơn kháng cáo được gửi cho Tòa án cấp phúc thẩm thì Tòa án đó phải chuyển cho Tòa án cấp sơ thẩm để tiến hành các thủ tục cần thiết theo quy định tại Điều 186 của Luật này.

Điều 176. Thời hạn kháng cáo

1. Thời hạn kháng cáo đối với bản án của Tòa án cấp sơ thẩm là 15 ngày, kể từ ngày Tòa án tuyên án; trường hợp đương sự vắng mặt tại phiên tòa thì thời hạn kháng cáo tính từ ngày bản án được giao cho họ hoặc được niêm yết tại trụ sở Ủy ban nhân dân cấp xã nơi họ cư trú hoặc nơi có trụ sở, trong trường hợp đương sự là cơ quan, tổ chức.

2. Thời hạn kháng cáo đối với quyết định tạm đình chỉ, đình chỉ giải quyết vụ án của Tòa án cấp sơ thẩm là 07 ngày, kể từ ngày người có quyền kháng cáo nhận được quyết định.

3. Trong trường hợp đơn kháng cáo gửi qua bưu điện thì ngày kháng cáo được tính căn cứ vào ngày bưu điện nơi gửi đóng dấu ở phong bì.

Điều 177. Kiểm tra đơn kháng cáo

1. Sau khi nhận được đơn kháng cáo, Tòa án cấp sơ thẩm phải kiểm tra tính hợp lệ của đơn kháng cáo theo quy định tại khoản 1 Điều 175 của Luật này.

Trường hợp đơn kháng cáo chưa có đủ các nội dung quy định tại khoản 1 Điều 175 của Luật này thì Tòa án cấp sơ thẩm yêu cầu người kháng cáo sửa đổi, bổ sung.

2. Trường hợp đơn kháng cáo quá thời hạn quy định tại Điều 176 của Luật

này (sau đây gọi là kháng cáo quá hạn) vì sự kiện bất khả kháng hoặc trở ngại khách quan thì Tòa án cấp sơ thẩm yêu cầu người kháng cáo trình bày rõ lý do và xuất trình tài liệu, chứng cứ (nếu có) để chứng minh cho lý do nộp đơn kháng cáo quá hạn là chính đáng.

Điều 178. Kháng cáo quá hạn

1. Sau khi nhận được đơn kháng cáo quá hạn, Tòa án cấp sơ thẩm phải gửi đơn kháng cáo, bản tường trình của người kháng cáo về lý do kháng cáo quá hạn và tài liệu, chứng cứ (nếu có) cho Tòa án cấp phúc thẩm.

2. Trong thời hạn 10 ngày, kể từ ngày nhận được đơn kháng cáo quá hạn và tài liệu, chứng cứ kèm theo, Tòa án cấp phúc thẩm thành lập Hội đồng gồm ba Thẩm phán để xem xét kháng cáo quá hạn.

Hội đồng xét kháng cáo quá hạn có quyền ra quyết định chấp nhận hoặc không chấp nhận việc kháng cáo quá hạn và phải ghi rõ lý do của việc chấp nhận hoặc không chấp nhận trong quyết định. Quyết định của Hội đồng phải được gửi cho người kháng cáo quá hạn, Tòa án cấp sơ thẩm và Viện kiểm sát cấp phúc thẩm.

Trường hợp Tòa án cấp phúc thẩm chấp nhận việc kháng cáo quá hạn thì Tòa án cấp sơ thẩm phải tiến hành các thủ tục do Luật này quy định và gửi hồ sơ vụ án cho Tòa án cấp phúc thẩm.

Điều 179. Thông báo nộp tiền tạm ứng án phí phúc thẩm

1. Sau khi chấp nhận đơn kháng cáo hợp lệ, Tòa án cấp sơ thẩm phải thông báo cho người kháng cáo biết để

họ nộp tiền tạm ứng án phí phúc thẩm theo quy định của pháp luật, nếu họ không thuộc trường hợp được miễn hoặc không phải nộp tiền tạm ứng án phí phúc thẩm.

2. Trong thời hạn 10 ngày, kể từ ngày nhận được thông báo của Tòa án về việc nộp tiền tạm ứng án phí phúc thẩm, người kháng cáo phải nộp tiền tạm ứng án phí và nộp cho Tòa án cấp sơ thẩm biên lai nộp tiền tạm ứng án phí. Hết thời hạn này mà người kháng cáo không nộp tiền tạm ứng án phí phúc thẩm thì được coi là họ từ bỏ việc kháng cáo, trừ trường hợp có lý do chính đáng; Tòa án trả lại đơn kháng cáo cho đương sự.

Điều 180. Thông báo về việc kháng cáo

1. Khi gửi hồ sơ vụ án và đơn kháng cáo cho Tòa án cấp phúc thẩm, Tòa án cấp sơ thẩm phải thông báo ngay bằng văn bản cho Viện kiểm sát cùng cấp và đương sự có liên quan đến kháng cáo biết về việc kháng cáo.

2. Đương sự được thông báo về việc kháng cáo có quyền gửi văn bản ghi ý kiến của mình về nội dung kháng cáo cho Tòa án cấp phúc thẩm. Văn bản ghi ý kiến của họ được đưa vào hồ sơ vụ án.

Điều 181. Kháng nghị của Viện kiểm sát

Viện trưởng Viện kiểm sát cùng cấp và cấp trên trực tiếp có quyền kháng nghị bản án, quyết định tạm đình chỉ, đình chỉ giải quyết vụ án của Tòa án cấp sơ thẩm để yêu cầu Tòa án cấp trên trực tiếp giải quyết lại theo thủ tục phúc

thẩm.

Điều 182. Quyết định kháng nghị của Viện kiểm sát

1. Quyết định kháng nghị của Viện kiểm sát phải bằng văn bản và có các nội dung chính sau đây:

a) Ngày, tháng, năm ra quyết định kháng nghị và số của quyết định kháng nghị;

b) Tên của Viện kiểm sát ra quyết định kháng nghị;

c) Kháng nghị phần nào của bản án, quyết định của Tòa án cấp sơ thẩm chưa có hiệu lực pháp luật;

d) Lý do của việc kháng nghị và yêu cầu của Viện kiểm sát;

đ) Họ, tên của người ký quyết định kháng nghị và đóng dấu của Viện kiểm sát ra quyết định kháng nghị.

2. Quyết định kháng nghị phải được gửi ngay cho Tòa án cấp sơ thẩm đã ra bản án, quyết định bị kháng nghị để Tòa án cấp sơ thẩm tiến hành các thủ tục quy định tại Điều 186 của Luật này. Kèm theo quyết định kháng nghị là tài liệu, chứng cứ bổ sung (nếu có) để chứng minh cho kháng nghị của Viện kiểm sát là có căn cứ và hợp pháp.

Điều 183. Thời hạn kháng nghị

1. Thời hạn kháng nghị đối với bản án của Tòa án cấp sơ thẩm của Viện kiểm sát cùng cấp là 15 ngày, của Viện kiểm sát cấp trên trực tiếp là 30 ngày, kể từ ngày tuyên án.

2. Thời hạn kháng nghị của Viện kiểm sát cùng cấp đối với quyết định tạm đình chỉ, đình chỉ giải quyết vụ án của Tòa án cấp sơ thẩm là 07 ngày, của

Viện kiểm sát cấp trên trực tiếp là 10 ngày, kể từ ngày Viện kiểm sát cùng cấp nhận được quyết định.

Điều 184. Thông báo về việc kháng nghị

1. Viện kiểm sát ra quyết định kháng nghị phải gửi ngay quyết định kháng nghị cho đương sự có liên quan đến kháng nghị.

2. Người được thông báo về việc kháng nghị có quyền gửi văn bản ghi ý kiến của mình về nội dung kháng nghị cho Tòa án cấp phúc thẩm. Văn bản ghi ý kiến của họ được đưa vào hồ sơ vụ án.

Điều 185. Hậu quả của việc kháng cáo, kháng nghị

1. Những phần của bản án, quyết định của Tòa án cấp sơ thẩm bị kháng cáo, kháng nghị thì chưa được đưa ra thi hành, trừ trường hợp pháp luật quy định cho thi hành ngay.

2. Bản án, quyết định hoặc những phần của bản án, quyết định của Tòa án cấp sơ thẩm không bị kháng cáo, kháng nghị thì có hiệu lực pháp luật kể từ ngày hết thời hạn kháng cáo, kháng nghị.

Điều 186. Gửi hồ sơ vụ án và kháng cáo, kháng nghị

Tòa án cấp sơ thẩm phải gửi hồ sơ vụ án, đơn kháng cáo, quyết định kháng nghị và tài liệu, chứng cứ kèm theo cho Tòa án cấp phúc thẩm trong thời hạn 05 ngày làm việc, kể từ ngày:

1. Người kháng cáo nộp đơn kháng cáo cho Tòa án cấp sơ thẩm, trong trường hợp người kháng cáo được miễn hoặc không phải nộp tiền tạm ứng án phí phúc thẩm;

2. Người kháng cáo nộp cho Tòa án cấp sơ thẩm biên lai nộp tiền tạm ứng án phí phúc thẩm, trong trường hợp người kháng cáo phải nộp tiền tạm ứng án phí phúc thẩm;

3. Tòa án cấp sơ thẩm nhận được quyết định kháng nghị của Viện kiểm sát.

Điều 187. Thụ lý vụ án để xét xử phúc thẩm

1. Ngay sau khi nhận được hồ sơ vụ án, đơn kháng cáo, quyết định kháng nghị và tài liệu, chứng cứ kèm theo, Tòa án cấp phúc thẩm phải vào sổ thụ lý.

2. Chánh án Tòa án cấp phúc thẩm hoặc Chánh tòa Tòa phúc thẩm Tòa án nhân dân tối cao thành lập Hội đồng xét xử phúc thẩm và phân công một Thẩm phán làm Chủ tọa phiên tòa, phiên họp.

Điều 188. Thay đổi, bổ sung, rút kháng cáo, kháng nghị

1. Trước khi mở phiên tòa hoặc tại phiên tòa phúc thẩm, người kháng cáo có quyền thay đổi, bổ sung kháng cáo, Viện kiểm sát ra quyết định kháng nghị có quyền thay đổi, bổ sung kháng nghị, nhưng không được vượt quá phạm vi kháng cáo, kháng nghị ban đầu, nếu thời hạn kháng cáo, kháng nghị đã hết.

2. Trước khi mở phiên tòa hoặc tại phiên tòa phúc thẩm, người kháng cáo có quyền rút kháng cáo, Viện kiểm sát ra quyết định kháng nghị hoặc Viện kiểm sát cấp trên trực tiếp có quyền rút kháng nghị.

Tòa án cấp phúc thẩm đình chỉ xét xử phúc thẩm đối với vụ án mà người kháng cáo đã rút kháng cáo hoặc Viện kiểm sát đã rút kháng nghị. Việc đình

chỉ xét xử phúc thẩm trước khi mở phiên tòa do Thẩm phán Chủ tọa phiên tòa quyết định, tại phiên tòa do Hội đồng xét xử quyết định.

3. Việc thay đổi, bổ sung, rút kháng cáo, kháng nghị trước khi mở phiên tòa phải được làm thành văn bản và gửi cho Tòa án cấp phúc thẩm. Tòa án cấp phúc thẩm phải thông báo cho các đương sự biết về việc thay đổi, bổ sung, rút kháng cáo, kháng nghị; thông báo cho Viện kiểm sát cùng cấp về việc thay đổi, bổ sung, rút kháng cáo của đương sự.

Việc thay đổi, bổ sung, rút kháng cáo, kháng nghị tại phiên tòa phải được ghi vào biên bản phiên tòa.

Điều 189. Bổ sung chứng cứ mới

1. Trước khi mở phiên tòa hoặc tại phiên tòa phúc thẩm, người kháng cáo, Viện kiểm sát kháng nghị, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan đến kháng cáo, kháng nghị, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự có quyền bổ sung chứng cứ mới.

2. Tòa án cấp phúc thẩm tự mình hoặc theo yêu cầu của đương sự tiến hành xác minh chứng cứ mới được bổ sung. Tòa án có thể thực hiện ủy thác xác minh chứng cứ theo quy định tại Điều 86 của Luật này.

Điều 190. Phạm vi xét xử phúc thẩm

Tòa án cấp phúc thẩm chỉ xem xét lại phần bản án, quyết định của Tòa án cấp sơ thẩm có kháng cáo, kháng nghị hoặc có liên quan đến nội dung kháng cáo, kháng nghị.

Điều 191. Thời hạn chuẩn bị xét

xử phúc thẩm

1. Trong thời hạn 60 ngày, kể từ ngày thụ lý vụ án, Thẩm phán được phân công làm Chủ tọa phiên tòa phải ra một trong các quyết định sau đây:

a) Tạm đình chỉ xét xử phúc thẩm vụ án;

b) Đình chỉ xét xử phúc thẩm vụ án;

c) Đưa vụ án ra xét xử phúc thẩm.

2. Đối với vụ án có tính chất phức tạp hoặc do trở ngại khách quan thì Chánh án Tòa án cấp phúc thẩm có thể quyết định kéo dài thời hạn chuẩn bị xét xử quy định tại khoản 1 Điều này, nhưng không được quá 30 ngày.

3. Trong thời hạn 30 ngày, kể từ ngày có quyết định đưa vụ án ra xét xử, Tòa án phải mở phiên tòa phúc thẩm; trong trường hợp có lý do chính đáng thì thời hạn này là 60 ngày.

4. Quyết định đưa vụ án ra xét xử phúc thẩm phải được gửi cho Viện kiểm sát cùng cấp và những người có liên quan đến kháng cáo, kháng nghị.

Điều 192. Thành phần Hội đồng xét xử phúc thẩm

Hội đồng xét xử phúc thẩm gồm ba Thẩm phán.

Điều 193. Sự có mặt của thành viên Hội đồng xét xử phúc thẩm và Thư ký Tòa án

1. Phiên tòa chỉ được tiến hành khi có đủ thành viên Hội đồng xét xử và Thư ký Tòa án.

2. Trường hợp có Thẩm phán vắng mặt hoặc không thể tiếp tục tham gia xét xử vụ án nhưng có Thẩm phán dự khuyết tham gia phiên tòa từ đầu thì

người này được thay thế Thẩm phán vắng mặt tham gia xét xử vụ án.

3. Trường hợp không có Thẩm phán dự khuyết để thay thế thành viên Hội đồng xét xử theo quy định tại khoản 2 Điều này thì phải hoãn phiên tòa.

4. Trường hợp Thư ký Tòa án vắng mặt hoặc không thể tiếp tục tham gia phiên tòa mà không có người thay thế thì phải hoãn phiên tòa.

Điều 194. Sự có mặt của Kiểm sát viên

1. Kiểm sát viên được Viện trưởng Viện kiểm sát cùng cấp phân công có nhiệm vụ tham gia phiên tòa, nếu vắng mặt thì Hội đồng xét xử quyết định hoãn phiên tòa và thông báo cho Viện trưởng Viện kiểm sát cùng cấp, trừ trường hợp quy định tại khoản 2 Điều này.

2. Trường hợp Kiểm sát viên vắng mặt hoặc không thể tiếp tục tham gia phiên tòa, nhưng có Kiểm sát viên dự khuyết tham gia phiên tòa từ đầu thì người này được thay thế Kiểm sát viên vắng mặt tham gia phiên tòa xét xử vụ án.

Điều 195. Sự có mặt của đương sự, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự, người giám định, người phiên dịch và người làm chứng

1. Tòa án triệu tập hợp lệ lần thứ nhất, người kháng cáo, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan đến việc kháng cáo, kháng nghị, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của họ phải có mặt; trường hợp có người vắng mặt thì Hội đồng xét xử hoãn phiên tòa.

Tòa án thông báo cho người kháng cáo, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên

quan đến việc kháng cáo, kháng nghị và người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của họ biết về việc hoãn phiên tòa.

2. Tòa án triệu tập hợp lệ lần thứ hai, người kháng cáo, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan đến việc kháng cáo, kháng nghị, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của họ phải có mặt tại phiên tòa, nếu vắng mặt không vì sự kiện bất khả kháng thì xử lý như sau:

a) Đối với người kháng cáo mà không có người đại diện tham gia phiên tòa thì bị coi là từ bỏ việc kháng cáo và Tòa án ra quyết định đình chỉ việc xét xử phúc thẩm bản án, quyết định hoặc phần bản án, quyết định của Tòa án cấp sơ thẩm có kháng cáo của người kháng cáo vắng mặt;

b) Đối với người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan đến kháng cáo, kháng nghị, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự thì Tòa án tiến hành xét xử vắng mặt họ.

3. Sự có mặt của người làm chứng, người giám định, người phiên dịch trong phiên tòa phúc thẩm được thực hiện theo quy định tại các điều 133, 134 và 135 của Luật này.

4. Trường hợp người tham gia tố tụng có đơn đề nghị Tòa án xét xử vắng mặt thì Tòa án tiến hành phiên tòa phúc thẩm xét xử vắng mặt họ.

Điều 196. Các trường hợp Hội đồng xét xử phúc thẩm không phải mở phiên tòa, không phải triệu tập đương sự

1. Hội đồng xét xử phúc thẩm không phải mở phiên tòa trong các trường hợp sau đây:

a) Xét kháng cáo, kháng nghị quá hạn;

b) Xét kháng cáo, kháng nghị về phần án phí;

c) Xét kháng cáo, kháng nghị những quyết định của Tòa án cấp sơ thẩm.

2. Trong trường hợp nêu tại khoản 1 Điều này, Hội đồng xét xử không phải triệu tập đương sự, trừ trường hợp cần nghe ý kiến của họ.

Điều 197. Tạm đình chỉ xét xử phúc thẩm vụ án

Tòa án cấp phúc thẩm ra quyết định tạm đình chỉ xét xử phúc thẩm vụ án, hậu quả của việc tạm đình chỉ xét xử phúc thẩm vụ án và tiếp tục xét xử phúc thẩm vụ án được thực hiện theo quy định tại Điều 118 và Điều 119 của Luật này.

Điều 198. Đình chỉ xét xử phúc thẩm vụ án

1. Tòa án cấp phúc thẩm ra quyết định đình chỉ xét xử phúc thẩm vụ án trong các trường hợp sau đây:

a) Các trường hợp quy định tại điểm a khoản 1 Điều 120 của Luật này;

b) Người kháng cáo rút toàn bộ kháng cáo hoặc Viện kiểm sát rút toàn bộ kháng nghị;

c) Người kháng cáo được triệu tập hợp lệ đến lần thứ hai mà vắng mặt;

d) Các trường hợp khác mà pháp luật có quy định.

2. Trong trường hợp Tòa án cấp phúc thẩm ra quyết định đình chỉ xét xử phúc thẩm vụ án theo quy định tại điểm b khoản 1 Điều này thì bản án, quyết định của Tòa án cấp sơ thẩm có hiệu lực

pháp luật kể từ ngày Tòa án cấp phúc thẩm ra quyết định đình chỉ xét xử phúc thẩm.

Điều 199. Quyết định áp dụng, thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời

Trong quá trình giải quyết vụ án, Tòa án cấp phúc thẩm có quyền quyết định áp dụng, thay đổi, hủy bỏ biện pháp khẩn cấp tạm thời theo quy định tại Chương V của Luật này.

Điều 200. Chuyển hồ sơ vụ án cho Viện kiểm sát nghiên cứu

Sau khi thụ lý vụ án để xét xử phúc thẩm, Tòa án cấp phúc thẩm phải chuyển hồ sơ vụ án cho Viện kiểm sát cùng cấp. Trong thời hạn 15 ngày, kể từ ngày nhận được hồ sơ vụ án, Viện kiểm sát phải trả hồ sơ vụ án cho Tòa án.

Điều 201. Hoãn phiên tòa phúc thẩm

1. Các trường hợp phải hoãn phiên tòa:

a) Các trường hợp quy định tại khoản 2 Điều 135, khoản 3 và khoản 4 Điều 193, khoản 1 Điều 194, khoản 1 Điều 195 của Luật này;

b) Thành viên của Hội đồng xét xử, Kiểm sát viên, Thư ký Tòa án, người phiên dịch bị thay đổi mà không có người thay thế ngay;

c) Người giám định bị thay đổi;

d) Cần phải xác minh, thu thập tài liệu, chứng cứ bổ sung mà không thể thực hiện được ngay tại phiên tòa.

2. Trường hợp hoãn phiên tòa được quy định tại khoản 2 Điều 133 và khoản 2 Điều 134 của Luật này.

3. Thời hạn hoãn phiên tòa và quyết định hoãn phiên tòa phúc thẩm được thực hiện theo quy định tại Điều 137 của Luật này.

Điều 202. Thủ tục xét xử phúc thẩm

1. Chuẩn bị khai mạc phiên tòa, thủ tục bắt đầu phiên tòa phúc thẩm, thủ tục hỏi và công bố tài liệu, xem xét vật chứng tại phiên tòa phúc thẩm, tranh luận tại phiên tòa, nghị án và tuyên án, sửa chữa, bổ sung bản án phúc thẩm được thực hiện như thủ tục xét xử sơ thẩm.

2. Sau khi kết thúc thủ tục bắt đầu phiên tòa phúc thẩm thì một thành viên của Hội đồng xét xử phúc thẩm công bố nội dung vụ án, quyết định của bản án sơ thẩm và nội dung kháng cáo, kháng nghị.

3. Việc hỏi đương sự, Kiểm sát viên về việc thay đổi, bổ sung, rút kháng cáo, kháng nghị tại phiên tòa được Chủ tọa phiên tòa thực hiện như sau: hỏi người khởi kiện có rút đơn khởi kiện hay không; hỏi người kháng cáo, Kiểm sát viên có thay đổi, bổ sung, rút kháng cáo, kháng nghị hay không.

4. Trường hợp Viện kiểm sát kháng nghị thì Kiểm sát viên phát biểu quan điểm kháng nghị của Viện kiểm sát đối với quyết định của bản án sơ thẩm bị kháng nghị.

Điều 203. Người khởi kiện rút đơn khởi kiện trước khi mở phiên tòa hoặc tại phiên tòa phúc thẩm

1. Trước khi mở phiên tòa hoặc tại phiên tòa phúc thẩm mà người khởi kiện rút đơn khởi kiện thì Hội đồng xét xử

phúc thẩm phải hỏi người bị kiện có đồng ý hay không và tùy từng trường hợp mà giải quyết như sau:

a) Người bị kiện không đồng ý thì không chấp nhận việc rút đơn khởi kiện của người khởi kiện;

b) Người bị kiện đồng ý thì chấp nhận việc rút đơn khởi kiện của người khởi kiện. Hội đồng xét xử phúc thẩm ra quyết định hủy bản án sơ thẩm và đình chỉ giải quyết vụ án. Trong trường hợp này, các đương sự vẫn phải chịu án phí sơ thẩm theo quyết định của Tòa án cấp sơ thẩm và phải chịu một nửa án phí phúc thẩm theo quy định của pháp luật.

2. Trường hợp Hội đồng xét xử phúc thẩm ra quyết định đình chỉ giải quyết vụ án thì người khởi kiện có quyền khởi kiện lại vụ án theo thủ tục do Luật này quy định nếu thời hiệu khởi kiện vẫn còn.

Điều 204. Nghe lời trình bày của đương sự, Kiểm sát viên tại phiên tòa phúc thẩm

1. Trường hợp có đương sự vẫn giữ kháng cáo hoặc Viện kiểm sát vẫn giữ kháng nghị thì Hội đồng xét xử phúc thẩm bắt đầu xét xử vụ án bằng việc nghe lời trình bày của đương sự, Kiểm sát viên theo trình tự sau đây:

a) Người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự kháng cáo trình bày về nội dung kháng cáo và các căn cứ của việc kháng cáo. Người kháng cáo có quyền bổ sung ý kiến.

Trường hợp tất cả các đương sự đều kháng cáo thì việc trình bày được thực hiện theo thứ tự người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người

khởi kiện kháng cáo và người khởi kiện; người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người bị kiện kháng cáo và người bị kiện; người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan kháng cáo và người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan.

Trường hợp chỉ có Viện kiểm sát kháng nghị thì Kiểm sát viên trình bày về nội dung kháng nghị và các căn cứ của việc kháng nghị. Trường hợp vừa có kháng cáo, vừa có kháng nghị thì các đương sự trình bày về nội dung kháng cáo và các căn cứ của việc kháng cáo trước, sau đó Kiểm sát viên trình bày về nội dung kháng nghị và các căn cứ của việc kháng nghị;

b) Người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của các đương sự khác có liên quan đến kháng cáo, kháng nghị trình bày ý kiến về nội dung kháng cáo, kháng nghị. Đương sự có quyền bổ sung ý kiến.

2. Trường hợp đương sự không có người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp cho mình thì họ tự trình bày ý kiến về nội dung kháng cáo, kháng nghị và đề nghị của mình.

3. Sau khi những người tham gia tố tụng phát biểu tranh luận và đối đáp xong, Kiểm sát viên phát biểu ý kiến của Viện kiểm sát về việc tuân theo pháp luật trong quá trình giải quyết vụ án hành chính ở giai đoạn phúc thẩm.

Điều 205. Thẩm quyền của Hội đồng xét xử phúc thẩm

1. Bác kháng cáo, kháng nghị và giữ nguyên các quyết định của bản án sơ thẩm.

2. Sửa một phần hoặc toàn bộ bản án sơ thẩm nếu Tòa án cấp sơ thẩm quyết định không đúng pháp luật trong các trường hợp sau đây:

a) Việc chứng minh và thu thập chứng cứ đã thực hiện đầy đủ và theo đúng quy định tại Chương VI của Luật này;

b) Việc chứng minh và thu thập chứng cứ chưa thực hiện đầy đủ ở cấp sơ thẩm nhưng tại phiên tòa phúc thẩm đã được bổ sung đầy đủ.

3. Hủy bản án sơ thẩm và chuyển hồ sơ vụ án cho Tòa án cấp sơ thẩm xét xử lại trong trường hợp có vi phạm nghiêm trọng về thủ tục tố tụng hoặc có chứng cứ mới quan trọng mà Tòa án cấp phúc thẩm không thể bổ sung được.

4. Hủy bản án sơ thẩm và đình chỉ việc giải quyết vụ án nếu trong quá trình xét xử sơ thẩm có một trong các trường hợp quy định tại khoản 1 Điều 120 của Luật này.

5. Đình chỉ việc giải quyết vụ án theo trình tự phúc thẩm, nếu việc xét xử phúc thẩm vụ án cần phải có mặt người kháng cáo và họ đã được triệu tập hợp lệ đến lần thứ hai mà vẫn vắng mặt. Trong trường hợp này bản án sơ thẩm có hiệu lực pháp luật.

Điều 206. Bản án phúc thẩm

1. Hội đồng xét xử phúc thẩm ra bản án phúc thẩm nhân danh nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

2. Bản án gồm có phần mở đầu, phần nội dung vụ án và nhận định của Tòa án, phần quyết định.

3. Trong phần mở đầu phải ghi rõ tên của Tòa án xét xử phúc thẩm; số và

ngày thụ lý vụ án; số bản án và ngày tuyên án; họ, tên của các thành viên Hội đồng xét xử, Thư ký Tòa án, Kiểm sát viên; tên, địa chỉ của người khởi kiện, người bị kiện, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan; người đại diện, người bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của họ; người kháng cáo, Viện kiểm sát kháng nghị; những người tham gia tố tụng khác; số, ngày, tháng, năm của quyết định đưa vụ án ra xét xử; xét xử công khai hoặc xét xử kín; thời gian và địa điểm xét xử.

4. Trong phần nội dung vụ án, kháng cáo, kháng nghị, nhận định phải tóm tắt nội dung vụ án, quyết định của Tòa án cấp sơ thẩm; nội dung kháng cáo, kháng nghị; nhận định của Hội đồng xét xử phúc thẩm; điểm, khoản và điều của văn bản quy phạm pháp luật mà Hội đồng xét xử phúc thẩm căn cứ để giải quyết vụ án.

Trong nhận định của Hội đồng xét xử phúc thẩm phải phân tích những căn cứ để chấp nhận hoặc không chấp nhận kháng cáo, kháng nghị.

5. Trong phần quyết định phải ghi rõ các quyết định của Hội đồng xét xử phúc thẩm về từng vấn đề phải giải quyết trong vụ án do có kháng cáo, kháng nghị, về việc phải chịu án phí sơ thẩm, phúc thẩm.

6. Bản án phúc thẩm có hiệu lực pháp luật kể từ ngày tuyên án.

Điều 207. Thủ tục phúc thẩm đối với quyết định của Tòa án cấp sơ thẩm bị kháng cáo, kháng nghị

1. Tòa án cấp phúc thẩm phải tổ chức phiên họp và ra quyết định giải

quyết việc kháng cáo, kháng nghị trong thời hạn 15 ngày, kể từ ngày nhận được kháng cáo, kháng nghị.

2. Một thành viên của Hội đồng xét xử phúc thẩm xét quyết định bị kháng cáo, kháng nghị trình bày tóm tắt nội dung quyết định sơ thẩm bị kháng cáo, kháng nghị, nội dung của kháng cáo, kháng nghị và tài liệu, chứng cứ kèm theo (nếu có).

3. Kiểm sát viên Viện kiểm sát cùng cấp tham gia phiên họp phúc thẩm và phát biểu ý kiến về việc giải quyết kháng cáo, kháng nghị trước khi Hội đồng xét xử phúc thẩm ra quyết định.

4. Khi xem xét quyết định của Tòa án cấp sơ thẩm bị kháng cáo, kháng nghị, Hội đồng xét xử phúc thẩm có quyền:

a) Giữ nguyên quyết định của Tòa án cấp sơ thẩm;

b) Sửa quyết định của Tòa án cấp sơ thẩm;

c) Hủy quyết định của Tòa án cấp sơ thẩm và chuyển hồ sơ vụ án cho Tòa án cấp sơ thẩm để tiếp tục giải quyết vụ án.

5. Quyết định phúc thẩm có hiệu lực pháp luật kể từ ngày ra quyết định.

Điều 208. Gửi bản án, quyết định phúc thẩm

Trong thời hạn 30 ngày, kể từ ngày ra bản án, quyết định phúc thẩm, Tòa án cấp phúc thẩm phải gửi bản án, quyết định phúc thẩm cho các đương sự, Tòa án và Viện kiểm sát đã giải quyết vụ án ở cấp sơ thẩm, Viện kiểm sát cùng cấp, cơ quan thi hành án dân sự có thẩm quyền và cơ quan cấp trên trực tiếp của

người bị kiện.

CHƯƠNG XIII THỦ TỤC GIÁM ĐỐC THẨM

Điều 209. Tính chất của giám đốc thẩm

Giám đốc thẩm là xét lại bản án, quyết định của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật nhưng bị kháng nghị vì phát hiện có vi phạm pháp luật nghiêm trọng trong việc giải quyết vụ án.

Điều 210. Căn cứ để kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm

Bản án, quyết định của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật bị kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm khi có một trong những căn cứ sau đây:

1. Có vi phạm nghiêm trọng thủ tục tố tụng;
2. Phần quyết định trong bản án, quyết định không phù hợp với những tình tiết khách quan của vụ án;
3. Có sai lầm nghiêm trọng trong việc áp dụng pháp luật.

Điều 211. Phát hiện bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật cần xét lại theo thủ tục giám đốc thẩm

1. Trong thời hạn 01 năm, kể từ ngày bản án, quyết định của Tòa án có hiệu lực pháp luật, nếu phát hiện vi phạm pháp luật trong bản án, quyết định thì đương sự có quyền đề nghị bằng văn bản với những người có quyền kháng nghị quy định tại Điều 212 của Luật này để xem xét kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm.

2. Trường hợp Tòa án, Viện kiểm sát hoặc cá nhân, cơ quan, tổ chức khác

phát hiện có vi phạm pháp luật trong bản án, quyết định của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật thì phải thông báo bằng văn bản cho những người có quyền kháng nghị quy định tại Điều 212 của Luật này.

3. Tòa án nhân dân tối cao, Viện kiểm sát nhân dân tối cao hướng dẫn thủ tục tiếp nhận, xử lý văn bản đề nghị kháng nghị giám đốc thẩm.

Điều 212. Người có quyền kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm

1. Chánh án Tòa án nhân dân tối cao, Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân tối cao có quyền kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật của Tòa án các cấp, trừ quyết định của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao.

2. Chánh án Tòa án cấp tỉnh, Viện trưởng Viện kiểm sát cấp tỉnh có quyền kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật của Tòa án cấp huyện.

Điều 213. Hoãn, tạm đình chỉ thi hành bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật

1. Người có quyền kháng nghị bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật của Tòa án có quyền hoãn thi hành bản án, quyết định để xem xét việc kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm. Thời hạn hoãn không quá 03 tháng.

Đối với quyết định về phần dân sự trong bản án, quyết định hành chính thì người có quyền kháng nghị có quyền yêu cầu cơ quan thi hành án dân sự hoãn thi hành án theo quy định của pháp luật về thi hành án dân sự.

2. Người đã kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật có quyền quyết định tạm đình chỉ thi hành bản án, quyết định đó cho đến khi có quyết định giám đốc thẩm.

Điều 214. Quyết định kháng nghị giám đốc thẩm

Quyết định kháng nghị giám đốc thẩm phải có các nội dung chính sau đây:

1. Số, ngày, tháng, năm của quyết định kháng nghị;
2. Chức vụ của người ra quyết định kháng nghị;
3. Số, ngày, tháng, năm của bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật bị kháng nghị;
4. Phần quyết định của bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật bị kháng nghị;
5. Nhận xét, phân tích những vi phạm, sai lầm của bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật bị kháng nghị;
6. Căn cứ pháp luật để quyết định kháng nghị;
7. Quyết định kháng nghị một phần hoặc toàn bộ bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật;
8. Tên của Tòa án có thẩm quyền giám đốc thẩm vụ án đó;
9. Đề nghị của người kháng nghị.

Điều 215. Thời hạn kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm

1. Người có quyền kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm được quyền kháng nghị trong thời hạn 02 năm, kể từ ngày bản án, quyết định của Tòa án có

hiệu lực pháp luật, trừ trường hợp quy định tại khoản 2 Điều này.

2. Trường hợp đương sự đã có đơn đề nghị kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm trong thời hạn quy định tại khoản 1 Điều 211 của Luật này nhưng đã hết thời hạn kháng nghị mà người có quyền kháng nghị mới phát hiện vi phạm pháp luật nghiêm trọng trong bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật của Tòa án, thì thời hạn kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm của người có quyền kháng nghị không phụ thuộc vào thời hạn quy định tại khoản 1 Điều này.

3. Thời hạn kháng nghị phân dân sự trong bản án, quyết định của Tòa án được thực hiện theo quy định của pháp luật về tố tụng dân sự.

Điều 216. Gửi quyết định kháng nghị giám đốc thẩm

1. Quyết định kháng nghị giám đốc thẩm phải được gửi ngay cho Tòa án đã ra bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật bị kháng nghị, đương sự, cơ quan thi hành án dân sự có thẩm quyền và những người khác có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan đến nội dung kháng nghị.

2. Trường hợp Chánh án Tòa án nhân dân tối cao hoặc Chánh án Tòa án cấp tỉnh kháng nghị thì quyết định kháng nghị cùng hồ sơ vụ án phải được gửi ngay cho Viện kiểm sát cùng cấp. Viện kiểm sát nghiên cứu hồ sơ trong thời hạn 15 ngày, kể từ ngày nhận được hồ sơ vụ án; hết thời hạn đó, Viện kiểm sát phải chuyển hồ sơ vụ án cho Tòa án có thẩm quyền giám đốc thẩm.

3. Trường hợp Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân tối cao hoặc Viện

trưởng Viện kiểm sát cấp tỉnh kháng nghị thì quyết định kháng nghị phải được gửi ngay cho Tòa án có thẩm quyền giám đốc thẩm.

Điều 217. Thay đổi, bổ sung, rút kháng nghị

1. Người đã kháng nghị giám đốc thẩm có quyền thay đổi, bổ sung quyết định kháng nghị, nếu chưa hết thời hạn kháng nghị quy định tại Điều 215 của Luật này.

2. Trước khi mở phiên tòa hoặc tại phiên tòa, người kháng nghị có quyền rút kháng nghị. Việc rút kháng nghị trước khi mở phiên tòa phải được làm thành văn bản và được gửi theo quy định tại Điều 216 của Luật này. Việc rút kháng nghị tại phiên tòa phải được ghi vào biên bản phiên tòa và Hội đồng giám đốc thẩm ra quyết định đình chỉ xét xử giám đốc thẩm.

Điều 218. Thành phần Hội đồng giám đốc thẩm

1. Hội đồng giám đốc thẩm Tòa án cấp tỉnh là Ủy ban Thẩm phán Tòa án cấp tỉnh; khi tiến hành giám đốc thẩm bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật thì phải có ít nhất hai phần ba tổng số thành viên tham gia; Chánh án Tòa án cấp tỉnh làm Chủ tọa phiên tòa giám đốc thẩm.

2. Hội đồng giám đốc thẩm của Tòa hành chính Tòa án nhân dân tối cao gồm ba Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao; khi tiến hành giám đốc thẩm bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật thì phải có đủ ba Thẩm phán tham gia; Chánh tòa Tòa hành chính Tòa án nhân dân tối cao phân công một Thẩm phán

làm Chủ tọa phiên tòa giám đốc thẩm.

3. Hội đồng giám đốc thẩm Tòa án nhân dân tối cao là Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao; khi tiến hành giám đốc thẩm bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật thì phải có ít nhất hai phần ba tổng số thành viên tham gia; Chánh án Tòa án nhân dân tối cao làm Chủ tọa phiên tòa giám đốc thẩm.

Điều 219. Thẩm quyền giám đốc thẩm

1. Ủy ban Thẩm phán Tòa án cấp tỉnh giám đốc thẩm những vụ án mà bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật của Tòa án cấp huyện bị kháng nghị.

2. Tòa hành chính Tòa án nhân dân tối cao giám đốc thẩm những vụ án mà bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật của Tòa án cấp tỉnh bị kháng nghị.

3. Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao giám đốc thẩm những vụ án mà bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật của các Tòa phúc thẩm, Tòa hành chính Tòa án nhân dân tối cao bị kháng nghị.

4. Những bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật về cùng một vụ án hành chính thuộc thẩm quyền của các cấp Tòa án khác nhau thì Tòa án có thẩm quyền cấp trên giám đốc thẩm toàn bộ vụ án.

Điều 220. Những người tham gia phiên tòa giám đốc thẩm

1. Phiên tòa giám đốc thẩm phải có sự tham gia của Viện kiểm sát cùng cấp.

2. Khi xét thấy cần thiết, Tòa án triệu tập những người tham gia tố tụng và những người khác có liên quan đến việc kháng nghị tham gia phiên tòa giám

đốc thẩm.

Điều 221. Thời hạn mở phiên tòa giám đốc thẩm

Trong thời hạn 02 tháng, kể từ ngày nhận được kháng nghị kèm theo hồ sơ vụ án, Tòa án có thẩm quyền giám đốc thẩm phải mở phiên tòa để giám đốc thẩm vụ án.

Điều 222. Chuẩn bị phiên tòa giám đốc thẩm

Chánh án Tòa án, Chánh tòa Tòa hành chính Tòa án nhân dân tối cao phân công một Thẩm phán làm bản thuyết trình về vụ án tại phiên tòa. Bản thuyết trình tóm tắt nội dung vụ án và các bản án, quyết định của các cấp Tòa án, nội dung của kháng nghị. Bản thuyết trình phải được gửi cho các thành viên Hội đồng giám đốc thẩm chậm nhất là 07 ngày làm việc, trước ngày mở phiên tòa giám đốc thẩm.

Điều 223. Thủ tục phiên tòa giám đốc thẩm

1. Sau khi Chủ tọa phiên tòa khai mạc phiên tòa, một thành viên Hội đồng xét xử trình bày nội dung vụ án, quá trình xét xử vụ án, phần quyết định của bản án, quyết định của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật bị kháng nghị, các căn cứ, nhận định của kháng nghị và đề nghị của người kháng nghị.

2. Trường hợp Tòa án có triệu tập những người tham gia tố tụng thì người được triệu tập trình bày ý kiến của mình về quyết định kháng nghị. Đại diện Viện kiểm sát trình bày ý kiến của Viện kiểm sát về quyết định kháng nghị.

3. Các thành viên của Hội đồng giám đốc thẩm thảo luận và phát biểu ý

kiến của mình về việc giải quyết vụ án. Đại diện Viện kiểm sát phát biểu ý kiến của Viện kiểm sát về việc giải quyết vụ án.

4. Hội đồng giám đốc thẩm biểu quyết về việc giải quyết vụ án.

Quyết định giám đốc thẩm của Ủy ban Thẩm phán Tòa án cấp tỉnh, Hội đồng giám đốc thẩm Tòa hành chính Tòa án nhân dân tối cao hoặc Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao phải được quá nửa tổng số thành viên tán thành.

Ủy ban Thẩm phán Tòa án cấp tỉnh, Hội đồng giám đốc thẩm Tòa hành chính Tòa án nhân dân tối cao hoặc Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao biểu quyết theo trình tự tán thành, không tán thành với kháng nghị và ý kiến khác; nếu không có trường hợp nào được quá nửa tổng số thành viên của Ủy ban Thẩm phán Tòa án cấp tỉnh, Hội đồng giám đốc thẩm Tòa hành chính Tòa án nhân dân tối cao hoặc Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao biểu quyết tán thành thì phải hoãn phiên tòa. Trong thời hạn 30 ngày, kể từ ngày ra quyết định hoãn phiên tòa, Ủy ban Thẩm phán Tòa án cấp tỉnh, Hội đồng giám đốc thẩm Tòa hành chính Tòa án nhân dân tối cao, Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao phải tiến hành xét xử lại với sự tham gia của toàn thể các thành viên.

Điều 224. Phạm vi giám đốc thẩm

1. Hội đồng giám đốc thẩm chỉ xem xét phần quyết định của bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật bị kháng nghị hoặc có liên quan đến việc

xem xét nội dung kháng nghị.

2. Hội đồng giám đốc thẩm có quyền xem xét phần quyết định của bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật không bị kháng nghị hoặc không có liên quan đến việc xem xét nội dung kháng nghị, nếu phần quyết định đó xâm phạm đến lợi ích của Nhà nước, lợi ích của người thứ ba không phải là đương sự trong vụ án.

Điều 225. Thẩm quyền của Hội đồng giám đốc thẩm

1. Không chấp nhận kháng nghị và giữ nguyên bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật.

2. Hủy bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật bị kháng nghị và giữ nguyên bản án, quyết định đúng pháp luật của Tòa án cấp dưới đã bị hủy hoặc bị sửa.

3. Hủy bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật bị kháng nghị để xét xử sơ thẩm hoặc phúc thẩm lại.

4. Hủy bản án, quyết định của Tòa án đã giải quyết vụ án và đình chỉ việc giải quyết vụ án.

Điều 226. Hủy bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật bị kháng nghị và giữ nguyên bản án, quyết định đúng pháp luật của Tòa án cấp dưới đã bị hủy hoặc bị sửa

Hội đồng giám đốc thẩm ra quyết định hủy bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật bị kháng nghị và giữ nguyên bản án, quyết định của Tòa án cấp dưới xét xử đúng pháp luật, nhưng đã bị bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật bị kháng nghị hủy bỏ hoặc sửa đổi một phần hay toàn bộ.

Điều 227. Hủy bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật bị kháng nghị để xét xử sơ thẩm lại hoặc xét xử phúc thẩm lại

Hội đồng giám đốc thẩm ra quyết định hủy bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật bị kháng nghị để xét xử sơ thẩm lại hoặc xét xử phúc thẩm lại trong các trường hợp sau đây:

1. Việc thu thập chứng cứ và chứng minh chưa thực hiện đầy đủ hoặc không theo đúng quy định tại Chương VI của Luật này;

2. Kết luận trong bản án, quyết định không phù hợp với những tình tiết khách quan của vụ án hoặc có sai lầm nghiêm trọng trong việc áp dụng pháp luật;

3. Thành phần của Hội đồng xét xử sơ thẩm hoặc phúc thẩm không đúng quy định của Luật này hoặc có vi phạm nghiêm trọng khác về thủ tục tố tụng.

Điều 228. Hủy bản án, quyết định của Tòa án đã giải quyết vụ án và đình chỉ việc giải quyết vụ án

Hội đồng giám đốc thẩm quyết định hủy bản án, quyết định của Tòa án đã giải quyết vụ án và đình chỉ việc giải quyết vụ án, nếu trong quá trình xét xử sơ thẩm, xét xử phúc thẩm có một trong các trường hợp quy định tại khoản 1 Điều 120 của Luật này. Tòa án cấp giám đốc thẩm giao lại hồ sơ vụ án cho Tòa án đã xét xử sơ thẩm để trả lại đơn khởi kiện cùng tài liệu, chứng cứ kèm theo cho người khởi kiện, nếu có yêu cầu.

Điều 229. Quyết định giám đốc thẩm

1. Hội đồng giám đốc thẩm ra

quyết định giám đốc thẩm nhân danh nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

2. Quyết định giám đốc thẩm phải có các nội dung sau đây:

a) Ngày, tháng, năm và địa điểm mở phiên tòa;

b) Họ, tên các thành viên Hội đồng giám đốc thẩm. Trường hợp Hội đồng giám đốc thẩm là Ủy ban Thẩm phán Tòa án cấp tỉnh hoặc Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao thì ghi họ, tên, chức vụ của Chủ tọa phiên tòa và số lượng thành viên tham gia xét xử;

c) Họ, tên Thư ký Tòa án, Kiểm sát viên tham gia phiên tòa;

d) Tên vụ án mà Hội đồng đưa ra xét xử giám đốc thẩm;

đ) Tên, địa chỉ của các đương sự trong vụ án;

e) Tóm tắt nội dung vụ án, phần quyết định của bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật bị kháng nghị;

g) Quyết định kháng nghị, lý do kháng nghị;

h) Nhận định của Hội đồng giám đốc thẩm trong đó phải phân tích những căn cứ để chấp nhận hoặc không chấp nhận kháng nghị;

i) Điểm, khoản, điều của Luật tố tụng hành chính mà Hội đồng giám đốc thẩm căn cứ để ra quyết định;

k) Quyết định của Hội đồng giám đốc thẩm.

Điều 230. Hiệu lực của quyết định giám đốc thẩm

Quyết định giám đốc thẩm có hiệu lực pháp luật kể từ ngày Hội đồng giám

đốc thẩm ra quyết định.

Điều 231. Gửi quyết định giám đốc thẩm

Trong thời hạn 30 ngày làm việc, kể từ ngày ra quyết định, Hội đồng giám đốc thẩm phải gửi quyết định giám đốc thẩm cho các cá nhân, cơ quan, tổ chức sau đây:

1. Đương sự;

2. Tòa án ra bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật bị kháng nghị, bị hủy;

3. Viện kiểm sát cùng cấp và Viện kiểm sát có thẩm quyền kiểm sát thi hành án;

4. Cơ quan thi hành án dân sự có thẩm quyền;

5. Cơ quan cấp trên trực tiếp của người bị kiện.

CHƯƠNG XIV THỦ TỤC TÁI THẨM

Điều 232. Tính chất của tái thẩm

Tái thẩm là xét lại bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật nhưng bị kháng nghị vì có những tình tiết mới được phát hiện có thể làm thay đổi cơ bản nội dung của bản án, quyết định mà Tòa án, đương sự không biết được khi Tòa án ra bản án, quyết định đó.

Điều 233. Căn cứ để kháng nghị theo thủ tục tái thẩm

Bản án, quyết định của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật bị kháng nghị theo thủ tục tái thẩm khi có một trong những căn cứ sau đây:

1. Mới phát hiện được tình tiết

quan trọng của vụ án mà Tòa án, đương sự đã không thể biết được trong quá trình giải quyết vụ án;

2. Có cơ sở chứng minh kết luận của người giám định, lời dịch của người phiên dịch không đúng sự thật hoặc có giả mạo chứng cứ;

3. Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân, Kiểm sát viên cố ý làm sai lệch hồ sơ vụ án hoặc cố ý kết luận trái pháp luật;

4. Bản án, quyết định của Tòa án hoặc quyết định của cơ quan nhà nước mà Tòa án căn cứ vào đó để giải quyết vụ án đã bị hủy bỏ.

Điều 234. Thông báo và xác minh những tình tiết mới được phát hiện

1. Đương sự hoặc cá nhân, cơ quan, tổ chức khác khi phát hiện tình tiết mới của vụ án thì có quyền đề nghị bằng văn bản với người có quyền kháng nghị quy định tại Điều 235 của Luật này để xem xét kháng nghị theo thủ tục tái thẩm.

2. Trường hợp phát hiện tình tiết mới của vụ án, Viện kiểm sát, Tòa án phải thông báo bằng văn bản cho những người có quyền kháng nghị quy định tại Điều 235 của Luật này.

Điều 235. Người có quyền kháng nghị theo thủ tục tái thẩm

1. Chánh án Tòa án nhân dân tối cao, Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân tối cao có quyền kháng nghị theo thủ tục tái thẩm bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật của Tòa án các cấp, trừ quyết định của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao.

2. Chánh án Tòa án cấp tỉnh, Viện trưởng Viện kiểm sát cấp tỉnh có quyền

kháng nghị bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật của Tòa án cấp huyện.

3. Người đã kháng nghị bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật có quyền quyết định tạm đình chỉ thi hành bản án, quyết định đó cho đến khi có quyết định tái thẩm.

Điều 236. Thời hạn kháng nghị theo thủ tục tái thẩm

Thời hạn kháng nghị theo thủ tục tái thẩm là 01 năm, kể từ ngày người có quyền kháng nghị biết được căn cứ để kháng nghị theo thủ tục tái thẩm quy định tại Điều 233 của Luật này.

Điều 237. Thẩm quyền của Hội đồng tái thẩm

1. Không chấp nhận kháng nghị và giữ nguyên bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật.

2. Hủy bản án, quyết định đã có hiệu lực pháp luật để xét xử sơ thẩm lại theo thủ tục do Luật này quy định.

3. Hủy bản án, quyết định của Tòa án đã xét xử vụ án và đình chỉ giải quyết vụ án.

Điều 238. Áp dụng các quy định của thủ tục giám đốc thẩm

Các quy định khác về thủ tục tái thẩm được thực hiện như các quy định về thủ tục giám đốc thẩm trong Luật này.

CHƯƠNG XV

THỦ TỤC ĐẶC BIỆT XEM XÉT LẠI QUYẾT ĐỊNH CỦA HỘI ĐỒNG THẨM PHÁN TÒA ÁN NHÂN DÂN TỐI CAO

Điều 239. Yêu cầu, kiến nghị, đề nghị xem xét lại quyết định của Hội

đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao

1. Quyết định của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao khi có căn cứ xác định có vi phạm pháp luật nghiêm trọng hoặc phát hiện tình tiết quan trọng mới có thể làm thay đổi cơ bản nội dung quyết định mà Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao, đương sự không biết được khi ra quyết định đó thì được xem xét lại nếu thuộc một trong các trường hợp sau đây:

a) Theo yêu cầu của Ủy ban thường vụ Quốc hội;

b) Theo kiến nghị của Ủy ban tư pháp của Quốc hội;

c) Theo kiến nghị của Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân tối cao;

d) Theo đề nghị của Chánh án Tòa án nhân dân tối cao.

2. Trường hợp có yêu cầu của Ủy ban thường vụ Quốc hội, Chánh án Tòa án nhân dân tối cao có trách nhiệm báo cáo Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao để xem xét lại quyết định của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao.

3. Trường hợp có kiến nghị của Ủy ban tư pháp của Quốc hội, kiến nghị của Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân tối cao hoặc Chánh án Tòa án nhân dân tối cao phát hiện vi phạm, tình tiết mới thì Chánh án Tòa án nhân dân tối cao có trách nhiệm báo cáo Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao xem xét kiến nghị, đề nghị đó.

Trường hợp nhất trí với kiến nghị của Ủy ban tư pháp của Quốc hội, kiến nghị của Viện trưởng Viện kiểm sát

nhân dân tối cao hoặc đề nghị của Chánh án Tòa án nhân dân tối cao, thì Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao ra quyết định giao Chánh án Tòa án nhân dân tối cao tổ chức nghiên cứu hồ sơ vụ án, báo cáo Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao xem xét, quyết định. Trường hợp Hội đồng thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao không nhất trí với kiến nghị, đề nghị thì phải thông báo bằng văn bản và nêu rõ lý do.

4. Phiên họp của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao xem xét kiến nghị, đề nghị nêu tại khoản 3 Điều này phải có sự tham dự của Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân tối cao.

Điều 240. Thủ tục và thẩm quyền xem xét lại quyết định của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao

1. Chánh án Tòa án nhân dân tối cao có trách nhiệm tổ chức việc nghiên cứu hồ sơ vụ án, xác minh, thu thập tài liệu, chứng cứ, báo cáo Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao xem xét lại quyết định của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao trong thời hạn 04 tháng, kể từ ngày nhận được yêu cầu của Ủy ban thường vụ Quốc hội quy định tại khoản 2 Điều 239 hoặc kể từ ngày có quyết định của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao quy định tại khoản 3 Điều 239 của Luật này.

2. Phiên họp Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao phải có sự tham dự của Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân tối cao. Trường hợp xét thấy cần thiết, Tòa án nhân dân tối cao có thể mời cá nhân, cơ quan, tổ chức có liên quan đến tham dự phiên họp.

3. Sau khi nghe Chánh án Tòa án nhân dân tối cao báo cáo, nghe ý kiến của Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân tối cao, của cá nhân, cơ quan, tổ chức có liên quan được mời tham dự (nếu có), Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao ra quyết định hủy quyết định của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao có vi phạm pháp luật nghiêm trọng hoặc có tình tiết quan trọng mới làm thay đổi cơ bản nội dung quyết định của Hội đồng thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao; hủy bản án, quyết định đã có hiệu lực của Tòa án cấp dưới có vi phạm pháp luật nghiêm trọng hoặc có tình tiết quan trọng mới làm thay đổi cơ bản nội dung bản án, quyết định và từng trường hợp mà quyết định như sau:

a) Bác yêu cầu khởi kiện, nêu yêu cầu đó không có căn cứ pháp luật;

b) Chấp nhận một phần hoặc toàn bộ yêu cầu khởi kiện, tuyên hủy một phần hoặc toàn bộ quyết định hành chính trái pháp luật; buộc cơ quan nhà nước hoặc người có thẩm quyền trong cơ quan nhà nước thực hiện nhiệm vụ, công vụ theo quy định của pháp luật;

c) Chấp nhận một phần hoặc toàn bộ yêu cầu khởi kiện, tuyên bố một số hoặc toàn bộ các hành vi hành chính là trái pháp luật; buộc cơ quan nhà nước hoặc người có thẩm quyền trong cơ quan nhà nước chấm dứt hành vi hành chính trái pháp luật;

d) Chấp nhận yêu cầu khởi kiện, tuyên hủy quyết định kỷ luật buộc thôi việc trái pháp luật; buộc người đứng đầu cơ quan, tổ chức thực hiện nhiệm vụ, công vụ theo quy định của pháp luật;

đ) Chấp nhận một phần hoặc toàn bộ yêu cầu khởi kiện, tuyên hủy một phần hoặc toàn bộ quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh trái pháp luật; buộc cơ quan, người có thẩm quyền ra quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh giải quyết lại vụ việc theo quy định của Luật cạnh tranh;

e) Xác định trách nhiệm bồi thường đối với các trường hợp nêu tại các điểm b, c, d và đ khoản 3 Điều này, buộc cơ quan, tổ chức bồi thường thiệt hại, khôi phục quyền, lợi ích hợp pháp của cá nhân, cơ quan, tổ chức bị xâm phạm do quyết định hành chính, hành vi hành chính, quyết định kỷ luật buộc thôi việc, quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh trái pháp luật gây ra; xác định trách nhiệm bồi thường thiệt hại của Tòa án nhân dân tối cao có quyết định vi phạm pháp luật nghiêm trọng bị hủy do lỗi vô ý hoặc cố ý và gây thiệt hại cho đương sự hoặc xác định trách nhiệm bồi hoàn giá trị tài sản theo quy định của pháp luật;

g) Kiến nghị với cơ quan nhà nước có thẩm quyền, người đứng đầu của cơ quan nhà nước có thẩm quyền xem xét trách nhiệm của cơ quan nhà nước, người có thẩm quyền của cơ quan nhà nước trong trường hợp cố ý vi phạm pháp luật, gây hậu quả nghiêm trọng cho cá nhân, cơ quan, tổ chức.

4. Quyết định của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao phải được ít nhất ba phần tư tổng số thành viên của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao biểu quyết tán thành.

5. Tòa án nhân dân tối cao chủ trì phối hợp với Viện kiểm sát nhân dân tối

cao hướng dẫn thi hành quy định tại Điều này.

CHƯƠNG XVI
THỦ TỤC THI HÀNH BẢN ÁN,
QUYẾT ĐỊNH CỦA TÒA ÁN
VỀ VỤ ÁN HÀNH CHÍNH

Điều 241. Những bản án, quyết định của Tòa án về vụ án hành chính được thi hành

1. Bản án, quyết định hoặc phần bản án, quyết định của Tòa án cấp sơ thẩm không bị kháng cáo, kháng nghị theo thủ tục phúc thẩm đã có hiệu lực pháp luật.

2. Bản án, quyết định của Tòa án cấp phúc thẩm.

3. Quyết định giám đốc thẩm hoặc tái thẩm của Tòa án.

4. Quyết định theo thủ tục đặc biệt của Hội đồng thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao quy định tại Điều 240 của Luật này.

5. Quyết định áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời của Tòa án mặc dù có khiếu nại, kiến nghị.

Điều 242. Giải thích bản án, quyết định của Tòa án

1. Người được thi hành án, người phải thi hành án, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan đến việc thi hành bản án, quyết định của Tòa án và cơ quan thi hành án dân sự có quyền yêu cầu bằng văn bản với Tòa án đã ra bản án, quyết định quy định tại các khoản 1, 2, 3 và 4 Điều 241 của Luật này giải thích những điểm chưa rõ trong bản án, quyết định để thi hành.

2. Thẩm phán là Chủ tọa phiên tòa, phiên họp có trách nhiệm giải thích bản án, quyết định của Tòa án. Trong trường hợp họ không còn là Thẩm phán của Tòa án thì Chánh án Tòa án đó có trách nhiệm giải thích bản án, quyết định của Tòa án.

3. Việc giải thích bản án, quyết định của Tòa án phải căn cứ vào bản án, quyết định, biên bản phiên tòa, phiên họp và biên bản nghị án.

4. Trong thời hạn 15 ngày, kể từ ngày nhận được văn bản yêu cầu, Tòa án phải có văn bản giải thích và gửi cho các cá nhân, cơ quan, tổ chức đã được cấp, gửi bản án, quyết định trước đó theo quy định của Luật này.

Điều 243. Thi hành bản án, quyết định của Tòa án

1. Việc thi hành bản án, quyết định của Tòa án về vụ án hành chính quy định tại Điều 241 của Luật này được thực hiện như sau:

a) Trường hợp bản án, quyết định của Tòa án về việc không chấp nhận yêu cầu khởi kiện quyết định hành chính, quyết định kỷ luật buộc thôi việc, quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh, danh sách cử tri thì các bên đương sự phải tiếp tục thi hành quyết định hành chính, quyết định kỷ luật buộc thôi việc, quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh, danh sách cử tri theo quy định của pháp luật;

b) Trường hợp bản án, quyết định của Tòa án đã hủy toàn bộ hoặc một phần quyết định hành chính, quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định xử lý

vụ việc cạnh tranh thì quyết định hoặc phần quyết định bị hủy không còn hiệu lực. Các bên đương sự căn cứ vào quyền và nghĩa vụ đã được xác định trong bản án, quyết định của Tòa án để thi hành;

c) Trường hợp bản án, quyết định của Tòa án đã hủy quyết định kỷ luật buộc thôi việc thì quyết định kỷ luật buộc thôi việc bị hủy không còn hiệu lực. Trong thời hạn 10 ngày, kể từ ngày nhận được bản án, quyết định của Tòa án, người đứng đầu cơ quan, tổ chức đã ra quyết định kỷ luật buộc thôi việc phải thực hiện bản án, quyết định của Tòa án;

d) Trường hợp bản án, quyết định của Tòa án đã tuyên bố hành vi hành chính đã thực hiện là trái pháp luật thì người phải thi hành án phải đình chỉ thực hiện hành vi hành chính đó, kể từ ngày nhận được bản án, quyết định của Tòa án;

đ) Trường hợp bản án, quyết định của Tòa án tuyên bố hành vi không thực hiện nhiệm vụ, công vụ là trái pháp luật thì người phải thi hành án phải thực hiện nhiệm vụ, công vụ theo quy định của pháp luật, kể từ ngày nhận được bản án, quyết định của Tòa án;

e) Trường hợp bản án, quyết định của Tòa án buộc cơ quan lập danh sách cử tri sửa đổi, bổ sung danh sách cử tri thì người phải thi hành án phải thực hiện ngay việc sửa đổi, bổ sung đó khi nhận được bản án, quyết định của Tòa án;

g) Trường hợp Tòa án ra quyết định áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời thì người bị áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời phải thi hành ngay khi nhận được quyết định;

h) Các quyết định về phần tài sản trong bản án, quyết định của Tòa án được thi hành theo quy định của pháp luật về thi hành án dân sự.

2. Người phải thi hành án phải thông báo bằng văn bản về kết quả thi hành án cho cơ quan thi hành án dân sự cùng cấp với Tòa án đã xét xử sơ thẩm vụ án đó.

Điều 244. Yêu cầu thi hành bản án, quyết định của Tòa án

1. Trường hợp người phải thi hành án không thi hành án thì người được thi hành án có quyền yêu cầu người phải thi hành án thi hành ngay bản án, quyết định của Tòa án quy định tại điểm e và điểm g khoản 1 Điều 243 của Luật này.

2. Trường hợp hết 30 ngày, kể từ ngày nhận được bản án, quyết định có hiệu lực pháp luật của Tòa án hoặc hết thời hạn thi hành án theo bản án, quyết định của Tòa án mà người phải thi hành án không thi hành án thì người được thi hành án có quyền yêu cầu bằng văn bản đối với người phải thi hành bản án, quyết định của Tòa án theo quy định tại các điểm b, c, d và đ khoản 1 Điều 243 của Luật này.

3. Trường hợp người phải thi hành án không thi hành bản án, quyết định của Tòa án thì trong thời hạn 15 ngày, kể từ ngày có yêu cầu bằng văn bản quy định tại khoản 2 Điều này, người được thi hành án có quyền gửi đơn đề nghị cơ quan thi hành án dân sự nơi Tòa án đã xét xử sơ thẩm đơn đốc việc thi hành bản án, quyết định của Tòa án. Khi nhận được đơn đề nghị đơn đốc của người được thi hành án, cơ quan thi hành án

dân sự đôn đốc người phải thi hành án thi hành án và thông báo bằng văn bản với cơ quan cấp trên trực tiếp của người phải thi hành án để chỉ đạo việc thi hành án và Viện kiểm sát cùng cấp để thực hiện việc kiểm sát thi hành án.

4. Khi nhận được đơn đề nghị đôn đốc của người được thi hành án quy định tại khoản 3 Điều này, cơ quan thi hành án dân sự có trách nhiệm mở sổ theo dõi, quản lý việc thi hành án của người được thi hành án. Người được thi hành án có trách nhiệm cung cấp cho cơ quan thi hành án dân sự bản sao bản án, quyết định của Tòa án và các tài liệu khác có liên quan để chứng minh đã có đơn đề nghị hợp lệ nhưng người phải thi hành án cố tình không thi hành án.

Trong thời hạn 05 ngày làm việc, kể từ ngày nhận được đơn đề nghị đôn đốc của người được thi hành án, cơ quan thi hành án dân sự phải có văn bản đôn đốc người phải thi hành án thực hiện việc thi hành án theo đúng nội dung của bản án, quyết định của Tòa án.

Điều 245. Trách nhiệm thực hiện yêu cầu thi hành án

1. Trong thời hạn 30 ngày, kể từ ngày nhận được văn bản của cơ quan thi hành án dân sự về việc đôn đốc thi hành bản án, quyết định của Tòa án, người phải thi hành án có trách nhiệm thông báo bằng văn bản kết quả thi hành án cho cơ quan thi hành án dân sự.

2. Hết thời hạn quy định tại khoản 1 Điều này nhưng người phải thi hành án không thi hành án, không thông báo kết quả thi hành án thì cơ quan thi hành án dân sự phải thông báo bằng văn bản

cho cơ quan cấp trên trực tiếp của người phải thi hành án biết để xem xét, chỉ đạo việc thi hành án và xử lý trách nhiệm theo quy định của pháp luật, đồng thời gửi cho cơ quan thi hành án dân sự hoặc cơ quan quản lý thi hành án dân sự cấp trên trực tiếp để theo dõi, giúp cơ quan cấp trên trực tiếp của người phải thi hành án chỉ đạo việc thi hành án.

3. Trong thời hạn 30 ngày, kể từ ngày nhận được văn bản thông báo của cơ quan thi hành án quy định tại khoản 2 Điều này, cơ quan cấp trên trực tiếp của người phải thi hành án phải xem xét, chỉ đạo việc thi hành án theo quy định của pháp luật và thông báo cho cơ quan thi hành án biết.

Điều 246. Quản lý nhà nước về thi hành án hành chính

1. Chính phủ thống nhất quản lý nhà nước về công tác thi hành án hành chính trong phạm vi cả nước; phối hợp với Tòa án nhân dân tối cao, Viện kiểm sát nhân dân tối cao trong công tác quản lý nhà nước về thi hành án hành chính; định kỳ hàng năm báo cáo Quốc hội về công tác thi hành án hành chính.

2. Bộ Tư pháp chịu trách nhiệm trước Chính phủ thực hiện quản lý nhà nước về thi hành án hành chính và có nhiệm vụ, quyền hạn sau đây:

a) Ban hành hoặc trình cơ quan có thẩm quyền ban hành các văn bản quy phạm pháp luật về thi hành án hành chính;

b) Bảo đảm biên chế, cơ sở vật chất, phương tiện cho công tác quản lý nhà nước về thi hành án hành chính;

c) Hướng dẫn, chỉ đạo, bồi dưỡng

nghiệp vụ về quản lý thi hành án hành chính; phổ biến, giáo dục pháp luật về thi hành án hành chính;

d) Kiểm tra, thanh tra, giải quyết khiếu nại, tố cáo về quản lý thi hành án hành chính;

đ) Báo cáo Chính phủ về công tác thi hành án hành chính;

e) Xây dựng và tổ chức thực hiện kế hoạch thống kê, theo dõi, tổng kết công tác thi hành án hành chính.

3. Cơ quan quản lý thi hành án dân sự, cơ quan thi hành án dân sự thuộc Bộ Tư pháp giúp Bộ trưởng Bộ Tư pháp quản lý nhà nước về công tác thi hành án hành chính, thực hiện nhiệm vụ theo quy định của Luật này và theo quy định của Chính phủ.

Điều 247. Xử lý vi phạm trong thi hành án hành chính

1. Cơ quan, tổ chức, cá nhân phải thi hành án cố ý không chấp hành bản án, quyết định của Tòa án thì tùy từng trường hợp mà bị xử phạt vi phạm hành chính, xử lý kỷ luật hoặc truy cứu trách nhiệm hình sự.

2. Người lợi dụng chức vụ, quyền hạn cố ý cản trở việc thi hành án thì tùy từng trường hợp mà bị xử phạt vi phạm hành chính, xử lý kỷ luật hoặc truy cứu trách nhiệm hình sự; nếu gây thiệt hại thì phải bồi thường theo quy định của pháp luật.

Điều 248. Kiểm sát việc thi hành bản án, quyết định của Tòa án

Viện kiểm sát trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình kiểm sát việc tuân theo pháp luật của đương sự, cá nhân, cơ quan, tổ chức có liên quan đến

việc thi hành bản án, quyết định của Tòa án nhằm bảo đảm việc thi hành bản án, quyết định kịp thời, đầy đủ, đúng pháp luật.

Viện kiểm sát có quyền kiến nghị với cá nhân, cơ quan, tổ chức có nghĩa vụ thi hành án hành chính và cơ quan, tổ chức cấp trên trực tiếp của cơ quan, tổ chức phải chấp hành bản án, quyết định của Tòa án để có biện pháp tổ chức thi hành nghiêm chỉnh bản án, quyết định của Tòa án.

CHƯƠNG XVII KHIẾU NẠI, TỐ CÁO TRONG TỐ TỤNG HÀNH CHÍNH

Điều 249. Quyết định, hành vi trong tố tụng hành chính có thể bị khiếu nại

1. Cá nhân, cơ quan, tổ chức có quyền khiếu nại quyết định, hành vi trong tố tụng hành chính của cơ quan, người tiến hành tố tụng hành chính khi có căn cứ cho rằng quyết định, hành vi đó là trái pháp luật, xâm phạm quyền và lợi ích hợp pháp của mình.

2. Đối với bản án, quyết định sơ thẩm, phúc thẩm, giám đốc thẩm, tái thẩm của Tòa án và các quyết định tố tụng khác do người tiến hành tố tụng hành chính ban hành, nếu có kháng cáo, kháng nghị, khiếu nại, kiến nghị thì không giải quyết theo quy định của Chương này mà được giải quyết theo quy định của các chương tương ứng của Luật này.

Điều 250. Quyền, nghĩa vụ của người khiếu nại

1. Người khiếu nại có các quyền

sau đây:

- a) Tự mình khiếu nại hoặc khiếu nại thông qua người đại diện;
- b) Khiếu nại trong bất kỳ giai đoạn nào của quá trình giải quyết vụ án;
- c) Rút khiếu nại trong bất kỳ giai đoạn nào của quá trình giải quyết khiếu nại;
- d) Được nhận văn bản trả lời về việc thụ lý để giải quyết khiếu nại; nhận quyết định giải quyết khiếu nại;
- đ) Được khôi phục quyền và lợi ích hợp pháp đã bị xâm phạm, được bồi thường thiệt hại theo quy định của pháp luật.

2. Người khiếu nại có các nghĩa vụ sau đây:

- a) Khiếu nại đến đúng người có thẩm quyền giải quyết;
- b) Trình bày trung thực sự việc, cung cấp thông tin, tài liệu cho người giải quyết khiếu nại; chịu trách nhiệm trước pháp luật về nội dung trình bày và việc cung cấp thông tin, tài liệu đó;
- c) Chấp hành nghiêm chỉnh quyết định giải quyết khiếu nại đã có hiệu lực pháp luật.

Điều 251. Quyền, nghĩa vụ của người bị khiếu nại

1. Người bị khiếu nại có các quyền sau đây:

- a) Đưa ra bằng chứng về tính hợp pháp của quyết định, hành vi trong tố tụng hành chính bị khiếu nại;
- b) Được nhận quyết định giải quyết khiếu nại về quyết định, hành vi trong tố tụng hành chính.

2. Người bị khiếu nại có các nghĩa

vụ sau đây:

- a) Giải trình về quyết định, hành vi trong tố tụng hành chính bị khiếu nại; cung cấp thông tin, tài liệu liên quan khi cơ quan, tổ chức, cá nhân có thẩm quyền yêu cầu;
- b) Chấp hành nghiêm chỉnh quyết định giải quyết khiếu nại đã có hiệu lực pháp luật;
- c) Bồi thường thiệt hại, hoàn trả hoặc khắc phục hậu quả do quyết định, hành vi trong tố tụng hành chính trái pháp luật của mình gây ra theo quy định của pháp luật.

Điều 252. Thời hiệu khiếu nại

Thời hiệu khiếu nại là 15 ngày, kể từ ngày người khiếu nại nhận được hoặc biết được quyết định, hành vi tố tụng mà người đó cho rằng có vi phạm pháp luật.

Trong trường hợp có sự kiện bất khả kháng hoặc trở ngại khách quan mà người khiếu nại không thực hiện được quyền khiếu nại theo đúng thời hạn quy định tại Điều này thì thời gian có sự kiện bất khả kháng hoặc trở ngại khách quan đó không tính vào thời hiệu khiếu nại.

Điều 253. Thẩm quyền và thời hạn giải quyết khiếu nại đối với Kiểm sát viên, Phó Viện trưởng Viện kiểm sát và Viện trưởng Viện kiểm sát

Khiếu nại quyết định, hành vi tố tụng của Kiểm sát viên, Phó Viện trưởng Viện kiểm sát do Viện trưởng Viện kiểm sát giải quyết trong thời hạn 15 ngày, kể từ ngày nhận được khiếu nại; nếu không đồng ý với kết quả giải quyết thì người khiếu nại có quyền khiếu nại đến Viện kiểm sát cấp trên

trực tiếp. Trong thời hạn 15 ngày, kể từ ngày nhận được khiếu nại, Viện trưởng Viện kiểm sát cấp trên trực tiếp phải xem xét, giải quyết.

Khiếu nại quyết định, hành vi tố tụng của Viện trưởng Viện kiểm sát do Viện trưởng Viện kiểm sát cấp trên trực tiếp giải quyết trong thời hạn 15 ngày, kể từ ngày nhận được khiếu nại.

Điều 254. Thẩm quyền và thời hạn giải quyết khiếu nại đối với Thư ký Tòa án, Hội thẩm nhân dân, Thẩm phán, Phó Chánh án Tòa án và Chánh án Tòa án

Khiếu nại quyết định, hành vi tố tụng của Thư ký Tòa án, Hội thẩm nhân dân, Thẩm phán, Phó Chánh án Tòa án do Chánh án Tòa án giải quyết trong thời hạn 15 ngày, kể từ ngày nhận được khiếu nại; nếu không đồng ý với kết quả giải quyết thì người khiếu nại có quyền khiếu nại đến Tòa án cấp trên trực tiếp. Trong thời hạn 15 ngày, kể từ ngày nhận được khiếu nại, Chánh án Tòa án cấp trên trực tiếp phải xem xét, giải quyết.

Khiếu nại quyết định, hành vi tố tụng của Chánh án Tòa án do Chánh án Tòa án cấp trên trực tiếp giải quyết trong thời hạn 15 ngày, kể từ ngày nhận được khiếu nại.

Quyết định giải quyết khiếu nại của Chánh án Tòa án phải được gửi cho người khiếu nại và Viện kiểm sát cùng cấp.

Điều 255. Thẩm quyền và thời hạn giải quyết khiếu nại đối với người giám định

Khiếu nại về hành vi trong tố tụng hành chính của người giám định do

người đứng đầu tổ chức giám định trực tiếp quản lý người giám định giải quyết trong thời hạn 15 ngày, kể từ ngày nhận được khiếu nại; nếu không đồng ý với kết quả giải quyết thì người khiếu nại có quyền khiếu nại với người đứng đầu cơ quan quản lý cấp trên trực tiếp của tổ chức giám định. Trong thời hạn 15 ngày, kể từ ngày nhận được khiếu nại, người đứng đầu cơ quan quản lý cấp trên trực tiếp phải xem xét, giải quyết.

Điều 256. Người có quyền tố cáo

Công dân có quyền tố cáo với cơ quan, tổ chức, cá nhân có thẩm quyền về hành vi vi phạm pháp luật của cơ quan tiến hành tố tụng, người tiến hành tố tụng gây thiệt hại hoặc đe dọa gây thiệt hại đến lợi ích của Nhà nước, quyền và lợi ích hợp pháp của công dân, cơ quan, tổ chức.

Điều 257. Quyền, nghĩa vụ của người tố cáo

1. Người tố cáo có các quyền sau đây:

- a) Gửi đơn hoặc trực tiếp tố cáo với cơ quan, tổ chức, cá nhân có thẩm quyền;
- b) Yêu cầu giữ bí mật họ, tên, địa chỉ, bút tích của mình;
- c) Yêu cầu được thông báo kết quả giải quyết tố cáo;
- d) Yêu cầu cơ quan, tổ chức, cá nhân có thẩm quyền bảo vệ khi bị đe dọa, trù dập, trả thù.

2. Người tố cáo có nghĩa vụ sau đây:

- a) Trình bày trung thực về nội dung tố cáo;

b) Nêu rõ họ, tên, địa chỉ của mình;

c) Chịu trách nhiệm trước pháp luật về việc tố cáo sai sự thật.

Điều 258. Quyền, nghĩa vụ của người bị tố cáo

1. Người bị tố cáo các có quyền sau đây:

a) Được thông báo về nội dung tố cáo;

b) Đưa ra bằng chứng để chứng minh nội dung tố cáo là không đúng sự thật;

c) Được khôi phục quyền và lợi ích hợp pháp bị xâm phạm; được phục hồi danh dự, được bồi thường thiệt hại do việc tố cáo không đúng gây ra;

d) Yêu cầu cơ quan, tổ chức, cá nhân có thẩm quyền xử lý người tố cáo sai sự thật.

2. Người bị tố cáo có các nghĩa vụ sau đây:

a) Giải trình về hành vi bị tố cáo; cung cấp thông tin, tài liệu liên quan khi cơ quan, tổ chức, cá nhân có thẩm quyền yêu cầu;

b) Chấp hành nghiêm chỉnh quyết định xử lý của cơ quan, tổ chức, cá nhân có thẩm quyền;

c) Bồi thường thiệt hại, hoàn trả hoặc khắc phục hậu quả do hành vi tố tụng hành chính trái pháp luật của mình gây ra theo quy định của pháp luật.

Điều 259. Thẩm quyền và thời hạn giải quyết tố cáo

1. Tố cáo hành vi vi phạm pháp luật của người có thẩm quyền tiến hành tố tụng thuộc cơ quan có thẩm quyền nào thì người đứng đầu cơ quan đó có

trách nhiệm giải quyết.

Trong trường hợp người bị tố cáo là Chánh án, Phó Chánh án Tòa án, Viện trưởng, Phó Viện trưởng Viện kiểm sát thì Chánh án Tòa án cấp trên trực tiếp, Viện trưởng Viện kiểm sát cấp trên trực tiếp có trách nhiệm giải quyết.

Thời hạn giải quyết tố cáo là 60 ngày, kể từ ngày thụ lý; đối với vụ việc phức tạp thì thời hạn giải quyết tố cáo có thể dài hơn, nhưng không quá 90 ngày.

2. Tố cáo về hành vi vi phạm pháp luật có dấu hiệu tội phạm được giải quyết theo quy định của Bộ luật tố tụng hình sự.

Điều 260. Thủ tục giải quyết khiếu nại, tố cáo

Thủ tục giải quyết khiếu nại, tố cáo được thực hiện theo quy định của Chương này và các quy định khác của pháp luật về khiếu nại, tố cáo không trái với quy định của Chương này.

Điều 261. Trách nhiệm của người có thẩm quyền giải quyết khiếu nại, tố cáo

1. Cơ quan, tổ chức, cá nhân có thẩm quyền trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình có trách nhiệm tiếp nhận và giải quyết kịp thời, đúng pháp luật; xử lý nghiêm minh người vi phạm; áp dụng biện pháp cần thiết nhằm ngăn chặn thiệt hại có thể xảy ra; bảo đảm cho quyết định giải quyết khiếu nại, tố cáo được thi hành nghiêm chỉnh và phải chịu trách nhiệm trước pháp luật về quyết định của mình.

2. Người có thẩm quyền giải quyết khiếu nại, tố cáo mà không giải quyết,

thiếu trách nhiệm trong việc giải quyết, giải quyết trái pháp luật thì tùy theo tính chất, mức độ vi phạm mà bị xử lý kỷ luật hoặc truy cứu trách nhiệm hình sự; nếu gây thiệt hại thì phải bồi thường theo quy định của pháp luật.

Điều 262. Kiểm sát việc tuân theo pháp luật trong việc giải quyết khiếu nại, tố cáo trong tổ tụng hành chính

Viện kiểm sát nhân dân kiểm sát việc tuân theo pháp luật trong việc giải quyết khiếu nại, tố cáo trong tổ tụng hành chính theo quy định của pháp luật. Viện kiểm sát có quyền yêu cầu, kiến nghị đối với Tòa án cùng cấp và cấp dưới, cơ quan, tổ chức và cá nhân có trách nhiệm để bảo đảm việc giải quyết khiếu nại, tố cáo có căn cứ, đúng pháp luật.

CHƯƠNG XVIII
ĐIỀU KHOẢN THI HÀNH

Điều 263. Hiệu lực thi hành

1. Luật này có hiệu lực thi hành từ ngày 01 tháng 7 năm 2011.

2. Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính ngày 21 tháng 5 năm 1996, Pháp lệnh sửa đổi, bổ sung một số điều của Pháp lệnh thủ tục giải quyết các vụ án hành chính số 10/1998/PL-UBTVQH10 và số 29/2006/PL-UBTVQH11 hết hiệu lực kể từ ngày Luật này có hiệu lực.

Điều 264. Sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật đất đai

1. Khoản 2 Điều 136 của Luật đất đai được sửa đổi, bổ sung như sau:

“2. Tranh chấp về quyền sử dụng

đất mà đương sự không có giấy chứng nhận quyền sử dụng đất hoặc không có một trong các loại giấy tờ quy định tại các khoản 1, 2 và 5 Điều 50 của Luật này được giải quyết như sau:

a) Trường hợp Chủ tịch Ủy ban nhân dân huyện, quận, thị xã, thành phố thuộc tỉnh giải quyết mà một bên hoặc các bên đương sự không đồng ý với quyết định giải quyết thì có quyền khiếu nại đến Chủ tịch Ủy ban nhân dân tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương giải quyết hoặc khởi kiện theo quy định của Luật tố tụng hành chính;

b) Trường hợp Chủ tịch Ủy ban nhân dân tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương giải quyết mà một bên hoặc các bên đương sự không đồng ý với quyết định giải quyết thì có quyền khiếu nại đến Bộ trưởng Bộ Tài nguyên và Môi trường hoặc khởi kiện theo quy định của Luật tố tụng hành chính.”

2. Điều 138 của Luật đất đai được sửa đổi, bổ sung như sau:

“Điều 138. Khiếu nại, khởi kiện đối với quyết định hành chính, hành vi hành chính về quản lý đất đai

1. Người sử dụng đất có quyền khiếu nại quyết định hành chính hoặc hành vi hành chính về quản lý đất đai.

2. Trình tự, thủ tục giải quyết khiếu nại quyết định hành chính, hành vi hành chính về đất đai thực hiện theo quy định của pháp luật về khiếu nại. Trình tự, thủ tục giải quyết khiếu kiện quyết định hành chính, hành vi hành chính về đất đai thực hiện theo quy định của Luật tố tụng hành chính.”

Điều 265. Quy định chi tiết và

---

hướng dẫn thi hành

Chính phủ, Tòa án nhân dân tối cao, Viện kiểm sát nhân dân tối cao trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình quy định chi tiết, hướng dẫn thi hành các điều, khoản được giao trong Luật; hướng dẫn những nội dung cần

thiết khác của Luật này để đáp ứng yêu cầu quản lý nhà nước.

Luật này đã được Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam khóa XII, kỳ họp thứ 8 thông qua ngày 24 tháng 11 năm 2010.

CHỦ TỊCH QUỐC HỘI

(Đã ký)

Nguyễn Phú Trọng

CHUYÊN ĐỀ KHOA HỌC XÉT XỬ

**Chịu trách nhiệm xuất bản:
PGS. TS. NGUYỄN TẮT VIỄN**

**Chịu trách nhiệm nội dung
TS. ĐẶNG QUANG PHƯƠNG**

**Biên tập
ThS. NGÔ HỒNG PHÚC
VÀ TẬP THỂ CÁN BỘ, CÔNG CHỨC VIỆN KHOA HỌC XÉT XỬ
TÒA ÁN NHÂN DÂN TỐI CAO**